

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ

Національний університет «Одеська юридична академія»

Кафедра аграрного, земельного та екологічного права

МАТЕРІАЛИ

**Університетської інтернет-конференції
Національного університету
«Одеська юридична академія»**

«ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА»

24 травня 2019 року

м. Одеса

**УДК 349.4(063)
П78**

Відповідальні редактори:

Т.Є. Харитонова, доктор юридичних наук, доцент
Є.О. Платонова, кандидат юридичних наук, доцент
Л.А. Канівець, кандидат юридичних наук, доцент
К.М. Караханян, кандидат юридичних наук, доцент

*Друкується відповідно до розпорядження ректора
Національного університету «Одеська юридична академія»
№ 26-3 від 13.05.2019 року*

Матеріали видано в авторській редакції.

П78 **Збірник** матеріалів Університетської інтернет-конференції «Проблеми застосування норм аграрного, земельного та екологічного права»: матер. конференції (м. Одеса, 24 травня 2019 року) / відп. ред. д.ю.н., доц. Т.Є. Харитонова, к.ю.н., доц. Є.О. Платонова, к.ю.н., доц. Л.А. Канівець, к.ю.н., доц. К.М. Караханян. – Одеса: Гельветика, 2019. – 216 с.

ISBN 978-966-916-863-4

Збірник матеріалів Університетської інтернет-конференції «Проблеми застосування норм аграрного, земельного та екологічного права» містить тези доповідей учасників даного наукового заходу.

Видання буде корисним для наукових працівників, викладачів, аспірантів, студентів вищих юридичних навчальних закладів з метою аналізу та дослідження бачення студентами проблем застосування норм аграрного, земельного та екологічного права.

УДК 349.4(063)

ЗМІСТ

Адрющенко А. О. Актуальні питання кодифікації екологічного законодавства	8
Анісімова А. В. Іпотечне кредитування в сільському господарстві	10
Бабак О. М. Екологічна безпека в умовах військового конфлікту.....	12
Балабан В. В. Проблемні питання правового регулювання охорони навколишнього природного середовища в паливно-енергетичному секторі економіки	15
Басюк Ю. М. Природоохоронна діяльність органів прокуратури	17
Біденко О. В. Правові питання ринку земель сільськогосподарського призначення.....	20
Білець Л. М. Щодо правових засад охорони джерел питного водопостачання в Україні	22
Білець Л. М. Проблеми застосування норм набувальної давності в земельному праві	25
Бєлова А. Д., Чеснова А. А. Сільський зелений туризм як вид діяльності особистого селянського господарства	27
Богдан І. С. Щодо питання переважного права купівлі земель сільськогосподарського призначення	30
Бондаренко А. В. Земельні правопорушення та шляхи їх вирішення	32
Бордіян В. В. Правові проблеми безоплатної приватизації земель в Україні	34
Бугаєнко К. В. Землі, забруднені небезпечними речовинами	36
Власюк Т. Ю., Поліщук М. П. Правове становище агрохолдингів за законодавством України	39
Віслогузова М. Д. Правове регулювання конфіскації земельних ділянок.....	40
Віслогузова М. Д. Кодифікація екологічного законодавства України	43
Вітебський Я. Г. Земельний мораторій як проблема аграрного права	45
Volkova O. Legal aspects of moratorium for sale agricultural land plots	47

Ворожко А. Л.	
Окремі аспекти правової охорони водних ресурсів	49
Вороніна В. А.	
Особливості правового режиму земель оздоровчого призначення.....	52
Гаєва К. Я.	
Зонування земель як форма планування їх використання та охорони.....	54
Голюк Н. Г.	
Особливості здійснення концесійного землекористування	56
Голюк Н. Г.	
Проблеми правового регулювання діяльності, пов'язаної із видобуванням бурштину в Україні	58
Горковенко В. С.	
Реформування концесійних відносин в Україні: питання правового регулювання	61
Григор'єв М. А.	
Проблеми правової охорони водних ресурсів в Україні	63
Гулько О. Є.	
Перспективи та напрями подальшого розвитку екологічного законодавства у XXI столітті	65
Дарієнко В. В.	
Проблеми захисту екологічних прав громадян.....	67
Деркач А. В.	
Особливості відчуження успадкованих земель сільськогосподарського призначення іноземцями	70
Даценко М. С., Македонська Ю. Т.	
Межі і можливості господарського використання рекреаційних зон	72
Желясков А. А.	
Экологические права: ретроспективные и перспективные аспекты	75
Заболотна Д. В.	
Правові аспекти використання альтернативних джерел енергії	77
Зінченко Н. С.	
Деякі проблеми передачі земельних ділянок для ведення фермерського господарства	79
Зубченко М. В.	
Особливості продажу земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах	82
Караманиць Д. В.	
Законодавчі вимоги щодо раціонального використання та охорони земель сільськогосподарського призначення.....	84
Коваль В. М.	
Деякі питання охорони земель	86
Ковальчук І. В.	
Правові аспекти охорони лісів в Україні	88

Ковбаснюк О. Р.

Проблеми вдосконалення земельного законодавства як необхідної передумови розвитку природно-заповідного фонду України 91

Колібік І. О.

Доцільність запровадження в Україні Екологічного кодексу 93

Котова А. І.

Особливості правового регулювання використання земель житлової та громадської забудови 96

Кучугура А. І.

Надання земельних ділянок для будівництва індустриальних парків в Україні 98

Кріпак Н. Г.

Правові аспекти використання земельного сервітугу 100

Ліскова А. К.

Правова охорона земель 103

Левицька В. О.

Актуальні питання правового регулювання видобутку бурштину 105

Ложко К. В.

Еколого-правове регулювання забезпечення питною водою населення України 107

Мазєн І. Д.

Актуальні питання гармонізації екологічного законодавства до вимог права ЄС 110

Мальвічко Р. Р.

Окремі аспекти правового регулювання надання земельної ділянки для концесії 112

Манилюк Д. О.

Підвідомчість земельних спорів судам, органам місцевого самоврядування і центральному органу виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин 114

Марон М. А., Тимченко Ю. В.

Окремі проблемні питання в охороні земель загального користування – пляжів 117

Мартинов І. О.

Правові проблеми використання земель житлової та громадської забудови 119

Мархайчук Д. М.

Правове забезпечення здійснення рекультивації земель 122

Мельник Д. І.

Проблемні аспекти екологічної безпеки в Україні 124

Мельник В. М.

Правові засади використання альтернативних джерел енергії в Україні 126

Мендаленкова А. С.

Доцільність запровадження екологічно-правової відповідальності 129

Мужайло С. В. Правове забезпечення формування «зеленого тарифу» в енергетиці України.....	131
Наливайченко В. О. Правові проблеми вирішення земельних спорів судами.....	133
Непийвода В. Л. Деякі аспекти продажу земельних ділянок на земельних торгах.....	136
Олійник М. М. Правові аспекти орендного землекористування	138
Паламарчук В. І. До питання права власності на землю об'єднаних територіальних громад.....	140
Піть І. Ю. Правові аспекти набуття права власності на землю іноземними суб'єктами	143
Петрієєва М. В. Питання правового регулювання ведення Червоної книги України.....	145
Петренко О. О. Окремі питання щодо розвитку екологічного права.....	147
Помаз Ю. А. Особливості реалізації права постійного землекористування	149
Потокі А. Ю. Правове забезпечення реалізації принципу раціоналізації природокористування.....	152
Приходько І. А. Особливості використання земельних ділянок прибудинкових територій.....	154
Рибалка О. В. Право іноземців та осіб без громадянства на землі сільськогосподарського призначення в порядку спадкування.....	156
Руденко К. А. Особенности наследования земельных участков по земельному законодательству	158
Рутковська А. Р. Проблема деградації ґрунтів та шляхи їх відновлення	161
Рутковська А. Р. Щодо кодифікації екологічного законодавства України	163
Сиротенко Ю. В. Види юридичної відповідальності за екологічні правопорушення.....	165
Семенова А. О. Екологічна безпека при розміщенні і розвитку населених пунктів	168
Середа О. С., Алексейчук К. А. Поняття, соціально-економічна та юридична природа особистого селянського господарства	170

Середенко М. П. Порівняльний аналіз інституту добросусідства за законодавством України та інших країн.....	172
Сорока О. Б. Щодо питання законності здійснення забудови в межах пляжних зон: наслідки та шляхи їх усунення	175
Стаднік О. І. Особливості відшкодування шкоди за екологічні правопорушення.....	177
Стодолінська О. В. Проблеми правового регулювання охорони земель від деградації в Україні	179
Ткачов О. О. Імплементация європейського екологічного права.....	181
Ткачѳв О. О. Правовые аспекты моратория на продажу земель сельскохозяйственного назначения.....	183
Тоїчкіна М. Р. Проблема поділу земель на категорії	185
Тхір Н. В. Правові засади використання та охорони техногенно забруднених земель	188
Урсол А. С. Правові аспекти охорони біосферних заповідників	190
Фартушок А. Р. Ядерна та радіаційна безпека в системі екологічної безпеки.....	192
Чирка Т. В. Електронні земельні торги як складова сучасних технологій.....	195
Чепурная К. С. Особливості правового регулювання використання земель рекреаційного призначення.....	198
Чумаченко К. І., Жмурченко Ю. К. Поняття, правові ознаки та порядок створення фермерського господарства	200
Шевченко Я. М. Незаконна порубка лісу: причини та способи її подолання	202
Шпендак В. М. Порядок та умови прийняття рішення про викуп земельної ділянки	205
Штейнс Ю. Д. Особливості правового регулювання відносин добросусідства.....	207
Яковець Д. М. Мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення	210

Адрющенко Анастасія Олександрівна
*студентка 2 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ КОДИФІКАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА

Реалізація державної екологічної політики потребує ефективного функціонування системи законодавства для врегулювання екологічних відносин. Правотворча діяльність держави полягає не лише в прийнятті нормативно-правових актів, а й у систематизації, тобто у їх впорядкуванні та вдосконаленні. Наявність сукупності нормативно-правових актів, в яких одні норми дублюються, а інші є застарілими, за відсутності єдиного кодифікованого акта для врегулювання екологічних відносин загалом і становить необхідність оновлення та вдосконалення екологічного законодавства України.

Кодифікація актів екологічного законодавства полягає в об'єднанні нормативно-правових актів у єдиний, логічно цілісний акт зі зміною їх змісту. У процесі кодифікації екологічного законодавства мають усуватися застарілі правові акти і протиріччя в них, створюватися нові правила поведінки, забезпечуватися їх узгодженість між собою, досягатися логічна послідовність у правовому регулюванні суспільних відносин [1, с. 64].

На нашу думку, в Україні існує необхідність впровадження єдиного кодифікованого акта для врегулювання екологічних відносин – Екологічного кодексу України.

Необхідність проведення нової кодифікації екологічного законодавства України зумовлена тим, що Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» був прийнятий ще за радянських часів і вже істотно застарів. Він не забезпечує системної екологізації усіх сфер суспільного життя. Новий етап кодифікації екологічного законодавства України пов'язаний не тільки зі змістом відповідного процесу, а й із формою майбутнього системоутворюючого акту. Ним має стати Екологічний кодекс України. Це відповідає сучасним європейським тенденціям. Підготовка проектів таких кодексів здійснюється нині в Росії, Німеччині, Республіці Білорусь та ряді інших країн [2, с. 4-5].

Ідею запровадження в Україні Екологічного кодексу також підтримує ряд вчених-правознавців: В.І. Андрейцев, А.П. Гетьман, Г.І. Балюк, І.І. Каракаш, В.В. Костицький та інші.

Впровадження Екологічного кодексу України повинно забезпечити:

- 1) краще структурування чинного екологічного законодавства;

- 2) ліквідацію повторів та неузгодженості норм, що регулюються вищезазначеним законодавством;
- 3) ефективну переробку, упорядкування, оновлення правових норм;
- 4) вдосконалення правових норм із врахуванням зарубіжного законодавства;
- 5) впровадження правових норм з урахуванням судової практики;
- 6) оновлення і систематизацію законодавства з використанням доктринальних вчень у сфері регулювання екологічних відносин;
- 7) усунення прогалин та колізій в екологічному законодавстві.

Проблематика запровадження Екологічного кодексу України полягає в тому, що існує широкий спектр нормативно-правових актів, в яких містяться норми, що регулюють екологічні правовідносини і у зв'язку з цим постає логічне питання про подальшу чинність та актуальність цих законів. Враховуючи це виникає необхідність внесення змін до відповідних нормативно-правових актів, необхідність втрати чинності деяких з них, або окремих статей, які в них містяться. Це насамперед зумовлено уникненням дублювання норм. Тому такі зміни у законодавстві вимагають поетапного, комплексного, якісного та детального підходу.

На даний час серед великої кількості науковців, які висловлювали свої позиції щодо удосконалення екологічного законодавства, відсутня єдина достатньо обґрунтована науково-методологічна концепція, що у свою чергу ускладнює та сповільнює законодавчі зміни з приводу даного питання. Невирішеним на доктринальному рівні на даний час залишається і питання про співвідношення Екологічного кодексу України з іншими природоресурсними кодексами.

Щодо міжнародної практики, то слід зазначити, що Екологічний кодекс існує у Франції з 2000 року; у Республіці Казахстан з 2007 року; у республіці Татарстан з 2009 року; у Киргизстані з 2009 року та інших країнах. Отож досвід функціонування Екологічного кодексу є у різних країнах світу, що ще раз підкреслює необхідність та доцільність прийняття і в Україні даного кодексу.

Таким чином, наразі в Україні існує необхідність впровадження Екологічного кодексу України, в якому б містилися усі правові норми для врегулювання екологічних відносин. У свою чергу вони повинні відповідати не тільки Конституції України та екологічному законодавству, яке систематизується, а й сучасним вимогам європейського та міжнародного законодавства. Крім цього, при розробці Екологічного кодексу слід враховувати не тільки чинні норми, що містяться у різних законах, а й судову практику з питань екологічних правовідносин. Адже саме вона допомагає звернути увагу на наявні прогалини і колізії в екологічному законодавстві, які неодмінно повинні бути усунені з прийняттям Екологічного кодексу України.

Список використаних джерел

1. Каракаш І.І. Актуальні проблеми систематизації сучасного екологічного законодавства України / І.І. Каракаш // Актуальні проблеми держави і права. 2018. Випуск 80. С. 63-70.
2. Шемшученко Ю.С. Актуальні проблеми кодифікації національного та міжнародного екологічного права / Ю.С. Шемшученко // Право України. 2011. № 2. С. 4-10.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Анісімова Анна Володимирівна

*студентка 1-го курсу магістратури соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ІПОТЕЧНЕ КРЕДИТУВАННЯ В СІЛЬСЬКОМУ ГОСПОДАРСТВІ

За допомогою іпотеки землі створюються широкі можливості для розвитку великого і малого агробізнесу, зростання зайнятості сільського населення та його рівня життя. На особливу увагу заслуговує організація іпотечного кредитування сільськогосподарських підприємств у Німеччині та США, де створено розгалужену інституційну інфраструктуру, яка об'єднана в цілісну систему іпотечного кредитування. Однак за існуючої економічної та правової ситуації в Україні поки що важко розраховувати на створення аналогів повноцінної відкритої моделі іпотечного кредитування, що створена у США, чи оптимальної іпотечної системи, що функціонує у Німеччині [1, с. 37].

Розвиток земельно-іпотечного кредитування в Україні стримується низкою причин, серед яких: – відсутність нормативно-правового поля, в якому функціонують інфраструктурні ланки системи; – незадовільний стан справ щодо оформлення прав власності на земельні ділянки із складу земель сільськогосподарського призначення; – дефіцит довгострокових фінансових ресурсів банківської системи країни; – недостатньо ефективна державна підтримка землевласників і землекористувачів, які виробляють сільськогосподарську продукцію тощо. Проблемним моментом розвитку іпотеки в сільському господарстві є ще й той факт, що земельні угіддя сільськогосподарських підприємств України переважно сформовані на базі орендованих земель, що гальмує запровадження іпотеки [2, с. 60].

Реалізація іпотечного кредитування під заставу земель сільськогосподарського призначення в Україні має здійснюватися поступово і містити такі етапи розвитку: перший – формування системи земельно-іпотечного кредитування, що функціонує за однорівневою

моделлю на основі внутрішньобанківської інфраструктури; другий – створення дворівневої моделі першого порядку системи земельно-іпотечного кредитування за рахунок включення в неї інших кредитних організацій, акредитованих для участі в програмі земельно-іпотечного кредитування; третій – створення системи дворівневої моделі другого порядку з включенням до її складу самостійних небанківських кредитних організацій – земельно-іпотечних агентів.

Важливу нішу у системі іпотечного кредитування мають займати земельно-іпотечне агентство, інституційні структури (страхові компанії, кредитні спілки, пенсійні та гарантійні фонди, інвестиційні компанії та фонди, інші посередники на ринку) та система нормативно-правового забезпечення організації та здійснення іпотечного кредитування (реєстрація, оцінка землі, страхування тощо). Однак, основною ланкою кредитної системи України є сільськогосподарські товаровиробники (власники або орендарі земельних ділянок). Функціонування даної системи можливе, на наш погляд, тільки в тому випадку, якщо держава буде сприяти формуванню ефективного кредитного механізму АПК і буде мати вирішальне значення у визначенні економічного стану сільського господарства.

Розвинений ринок землі та іпотечне кредитування можуть дати сильний поштовх для розвитку сільського господарства. Йдеться не тільки про те, що банки та інші кредитні установи матимуть інтерес до його інвестиційного забезпечення. Найважливішим є те, що при цьому ризик для фермера втратити землю змусить його думати про раціональне використання кредиту [3, с. 31]. Іпотечний кредит повинен бути використаний виключно за цільовим призначенням, спрямований на поповнення основних фондів або на реалізацію інвестиційного проекту з реорганізації і відродження сільських господарств.

Підводячи підсумок слід зазначити, що земельна іпотека дозволить розширити можливості доступу сільськогосподарських підприємств до дешевих і довгострокових кредитів для розвитку сільськогосподарського виробництва. Однак сучасний стан банківської системи країни, нормативно-правової бази, економіки сільського господарства та інші фактори, такі, як відсутність ринку земель сільськогосподарського призначення як об'єкта нерухомості, недостатня державна підтримка проекту земельно-іпотечного кредитування, відсутність відповідної інфраструктури іпотечного кредитування, нерівномірний соціально-економічний розвиток регіонів, стримують розвиток іпотеки земель сільськогосподарського призначення.

Реалізація запропонованої моделі системи іпотечного кредитування під заставу земель сільськогосподарського призначення на практиці сприятиме підвищенню доступності земельно-іпотечних кредитів для підприємств агропромислового комплексу України при одночасному

дотриманні прав і гарантій кредиторів, а також розмежування функцій, що реалізуються між суб'єктами інституційної інфраструктури. Необхідно зазначити, що вирішальна роль у розвитку земельно-іпотечної системи відводиться державі, яка має створити необхідні умови для запуску та функціонування земельної іпотеки та сформувати необхідну нормативно-правову базу, що регулює розвиток земельно-іпотечної системи. Більш того, важливими елементами функціонування земельно-іпотечної системи є виявлення особливостей оцінки кредитоспроможності позичальників – сільськогосподарських товаровиробників та визначення вартості, яку слід розглядати як базу для визначення величини застави, а саме, сільськогосподарських угідь, що буде предметом нашого дослідження у подальшому.

Список використаних джерел

1. Сатир Л.М. Земельно-іпотечне кредитування як джерело фінансових ресурсів сільськогосподарських товаровиробників / Л.М. Сатир // Науково-практичний журнал «Інвестиції: практика та досвід». – 2013. – № 4. – С. 36-38.
2. Калетнік Г.М. Іпотечне кредитування в сільському господарстві України / Г.М. Калетнік // Економіка АПК. – 2013. – № 7. – С. 58-63.
3. Ступень Р. Розвиток земельно-іпотечного кредитування сільського господарства через механізм земельних банків / Р. Ступень // Економіст. – 2014. – № 4. – С. 31-35.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Степська О.В.

Бабак Ольга Миколаївна

*студентка 2 курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА В УМОВАХ ВІЙСЬКОВОГО КОНФЛІКТУ

В умовах військового конфлікту проблема забезпечення екологічної безпеки є надзвичайно актуальною, оскільки внаслідок бойових дій на Донбасі суттєво погіршується стан навколишнього природного середовища на окупованих територіях.

Загалом, основні проблеми забезпечення екологічної безпеки віднайшли своє закріплення на законодавчому рівні у Стратегії національної безпеки України [1]. Відповідно до якої виділено наступні загрози екологічній безпеці: надмірний антропогенний вплив і високий

рівень техногенного навантаження на територію України; негативні екологічні наслідки Чорнобильської катастрофи; значний обсяг відходів виробництва та споживання і неналежний рівень їх вторинного використання, переробки та утилізації; незадовільний стан єдиної державної системи та сил цивільного захисту, системи моніторингу довкілля.

Виходячи з аналізу можна відзначити, що основні загрози екологічній безпеці нашої держави не прив'язані до військового конфлікту, а визначені в цілому, що на наше глибоке переконання є правильним, оскільки забезпечення екологічної безпеки необхідно не тільки окремо визначеним територіям, які розташовані поблизу військового конфлікту, а по всій території держави, і тільки таким чином, можливе досягнення позитивних результатів.

Науковці дещо розширюють екологічні загрози держави та виділяють серед них, зокрема:

1) проблеми забруднення водних ресурсів. Стандарти питної води, які нині використовують в Україні, були розроблені ще у 80-ті роки. Більш ніж за 30 років з'явилося багато речовин, що не контролюються державними стандартами. Експерти вважають, що нині Україна займає 105 місце по забрудненню води серед 120 країн світу;

2) скорочення середньої тривалості життя мешканців України. На думку науковців, дану проблему також сміливо можна назвати екологічною, тому що українці мешкають в забрудненому природному середовищі, п'ють погану воду, дихають забрудненим повітрям, а це скорочує тривалість їх життя. Для порівняння: в Україні середня тривалість життя людини становить близько 65 років, а Польщі – 75 років, в Швеції – 80 років, а в Японії – 85 років;

3) забруднення повітря; скорочення тваринного і рослинного світу. В нашій державі чітко спостерігається кардинальне скорочення багатьох видів тварин і рослин, багато з них уже давно занесені до Червоної книги чи зовсім зникли з території України;

4) проблеми сміття і побутових відходів. Кількість сміття в Україні зростає з року в рік. Це пояснюється тим, що в Україні сміття не переробляють, а просто складають чи спалюють. Якщо в Європі переробляється 95 % сміття, то в Україні лише біля 10 %;

5) проблема незаконної забудовлі берегів рік, озер, морів, а також наслідки Чорнобильської катастрофи [2, с. 143]. Отже, все це вимагає кардинальних змін у відношенні до екологічних проблем в Україні, удосконалення системи забезпечення екологічної безпеки.

Що стосується безпосередньо зони військового конфлікту, то на нашу думку, однією з проблем екологічної безпеки є відсутність точної інформації про стан екологічної безпеки на непідконтрольній території. Тому, в умовах обмеженості інформації надзвичайно важливими

джерелами даних є діяльність засобів масової інформації та соціальні мережі, хоча у деяких випадках точність та достовірність відповідних повідомлень треба підтверджувати за допомогою додаткових джерел [3, с. 19].

Також варто зазначити, що сучасні екологічні проблеми Донбасу стосуються, насамперед, порушення екосистем та природних територій, руйнування промислових та екологічно небезпечних об'єктів, забруднення джерел питної води, земель, атмосферного повітря, порушення геологічного середовища. Також необхідно відмітити, що застосування зброї на Донбасі вже призвело до руйнування природних ландшафтів, високого рівня забруднення повітря, земель, водних ресурсів [4, с. 281].

Таким чином, можемо дійти висновку, що військовий конфлікт на Донбасі завдає значної шкоди екологічній безпеці держави, а тому необхідно якнайшвидше вирішити екологічні проблеми, які виникли внаслідок бойових дій, оскільки вони можуть завдати шкоди не меншої ніж Чорнобильська катастрофа.

Список використаних джерел

1. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 6 травня 2015 року «Про Стратегію національної безпеки України»: Указ Президента України від 26.05.2015 р. № 287/2015 // Урядовий кур'єр. – 2015. – 29 травня. – № 95.
2. Кошій О. В. Проблеми екологічної безпеки України / О. В. Кошій // Економічні науки. Серія : Економіка та менеджмент. – 2014. – Вип. 11. – С. 138-145.
3. Оцінка екологічної шкоди та пріоритети відновлення довкілля на сході України. – К.: ВАІТЕ, 2017. – 88 с.
4. Личенко І. О. Проблеми екологічної безпеки тимчасово окупованих територій Донецької та Луганської областей та організаційно-правові засади їхнього вирішення / І. О. Личенко // Вісник Національного університету «Львівська політехніка». Серія: Юридичні науки : збірник наукових праць. – 2016. – № 845. – С. 279-284.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.

Балабан Вікторія Вікторівна
студентка 2 курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ НАВКОЛИШНЬОГО ПРИРОДНОГО СЕРЕДОВИЩА В ПАЛИВНО-ЕНЕРГЕТИЧНОМУ СЕКТОРІ ЕКОНОМІКИ

Вугільна промисловість є однією з ключових галузей української економіки. Можна з впевненістю сказати, що вона є найрозвиненішою паливною галуззю нашої держави, яка представлена видобутком кам'яного й бурого вугілля. Промислові запаси даної сфери діяльності можуть повністю забезпечити потреби країни, що гарантує енергетичну безпеку нашої держави.

Видобування вугілля на території України почалося ще в XVIII столітті. Першу вугільну шахту було споруджено в Лисичанську в 1795 році. На сьогоднішній день вугледобування в нашій державі зосереджено в трьох басейнах: Донецькому, Львівсько-Волинському кам'яновугільних і Дніпровському буровугільному басейнах. Вони різняться за якісними характеристиками та умовами залягання й видобутку вугілля. Різною є і глибина приватизаційних процесів на вугільних підприємствах відповідних регіонів. Зазначимо, що усі вуглевидобувні підприємства Західного регіону України, на відміну від інших, перебувають у державній власності. Тому цей полігон є найперспективнішим для здійснення широкомасштабних реструктуризаційних перетворень у вугільній галузі, метою яких є підвищення її конкурентоспроможності під контролем і засобами держави [3, с. 169].

Актуальність теми зумовлюється тим, що стан вугільної промисловості в Україні є критичним і вимагає серйозних реформувальних дій. Однією з основних проблем є незначні інвестиції. Через те, що собівартість вугілля набагато перевищує ціну видобутку, ніхто не хоче вкладати власні кошти у подальший розвиток цієї галузі промисловості.

Слід підкреслити, що чинниками нинішнього кризового стану комплексу, є: відсутність механізму реалізації державної та цільової програми розвитку вугільної галузі; низька ефективність менеджменту на всіх рівнях; зношеність виробничих фондів підприємств, застарілі технології виробництва; складні гірничо-геологічні умови видобутку вугілля; низький рівень механізації та автоматизації гірничих робіт; недостатня кількість кваліфікованих працівників гірничих професій; відсутність соціальних гарантій робітникам, які втратили роботу [2].

Можна сказати, що основною причиною занепаду вугільної промисловості України є обмеження капітальних вкладень на оновлення виробничих потужностей. Реконструкція шахт проводилась ще у 70-х роках ХХ століття і лише на 25 % підприємств. Через це, майже всі шахти Донбасу не відповідають стандартам для рентабельного видобутку вугілля, тому деякі експерти вважають, що їх потрібно закрити. Не менш важливим чинником, що впливає на стан вугільної промисловості, є складна економічна ситуація в країні, яка зумовила продаж багатьох шахт або надання їх у довгострокову оренду.

Необхідно зазначити, що використання старого устаткування зумовлює не тільки травми на виробництві, але також і велику кількість викидів шахтного метану, що негативно впливає на екологічну ситуацію в нашій країні.

Основними проявами шкідливого впливу вугільної промисловості на навколишнє природне середовище є забруднення:

- підземних вод та їх вичерпування при осушенні період будівництва та експлуатації шахт;
- поверхневих вод недостатньо очищеними шахтними стічними водами;
- повітря твердими, газоподібними речовинами в процесі добування, транспортування, переробки вугілля;
- земної поверхні відходами добування вугілля;
- шумове забруднення та вібрація ґрунтів.

Для того, аби запобігти негативному впливу на довкілля необхідно доочищувати шахтні води в наземних умовах; з метою попередження не організованого виходу газу з ліквідованих шахт, доцільно здійснювати дегазацію вироблених просторів шляхом буріння свердловин з поверхні; для того, щоб зменшити пиловидалення в процесі підготовки вугілля для відправки споживачу, потрібно збільшувати його вологість, тобто зрошення вугільної маси.

Слід підкреслити, що одним з основних заходів стабілізації та поліпшення роботи підприємств вугільної промисловості України є розвиток вугледобувних підприємств, інтенсифікація та концентрація гірничих робіт, у тому числі і за рахунок зменшення кількості низьконавантажених лав та введення в дію високопродуктивних очисних вибоїв з високим рівнем навантаження. Це, насамперед, залежить від рівня механізації вибоїв, технічного рівня та продуктивності гірничого обладнання, його відповідностім їм чи іншим гірничо-геологічним умовам [1].

На думку автора, для вирішення проблемних питань видобувної галузі промисловості, потрібно провести комплекс заходів, які будуть спрямовані на реконструкцію та оптимізацію видобутку вугілля. В першу чергу, необхідно екологізувати виробництво, тобто розробити та впровадити нові технологічні і управлінські рішення, які зможуть

підвищити ефективність використання природних ресурсів із збереженням та поліпшенням якості довкілля. Для того, аби покращити якість видобувних робіт, зменшити викид забруднюючих речовин в атмосферу та додати гарантії безпеки виробництву, потрібно оновити устаткування.

Якщо держава найближчим часом почне реформувати дану галузь промисловості, то вона дуже швидко почне розвиватися і зможе вивести економік України на новий рівень.

Список використаних джерел

1. Про Порядки визначення вугільних підприємств, які отримуватимуть кошти з державного бюджету за бюджетними програмами «Державна підтримка будівництва та технічного переоснащення підприємств з видобутку кам'яного вугілля, лігніту (бурого вугілля) і торфу» та «Участь у придбанні високопродуктивного енергозберігаючого компресорного та електротехнічного обладнання для оснащення вугільних шахт»: наказ Міністерства палива та енергетики України від 17 березня 2004 р. № 144 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0144558-04>.

2. Бойчук Н.Я. Сучасний стан вугільної промисловості України / Н.Я. Бойчук // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://sb-keip.kpi.ua/article/view/46962>.

3. Жук П. В. Реструктуризація вугільної промисловості Західного регіону України у контексті світового досвіду / П.В. Жук, І.С. Почтарук // Регіональна економіка. – 2015. – № 1. – С. 167-175.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Басюк Юрій Миколайович

студент 2-го курсу факультету адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРИРОДООХОРОННА ДІЯЛЬНІСТЬ ОРГАНІВ ПРОКУРАТУРИ

Виходячи із принципу верховенства права, охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, пом'якшення наслідків надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру та якісне прогнозування процесів, що впливають на екологічну ситуацію, повинні стати невід'ємними умовами сталого екологічного і соціального розвитку України та надійними запобіжниками загроз національним інтересам і національній безпеці в екологічній сфері [1, с. 12].

Відповідно до ст. 131-1 Конституції України «в Україні діє прокуратура» [2]. Згідно зі ст. 1 ЗУ «Про прокуратуру» прокуратура України становить єдину систему, яка в порядку, передбаченому цим Законом, здійснює встановлені Конституцією України функції з метою захисту прав і свобод людини, загальних інтересів суспільства та держави [3]. Як вбачається, метою діяльності прокуратури є, зокрема, і захист екологічних прав людини, що закріплені у ст. 50 Основного Закону держави.

Аналіз зазначеного закону засвідчує про відсутність жодного слова, яке б напряду стосувалося діяльності прокуратури у сфері природоохорони та забезпечення екологічної безпеки. Це нашоує на висновок, що інститутів природоохорони приділено недостатньо уваги в умовах сьогодення, тому можемо вивести власне екологічні функції органів прокуратури через їхні загальні функції, що закріплені у ст. 2 ЗУ «Про прокуратуру», зокрема до таких належать:

- підтримання державного обвинувачення у суді по справах з приводу недотримання вимог екологічного законодавства, нерационального та/або нецільового використання природних ресурсів, спеціального природокористування без правостановлюючих документів тощо;

- представництво інтересів громадянина або держави в суді у передбачених Законом випадках з приводу порушення екологічних прав громадян, нехтування екологічними інтересами держави тощо;

- нагляд за додержанням законів органами, що проводять оперативно-розшукову діяльність, дізнання, досудове слідство при розслідуванні екологічних правопорушень;

- нагляд за додержанням законів при виконанні судових рішень у кримінальних справах, а також при застосуванні інших заходів примусового характеру, пов'язаних з обмеженням особистої свободи громадян, що є наслідком застосування до громадян заходів кримінальної відповідальності за екологічні правопорушення.

З огляду на критичний стан довкілля в нашій державі, що становить реальну загрозу національній безпеці, та бездіяльність контролюючих органів саме діяльність прокуратури України у цій сфері має стати пріоритетним напрямом і бути спрямованою на своєчасне виявлення порушень природоохоронного законодавства, вжиття заходів щодо їх усунення, відшкодування збитків, завданих довкіллу.

Опрацювання даних Єдиного державного реєстру судових рішень вказує на те, що значна частка позовів на захист інтересів держави в екологічній сфері пред'являється саме органами прокуратури, а не іншими органами, основною діяльністю яких є природоохоронна.

Також слід зазначити, що у системі органів прокуратури України діяла спеціалізована прокуратура з нагляду за додержанням законів у

природоохоронній сфері, яка утворювалася у кількості одна на регіон, і на яку, власне, були покладені вищезазначені екологічні повноваження, але вона була ліквідована у 2014 році з мотивів впровадження європейських стандартів в правовій системі України, зокрема і в органах прокуратури.

Повноваження, що належали вказаній спеціалізованій прокуратурі з нагляду за додержанням законів у природоохоронній сфері, фактично, передані новоствореним місцевим прокуратурам. На нашу думку, це не є ефективним, оскільки спеціалізована прокуратура не встигла себе вичерпати. В умовах останніх років нормотворча діяльність у сфері навколишнього природного середовища приймає все більше чітко виражений спеціалізований характер. Триває процес формування законодавства про охорону довкілля, реформування органів екологічного контролю у напрямку їх більш тісної прив'язки до окремих природних об'єктів [4, с. 156]. Крім того, науковці звертають увагу на те, що прокуратура України, починаючи з 2014 року, знаходиться у кризовому стані. Це обумовлено перевантаженістю справами органів прокуратури, а також браком фахівців у зв'язку з масовим відтоком професійних працівників, в тому числі незадоволених реформами, що досить звузили повноваження прокуратури. У кінцевому результаті, можна зазначити, що екологічні справи «губляться» серед інших кримінальних справ і шлях від відкриття кримінального провадження до вироку суду в разі збільшився за часовими рамками.

Список використаних джерел

1. Головкін О.В. Проблемні аспекти діяльності прокуратури України як суб'єкта забезпечення національної безпеки України в екологічній сфері / О.В. Головкін, І.Р. Сказко // Судова апеляція. – 2018. – № 1. – С. 11-19.
2. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
3. Про прокуратуру: Закон України від 14 жовтня 2014 року // Відомості Верховної Ради. – 2015. – № 2-3. – Ст. 12.
4. Руденко М.В. Спеціалізовані прокуратури як складова прокурорської системи України / М.В. Руденко, О.В. Мельник // Вісник Харківського національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Право. – 2013. – № 1077, вип. 15. – С. 153-157.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.

ПРАВОВІ ПИТАННЯ РИНКУ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Одним з найбільш складних та довготривалих проблемних питань в правовій науці є створення повноцінно функціонуючого ринку земель сільськогосподарського призначення. Ця проблематика в своїй сукупності має чотири складові: економічну, соціальну, політичну та правову. Без існування земельного ринку не можна вважати логічно завершеним перетворення земельних відносин на зразок європейських.

В останні роки в економічній сфері переважає позиція про необхідність відкриття ринку землі в Україні, що обумовлюється потребою в інвестиціях, встановлення дійсного господаря на землі, який би ніс відповідальність за неї, оскільки конституційно закріплений інститут власності, є фундаментальним для будь-якої сучасної розвинутої економіки. Соціальна складова полягає у формуванні в суспільній думці позиції, за якою відразу після відкриття ринку землі, усі землі будуть скуплені «олігархами», що приведе до зубожіння населення. Саме ця складова обумовлює запит суспільства перед Верховною Радою, яка кожного разу продовжує мораторій (таке продовження відбулося вже всьоме) [1], що переходить у політичну складову.

Станом на сьогоднішній день ринок землі в Україні відсутній. Заборона на продаж і відчуження сільськогосподарських земель означає, що власники земельних паїв не можуть вільно розпоряджатися ними, а єдиним способом передачі сільськогосподарських земель в користування іншим особам є укладення договору оренди. Причина такої заборони – відсутність в Україні інфраструктури для впровадження ринку купівлі-продажу земель сільськогосподарського призначення. Поки цей мораторій не буде подолано, земельну реформу в Україні не можна вважати завершеною.

З іншої сторони було б неправильно стверджувати про те, що подолання мораторію відразу запустить ринок землі. Для цього необхідно провести інвентаризацію земель та розробити механізм обігу земель. Якщо першу складову механізму запровадження такого ринку запустили в 2011 році з прийняттям Закону України «Про Державний земельний кадастр», то другий елемент знаходиться в стані постійної розробки та пошуку компромісів. Для реалізації цього елементу необхідна подальша законотворчість – зокрема обов'язковим є прийняття закону «Про обіг земель сільськогосподарського призначення», сутність якого зводиться до

унормування механізму введення в товарний оборот земельних ділянок сільськогосподарського призначення.

Д. В. Івановський стверджує, що на сьогодні є п'ять варіантів продовження земельної реформи: перший та другий стосується продовження мораторію на великий або малий термін; третій зводиться до поетапного запровадження ринку землі з продажами частини державного земельного банку; четвертий стосується запуску ринку землі через продаж прав оренди; останній стосується продовження мораторію при запуску механізмів емітєвзису [2, с. 5]. Класичне трактування терміну «реформа» зводиться до зміни, перетворення чого-небудь. У цьому випадку продовження мораторію не може вважатися реформою, адже він заморожує існуючий стан. Четвертий варіант також є сумнівним, оскільки не надаються можливості власнику повноцінно реалізовувати своє право на розпорядження землею. Впровадження інституту емітєвзису як права користування чужою ділянкою для сільськогосподарських потреб є досить позитивним та існує з 2004 р. Хоча і з ним пов'язано низка конфліктів, які відстрочуються у майбутнє (наприклад, строк подібних договорів сягає 100-200 років), що ускладнює право користування, контроль за обігом земель сільськогосподарського призначення.

За умови існування мораторію на купівлю-продаж сільськогосподарських земель, змін у структурі українського ринку не передбачається і призводить до виникнення тіньового ринку землі. Відповідно, продовження мораторію формально не впливає на цей ринок та шкодить процесам легалізації правових відношень в цій сфері. У результаті втрачає держава, економіка якої може отримати значні інвестиційні кошти, втрачають власники землі (наприклад, на даний час більше 1 мільйона власників паїв померли, так і не скориставшись своєю власністю. Навіть у спадок ця земля не була передана, оскільки оформлення спадщини коштує більше, ніж прибуток від оренди цієї землі).

До Верховної Ради України було надано досить значну кількість проектів щодо поетапного запровадження ринку земель. Однак усі вони так і не доведені до логічного завершення, хоча в рамках справи «Зеленчук та Цицора проти України» ЄСПЛ дійшов висновку, що мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення є таким, що порушує права людини [3].

Отже, на даний час ринок земель сільськогосподарського призначення в Україні залишається обмеженим і заблокованим шляхом продовження дії мораторію на їх продаж до 2020 року. Запровадження прозорого ринку землі сприятиме ефективному та раціональному використанню земель, розвитку агропромислового комплексу як стратегічно важливого сектору економіки та забезпечить реалізацію права власності на землю, гарантованого Конституцією України. У

зв'язку цим нагальною необхідністю є прийняття Закону України «Про обіг сільськогосподарських земель».

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо продовження заборони відчуження сільськогосподарських земель: Закон України від 20.12.2018 р. № 2666-VIII // Офіційний вісник України. 2019. № 13. Ст. 465.

2. Івановський Д. В. Ринок земель в Україні: проблеми законодавчого регулювання / Д. В. Івановський // Право і суспільство. 2016. № 6(2). С. 3-9.

3. Справа «Зеленчук і Цицюра проти України» (Заяви № 846/16 та № 1075/16) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/974_c79

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Білець Лілія Миколаївна

*студентка 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЩОДО ПРАВОВИХ ЗАСАД ОХОРОНИ ДЖЕРЕЛ ПИТНОГО ВОДОПОСТАЧАННЯ В УКРАЇНІ

На даний час актуальною проблемою екологічного права України є охорона джерел питного водопостачання. В епоху інтенсивного індустріального виробництва здійснюється безперервне забруднення водних об'єктів та ресурсів, в тому числі водних об'єктів, які є джерелами централізованого водопостачання.

Джерелами питного водопостачання в Україні є підземні та поверхневі води. Проте через високі показники забруднення і низьку якість водних ресурсів питна вода не є харчовим продуктом у системі питного водопостачання [4].

На сьогодні склалась складна екологічна ситуація із якісним питним водопостачанням. Це результат загального погіршення екологічної ситуації та забруднення і виснаження природних запасів водних ресурсів. Потрібно зазначити, що з кожним роком зростає рівень антропогенного навантаження, і відповідно погіршується якість води у поверхневих джерелах, які є основним джерелом водопостачання в Україні. Також екологічний стан водойм зазнає значного шкідливого впливу внаслідок

скидання неочищених стічних вод, які містять велику кількість забруднюючих речовин. В результаті цього порушується водний баланс водних ресурсів, знижується їх здатність до самовідновлення [7].

В Україні прийнято та діє ціла низка нормативно-правових актів, якими регулюється право на питну воду та її якість, а саме: Водний Кодекс України [1], Кодекс України про надра [2], Закони України: «Про охорону навколишнього природного середовища» [3], «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» [4].

Нормування якості та безпеки питної води віднесено до сфери підзаконних нормативних актів, але в Україні діють одночасно два стандарти: Про затвердження Державних санітарних норм та правил «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною» (ДСанПіН 2.2.4-171-10) та ДСТУ 7525:2014 «Вода питна. Вимоги та методи контролювання якості».

Також слід звернути увагу на цільові програми, спрямовані на виконання заходів з розвитку питного водопостачання. Найбільш значущою з таких програм є Загальнодержавна програма «Питна вода України» на 2006-2020 роки, яка була прийнята Верховною Радою України для покращення забезпечення населення України питною водою нормативної якості в межах науково обґрунтованих нормативів (норм) питного водопостачання; реформування та розвиток водопровідно-каналізаційної мережі, підвищення ефективності та надійності її функціонування; поліпшення на цій основі стану здоров'я населення та оздоровлення соціально-екологічної ситуації в Україні; відновлення, охорони та раціонального використання джерел питного водопостачання, яка в подальшому була змінена на Загальнодержавну цільову програму «Питна вода України» на 2011-2020 роки [5].

Проте, за даними аудиту, здійсненого Рахунковою палатою України, встановлено, що починаючи із 2013 року з різних причин кошти державного бюджету на фінансування заходів по програмі «Питна вода України» не виділяються взагалі. Робиться також висновок, що «чинне законодавство не забезпечує цілісного регулювання питань забезпечення громадян питною водою» [5].

На відміну від нашої держави, правове регулювання якості та безпеки питної води Європейського Союзу виконується на основі директив. На противагу постанові чи рішенню, інструментам прямої дії, директива запроваджується через національне законодавство. Зміст директиви чітко та лаконічно вирішує основні нормативні положення забезпечення права на питну воду.

Більш того, законодавство України в цій галузі не виділяється ефективністю через неузгодженість, а часто суперечливість між собою його положень.

Отже, проаналізувавши законодавство та реальну ситуацію в країні можна зробити висновок, що з метою підвищення охорони джерел питного водопостачання, доцільно доповнити законодавчі акти України нормами щодо стимулювання підприємств питного водопостачання оновленню матеріально-технічної бази очисних споруд, запровадження нових технологій очистки. При цьому перелік можливих пільг і заохочень повинен бути якомога більш широким, містити чіткі однозначні умови щодо їх надання та позбавлення, а також щодо контролю за дотриманням зазначених умов надання. Положення щодо економічного стимулювання повинні бути сформульовані так, щоб підприємствам питного водопостачання було вигідно, насамперед – фінансово, отримувати таке стимулювання, покращуючи якісні показники води. За таких умов покращення якості буде реальним і стабільним, адже здійснюватиметься свідомо, з метою отримання вигідних переваг, а не вимушено.

Разом з цим доцільно в подальшому провести роботи з узгодження нормативних документів у сфері стандартизації систем питного водопостачання для недопущення погіршення якості води та відповідності вимогам Директиви ЄС, що потребує подальшого дослідження.

Список використаних джерел

1. Водний Кодекс України: кодекс України від 6 червня 1995 р. № 213/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.
2. Кодекс України про надра: кодекс України від 27 липня 1994 р. № 132/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 36. – Ст. 340.
3. Про охорону навколишнього природного середовища: закон України від 25 червня 1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
4. Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення: Закон України від 10 січня 2002 р. № 2918-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 16. – Ст. 112.
5. Про Загальнодержавну цільову програму «Питна вода України» на 2011–2020 роки: закон України від 3 березня 2005 р. № 2455-IV // В редакції Закону від 20 жовтня 20011 р. № 3933-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2012. – № 24. – Ст. 247.
6. Про результати аудиту виконання завдань і заходів, передбачених Загальнодержавною цільовою програмою «Питна вода України» на 2011–2020 роки: звіт, затверджений рішенням Рахункової палати від 9 лютого 2016 р. – № 2-1.
7. Антонова С.Є. Організаційно-правове забезпечення в сфері державного управління водозабезпечення населення / С.Є. Антонова // Державне управління: удосконалення та розвиток. – 2014. – № 5. – Ст. 14-18.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Чумаченко І.Є.

Білець Лілія Миколаївна

*студентка 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ НОРМ НАБУВАЛЬНОЇ ДАВНОСТІ В ЗЕМЕЛЬНОМУ ПРАВІ

У земельному законодавстві України є проблематичним застосування норм набувальної давності. Це проявляється у неможливості застосування цих норм на практиці при потребі громадян в набутті права на земельну ділянку за довготривалого її використання. Ця проблема зумовлена неповними і нечіткими положеннями Земельного кодексу України щодо давності користування землею.

Зокрема, у статті 119 ЗК передбачено, що при добросовісному, відкритому і безперервному користуванні земельною ділянкою протягом 15 років і відсутності документів, які б засвідчували права на цю земельну ділянку, громадяни мають право звернутися до органу державної влади чи місцевого самоврядування, Ради міністрів Автономної Республіки Крим з клопотанням про передачу її у власність або надання у користування [1]. Детально аналізуючи положення цієї статті виникає багато запитань, що й породжує суперечності та проблеми.

Таким чином, умовами набуття прав на землю за набувальною давністю є добросовісне, відкрите і безперервне користування земельною ділянкою протягом 15 років. Крім того, ці елементи мають бути наявні у сукупності, тобто не допускається відсутність хоча б одного з них.

Проте, однією із головних проблем цих норм є невизначеність понять добросовісності, відкритості та безперервності на законодавчому рівні. Тобто до сих пір не розкрито змісту цих термінів у законодавстві.

Не менш суттєвою проблемою є те, що в статті 119 ЗК не визначено механізму встановлення та доведення ознак давності користування. Тому що, заявляючи про право на земельну ділянку за цією статтею, громадянин повинен обґрунтувати (навести докази) факт добросовісного, відкритого та безперервного користування земельною ділянкою протягом 15 років.

Ще одним недоліком статті 119 ЗК є те, що в ній безпосередньо не вказано про виникнення права на земельну ділянку, а сказано про можливість подання клопотання. Але виникнення такого права можна обґрунтувати тим, що набуття прав на землю за набувальною давністю відноситься до однієї з підстав безоплатної передачі земельних ділянок у власність громадянам, а саме до категорії одержання земельних ділянок із земель державної та комунальної власності в межах норм безоплатної приватизації.

Також постає проблема з обчислення строку застосування набувальної давності. Виходячи з роз'яснення Верховного Суду України, норма статті 119 ЗК може застосовуватися з 1 січня 2017 року. Тобто після сплину 15 років з дня набрання законної сили Земельним кодексом України з 1 січня 2002 року відповідно до п. 1 розділу IX «Прикінцеві положення» ЗК [2]. Але логічнішим було б здійснювати обрахунок добросовісного, відкритого та безперервного володіння землею від дати, з якої наявні докази про вступ у фактичне володіння земельною ділянкою, як вважають окремі науковці [3, с. 166].

Проте досліджуючи судову практику застосування норм статті 119 ЗК можна дійти висновку, що ця стаття є «мертвою» і не працює на практиці. Оскільки майже у всіх позовах до суду щодо встановлення права власності на земельну ділянку за давністю користування було відмовлено.

До того ж, слід зауважити, що в Земельному кодексі не передбачено права набуття права на земельну ділянку за набувальною давністю юридичними особами. Це означає, що таке право мають тільки фізичні особи і, більш того, тільки громадяни України [4, с. 15].

Отже, можна зробити висновок, що набувальна давність прав на землю є переважно декларативною і не надає ніяких переваг особі для набуття права власності на земельну ділянку, яка без документів користується нею протягом 15 років, оскільки виникає велика кількість проблем, пов'язаних із застосування норм давності користування. До них належать: невизначеність термінів добросовісності, відкритості та безперервності користування і тяжкість доведення факту наявності цих ознак, відсутність визначеної процедури встановлення і доведення користування земельною ділянкою за набувальною давністю, проблема обчислення строку давності користування.

Тому для того, щоб застосування норм набувальної давності стало реальним, необхідно законодавчо удосконалити положення про набуття права на земельну ділянку за давність користування.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України: Закон України від 24.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
2. Щодо розгляду земельних спорів: лист Верховного Суду України від 29.10.2008 р. № 19-3767/0/8-08 // Мала енциклопедія нотаріуса. 2008. № 6. С. 12.
3. Решетник Л.П. Правові проблеми набувальної давності на землю / Л.П. Решетник // Вісник Чернівецького факультету Національного університету «Одеська юридична академія». 2014. Вип. 4. С. 161-168.

4. Дудник К.А. Проблеми застосування набувальної давності в земельному праві / К.А. Дудник // Аналітичне видання «Юрист і Закон». 2015. № 16. С. 14-16.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Бело́ва Анастасія Дми́трівна, Чесно́ва Анастасія Андрі́ївна

студентки 4 курсу факультету адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

СІЛЬСЬКИЙ ЗЕЛЕНИЙ ТУРИЗМ ЯК ВИД ДІЯЛЬНОСТІ ОСОБИСТОГО СЕЛЯНСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

У сучасній державі, все більшої популярності набирає сільський зелений туризм як вид відпочинку. У регіонах все більше власників садиб приймають бажаючих відпочити, адже мешканці міст дедалі частіше віддають перевагу саме цьому виду туризму. Розвиток та індустріалізація великих міст, зменшення зелених насаджень і збільшення кількості населення, розвиток транспортної інфраструктури – усі ці чинники спонукають людину єднатися з природою. Зелений туризм розквітає, люди насолоджуються первозданною природою, дихають свіжим повітрям, вмиваються ранковою росою. Це звучить казково, проте, важливим питанням сьогодення залишається визначення на законодавчому рівні сільського зеленого туризму, його правомірне функціонування в Україні та перспективи його подальшого розвитку.

На думку авторів, дане питання є досить актуальним, що і зумовило обрання даної теми для дослідження.

На жаль, профільного законодавчого акта, який би врегулював питання зеленого туризму не існує. Законодавство у даній сфері складається з Конституції України, Закону України «Про туризм», Закону України «Про особисте селянське господарство». Також існує проект закону України «Про сільський зелений туризм», який на жаль не був прийнятий, проте, вважаємо доцільним розглянути його певні положення.

Звідки взагалі виникла ідея “сільського туризму”, і яке значення це має для сільської місцевості?

У Європі зелений сільський туризм розв’язує дуже багато проблем соціально-економічного розвитку сільської місцевості. Він розширює сферу зайнятості сільського населення, створює нові робочі місця. А коли відпочивальників багато, то це стимулює розвиток сфери послуг – транспортних, зв’язку, торгівлі, тощо. Розширюється можливість реалізувати продукцію особистого селянського господарства.

Перше законодавче закріплення сільського зеленого туризму відбулося у 2003 році з ухваленням Закону України «Про особисте селянське господарство», де зазначено, що можливе надання послуг сільського зеленого туризму з використанням майна особистого селянського господарства.

Члени ОСГ здійснюють діяльність на власний розсуд і ризик у межах встановленого правового господарського порядку, дотримуючись вимог законів України. Така діяльність пов'язана з веденням особистого селянського господарства, не належить до підприємницької діяльності, позиціонуючись як один із видів робіт і послуг в особистому селянському господарюванні та підлягає обліку, який здійснюють місцеві органи влади.

У свою чергу, проект Закону України «Про сільський зелений туризм» дає визначення сільського зеленого туризму – відпочинковий вид туризму, що передбачає тимчасове перебування туристів у сільській місцевості (селі) та отримання ними послуг сільського зеленого туризму.

Цей проект закону поряд з поняттям «сільського зеленого туризму» встановив поняття послуги сільського зеленого туризму – як діяльність членів особистого селянського, особистого підсобного або фермерського господарства з надання послуг бронювання, розміщення, харчування, інформаційного обслуговування, інших видів послуг, спрямованих на задоволення потреб туристів.

Екологічний туризм визначається як форма подорожі, сприятлива для навколишнього середовища. Вона відбувається на територіях, що мають природничу цінність (національні та ландшафтні парки). Виокремлюють такі форми екологічного туризму – активний екотуризм (піший, велосипедний, водний, кінний,), фауністичний та флористичний (орнітологічні поїздки, полювання), культурологічний, етнографічний.

Закон «Про особисте селянське господарство» встановлює, що якщо така діяльність вчиняється у рамках особистих селянських господарств, то оподатковуються їх доходи, отримані від такої діяльності на тих самих умовах, що й звичайних платників податку. Перевагою згідно із законом, є те, що власники ОСГ, на відміну від приватних підприємців, звільнені від обов'язкової реєстрації своєї діяльності в органах місцевої влади. Обліку підлягають тільки особисті селянські господарства. Законодавством не передбачене для здійснення цієї діяльності отримання будь-яких дозволів від органів державної влади або місцевого самоврядування. Доступ до перевірок діяльності такого господарства представниками контролюючих органів обмежений. В Україні зеленим туризмом можна займатись не реєструючись як суб'єкт господарювання. Для цього досить підпасти під дію Закону про особисте селянське господарство, а саме під формулювання «реалізація надлишків виробництва та переробки с/г продукції та надання послуг з використанням майна особистого селянського господарства».

Умовою здійснення сільського туризму є обов'язкова сертифікація. Окрім обов'язкової сертифікації, суб'єкт діяльності у сфері сільського туризму має право заявити до органу, що здійснює сертифікацію, та на підставі добровільного договору між ними сільській садибі буде присвоєна відповідна категорія, що передбачається Порядком встановлення категорій готелям та іншим об'єктам, що призначаються для надання послуг з тимчасового розміщення (проживання).

Отже, на думку авторів, розвиток такого виду туризму є позитивним моментом, який повинен підтримуватися з боку органів державної влади та місцевого самоврядування.

Підсумовуючи вищезазначене, можемо прийти до висновку, що зелений туризм – відпочинковий вид туризму, який передбачає тимчасове перебування туристів у сільській місцевості (селі) та отримання ними послуг сільського зеленого туризму. Обов'язковою умовою здійснення сільського туризму є його сертифікація. Цей вид діяльності має неабиякі перспективи розвитку, оскільки користується неабияким попитом та може створити внутрішнє споживання, адже з одного боку – попит створюють мешканці міст, які прагнуть відпочити і отримати нові враження, з іншого – селяни здатні його задовольнити, пропонуючи нові види гостинності, розваг та проведення дозвілля.

Список використаних джерел

1. Про особисте селянське господарство : Закон України від 15 травня 2003 року № 742-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 29. – Ст. 232.
2. Про туризм : Закон України від 15 вересня 1995 року в редакції Закону від 18 листопада 2003 року № 1282-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 13. – Ст. 180.
3. Проект Закону про внесення змін до Закону України «Про особисте селянське господарство» щодо розвитку сільського зеленого туризму [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_2?id=&pf3516=2232%D0%B0&skl=9.
4. Сільський зелений туризм: перспективи розвитку // [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://www.visnuk.com.ua/ua/pubs/id/90010301>.
Науковий керівник: д.ю.н., доцент Гавриш Н.С.

Богдан Ілона Сергіївна
*студентка 1 курсу освітньо-наукової магістратури
соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЩОДО ПИТАННЯ ПЕРЕВАЖНОГО ПРАВА КУПІВЛІ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Одним із проблемних питань на сьогоднішній день залишається обіг земель сільськогосподарського призначення, а саме їх купівля-продаж. Відповідно до Закону України « Про внесення змін до розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо продовження заборони відчуження сільськогосподарських земель» від 20.12. 2018 року № 2666-VIII мораторій на купівлю-продаж земельних ділянок сільськогосподарського призначення було подовжено до 2020 року [1]. Зважаючи на це вільний обіг даної категорії земель є певною мірою обмеженим. Але відповідно до п. 15 Перехідних положень Земельного кодексу України (далі – ЗК) від 25.01.2001 року № 2768-III не допускається купівля-продаж земель для ведення товарного сільськогосподарського виробництва та земель, що були виділені в натурі власникам земельних часток паїв для ведення особистого селянського господарства [2].

Беручи до уваги вищезазначене можемо відмітити, що можна відчужити землі сільськогосподарського призначення окремих видів використання. Саме цієї частини земель сільськогосподарського призначення стосується визначене нами питання.

Відповідно до п. 2 ст. 130 ЗК громадяни України, які постійно проживають на території відповідної міської ради, де здійснюється продаж земельної ділянки, а також відповідні органи місцевого самоврядування мають переважне право купівлі земельних ділянок сільськогосподарського призначення. Дане положення статті тільки визначає та декларує норму, але не передбачає порядку її реалізації. Ця ситуація створює сприятливий ґрунт для виникнення спорів на підставі невиконання даної норми, тобто громадяни України, які постійно проживають на території відповідної місцевої ради, а також місцеві ради мають право оскаржити договори купівлі-продажу земельної ділянки та вимагати переведення права покупця на себе [3]. Питання полягає саме у порядку повідомлення про продаж земельної ділянки.

Щоб забезпечити виконання даного положення ми можемо звернутись до аналогії закону, наприклад відповідно до статті 9 Закону України «Про оренду землі» від 06.10.1998 року № 161-XIV орендар має переважне право купівлі земельної ділянки, що він орендує, за умови, що він сплачує ціну за

якої вона продається, а у разі продажу цієї земельної ділянки на аукціоні – якщо його пропозиція є рівною з пропозицією, яка є найбільшою із запропонованих учасниками аукціону. Орендодавець зобов'язаний у письмовій формі повідомити орендаря про намір продати земельну ділянку третій особі із зазначенням ціни та інших умов, на яких вона продається. Виходячи із цього можна зробити висновок, що особа, яка має намір продати земельну ділянку сільськогосподарського призначення, що не підпадає під дію мораторію, зобов'язана повідомити як місцеву раду, так і громадян України як і проживають на території відповідної місцевої ради про продаж земельної ділянки [4]. Беручи до уваги дане положення необхідно зазначити, що продавець зобов'язаний письмово повідомити відповідну раду про продаж земельної ділянки. Також застосовуючи аналогію, відповідно до ст. 10 Закону України «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» від 05.06.2003 року № 899-IV власник, що бажає продати земельну ділянку зобов'язаний розмістити оголошення про її продаж в загальнодоступних місцях, тобто це можуть бути дошки оголошень відповідної місцевої ради [5], також вважаємо, що це може бути місцеві засоби масової інформації. Але зазначені способи не передбачають гарантії того, що зацікавлені особи не ініціюють судовий спір.

Отже, питання переважного права купівлі земельних ділянок сільськогосподарського призначення є не вирішеним і потребує врегулювання. Вважаємо за потрібне розширити статтю Земельного кодексу та окреслити порядок реалізації переважного права або вказати відсильну норму для встановлення чіткості у регулюванні даних відносин.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо продовження заборони відчуження сільськогосподарських земель: Закон України від 20.12.2018 року № 2666-VIII. Офіційний Вісник України. 2019. 15 лют. (№ 13). С. 39.
2. Земельний кодекс України : Закон України від 25.01.2001 року № 2768-III. Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3. Ст. 27.
3. Чернохатій Д. Критичні моменти переважного права купівлі земель с/г призначення [Електронний ресурс]. – Режим доступа: <https://blog.liga.net/user/dchernohatnyiy/article/24249>.
4. Про оренду землі: Закон України від 06.10.1998 року № 161-XIV. Офіційний Вісник України. 1998. 15 лист. (№ 42). С. 1.
5. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 05.06.2003 року № 899-IV. Офіційний Вісник України. 2003. 11 лип. (№ 26). С. 7.

Науковий керівник: д.ю.н., доц. Харитонova Т.Є.

ЗЕМЕЛЬНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Перш за все слід відзначити, що як і в будь-якій галузі права, в земельному, існують правопорушення, – це соціально шкідливі дії або бездіяльність, що суперечать нормам земельного права. Земельні правопорушення є негативними соціальними явищами, оскільки вони зазіхають на земельний правопорядок і лад, покликаний забезпечити раціональне використання і охорону земель. Національне законодавство, а зокрема Земельний кодекс та інші нормативно-правові акти у галузі земельних відносин, безумовно, покликані вирішувати будь-які протиправні діяння та захищати права землевласників і землекористувачів [1].

А для того аби зрозуміти, яким способом краще вирішувати земельні правопорушення, по-перше, варто звернути увагу на їх види. Так, відповідно до статті 211 ЗКУ, громадяни та юридичні особи несуть цивільну, адміністративну або кримінальну відповідальність за такі порушення:

- а) укладення договорів з порушенням земельного законодавства;
- б) самовільне заняття земельних ділянок;
- в) пошкодження сільськогосподарських угідь та інших земель, їх забруднення хімічними та радіоактивними речовинами та стічними водами, забруднення промисловими, побутовими та іншими відходами;
- г) порушення строків розгляду заяв про виділення земельних ділянок;
- д) порушення строку видачі державного акта на право власності на земельну ділянку та інші [1].

Держава та інші суб'єкти владних повноважень несуть відповідальність за дотримання закону, який відповідає міжнародним стандартам прав людини. У разі порушення закону правовласники повинні мати можливість звертатися з позовом до незалежного та компетентного суду або відповідного та неупередженого механізму. Питання, що стосуються землеустрою та принципу верховенства права, виникають у різних контекстах. Слід відзначити, що корупція та відсутність прозорості у прийнятті рішень (наприклад, щодо експропріації, міського планування або інвестицій у землю), а також у виконанні законів, політики та програм, підривають принцип верховенства права [2].

Отже, одним з найголовніших методів боротьби із земельними правопорушеннями є звернення до суду або іншого органу (центрального орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин або ж органи місцевого самоврядування).

Невід'ємним кроком у протидії земельним правопорушенням є також і ратифікація та дотримання відповідних міжнародних договорів щодо впровадження перспективних методів охорони та користування земельними ділянками. Так, наприклад, відповідно до Угоди між урядом України та урядом Республіки Молдова про взаємне визнання прав та регулювання відносин власності, ратифікованої 12 липня 2001 р., право власності на землю та інші природні ресурси регулюється законодавством сторони, на території якої перебувають об'єкти власності [4].

Додатковим шляхом до вирішення земельних правопорушень слід виокремити й оптимізацію процедури оскарження порушених прав землевласників і користувачів земельних ділянок, а також впровадити більшу кількість правових консультацій, як виду правової допомоги [3].

Вищевикладене, надає можливість зробити висновок про те, що вчинення земельного правопорушення тягне за собою юридичну відповідальність, яка завжди пов'язана з негативними правовими наслідками як результатом неправомірних дій винної особи. Порушення одних і тих самих правил використання та охорони земель або вчинення аналогічних протиправних дій потребують різних шляхів вирішення.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Земельне право України: загальна частина [текст]: навч. посібн. / А.І. Ріпенко, О.М. Пашенко. – О., 2013. – 54 с.
3. Мірошніченко А. М. Земельне право України: підручник / Київ. нац. ун-т ім. Т. Шевченка. – 2-е вид., допов. і переробл. – К.: «Правова єдність». – 2011. – С. 127.
4. Шульга М. В. Актуальные проблемы правового регулирования земельных отношений в современных условиях: дисс. ... д-ра юрид. наук. – Х.: Б. и. – 1998. – С. 179.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Бордіян Вікторія Володимирівна
*студентка 2 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ БЕЗОПЛАТНОЇ ПРИВАТИЗАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ В УКРАЇНІ

У сучасних умовах актуальною проблемою в нашій державі залишається безоплатна приватизація земельних ділянок, оскільки вона є сферою зацікавленості мільйонів українців як у селах, так і великих містах та містечках нашої країни. На законодавчому рівні питання приватизації регулюється Конституцією України, Земельним кодексом України, Законами України «Про фермерське господарство», «Про особисте селянське господарство» та ін. Проте, незважаючи на наявність такої кількості нормативних актів, які регулюють питання, пов'язані з приватизацією земельних ділянок, сьогодні у даній сфері існує й низка проблем. Зокрема, варто згадати, що діючий в Україні інститут безоплатної приватизації земель державної та комунальної власності є недосконалим, оскільки він не забезпечує для громадян рівні можливості для реалізації земельних прав гарантованих Конституцією та іншими нормативними актами.

В першу чергу необхідно звернути увагу на проблему соціальної несправедливості встановлених норм безоплатної приватизації. Це обумовлюється тим, що фактично кожен громадянин може безоплатно отримати земельну ділянку, таке право не пов'язується з місцем проживання конкретної особи. Проте зрозуміло, що кожен громадянин, який має бажання отримати земельну ділянку у місті Києві, або навіть у Київській області, не зможе реалізувати своє право. Отже, дехто отримає земельну ділянку в столиці, а дехто – у місті обласного значення, селі, селищі.

Відомо, що приватизація землі може бути платною і безоплатною. В юридичній літературі приватизацію земель визначають як сукупність здійснюваних суб'єктами приватизації дій та заходів, спрямованих на трансформацію форми власності земель, при якій відбувається перехід земельних ділянок з публічної (суспільної) власності, суб'єктами якої є держава та територіальні громади, у приватну власність фізичних та юридичних осіб [1, с. 44].

Земельне законодавство не передбачає платну приватизацію як вид придбання землі. Однак на практиці вона активно застосовується. Платна приватизація – це ініційована відповідними зацікавленими особами передача частки земель державної або комунальної власності у приватну власність фізичних та юридичних осіб за плату. Само собою зрозуміло що

коло осіб, які мають право на платну приватизацію землі, набагато ширше, ніж при безоплатній приватизації. Право на приватизацію землі за плату мають:

по-перше, громадяни України, які вже приватизували земельну ділянку, але мають іншу земельну ділянку з тією ж метою і хотіли б її приватизувати; або мають земельну ділянку більшого розміру, ніж та, яку закон може приватизувати безкоштовно; володіють нерухомим майном, розташованим на земельній ділянці, відмінного від зазначених у ст. 121 ЗК України [2];

по-друге, юридичні особи, які є власниками будівель, споруд та іншого нерухомого майна, розташованого на земельній ділянці. У таких випадках ці особи можуть втілити своє право – приватизувати землю тільки шляхом її платного придбання. Більш того, як українські, так і іноземні юридичні особи мають право на платну приватизацію землі.

Незважаючи на те що, безкоштовна приватизація земельних ділянок громадянами є гарантованою чинним Земельним кодексом України, насправді, лише близько 15 мільйонів громадян (або 33 % населення України) змогли скористатися цим правом. У випадку, якщо б всі «безземельні» громадяни України захотіли повною мірою реалізувати своє право на безкоштовну приватизацію, то в даному випадку задовольнити бажання всіх неможливо, оскільки буде не достатньо всієї території нашої держави [3, с. 135]. Приватизація земельних ділянок, безкоштовних за законом, фактично є платною, а оплата може здійснюватися в різних формах. Щоб одержати безоплатно ділянку у власність громадянин повинен нести значні витрати на оформлення землевпорядної документації та реєстрацію прав на землю.

Невідкладного вирішення потребує також проблема забезпечення гласності при вирішенні питань приватизації земельних ділянок громадянами України. Оскільки, в чинному законодавстві відсутні критерії, на основі яких має бути прийняте рішення щодо передачі у власність земельної ділянки за наявності заяв від кількох осіб. На практиці це досить часто призводить до корупції у сфері земельних відносин [4].

Таким чином, правове регулювання у сфері приватизації земельних ділянок є недосконалим, що призводить до порушення прав громадян, а також до корупції у даній сфері. З метою врегулювання на законодавчому рівні існуючих проблем у сфері приватизації земельних ділянок необхідним є вдосконалити процедуру приватизації земельних ділянок, яка закріплена в ст. 118 Земельного Кодексу. Також пропонується встановити в Земельному Кодексі перелік суб'єктів, які потребують безкоштовної приватизації земель в першу чергу. Цими особами можуть виступати: малозабезпечені сім'ї, молоді викладачі, незахищені верстви населення, багатодітні сім'ї.

Список використаних джерел

1. Кулинич П.Ф. Правове регулювання приватизації земель // Земельне право України: підручник / за ред. М. В. Шульги.
2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
3. Новаковський Л.Я. Регіональна земельна політика / Л.Я. Новаковський, М.І. Шквар. – К.: Урожай, 2006. – 235 с.
4. Мартин А. Приватизація земель: від корупційного механізму до засобу забезпечення соціальної справедливості / А. Мартин, А. Мірошніченко, А. Ріпенко [Електронний ресурс] – Режим доступу: <http://zsu.org.ua/andrij-martin>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Бугаєнко Каріна Вікторівна

*студентка 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету “Одеська юридична академія”*

ЗЕМЛІ, ЗАБРУДНЕНІ НЕБЕЗПЕЧНИМИ РЕЧОВИНАМИ

Земля, відповідно до ч. 1 ст. 14 Конституції України та ч. 1 ст. 1 Земельного кодексу України, є основним національним багатством, що охороняється державою, а тому проблема забруднення набуває дуже важливого значення.

Забруднення земель на території України становить близько 20 % всієї території, за офіційними даними на 2017 рік – це 1,1 млн. га земель [2, с. 46]. Щодо стану земель саме в Одеській області, то за інформацією Головного управління Держгеокадастру на 2018 рік забруднення земель становить 84,8712 тис. га або 2,57 % до всієї території області [3]. Тому, з метою реалізації конституційного права людини на безпечне навколишнє природне середовище і права на охорону здоров'я, ч. 3 ст. 167 Земельного кодексу України встановлює обмеження щодо використання земельних ділянок, забруднених небезпечними речовинами [4].

Взагалі, в доктрині земельного права немає єдиної думки щодо визначення поняття “забруднення земель”, тому це питання є досить дискусійним. Варто зазначити думку І.О. Крассова проте, що забруднення земель – це результат погіршення якості земель внаслідок антропогенного впливу, у тому числі позбавлених родючого шару, а саме: кам'яністі поверхні, кар'єри, і характеризується появою чи збільшенням вмісту хімічних речовин або рівня радіації порівняно з їхнім значенням, що

існували [5, с. 225]. Тобто, автор робить наголошує на тому, що це завжди результат антропогенного впливу.

Поняття “забруднення земель” також визначається і в нормативно-правових актах. Так, у ст. 1 ЗУ “Про державний контроль за використанням та охороною земель” вказується, що забруднення земель – це накопичення в ґрунтах і ґрунтових водах внаслідок антропогенного впливу пестицидів і агрохімікатів, важких металів, радіонуклідів та інших речовин, вміст яких перевищує природний фон, що призводить до їх кількісних або якісних змін [6]. Таке ж визначення міститься і в Методиці визначення розмірів шкоди, зумовленої забрудненням і засміченням земельних ресурсів через порушення природоохоронного законодавства, яка затверджена Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища від 27.10.1997 р. Поряд із поняттям “забруднення земель” вживається “забруднення ґрунтів”. Наприклад, ЗУ “Про охорону земель” визначає, що забруднення ґрунтів – накопичення в ґрунтах речовин, які негативно впливають на їх родючість та інші корисні властивості [7]. При порівнянні цих двох понять можна дійти висновку, що при забрудненні земель шкідливі речовини залишаються на поверхні землі, а при забрудненні ґрунтів вони проникають у ґрунтовий покрив і погіршують його природні якості.

Аналізуючи поняття “забруднення земель”, можна виділити такі його ознаки: 1) нездатність земель до самоочищення та самовідновлення; 2) погіршення родючості; 3) зміна фізико-хімічних і біологічних властивостей земель; 4) різкий рівень зниження врожайності; 5) накопичення забруднювачів у рослинах і їх здатність викликати захворювання серед людей і тварин [2, с. 3].

Ч. 1 ст. 167 Земельного кодексу України визначає, що господарська та інша діяльність, яка спричиняє забруднення земель і ґрунтів понад встановлені гранично допустимі концентрації небезпечних речовин, забороняється. Поняття “небезпечна речовина” тлумачиться у багатьох нормативно-правових актах. Відповідно до ч. 1 ст. 1 ЗУ “Про об’єкти підвищеної екологічної безпеки” від 18.01.2001 р. небезпечною речовиною є хімічна, токсична, вибухова, окислювальна, горюча речовина, біологічні агенти таречовини біологічного походження (біохімічні, мікробіологічні, біотехнологічні препарати, патогенні мікроорганізми тощо), які становлять небезпеку для життя та здоров’я людей і довкілля, сукупність властивостей речовин, внаслідок яких за певних обставин може створюватися загроза життю і здоров’ю людей, довкіл्लю, матеріальним і культурним цінностям [8]. А ст. 1 ЗУ «Про перевезення небезпечних вантажів» від 6.04.2000 р. небезпечними речовинами визнає речовини, що віднесені до таких класів: клас 1 – вибухові речовини та вироби; клас 2 – гази; клас 3 – легкозаймисті рідини; клас 4.1 – легкозаймисті тверді речовини; клас 4.2 – речовини, схильні до самозаймання; клас 4.3 –

речовини, що виділяють легкозаймисті гази при стиканні з водою; клас 5.1 – речовини, що окислюють; клас 5.2 – органічні пероксиди; клас 6.1 – токсичні речовини; клас 6.2 – 35 інфекційні речовини; клас 7 – радіоактивні матеріали; клас 8 – корозійні речовини; клас 9 – інші небезпечні речовини та вироби [9]. Також Постанова КМУ від 17 серпня 1998 р. “Про затвердження переліку особливо небезпечних хімічних речовин, виробництво яких підлягає ліцензуванню” визначає перелік речовин, що завдають шкоду земельним ресурсам.

Тобто, можна зробити висновок, що питання забруднення земель є досить актуальним у наш час. Тлумачення даного поняття міститься як у доктрині земельного права, так і в різних нормативно-правових актах.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28.06.1996 року № 254к/96-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Попова А.О. Правова охорона земель від забруднення небезпечними речовинами в Україні: дис. ... д-ра філос. наук : 12.00.06 / Національний університет “Одеська юридична академія”: Одеса, 2017. 241 с.
3. Інформація Головного управління Держгеокадастру в Одеській області (лист від 13.06.2018 № 11-15-08-6030/2-18).
4. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 року № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
5. Крассов О.И. Земельное право: Учебник М.: «Юристъ», 2000. – 624 с.
6. Про державний контроль за використанням та охороною земель: Закон України від 19.06.2003 року № 963-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 350.
7. Про охорону земель : Закон України від 19.06.2003 року № 962-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 39. – Ст. 349.
8. Про об’єкти підвищеної небезпеки: Закон України від 18.01.2001 року № 2245-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 15. – Ст. 73.
9. Про перевезення небезпечних вантажів : Закон України від 06.04.2000 року № 1644-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 28. – Ст. 222.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Власюк Тетяна Юрійвна, Поліщук Маргарита Петрівна
студентки 4-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВОВЕ СТАНОВИЩЕ АГРОХОЛДИНГІВ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Нормативні приписи щодо діяльності холдингових компаній в Україні містяться у главі 12 Господарського кодексу України [1] та в Законі України “Про холдингові компанії в Україні” від 15 березня 2006 року [2]. Частиною 5 ст. 126 Господарського кодексу України холдингова компанія констатується як публічне акціонерне товариство, яке володіє, користується, а також розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств (крім пакетів акцій, що перебувають у державній власності). Натомість, ст. 1 Закону «Про холдингові компанії в Україні» закріплює те, що холдингова компанія це акціонерне товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше корпоративних підприємств.

Холдинговим корпоративним пакетом акцій (часток, паїв) вважається пакет акцій (часток, паїв) корпоративного підприємства, який перевищує 50 відсотків чи становить величину, яка забезпечує право вирішального впливу на господарську діяльність корпоративного підприємства, холдингової компанії. Звідси можна зробити висновок, що за організаційно-правовою формою холдингова компанія є публічним акціонерним товариством, що має у власності пакет акцій (часток, паїв) інших корпоративних підприємств, і цей пакет забезпечує вирішальний вплив на такі підприємства. Корпоративними підприємствами у ст. 63 Господарського кодексу України і ст. 1 вказаного Закону називають господарські товариства. Тобто холдингова компанія може володіти акціями (частками, паями) лише господарських товариств – акціонерних, товариств з обмеженою чи додатковою відповідальністю, повних чи командитних товариств.

В юридичній літературі під агрохолдингами розуміють своєрідне соціально-економічне об'єднання сільськогосподарських товаровиробників у цілях більш ефективного спільного ведення агробізнесу, що зберігають юридичну самостійність та перебувають в певній субординаційній економічній залежності від правових рішень, які приймаються головною компанією з врахуванням корпоративних комерційних інтересів учасників агрохолдингу.

З урахуванням законодавчого визначення холдингової компанії під аграрною холдинговою компанією слід розуміти публічне акціонерне

товариство, яке володіє, користується та розпоряджається холдинговими корпоративними пакетами акцій (часток, паїв) двох або більше аграрних господарських товариств. Таким чином, агрохолдинги, як спеціалізовані сільськогосподарські виробничі структури, виступають різновидом холдингової компанії – публічного акціонерного товариства, що об'єднує і контролює аграрних виробників. Проте в практиці використовуються й інші організаційно-правові форми при створенні агрохолдингів, зокрема, товариства з обмеженою відповідальністю, приватні підприємства, а також формування підсобних або дочірніх сільськогосподарських підприємств промисловими підприємствами.

Також, агрохолдинги слід розглядати як особливу форму інвестування в сільське господарство, саме вони (порівняно з іншими організаційно-правовими формами сільськогосподарських товаровиробників) мають найбільше можливостей для залучення інвестицій, у тому числі й іноземних.

Список використаних джерел

1. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 року № 436-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 18, № 19-20, № 21-22. – Ст. 144.
2. Про холдингові компанії в Україні : Закон України від 15 березня 2006 року № 3528-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2006. – № 34. – Ст. 291.

Науковий керівник : д.ю.н, доцент Гавриш Н.С.

Віслогузова Маргарита Дмитрівна

*студентка 2-го курсу факультету прокуратури та слідства
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ КОНФІСКАЦІЇ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК

На сьогоднішній день в земельному праві не має встановленого чіткого порядку конфіскації земельних ділянок. В чинному законодавстві існують колізії щодо врегулювання даного питання і це призводить до неефективності використання даного правового інституту. Так, будь-яке втручання представників органів влади або правоохоронних органів у безперешкодне розпорядження особою належним їй майном має відбуватися лише на підставі чітко регламентованих положень закону.

Проте кількість скарг від громадян України, у тому числі до Європейського суду з прав людини, щодо неправомірної конфіскації майна, у тому числі земельних ділянок, свідчить про наявність проблем у цій сфері та необхідності покращення законодавчого регламентування.

Основу правового регулювання питання конфіскації земельних ділянок складають, нормативно-правові акти серед яких: Конституція України, Земельний кодекс України, Кримінальний кодекс України, Господарський кодекс України, Цивільний кодекс України, Кодекс України про адміністративні правопорушення та інші.

Конфіскація – це примусове безоплатне вилучення майна у власника без компенсації його вартості, яке застосовується у зв'язку з вчинення ним правопорушення. Відповідно до ч. 6 ст. 41 Конституції України, слід зазначити, що конфіскація майна застосовується лише на основі рішення суду, а також у випадках, обсязі та порядку встановленому законом [1].

В статті 354 Цивільного кодексу України зазначається, що до особи може бути застосовано позбавлення права власності на майно за рішенням суду як санкція за вчинення правопорушення (конфіскація) у випадках, встановлених законом. Конфісковане майно переходить у власність держави безоплатно. При цьому обсяг та порядок конфіскації майна встановлюються законом.

Станом на сьогоднішній день відносини щодо конфіскації земельних ділянок врегульовано спеціальними нормативними актами. Так, постановою Кабінету Міністрів України від 25 серпня 1998 року № 1340 затверджено Порядок обліку, зберігання, оцінки конфіскованого та іншого майна, що переходить у власність держави, і розпорядження ним [2].

Згідно ст. 148 Земельного кодексу України, земельна ділянка може бути конфіскована виключно за рішенням суду у випадках, обсязі та порядку, встановлених законом. Зміст диспозиції правової норми ст. 148 впливає з ряду інших статей Земельного кодексу України до яких відносяться п. «д» ст. 140 ЗКУ, п. «в» ст. 143 ЗКУ [3, с. 356].

Інститут конфіскації земельної ділянки, як міра покарання особи, яка вчинила злочин застосовується також у кримінальному праві це передбачено в ч. 1 ст. 59 Кримінальному кодексі України (далі – ККУ), порядок і зміст цієї процедури встановлюється в ч.2 ст. 59 ККУ. Чинне кримінальне законодавство, передбачає зокрема конфіскацію майна, яка передбачається за вчинення умисного вбивства при обтяжуючих обставинах (ч. 2 ст. 115 ККУ), торгівлю людьми або іншу незаконну угоду з людьми при обтяжуючих обставинах (ч. 2 ст. 149 ККУ), крадіжку, вчинену в особливо великих розмірах або організованою групою (ч. 5 ст. 185 ККУ) та ін [4].

Беручи до уваги думку вітчизняних законодавців – конфіскацію можна розглядати, як стягнення в дохід держави одержаної стороною за господарським зобов'язанням земельної ділянки, якщо таке зобов'язання

«визнано недійсним як таке, що вчинено з метою, яка завідомо суперечить інтересам держави і суспільства» за рішенням суду. Водночас, можливість застосування даної норми Господарським кодексом України (далі – ГКУ) щодо угод про відчуження земельних ділянок ставиться під сумнів положеннями ч. 1 ст. 4 ГКУ, які виключають земельні відносини з предмету регулювання кодексу [5].

Якщо розглядати положення інших законодачих актів про конфіскацію земельних ділянок (наприклад, КУпАП), то існує мала вірогідність застосування цього нормативно-правового акту. Проте наприклад у випадку вчинення правопорушення, передбаченого ст. 181 КУпАП, земельна ділянка може бути конфіскована, якщо вона є ставкою у грі. Цей висновок можна зробити на основі досліджень О. В. Єлісєєвої.

Таким чином, конфіскація земельних ділянок, як міра відповідальності є досить поширеним засобом реагування держави на порушення приписів законодавства. Застосування конфіскації земельних ділянок здійснюється за різними підставами: нецільове використання та неналежне утримання; суспільні інтереси; стягнення за відповідне правопорушення. Важливим моментом, щодо врегулювання даного питання є усунення невідповідностей в різних галузях законодавства. На даний час є можливим врегулювання цього питання за допомогою використання судової практики, а також є необхідність прийняття єдиного закону України, який регулював би питання конфіскації земельних ділянок.

Список використаних джерел

1. Конституція України: Закон України від 28 червня 1996 р. // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Цивільний кодекс України від 03 жовтня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40. Ст. 356.
3. Мірошніченко А.М., Марусенко Р.І. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / А.М. Мірошніченко, Р.І. Марусенко. – 5-те видання, змінене і доповнене. – К.: Алерта, 2013. – 544 с.
4. Кримінальний кодекс України від 05 квітня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25. Ст. 131.
5. Господарський кодекс України від 16 січня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 18. Ст. 144.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

КОДИФІКАЦІЯ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

В умовах сьогодення науковцями вже неодноразово зверталась увага на нагальну потребу кодифікації екологічного законодавства. Така діяльність була б спрямована на подолання суперечностей та невідповідностей у нормативно-правових актах, усунення їх множинності, прогалин і колізій у регулюванні суспільних екологічних відносин.

Аналізуючи чинне екологічне законодавство слід зауважити про наявність великої кількості недоліків, до яких слід віднести: чимало декларативних положень; недостатньо змістовне регулювання процедур (екологічного нормування, ліцензування, тощо); відсутність ефективного механізму, який міг би забезпечити реалізацію нормативних вимог [1, с. 86]. Дані прогалини все частіше змушують науковців задуматися про необхідність створення єдиного Екологічного кодексу України як нормативної основи екологічного права. В Україні йдуть активні дискусії щодо змісту та структури кодифікованого акту, об'єму кодифікації, існують деякі теоретичні напрацювання та конкретні пропозиції проектів Екологічного кодексу України.

Зауважимо, що в історії сучасної України вже були спроби створення єдиного Екологічного кодексу. Першою спробою кодифікації екологічного законодавства став проект, який був розроблений в 2004 р. за участю вітчизняних науковців Ю.С. Шемшученка, Н.Р. Малишевої та А.П. Гетьмана. Даний проект Кодексу складався з певної кількості некодифікованих нормативно-правових актів. Проте цей проект кодифікованого акту не був затверджений Верховною Радою України через певні недоліки. Це трапилося, оскільки, поза сферою його регулювання залишилися питання охорони та використання окремих природних ресурсів, а також цей проект обмежився лише кодифікацією некодифікованих законів [2, с. 8].

Наступною спробою кодифікації екологічного законодавства стало створення робочої групи щодо розробки проекту закону під керівництвом В. В. Костицького в 2009 році. Ними було підготовлено проект Екологічного кодексу України, який складався із загальної та особливої частини, 14 розділів, 65 глав та 418 статей [3, с. 79].

На даний час існує два підходи, відповідно до яких повинне відбуватися створення Екологічного кодексу України: 1) Кодифікація повинна проводитися лише щодо некодифікованих законів; 2) Кодифікації повинні підлягати як кодифіковані нормативно-правові акти (Земельний,

Лісовий, Водний кодекси тощо) та не кодифіковані закони. В науковій літературі вважається, що другий підхід може створити більш чіткий, системний та узгоджений закон. Структура даного проекту повинна містити загальну та особливу частини. В загальній повинні визначатися терміни, основні права та обов'язки суб'єктів екологічного права, та інші положення, що являють собою загальну характеристику всіх екологічних відносин. В особливій частині буде регламентуватися правовий статус окремих об'єктів екологічного права (ліси, води тощо) [2, с. 13].

Прийняття цілісного й комплексного кодифікованого акту дозволить покращити правозастосовну та правоохоронну діяльність. Екологічний кодекс значно полегшить пошук потрібної норми права та дозволить з'ясувати її зміст. Зважаючи на це, він матиме вагомі переваги над секторальним законодавством по ряду причин: по-перше, він міститиме в собі усю діючу нормативно-правову базу екологічного законодавства; по-друге, за допомогою нього можна значно легше ліквідувати протиріччя серед деяких нормативно-правових актів; по-третє, кодекс стане більш доступним для громадян, що буде сприяти їхньому правовому вихованню; по-четверте, єдиний кодифікований нормативно-правовий акт дозволить подолати прогалини в чинному законодавстві та удосконалити правове регулювання екологічних питань з урахуванням вимог сьогодення.

Отже, при створенні Екологічного кодексу український законодавець повинен зважати на міжнародний досвід, адже саме в ньому можна помітити доцільність прийняття такого акту. Також сучасні науковці повинні взяти до уваги методи і засоби його практичного застосування в іноземних країнах та різних правових системах. Важливим є той факт, що при кодифікації законів слід об'єднати всю нормативно-правову базу екологічного законодавства, а також на цьому етапі реформування екологічного законодавства необхідно провести капітальне впорядкування та вдосконалення вже існуючих кодифікованих актів.

Список використаних джерел

1. Григор'єва Т.В. Проблеми систематизації екологічного законодавства / Т.В. Григор'єва // Актуальні питання кодифікації екологічного законодавства України: Зб. тез наук. доп. учасн. «круглого столу» (9 лист. 2012 р.) / Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого», 2012. – С. 85-87.
2. Кобрін А. Є. Проблеми кодифікації екологічного законодавства та Екологічний кодекс України / А.Є. Кобрін // Реферат з курсу «Екологічне право України». – Київ. – 2012. – 16 с.
3. Костицький В.В. Методологічні проблеми кодифікації екологічного законодавства / В.В. Костицький // Філософські, методологічні та психологічні проблеми права: матеріали II Всеукраїнська науково-

теоретична конференція (Київ, 31 січня 2009 р.) / Ред. кол. Є.М. Моїсєєв, О.М. Джужа, М.В. Костицький; Всеукраїнська асоціація філософії права і соціальної філософії. Асоціація психологів України. – К.: Київський національний університет внутрішніх справ, 2009. – С. 78-81.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Вітебський Ярослав Геннадійович

студент 4-го курсу факультету адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЗЕМЕЛЬНИЙ МОРАТОРІЙ ЯК ПРОБЛЕМА АГРАРНОГО ПРАВА

Україна має значний земельний потенціал, який відповідає 5,7 % площі Європи. Із 60,3 млн гектарів майже 70 % становлять сільськогосподарські угіддя з високою родючістю. На теперешній день відповідно до пункту 15 розділу X Перехідні положення «Земельного кодексу України» до 1 січня 2020 року діє мораторій на купівлю-продаж сільськогосподарських земель, умовою зняття якого є набрання чинності Законом України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення» [1].

Мораторій (лат. moratorius – що уповільнює, відстрочує) відстрочення виконання зобов'язань, що встановлюються урядом на певний термін або до закінчення яких-небудь надзвичайних подій [2]. У 2001 р. в Україні закінчилося розпаювання земель, яке тривало з 1992 р. до 2000 р. Сотні тисяч вчорашніх працівників колгоспів отримали земельні паї – право на ділянку, розмір якої визначений в відповідних кадастрових гектарах та за відповідною методикою обчислення.

Вказаним суб'єктам видали документи – «сертифікати на паї», що фактично були підставою для набуття права приватної власності на землю. Після цих подій в приватній власності знаходилася велика частина нерухомого майна у вигляді земель сільськогосподарського призначення. Склалися передумови для запровадження в Україні ринку земель сільськогосподарського призначення. Перехід права власності на землю мав бути у відповідному реєстрі для уникнення спекуляцій та незаконних дій. Натомість не було навіть земельного кадастру та ніякого реєстру паїв. Поява ринку землі могла привести до великої проблеми, коли одна ділянка продавалася б декільком покупцям, а інші, в свою чергу, могли нічого не отримати.

На той час не існувало відповіді як врегулювати ринок землі. Не було жодного порядку відчуження паїв, ні грошей у бюджеті, щоб розробити

єдиний державний земельний кадастр. Було вирішено взяти тимчасову паузу.

У Конституції України у ст. 13 встановлюється, що земля є об'єктом права власності українського народу. У ст. 14, що земля є основним національним багатством, яке перебуває під особливою охороною держави. До того ж два рази відправлялися звернення до Конституційного Суду України для того, щоб визнати мораторій неконституційним. Проте, єдиний орган конституційної юрисдикції так і не відкрив провадження, посилаючись на невідповідне оформлення звернень. Таким чином, Конституційний Суд України відійшов від оцінки конституційності земельного мораторію [3].

Не маючи можливості захистити свої права в Україні, землевласники почали відправляти звернення до Європейського суду з прав людини. 22.05.2018 р. ЄСПЛ прийняв рішення у справі «Зеленчук і Цицюра проти України», в якому констатував, що земельний мораторій в Україні порушує права землевласників на мирне володіння майном, гарантоване Основним Законом [4].

Парадокс: з одного боку, досі існує законодавча заборона на купівлю-продаж земель сільськогосподарського призначення через мораторій, з іншого – практика ЄСПЛ, що є також джерелом права в Україні, визнає земельний мораторій порушенням ст. 1 Протоколу 1 до Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод.

Після набрання чинності рішенням Європейського суду з прав людини українці почали масово звертатися до національних судів. Деякі наші громадяни впевнені, що після скасування мораторію в Україні покращиться фінансове становище всередині країни та підвищиться показник ВВП. Прихильники мораторію переконують, що у разі зняття мораторію настане непоправне: землю за безцінь скуплять іноземці та олігархи.

Мораторій на продаж землі буде діяти не вічно, тому слід бути готовим як і законодавцю так і нашим співвітчизникам до такого розвитку подій. Економічний потенціал землі проявляється не в результаті її вилучення. Вона є знаряддям для створення продукту – сільськогосподарських товарів. Відповідно ці продукти мають цінність в грошовому еквіваленті. З одного боку, перевага земельних ресурсів полягає в тому, що вони практично не зношуються і не зменшуються у процесі правильної, раціональної та розумної експлуатації.

Для максимально найкращого та справедливого механізму вільного ринку землі в Україні законодавець повинен розробити відповідний, дієвий та надійний механізм цього процесу, беручи до уваги закордонний досвід та зважаючи на особливості внутрішнього ринку та його проблеми, одна з яких – корупція. Це важливий процес, до якого слід підготуватися дуже відповідально.

Список використаних джерел

1. Ринок земель. Держгеокадастр [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://land.gov.ua/icat/rynok-zemel/>.
2. Вікіпедія. Поняття: мораторій [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://uk.wikipedia.org/wiki/%D0%9C%D0%BE%D1%80%D0%B0%>.
3. Як земельний мораторій робить українців бідними [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://yur-gazeta.com/publications/practice/zemelne-agrarne-pravo/yak-zemelniy-moratoriy-robit-ukrayinciv-bidnimi.html>.
4. Невмирущий мораторій. Нардепи традиційно відклали скасування заборони на обіг сільськогосподарських земель, але свого слова ще не сказав ВС [Електронний ресурс]. – Режим доступу: https://zib.com.ua/ua/print/136252nardepi_vidklali_skasuvannya_zemelnogo_moratoriyu_a_scho_ska.html.

Науковий керівник: д.ю.н., доцент Гавриш Н.С.

Olena Volkova

*Second Year Student, Department of International Legal Relations
National University “Odesa Law Academy”*

LEGAL ASPECTS OF MORATORIUM FOR SALE AGRICULTURAL LAND PLOTS

For Ukraine, land has a special meaning. The Constitution of Ukraine (Article 14) and the Land Code of Ukraine (Article 1, hereinafter – the Criminal Code of Ukraine) indicate that the land is the main national wealth and is under special protection. Ukrainian fertile black earth is the most valuable treasure that needs its careful and efficient use that will provide wealth and the prosperity of the entire state.

In the structure of the land fund of Ukraine, land occupies a special place for agricultural purpose, since they are the main means of production for various industries. It is the installation of a special legal regime in the use of land plots, which is provided by strengthening of land protection, limiting the possibilities for their withdrawal from agricultural conversion, soil fertility, needs further study and research. In recent years, the state has become more and more aware of the issue of the moratorium on agricultural sales becomes relevant for lands.

Today, the moratorium for land sale is one of the most disputable because it is interwoven with big business interests. Law of Ukraine «On Amendments to Section X» Transitional Provisions «of the Land Code of Ukraine regarding the extension of the prohibition of agricultural alienation of lands» dated 06.10.2016

№ 1669-VIII extended the moratorium on the sale of land agricultural use until January 1, 2020 and does not include admit:

1) making the right to a land parcel to the authorized capital business partnerships;

2) purchase and sale of agricultural land the appointment of state and municipal property, except for the seizure of them for public needs;

3) purchase and sale or other means of alienation of land plots and change of the target destination of land plots which are owned by citizens and legal entities for the conduct of commodity agricultural production, land plots, allocated in kind (on areas) to owners of land shares for the conduct of personal peasant farms, as well as land shares, except for transferring them to inheritance, exchange of a land plot for another land plot in accordance with the law and the seizure of land for public purposes, as well also in addition to changing the purpose of land from the purpose of their provision to investors-participants in production-sharing agreements for carrying out activities under such agreements [1].

The moratorium on the ground by government officials is due to the fact that this is not really the case sale of land, and the rules within which there is a land turnover is maintained the position of the right to sell land lease rights and states that the models themselves.

There is a lot of land turnover, and not all of them foresee the sale of land. AM Miroshnichenko notes that the moratorium is a significant impediment to the way of carrying out the land reform, the successful conduct of which is impossible without creation of legal preconditions for the circulation of land [2, p. 540].

It is clear that the moratorium constrains the development of rural areas and agriculture, hinders the redistribution of land resources to more efficient owner and manufacturer, reduces rental prices and revenues owners, as well as restricting access to credit resources. Under such conditions the marketland does not exist, farmers and small landowners (according to statistical data about 7 million) do not have incentives to invest. As a consequence, significant part of the land plots rented by large companies that have substantial influence on the social structure of the village. Land productivity is far from adequate Ukraine's potential, since long-term improvements are needed to enhance the investments. Foreign investors, companies with the necessary knowledge and equipment, are hesitant to invest in Ukraine due to imperfect legal guarantees of the latter. To improve the agricultural sector is needed favorable legal climate. So it's important to remember that there is a question of the land largely political.

So, studying this issue should be emphasized that important and urgent. Today there is consolidation of legal and organizational foundations in the field of land market and regulation of relations that arise between state authorities and local self-government, legal and natural persons regarding deals with

agricultural land plots. This is seen in need to adopt a Law on the circulation of agricultural land.

It is expected that the Government will put a stop in history with a moratorium and will be able to determine the strategy and make the appropriate bill in terms of which will allow deputies to vote by 2020. By the way, the requirement for the adoption of the Law «On the circulation of agricultural land destination» is contained in a memorandum signed by Ukraine with the IMF.

LITERATURE

1. Проект Закону про внесення змін до розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо продовження заборони відчуження сільськогосподарських земель № 1669-VIII від 06.10.2016 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/1669-viii>.

2. Мірошніченко А.М. Земельне право України : підручник / А.М. Мірошніченко. – 2-ге видання, допов. і перероб. – К.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 678 с.

3. Літошенко О.С. Особливості правового режиму земель сільськогосподарського призначення / О.С. Літошенко. – Підприємництво, господарство і право. – № 8. – 2016. – С. 83-87.

Scientific supervisor: Andrii Hodovanuk, PhD in Law

Ворожко Анастасія Леонідівна

студентка 2-го курсу факультету адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ

Здоров'я генофонду будь-якої країни залежить від екології. Важливу роль тут відіграють водні ресурси, адже першочерговим завданням людства є забезпечення теперішніх і наступних поколінь чистою водою. Водна безпека є безпосередньою складовою національної безпеки України в цілому. Загалом, на сучасному етапі розвитку суспільства, можна сказати, що Україна не достатньо забезпечена водними ресурсами. Тому ключовою проблемою залишається охорона водних ресурсів від негативних впливів.

Водні ресурси є частиною природних запасів води, також вони безпосередньо залучені у суспільному виробництві в конкретних історичних умовах при певному розвитку продуктивних сил. Це

визначення характеризує водні ресурси не тільки як природне явище, але і як соціально-економічну категорію, яка тісно пов'язана з рівнем розвитку людського суспільства [1, с. 285].

Нераціональне використання водних ресурсів призводить до порушення стандартів якості води на рівнях, деградації водних екосистем. Значна частина населення України використовує неякісну воду для своїх життєвих потреб.

Під забрудненням води розуміються будь-які зміни фізичних, хімічних і біологічних властивостей води в водоймах внаслідок занурення в них рідких, твердих і газоподібних речовин, що викликають або можуть викликати незручності, що робить воду цих водойм небезпечною і шкідливою, чим завдає шкоду національній економіці, охороні здоров'я та громадській безпеці.

Основними джерелами забруднення і засмічення водойм є недостатньо очищені стічні води промислових і комунальних підприємств, великі тваринницькі комплекси, відходи виробництва при розробці рудних корисних копалин; води шахт, підприємств переробної та плавильної деревини; скидання водного та залізничного транспорту; відходи первинної переробки льону, пестицидів та ін. Забруднюючі речовини, що надходять у природні водойми, призводять до якісних змін у воді, які в основному проявляються у змінах фізичних властивостей води (зокрема, поява неприємних запахів, смаків тощо).

Основними причинами скидання забруднених стоків без очищення залишається нестача у більшості населених пунктів країни централізованого водовідведення, зниження ефективності роботи очисних споруд, що зумовлена їх зношеністю, низьким технологічним рівнем, енергомісткістю. Найбільше забруднених вод скинуто водокористувачами Дніпропетровської, Донецької та Запорізької областей. Наслідками використання водних ресурсів є забруднення малих річок України промисловими стоками, хімічними добривами і отрутохімікатами, тваринницькими відходами, замулення внаслідок розорювання заплав і вирубування лісових смуг, створення на берегах малих річок звалищ та ін. Збереження малих річок від висихання і забруднення дає можливість розв'язати проблему водних ресурсів в Україні [2, с. 285].

Як зазначено у звіті, підготовленому за результатами діяльності Державного агентства водних ресурсів України у 2018 році [3], 21 % скидів є забрудненими, недостатньо або взагалі не очищеними. Підприємства комунальної сфери, на долю яких припадає 60 % забруднених стічних вод, є найбільшими забруднювачами. Їхня інтенсивна діяльність призводить до цвітіння та виснаження річок. Таких забруднювачів нараховується 535. В Україні з 2019 року планується впровадження нового, більш досконалого моніторингу вод, відповідно до

вимог Директиви 2000/60/ЄС «Про встановлення рамок діяльності Співтовариства в галузі водної політики» (Водної Рамкової директиви).

Директива базується на принципі визнання району річкового басейну основною гідрографічною одиницею управління водними ресурсами, тобто як цілісного природного гідрографічного об'єкта. Даний об'єкт не може обмежуватися ні адміністративним, ні державним кордонами. Управління кожним зазначеним річковим басейном здійснюється на основі «Плану управління річковим басейном», у якому у обов'язковому порядку зазначаються стан басейну та чітка програма заходів для досягнення мети, яка полягає у доброму стані водних поверхневих і підземних об'єктів.

Отже, як бачимо, проблема охорони водних ресурсів є гострою для нашої країни. Задля покращення стану вод доцільно впровадження на державному та місцевому рівнях державних та суспільних заходів, що будуть спрямовані на збереження й відновлення природного стану водних ресурсів; забезпечення екологічної безпеки та запобігання шкідливому впливу води на здоров'я людей, тваринний і рослинний світ, довкілля.

Список використаних джерел

1. Давиденко В. М. Вода – важливий фактор екології і вичерпний ресурс органічного життя на землі / В. М. Давиденко, О. К. Цхвітава // XI міжнарод. наук.-практ. конф. «Актуальні проблеми сучасної біології та здоров'я людини», 16-17 груд. 2011 р. / Миколаївський нац. ун-т ім. В. О. Сухомлинського. – Миколаїв, 2011. – С. 284–287.

2. Національна доповідь про стан навколишнього природного середовища в Україні у 2014 році. – К.: Міністерство екології та природних ресурсів України, ФОП Грін Д. С., 2016. – 350 с.

3. Публічний звіт голови Державного агентства водних ресурсів України І. Овчаренко за результатами діяльності Державного агентства водних ресурсів України у 2018 році [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.ukrinform.ua/rubric-presshall/2641076-rezultati-dialnosti-derzhavnogo-agentstva-vodnih-resursiv-ukraini-u-2018-roci.html>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.

Вороніна В. А.

*студентка 2 курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕЖИМУ ЗЕМЕЛЬ ОЗДОРОВЧОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Головною особливістю земель оздоровчого призначення є те, що на таких землях розміщується багато природних лікувальних ресурсів, будівлі та споруди з об'єктами інфраструктури, необхідні для експлуатації останніх та які найчастіше використовуються з метою лікування, медичної реабілітації, профілактики захворювань та для рекреації, завдяки чому вказана категорія підлягає особливій охороні [4].

Правову базу регулювання використання вказаних земель складає Конституція України, Земельний кодекс України, а також ЗУ «Про курорти».

Головним пріоритетом використання земель оздоровчого призначення є лікувальні ресурси або певні елементи навколишнього природного середовища, які багаті своїми природними властивостями та здатні здійснювати лікувально-оздоровчий вплив на фізіологічний та психологічний стан організму людини, що діє і на поновлювання його життєвих сил. Вони включають в себе: мінеральні та термальні води, лікувальні грязі, придатні для використання з метою лікування, медичної реабілітації та профілактики захворювань, озокерит, ропа лиманів та озер, морська вода, природні об'єкти і комплекси із сприятливими для лікування кліматичними умовами [3].

Відповідно до ст. 47 Земельного кодексу України, до земель оздоровчого призначення належать землі, які мають природні лікувальні властивості, які використовуються або можуть використовуватися для профілактики захворювань і лікування людей [1]. Також на землях оздоровчого призначення забороняється діяльність, яка суперечить їх цільовому призначенню або може негативно вплинути на природні лікувальні властивості цих земель.

Згідно зі ст. 16 Закону України «Про курорти», виявлення природних лікувальних ресурсів здійснюється шляхом проведення комплексних медико-біологічних, кліматологічних, геолого-гідрологічних, курортологічних та інших дослідницьких робіт [2]. У разі виявлення природних лікувальних ресурсів, останні підлягають медико-біологічній оцінці їх якості та цінності Міністерством охорони здоров'я України. Після чого

встановлюються методи використання виявлених природних лікувальних ресурсів у профілактичних та лікувальних цілях.

Наступним етапом є проведення геолого-розвідувальних робіт щодо знаходження експлуатаційних запасів родовищ лікувальних підземних мінеральних вод, лікувальних грязей та інших корисних копалин, які відносяться до природних лікувальних ресурсів [4]. Після цього, ці землі оздоровчого призначення затверджуються та вносяться до Державного фонду родовищ корисних копалин України та передаються для використання за призначенням відповідно до законодавства України.

ЗУ «Про курорти» визначено правовий режим зон округу санітарної охорони курорту:

Перша зона вважається зоною суворого режиму, вона охоплює місце виходу на поверхню мінеральних вод, вода яких використовується для лікування, пляжі, а також прибережну смугу моря, а також прилеглу до пляжів територію шириною не менш як 100 метрів і території, на яких розташовані родовища лікувальних грязей, мінеральні озера та лимани.

Друга зона має назву зони обмежень і охоплює: територію, на якій відбувається стік поверхневих і ґрунтових вод до місця виходу на поверхню мінеральних вод або до родовища лікувальних грязей, місць неглибокої циркуляції мінеральних та прісних вод, до мінеральних озер та лиманів, що формують мінеральні джерела; також парки, ліси та інші зелені насадження, використання яких без дотримання вимог природоохоронного законодавства та правил, передбачених для округу санітарної охорони курорту, може призвести до погіршення природних і лікувальних факторів курорту природні та штучні сховища мінеральних вод і лікувальних грязей; територію, на якій знаходяться санаторно-курортні заклади та заклади відпочинку і яка призначена для будівництва таких закладів.

Третя зона називається зоною спостережень, що охоплює всю сферу формування і споживання гідромінеральних ресурсів, лісові насадження навколо курорту та території, господарське використання яких без дотримання встановлених для округу санітарної охорони курорту правил, може несприятливо впливати на гідрогеологічний режим родовищ мінеральних вод і лікувальних грязей, ландшафтно-кліматичні умови курорту, на його природні та лікувальні фактори.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III // Відомості Верховної Ради України . – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Про курорти : Закон України від 05 жовтня 2000 р. № 2026-III // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 50. – Ст. 435.

3. Правовий режим земель оздоровчого призначення [Електронний ресурс] – Режим доступу : <http://advocat-cons.info/engine/print.php?newsid=593>.

4. Землі оздоровчого призначення [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.amm.org.ua/ua/study-book/18-conservation-etc/147-resorts>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Гаєва Катерина Ярославівна

*студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗОНУВАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЯК ФОРМА ПЛАНУВАННЯ ЇХ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ

Актуальність теми полягає в тому, що питання зонування земель у межах населених пунктів в Україні недостатньо розроблене та вивчене. Чинний Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. встановив необхідність проведення зонування земель у межах населених пунктів, що має регулюватись окремим законодавчим актом.

На сьогоднішній день відсутній такий нормативно-правовий акт, але існує відповідний законопроект, внесений 19.03.2009 р. народним депутатом України С.М. Терешуком на розгляд Верховної Ради України. Хоча проект був не прийнятий, дискусії з цього питання доволі активізувались. До цього проекту були надані обґрунтовані зауваження Головного науково-експертного управління Верховної Ради України та фахівців у галузі земельного права.

Зонування є важливим процесом при плануванні розвитку територій. Відповідно до ст. 180 ЗК України зонування земель здійснюється в межах населених пунктів. При зонуванні встановлюються вимоги з приводу допустимих видів забудови або іншого використання земельних ділянок в межах окремих зон [1]. У науковій літературі зазначається, що зонування можна тлумачити як «поділ території міста або з іншого населеного пункту на зони, пояси, райони з метою встановлення у них певних обмежень у використанні земель, визначення мінімальних розмірів земельних ділянок, регламентація типів будівель і споруд, які дозволяється будувати в межах цих зон згідно з регіональними та місцевими правилами забудови» [2, с. 500]. Проте чинне законодавство не містить визначення даного поняття.

Також можна виокремити деякі характерні ознаки зонування: здійснюється тільки у межах населених пунктів; є однією з форми

планування використання земель та їх охорони; визначає права власників, користувачів на використання земельних ділянок; встановлює певні вимоги та обмеження; встановлює список дозволених видів використання земельних ділянок.

Згідно зі статтею 16 Закону України «Про регулювання містобудівної діяльності» планування територій на місцевому рівні здійснюється шляхом розроблення та затвердження генеральних планів населених пунктів, планів зонування територій і детальних планів території [3]. У складі генерального плану населеного пункту розробляється план зонування території населеного пункту. План зонування відповідної території може розроблятися і як окрема містобудівна документація після затвердження генерального плану. Зонування земель є основним механізмом і правовою основою ефективного управління земельними ресурсами населених пунктів.

Саме питання щодо зонування земель активно досліджувалось та вивчається надалі багатьма науковцями, серед яких можна назвати П. Ф. Кулинич, В. В. Носік, А. М. Мірошніченко, А. І. Ріпенко та ін.

Наприклад, А.М. Мірошніченко вважає, що зонування необхідно розглядати як «альтернативу принципу встановлення «цільового призначення земель», який є несумісним з умовами ринкової економіки, із повноваженнями 6 власника розпоряджатися земельною ділянкою» [4, с. 341]. Тому в майбутньому «цільове призначення» земельних ділянок необхідно замінити іншими засобами регулювання земельних відносин між суб'єктами, що передбачають, крім заборон, інші способи економічно-правового регулювання та стимулювання.

Якщо розглядати досвід зарубіжних країн у цьому питанні, то у США, ФРН, Франції правила зонування земель дуже конкретні і ступінь деталізації правового режиму певних зон досить високий. Інформація щодо зонування земель має відкритий характер і підприємці чи інвестор можуть одержати весь її обсяг про наявні обмеження й ризики в певних зонах. Досвід Російської Федерації, яка вже запровадила окремі види зонування земель, свідчить про перспективність і ефективність цього напрямку зміни радянської системи використання земель згідно з їх цільовим призначенням. Очевидно, що цей напрямок прийнятий і для умов України [5, с. 19].

Підводячи підсумок можна підкреслити, що законодавство з приводу зонування земель у населених пунктах знаходиться тільки в стадії становлення. Необхідно вирішити питання щодо розробки та прийняття Закону України «Про зонування території населених пунктів», який дозволить встановити єдині засади зонування усіх земельних територій країни.

Список використаних джерел

1. Земельний Кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Земельне право України : підручник / за ред. О. О. Погрібного та І. І. Каракаша. – К. : Істина, 2009. – 600 с.
3. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17.02.2011 р. № 3038-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2011. – № 34. – Ст. 343.
4. Мірошниченко А. М. Земельне право України : підручник / А. М. Мірошниченко. – К. : Алерта, 2009. – 712 с.
5. Осипчук С. Зонування земель: теоретико-методологічні підходи з огляду європейської та вітчизняної практики / С. Осипчук // Землевпорядний вісник. – 2009. – № 11. – С. 18-25.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Голюк Надія Григорівна

студентка 2 курсу факультету прокуратури та слідства

(кримінальної юстиції)

Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ КОНЦЕСІЙНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

Концесія як форма використання суспільно-значимих об'єктів державної та комунальної власності позитивно зарекомендувала себе в багатьох країнах світу як ефективний механізм залучення приватного капіталу до реалізації масштабних інфраструктурних проектів та окремих соціально-економічних функцій держави. Проте в Україні концесійна форма не знаходить практичної реалізації, незважаючи на те, що спеціальний Закон України «Про концесії» був прийнятий ще в 1999 р. Питання щодо особливостей здійснення концесійної діяльності у відповідному напрямку практично не поводитися: ми не маємо визначеного розуміння правового режиму земельних ділянок при здійсненні концесійної діяльності, особливостей його правового режиму.

Перше юридичне визначення концесії в законодавстві України було надано у п. 2 Указу Президента України «Про концесію на будівництво та реконструкцію автомобільних доріг», але це визначення не містить земельного правового аспекту. Відповідно до ч. 6 ст. 3 Закону України «Про концесії», у разі розміщення об'єкта концесії на земельній ділянці державної чи комунальної власності, повноваження щодо якої здійснюється

концесіонером, така земельна ділянка здається в оренду концесіонеру поряд з концесійним об'єктом на строк дії концесійного договору [1].

Статтею 94 Земельного кодексу України (далі – ЗКУ) визначено, що для здійснення концесійної діяльності концесіонер орендує землю в порядку, встановленому цим Кодексом, а види господарської діяльності, на які можуть бути надані земельні ділянки в порядку концесії визначається законом [2].

Концесія уявляє собою надання для задоволення публічних потреб уповноваженим органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та терміновій основі юридичній особі або фізичній особі (суб'єкт господарювання) право створювати (будувати) і (або) управляти (експлуатацію) об'єкта концесії (терміново оплачене володіння) за умови взяття суб'єктом господарювання (концесіонером) на себе створення (будівництво), і (або) управління (операція) предметом концесії, майнової відповідальності та можливих ризиків [1].

Безумовно, визначення концесії як правового явища, закріплене в Законі України «Про концесії» є доволі прогресивним, проте, це поняття не вказує на концепцію земельної концесії. На наш погляд, найбільш успішною розробкою правового визначення концесії є визначення, наведене в Господарському кодексі України. При цьому слід звернути увагу, що в земельному законодавстві України відсутнє визначення терміна «земельна концесія».

Земельна концесія – це земельні правовідносини, пов'язані з наданням земельної ділянки для задоволення соціальних потреб та отримання прибутку на підставі договору за плату і на певний термін, уповноваженим органом виконавчої влади або місцевого самоврядування державним юридичним або фізичним особам. Вважаю за доцільним внести зміни до ч. 1 ст. 94 Земельного кодексу України і доповнити його визначенням поняття «земельна концесія».

Розрізняють такі особливості використання концесійних земель: по-перше, концесіонер може бути уповноваженим органом виконавчої влади або органом місцевого самоврядування, тому земельна ділянка, на якій планується реалізація концесійного проекту, як об'єкт концесії належить на праві державної або комунальної власності; по-друге, концесіонер може бути тільки суб'єктом господарювання, тому земельна ділянка на умовах концесії передбачена виключно для підприємницької діяльності, але не в її класичній формі для отримання прибутку, а для задоволення соціальних потреб.

Відповідно до ч. 2 ст. 124 ЗКУ, передача в оренду земельних ділянок, що перебувають у державній або комунальній власності, здійснюється за результатами проведення земельних торгів, за винятком випадків, встановлених ч. 2 і 3 ст. 134 цього Кодексу [2].

Згідно зі ст. 10 Закону «Про концесії» умови надання земельної ділянки для здійснення концесійної діяльності віднесені до істотних умов договору концесії. Водночас передбачається можливість укладається концесійної угоди на підставі результатів концесійного конкурсу, проведеного у порядку, передбаченому Законом України «Про концесії». При цьому, концесійний договір укладається на строк, зазначений у договорі, який повинен бути не менше 10 років і не більше 50 років ділянками вдвічі перевищує термін короткострокової оренди землі.

Якщо земельна ділянка необхідна для здійснення концесійної діяльності, концесійний договір має включати договір оренди землі. Якщо концесіонер здійснює господарську діяльність відповідно до законодавства України, що підлягає ліцензуванню, зобов'язання концесіонера одержувати відповідну ліцензію в установленому порядку включено до основних умов концесійного договору.

З метою підвищення ефективності механізму земельно-правового регулювання концесійної діяльності вкрай необхідним є вдосконалення чинного земельного та концесійного законодавства України, шляхом усунення існуючих недоліків правового регулювання концесійного землекористування як самостійної форми використання землі державної та комунальної власності.

Список використаних джерел

1. Про концесії: Закон України від 17 липня 1999 року// Відомості Верховної Ради України. 1999. № 41. Ст. 372.
2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Голюк Надія Григорівна

*студентка 2 курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ДІЯЛЬНОСТІ, ПОВ'ЯЗАНОЇ ІЗ ВИДОБУВАННЯМ БУРШТИНУ В УКРАЇНІ

В умовах сьогодення питання видобування бурштину на території України стало особливо актуальним. Необхідність правового регулювання здійснення цієї діяльності знаходиться на стику «за» і «проти». Щорічно

видобувають 4 т., проте це лише тих, які є законними оскільки на їх розробку було надано дозвіл.

Постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 № 827 бурштин віднесено до корисних копалин загальнодержавного значення, що спричинило подальшу необхідність його правового регулювання.

Бурштин згідно з Інструкцією із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр є збірним терміном, що об'єднує різновиди викопних смол, придатних для використання в ювелірно-виробній, хімічній, фармацевтичній та інших галузях виробництва [1, с. 10].

Бурштинові розсипи входять до складу двох (Балтійсько-Дніпровської і Карпатської) палеофлористичних субпровінцій єдиної Балтійсько-Чорноморської бурштинової провінції. У межах української частини Балтійсько-Дніпровської субпровінції виділено сім бурштиноносних районів: Володимирецький, Вільно-Бродецький, Маневицький, Клесівський, Пержансько-Овруцький, Барашівський, Києво-Придніпровський. Площа продуктивної глауконікварцової формації цих районів складає близько 10 тис. км з прогнозними ресурсами бурштину понад 100 тис. т [2].

Відповідно до Стратегії сталого розвитку України 2020, сталий розвиток передбачає стійке зростання економіки екологічно невиснажливим способом з одночасним підвищенням стандартів життя. Сталий розвиток означає економічну стабільність у гармонії з соціальним благополуччям та екологічною безпекою, що є надзвичайно актуальним для бурштиноносних регіонів, адже саме їх соціально-економічні проблеми (безробіття, правовий нігілізм, відсутність програм розвитку, націлених на розвиток інфраструктури, підвищення рівня життя місцевого населення, відновлення порушених незаконним видобутком ділянок) є головною причиною розквіту незаконного видобутку бурштину.

Зокрема, 26 грудня 2014 року було розроблено проект закону «Про видобування та реалізацію бурштину» № 1351-1, що потребує доопрацювання і глибокого вивчення. Запропонований законопроект не дав змоги розв'язати основну проблему легалізації, а саме не відповідав принципу системності у регулюванні суспільних відносин, який має покладатися в основу будь-якого нормативно-правового акту, запроваджував монополізм у сфері видобування бурштину, досить суттєво корегувався правовий режим поводження з бурштином як корисною копалиною загальнодержавного значення у порівнянні з іншими корисними копалинами такого значення. Роль держави щодо видобутку бурштину за проектом зводилась до надання за запитом спеціалізованого комунального підприємства певної інформації та спеціального користування бурштиноносними надрами, зачіпав предмети регулювання інших законів України, але не передбачав внесення змін до них.

Безумовно Законопроект мав риси нормативно-правового регулювання зазначеної діяльності, але по факту мав і значну кількість упущень у практичній діяльності, зокрема складну систему отримання дозволів на видобуток бурштину, порушення принципу рівності усіх громадян, зловживання статусом місцевого жителя, нагальна потреба створення відповідних пунктів прийняття бурштину на місцях. Зокрема у Волинській та Житомирській областях аналогічна ситуація, де рівень екологічного стану суттєво погіршився, а саме у порушенні цілісності геологічних пластів, збідненні бурштиноносних надр, порушенні гідрогеологічних умов на прилеглих територіях, знищенні трав'яного покриву і родючого шару ґрунту, незаконному вирубуванні дерев і порушенні їхньої кореневої системи, зміні болотних біоценозів.

На думку автора, необхідним є розробка певної стратегії, яка б передбачала: контроль геологорозвідувальних робіт щодо покладів бурштину, встановлення податку на старательський видобуток на непромислових ділянках, проведення рекультивації всіх порушених земель, а також впровадження суворих покарань у випадку порушення Закону.

З урахуванням вищевикладеного, є необхідним вирішити проблему щодо незаконного видобування бурштину, удосконалити нормативно-правову базу, усунути недоліки. Перш за все Верховна Рада України має прийняти відповідний Закон, який дозволить ефективно і з мінімальною шкодою для екології здійснювати добування цього дорогоцінного каменю. Результатом усього буде сприяння покращення стану навколишнього природного середовища та найближчий супротив цих викликів сьогодення.

Список використаних джерел

1. Соляник Є.А. Бурштин покривних відкладів Українського Полісся: Автореф. дис... канд. геол. наук: 04.00.01 / Є.А. Соляник ; НАН України. Ін-т геол. наук. – К., 2002. – 21 с.

2. Про затвердження Інструкції із застосування Класифікації запасів і ресурсів корисних копалин державного фонду надр до родовищ бурштину: Наказ Державної комісії України по запасах корисних копалин від 10 лютого 2003 р. № 29 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/z0155-03>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

РЕФОРМУВАННЯ КОНЦЕСІЙНИХ ВІДНОСИН В УКРАЇНІ: ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ

Сьогодні, коли наша країна зазнає значних перетворень, залишається необхідним підвищення рівня економіки. Цього можна досягнути за рахунок залучення інвестицій, як іноземних, так і національних. Наша держава завдяки вигідному розташуванню та цінній землі є привабливою для інвестицій, співробітництва (зокрема, на міжнародному рівні) та розвитку інфраструктури. Для цього необхідне впровадження проектів партнерства між державою та приватним сектором, зокрема, у формі концесії, що неможливе без інвестицій.

На сьогоднішній день питання концесії регулює чинний закон України «Про концесії» від 1999 року. Як зазначають автори нового законопроекту: «в Україні жодного масштабного проекту на умовах концесії не було реалізовано», що означає, що існуючий закон – морально застарілий і потребує змін відповідно до проєвропейського курсу нашої країни та запитів суспільства.

Проект Закону про концесії (№ 8125) вже прийнято за основу, а отже, це фінішна пряма до завершення реформи концесійного законодавства в Україні.

Відповідно до ст. 1 ЗУ «Про концесії», концесія – надання з метою задоволення громадських потреб уповноваженим органом виконавчої влади чи органом місцевого самоврядування на підставі концесійного договору на платній та строковій основі юридичній або фізичній особі права на створення та управління об'єкта концесії, за умови взяття суб'єктом підприємницької діяльності на себе зобов'язань, майнової відповідальності та можливого підприємницького ризику [1].

Що нового пропонує нам законопроект?

1. Чітко встановлено відмінності регулювання концесії від інших форм здійснення державно-приватного партнерства.

2. Запропоновано новий порядок вибору концесіонера (концесійний конкурс, конкурентний діалог), в основу якого покладено міжнародну практику.

3. Можливість залучення радників та незалежних експертів для підготовки проектів концесії [2];

На відміну від чинного законодавства, проект передбачає, що ініціаторами підготовки пропозицій щодо концесії, окрім органів виконавчої влади, місцевого самоврядування, АРК та державних

підприємств, можуть бути також інвестори (ст. 21). На думку автора, ця зміна однозначно позитивна, адже відповідно до цієї норми у інвесторів з'являється можливість інвестування в ті проекти, що їх цікавлять та становлять інтерес.

Законопроектом передбачено можливість передачі об'єкта на основі концесійного конкурсу. Передбачається можливість укладення концесійного договору через прямі переговори (без конкурсу) (ст. 22). Кабмін приймає рішення з огляду на необхідність забезпечення національної безпеки, можливість виконання робіт лише однією особою (у випадках ноу-хау, авторських прав тощо) або у разі отримання позитивного висновку внаслідок проведення аналізу ефективності здійснення концесії за результатами аналізу пропозиції особи. З однієї сторони, таке спрощення процедури – привабливе для інвесторів, однак, з іншої – це створює нове поле для корупційних схем.

Також, законопроектом передбачена можливість фактичної трансформації оренди об'єктів державної власності у концесію (ст. 22). Проектом передбачається, що концесійний договір може бути укладений без проведення конкурсу шляхом прямих переговорів з орендарем за умови дотримання певних вимог: щодо строку дії договору, відсутності істотних порушень договору оренди, відповідність орендаря встановленим вимогам до концесіонера та ін.

На жаль, положення законопроекту щодо такої трансформації не досконалі. Зі змісту норми незрозуміло, що вважати істотним порушенням договору оренди, а також які відомості мають бути зазначені у концептуальній записці, яка подається орендарем у процесі підготовки пропозиції стосовно концесії [3].

Проект також містить низку інших новел, зокрема щодо сплати концесійних платежів, можливості укладення концесійного договору з наступним за результатом учасником (у разі не укладення договору з переможцем конкурсу); можливості залучення радників (для підготовки пропозицій, конкурсної документації) та міжнародних фінансових організацій тощо.

Щодо цього законопроекту є багато суперечок. Наприклад, економіст І. Горбатюк відмічає, що в законопроекті добре прописаний механізм передачі до концесії, однак, повернення викликає певні питання. За словами А. Новака, законопроект – лобіювання інтересів певних осіб. Норма, яка дозволяє віддавати в концесію морські порти частинами та дозволить «прибрати до рук» найліквідніші частини державних підприємств. Також, це може відлякувати інвесторів, для яких отримання лише частки – не вигідно.

Отже, на думку автора, реформування законодавства щодо концесій – однозначно позитивний напрямок, однак потребує деяких редагувань та уточнень.

Список використаних джерел

1. Про концесії : Закон України від 16 липня 1999 року № 997-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 41. – Ст. 372.
2. Законопроект «Про концесії» пройшов перше читання [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://ukrainepravo.com/news/ukraine/zakonoproekt-pro-kontsesiyi-proyshov-pershe-chytannya/>.
3. Проект Закону про концесії [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63630
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Григор'єв Максим Анатолійович

*студент 2-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОЇ ОХОРОНИ ВОДНИХ РЕСУРСІВ В УКРАЇНІ

Вода є одним із найбільш важливих компонентів навколишнього середовища, адже постійно взаємодіє із земельними і лісовими ресурсами, атмосферним повітрям та має вплив на їх якість. Є обмеженим і уразливим природним ресурсом. Вода забезпечує існування людей, об'єктів рослинного та тваринного світу.

До водних ресурсів України відносять річки із численними водотоками, починаючи маленькими струмками періодичної дії і до великих річок (Дністер, Дніпро, Південний Буг, Тиса, Сіверський Донець тощо).

Останнім часом якість води постійно погіршується, а багатьом водним ресурсам взагалі загрожує повне зникнення. Це пов'язано зі значним антропогенним забрудненням, яке досить часто буває катастрофічним. Таким забрудненням є надмірне рекреаційне навантаження, скидання неочищених стічних вод, засмічення, площинний змив токсичних сполук з поверхні агроландшафтів тощо.

У Водному кодексі України зазначено, що усі води (водні об'єкти) підлягають охороні від забруднення, засмічення, вичерпання та інших дій, які можуть погіршити умови водопостачання, завдавати шкоди здоров'ю людей, спричинити зменшення рибних запасів та інших об'єктів водного промислу, погіршення умов існування диких тварин, зниження родючості земель та інші несприятливі явища внаслідок зміни фізичних і хімічних властивостей вод, зниження їх здатності до природного очищення, порушення гідрологічного і гідрогеологічного режиму вод. Отже, актуальною є проблема правової охорони водних ресурсів України, яка

обумовлена незадовільним станом водних об'єктів. Ця проблема у найближчий час може призвести до того, що населення країни може опинитись без джерел питної води, якщо і далі будуть такі темпи забруднення.

Найпоширенішою проблемою є раціональне використання водних ресурсів. Понад 60 відсотків водних ресурсів формується в басейні річок. До найважливіших проблем малих річок належать: замулення внаслідок розорювання заплав і вирубування лісових смуг; створення звалищ на берегах річок; забруднення промисловими стоками; забруднення у значній кількості тваринницькими комплексами; забруднення отрутохімікатами та хімдобривами тощо.

Забруднення водних об'єктів розрізняють за видами, зокрема є фізичне, хімічне, біологічне та теплове. Фізичне забруднення відбувається внаслідок накопичення у воді нерозчинних домішок – мулу, глини, піску, що відбувається унаслідок змивання дощовими водами з розорених ділянок. Це призводить до зниження прозорості води, забиває зябра риб та інших водяних тварин, пригнічує розвиток водних рослин, погіршує якість води, а іноді і взагалі робить непридатною для споживання.

Щодо хімічного забруднення, то воно відбувається з надходженням у водойми зі стічними водами шкідливих домішок органічного (нафта, пестициди тощо) та неорганічного (мінеральні солі та ін.) складу.

Біологічне забруднення полягає у тому, що надходять до водойми зі стічними водами різні мікроорганізми, багато з яких є хвороботворними для рослин, тварин та людей. Особливо небезпечним є біологічне забруднення водойм у місцях масового відпочинку (узбережжя морів тощо).

Внаслідок того, що спускають у водойми підігріті води від АЕС і ТЕС, відбувається теплове забруднення води, адже тепла вода змінює біологічний і термічний режим водойм, що шкідливо впливає на мешканців водойм.

Води як об'єкт правового регулювання використання, відтворення та охорони підлягають державному обліку з метою встановлення відомостей про їх кількість і якість, а також даних про водокористування. На підставі даних державного обліку вод ведеться державний водний кадастр. Це є систематизацією та можливістю контролювати стан водних ресурсів з боку держави.

У ст. 29 Водного кодексу України визначено організаційно-економічні заходи щодо забезпечення раціонального використання і охорони вод та відтворення водних ресурсів, які частково допомагають розв'язати наявні проблеми. Але для того, щоб ефективнішими були ці заходи, необхідні ввести більш жорсткішу систему покарань за недотримання правил.

Отже, розв'язання зазначених проблем необхідно якісно очищувати стічні води. На законодавчому рівні необхідно ввести прямі засоби захисту

водних джерел від пестицидів, що будуть застосовуватись у сільському та лісовому господарстві, здійснювати контроль за їх використанням; створити водоохоронні зони, прилеглі до малих річок, де встановити спеціальний режим їх використання, захистити від забруднення, виснаження, замулювання русла річок тощо.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Гулько Олександра Євгенівна

*студентка 2-го курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПЕРСПЕКТИВИ ТА НАПРЯМИ ПОДАЛЬШОГО РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА У ХХІ СТОЛІТТІ

У процесі функціонування і розвитку суспільства держава виконує свої правотворчі функції. Регулюючи суспільні відносини, створюється нормативно-правова база діяльності держави. Для ефективного функціонування пріоритетним має стати не лише прийняття нових актів, а й упорядкування та систематизація існуючих.

За даними парламентських слухань, на сучасному етапі розвитку екологічного законодавства визнається незадовільний стан фінансування природоохоронних заходів. У зв'язку з чим важливим є забезпечення підтримки фінансування, а також надання пільгових кредитів і стимулювання інвестицій в екологічні програми. Негативним вважається невиконання Україною своїх зобов'язань щодо сплати внесків ООН, передбачених глобальними та регіональними конвенціями, ратифікованими нашою державою.

У ХХІ столітті законотворча діяльність держави спрямована на адаптацію та гармонізацію національного законодавства з європейським. Важливим документом для реформування і вдосконалення нормативно-правової бази став Закон України «Про Загальнодержавну програму адаптації законодавства України до законодавства Європейського Союзу» від 18 березня 2004 р. № 1629-IV. У 2018 році Європарламент заборонив цивільний обіг деяких видів продукції з поліетилену. Зважаючи на це і відповідно до загальнодержавної програми адаптації, у Верховній Раді зареєстровано законопроект № 9507 від 28.01.2019 р. [1], у якому забороняється продаж в магазинах легких і надлегких поліетиленових пакетів. Прийняття даних положень стане важливим кроком для покращення екологічної ситуації в Україні і першим етапом до цілковитого виключення з обігу всіх продуктів з поліетилену. Така

практика вже застосовується у багатьох розвинених країнах таких як Франція, Сінгапур та Італія. Альтернативою пропонується використання еко-сумок, з урахуванням їх компактності, доступності кожному і можливості багаторазового застосування.

Не менш важливим кроком для розвитку законодавства є урегулювання проблеми незаконного видобутку корисних копалин загальнодержавного значення. Нині зареєстровано законопроект № 10173 від 21.03.2019 р., що передбачає внесення змін до Кримінального Кодексу України в аспекті посилення санкцій і кваліфікації видобутку бурштину як тяжкого злочину [2].

Як доречно зазначає А. П. Гетьман, нині екологічне законодавство України – багатогалузева система нормативних актів різної юридичної сили, що ускладнює їх використання та призводить до численних суперечностей між ними або неузгодженості окремих актів, дублювання. Наявність нормативних приписів у великій кількості правових актів створює значні труднощі не тільки в їх практичному використанні, а й для фахівців у галузі екологічного права [3, с. 173].

На необхідність прийняття Екологічного кодексу України звернено увагу в Основних напрямках державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, затверджених постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 року. У проекті Екологічного кодексу України основна увага зосереджена на тих сферах, де виникають екологічні проблеми, а саме на їх попередження. Це зменшить необхідність витратити кошти на ліквідацію негативних наслідків діяльності техногенного чи антропогенного характеру [4]. Кодифікація екологічного законодавства позбавить від застарілих еколого-правових норм, сприятиме упорядкуванню еколого-правової термінології, а також гармонізації національних нормативно-правових актів з міжнародними нормами. Тому прийняття кодифікованого акту у формі Екологічного кодексу України допоможе узгодити екологічне законодавство і привести його в скоординовану систему, що унормує наявні прогалини у регулюванні екологічних правовідносин.

Отже, як вбачається, при систематизації законодавства слід використати форму кодифікації, яка допоможе ввести єдиний категоріально-понятійний апарат і стане першим кроком до усунення прогалин та посилення комплексності у регулюванні відповідних суспільних відносин. При цьому основними напрямками розвитку екологічного законодавства на сучасному його етапі варто визначати необхідність прийняття окремих законів щодо врегулювання особливо важливих питань у галузі охорони довкілля та використання природних ресурсів, в подальшому, систематизація нормативної бази як основи екологічного права. При прийнятті нормативних актів необхідним є

забезпечення їх гармонізації і адаптації до європейського законодавства і міжнародних угод.

Список використаних джерел

1. Проект Закону про зменшення кількості пластикових пакетів в цивільному обігу від 28.01.2019 р. № 9507 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65388.

2. Проект Закону про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо криміналізації злочинів, пов'язаних з незаконним видобутком, використанням або незаконними операціями бурштином та іншими корисними копалинами загальнодержавного значення від 21.03.2019 р. № 10173 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=65712.

3. Гетьман А. П. Проблеми реформування екологічного законодавства: до питання про створення Екологічного кодексу України / А. П. Гетьман // Вісник Академії правових наук України. – 2006. – № 3 (46). – Х. : Право, 2006. – С. 172–181.

4. Пояснювальна записка до проекту Екологічного кодексу України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.w1.c1.rada.gov.ua>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.

Дарієнко Вікторія Вікторівна

*студентка 2-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ЗАХИСТУ ЕКОЛОГІЧНИХ ПРАВ ГРОМАДЯН

Важливим складником розвитку сучасного суспільства є дотримання та захист прав людини, зокрема, права на безпечне життя і здоров'я довілля та на відшкодування завданої порушенням цього права шкоди, на отримання інформації про стан довкілля, на доступ до правосуддя в екологічних справах. Кожне із суб'єктивних екологічних прав базується на загальному обов'язку держави, юридичних та фізичних осіб щодо збереження, а й навіть покращення довкілля [1].

Судовий захист прав і свобод людини і громадянина гарантується ст. 55 Конституції України і ст. 9 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», але цього недостатньо для належної реалізації екологічних прав громадян [2].

Гарантії, перераховані в ст. 10 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», передбачають систему заходів, деякі з яких не мають окремого законодавчого регулювання. Ключова проблема- фінансування. Природоохоронні заходи потребують величезних матеріальних витрат, на які, на жаль, не завжди передбачалися кошти в Державному бюджеті України.

Громадяни України мають перешкоди в реалізації своїх прав, звертаючись до відповідних компетентних суб'єктів. Спеціальне правове регулювання екологічних відносин міститься в Орхуській конвенції 1998 року. Аналізуючи положення конвенції та норм законодавства України, виділяють такі форми захисту: адміністративний, судовий, громадський, самозахист тощо [3].

Способи захисту не містяться в узагальненому виді, але закріплені в окремих нормах екологічного законодавства. До них належить: оскарження рішень, діянь суб'єктів правовідносин, що порушують екологічне законодавство; позовна форма захисту, що реалізується шляхом подання позовів про відшкодування заподіяної шкоди та припинення небезпечної для довкілля діяльності; визнання правочину недійсним.

Адміністративна форма захисту регламентується Конституцією України та Законами, відповідно до яких громадяни можуть звертатися зі скаргами, зауваженнями та пропозиціями, які стосуються статутною діяльністю відповідних органів чи посадових осіб. Громадська форма захисту зазначена в ст. 2 та ст. 9 Орхуської конвенції, де вказані зобов'язання держави в забезпеченні доступу до судових процедур, оскарження дій чи бездіяльності, раціональні засоби правового захисту.

Захист прав громадян, що звернулися до суду, впливають із загальних способів захисту цивільних прав, зазначених у статті 16 Цивільного кодексу України. До них належать: визнання права, припинення дії, яка порушує право, зміна чи припинення правовідносин, відшкодування майнової чи немайнової шкоди, визнання недійсним рішення, дій чи бездіяльності органів державної влади, місцевого самоврядування чи їхніх службових осіб, тощо. Вибір способу залежить від особливостей порушеного права та їхнього суб'єктного складу.

Необізнаність громадян у правильному формуванні позовних вимог є проблемою, яка перешкоджає якісному захисту в судовій системі. На думку автора, доцільно надати можливість громадянам звертатися до центрів надання безоплатної первинної правової допомоги за рахунок державних коштів. У захисті навколишнього середовища, перш за все, має бути зацікавлена держава. Питання захисту екологічних прав громадянина слід розглядати на одному рівні зі збереженням та відтворенням природних ресурсів як важливу передумову європейської інтеграції України.

Зауважимо, що забезпеченням незалежної інформації про стан навколишнього середовища в країнах-членах ЄС займається Європейська екологічна агенція. ЄЕА координує досягнення безпечного для здоров'я людини стану навколишнього середовища, підвищення якості повітря та запобігання змінам клімату, удосконалення системи поводження з відходами, вдосконалення діяльності з питань надр користування, тощо. На сьогодні Міністерство екології та природних ресурсів України, через брак людських та технічних ресурсів не спроможне в повному обсязі забезпечувати співробітництво з ЄЕА.

Підводячи підсумки, варто зазначити, що велика частка судових рішень першої інстанції апеляційними та касаційними судами свідчить про наявність прогалин у законодавстві та його неоднозначним застосуванням.

По-перше, потребують доопрацювання положення Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» щодо розширення можливостей доступу до правосуддя громадян та охоронних громадських організацій. По-друге, надання безоплатної правової допомоги допомогло би в написанні позовних заяв громадян. По-третє, потребують реформування органи, до компетенції яких входить розгляд екологічних питань. Найважливіше – здійснювати фундаментальний державний та громадський контроль за додержанням законодавства про охорону навколишнього природного середовища. Тільки всебічне реформування й удосконалення законодавства зможуть вивести Україну на новий рівень, який відповідає рівню правової бази Європейського Союзу.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.

1. 2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

2. Практика Комитета по соблюдению Орхусской конвенции (2004–2008) / под ред. А. Андруевич, Т. Алге, К. Клеменс, З. Козак. Львов, 2008. 238 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Деркач Анна В'ячеславівна

*студентка 1 курсу магістратури соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

**ОСОБЛИВОСТІ ВІДЧУЖЕННЯ УСПАДКОВАНИХ ЗЕМЕЛЬ
СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ ІНОЗЕМЦЯМИ**

Землі сільськогосподарського призначення чи не найважливіша частина єдиного земельного фонду України. Земельним кодексом України (далі – ЗК України) визначено, що землі сільськогосподарського призначення не можуть передаватися у власність іноземцям, особам без громадянства, іноземним юридичним особам та іноземним державам [1, ч. 5 ст. 22].

Відповідно до пункту «в» частини 3 статті 81 ЗК України іноземці та особи без громадянства можуть набувати права власності на земельні ділянки відповідно до частини другої цієї статті у разі прийняття спадщини. У частині 4 вищевказаної статті підкреслюється, що землі сільськогосподарського призначення, прийняті у спадщину іноземцями, а також особами без громадянства, протягом року підлягають відчуженню.

Тобто іноземці все ж таки можуть отримувати у власність землі сільськогосподарського призначення, але тільки тоді, коли вони передаються їм у спадщину. Однак чинним законодавством України передбачена імперативна норма, котра зобов'язує іноземців відчужити земельну ділянку сільськогосподарського призначення, яку вони отримали у спадщину протягом року, адже за несвоєчасне відчуження такої землі для іноземців настають передбачені пунктом «д» статті 143 ЗК України негативні наслідки, а саме: право власності на земельну ділянку може бути примусово припинене за рішенням суду [1].

Роз'яснення з цього приводу надано у листі Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та кримінальних справ «Про деякі питання застосування норм Земельного кодексу України» від 16 січня 2013 року № 10-71/0/4-13. Суд дійшов висновку, що право власності відповідно до статті 125 ЗК України виникає після одержання спадкоємцем земельної ділянки документа, що посвідчує право власності на земельну ділянку, та його державної реєстрації, після чого на зазначені правовідносини повністю поширюються гарантії права власності [2]. У випадку, коли іноземець не здійснює добровільного відчуження успадкованої земельної ділянки, вона підлягає примусовому відчуженню.

Але загальновідомим той факт, що до 1 січня 2020 року діє мораторій на відчуження земель сільськогосподарського призначення (пункт 15 розділу Х «Перехідні положення» ЗК України). Отже, зрозумілим є те, що укладення будь-яких угод з приводу відчуження вищевказаних земельних

ділянок під час дії мораторію на їх відчуження є недійсними з моменту їх укладення (посвідчення). Тут виникає питання, як же діяти у такому випадку іноземцям?

Вищий спеціалізований суд України з розгляду цивільних та кримінальних справ України у своєму Листі «Про деякі питання застосування норм Земельного кодексу України» від 16 січня 2013 року дійшов висновку, що при цьому пункт 15 розділу Х «Перехідні положення» ЗК України, яким встановлено заборону купівлі-продажу або іншим способом відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення, не поширюється на ці правовідносини, оскільки положення частини четвертої статті 81 ЗК є імперативним.

Ще однією проблемою земельного законодавства залишається питання, коли землі сільськогосподарського призначення були набуті громадянами України відповідно до порядку, що був чинним на момент набуття ними права власності, але згодом такі громадяни України стали іноземцями.

Із цього приводу існує прогалина в чинному законодавстві України, адже такі землі не були отримані в спадщину, а отримані громадянами України, які через певний час стали іноземцями. Водночас існує мораторій на відчуження таких земель, і відчужити такі землі можуть лише протягом року іноземці, якщо вони отримали таку землю в спадщину.

Разом із тим, іноземці не можуть мати у своїй власності землі сільськогосподарського призначення, тобто виникає парадокс: і відчужити не можливо, і мати у власності також заборонено. Дане питання підлягає термінового врегулювання та внесення доповнень до ЗК України [3].

Отже, з вищевказаного вбачається, що іноземці можуть набувати права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення не інакше як при прийнятті спадщини на них. Але протягом року така земельна ділянка підлягає відчуженню. Проблемним для нашої держави залишається питання про припинення права власності на земельну ділянку, коли громадянин України набув землю законно, але згодом став іноземцем. Норми права, яка б пояснила цю ситуацію немає, тому державі через суд буде важко припинити право власності таких осіб до того часу, поки дане питання не буде врегульоване на законодавчому рівні.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України: прийнятий 25 жовтня 2001 року № 132/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Про деякі питання застосування норм Земельного кодексу України: Лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних та

кримінальних справ від 16 січня 2013 року № 10-71/0/4-13 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v4-13740-13>.

3. Особливості набуття у власність іноземними громадянами земель України // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://forcelex.com.ua/uk/novyny/98-osoblivosti-nabuttya-u-vlasnist-inozemnimi-gromadyanami-zemel-ukrajini>

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Степська О.В.

Даценко Марія Сергіївна, Македонська Юлія Трифонівна

студентки 2 курсу соціально-правового факультету

Національного університету «Одеська юридична академія»

МЕЖІ І МОЖЛИВОСТІ ГОСПОДАРСЬКОГО ВИКОРИСТАННЯ РЕКРЕАЦІЙНИХ ЗОН

У сучасних умовах постає необхідність обґрунтованої стратегії використання прибережних територій, що зумовлено значною економічною привабливістю, унікальною естетико-ландшафтною інфраструктурою та інтенсивним освоєнням прибережних територій більшістю мегаполісів світу [5].

Незважаючи на існування досить об'ємної теоретичної бази стосовно вирішення питань інтенсивного та ефективного розвитку сфери рекреації та туризму, у сучасних умовах в Україні залишається цілий спектр невирішених питань щодо сталого розвитку рекреаційно-туристичної сфери. Це повною мірою притаманно всім перспективним у цьому напрямку регіонам України.

Відповідно до ст. 50 Земельного кодексу України до земельних ділянок рекреаційного призначення відносяться землі, що призначені для організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів [1].

Згідно зі ст. 63 Закону України “Про охорону навколишнього природного середовища” на території рекреаційних зон забороняється господарська та інша діяльність, яка негативно впливає на природний стан земель або перешкоджає цільовому використанню такої земельної ділянки [3]. Зміст цієї статті фактично відтворює п. 3 ст. 52 Земельного кодексу України.

Аналізуючи Водний Кодекс України, а саме ст. 88, слід зауважити, що уздовж морів та навколо морських заток і лиманів встановлюється прибережна захисна смуга шириною не менше двох кілометрів від урізу води, а також встановлюється пляжна зона, ширина якої визначається

залежно від ландшафтно-формуючої діяльності моря, але не менше 100 метрів від урізу води [2].

Отже, згідно зі ст. 90 Водного Кодексу України у захисних смугах забороняється використання пестицидів, накопичення стічних вод та відходів, а також влаштування вигребів, а щодо меж пляжної зони – забороняється будівництво будь-яких споруд, крім гідротехнічних, гідрометричних та лінійних. Такі заходи спрямовані, по-перше, на захист водних об'єктів від зсувів, що нерідко трапляються при нехтуванні зазначеними заборонами, а по-друге, вони мають на меті збереження якості води [2].

Відповідно до ст. 13 Закону України “Про курорти” можливе надання земельних ділянок з метою створення або розширення курорту. Воно здійснюється відповідно до порядку, встановленому Земельним кодексом та на підставі розроблення техніко-економічних обґрунтувань використання землі та проектів відведення земельних ділянок з урахуванням затверджених округів і зон санітарної охорони, схем медичного зонування [4].

Отже, гостро постає питання юридичного права власності та режиму доступу до цих привабливих прибережних територій. Але слід пам'ятати, що місто існує як мінлива, динамічна система, що перебуває у стані постійного пошуку нових територій для розширення своїх можливостей та забезпечення комфортного функціонування його мешканців. Через це прибережні території розглядаються, як місця великої соціальної активності та концентрації. Таким чином, постіндустріальні міста потребують більших можливостей, що можуть бути забезпечені зміною чинного законодавства та надання більш широких прав [5].

Так, здійснення стратегічного планування розвитку прибережних територій, розробка функціонального механізму зонування прибережної смуги з визначенням територій, придатних для різних видів господарської діяльності, оптимізація використання прибережних територій у відповідності з екологічними нормами і пріоритетами регіону – це ті засади, на основі яких формується сталий розвиток.

Прибережні зони є обличчям міста, його головним візуально-інформаційним каркасом. Забудова берегових просторів є першорядним завданням для гармонійної забудови усього міста. Саме тому під час формування забудови прибережних територій важливо врахувати деякі аспекти. По-перше, має враховуватися сприйняття із зовнішніх та внутрішніх точок – це означає, що об'єкт має бути не тільки зовнішньо привабливим, але й мати функціональне використання. А по-друге, забудова таких територій має не перешкоджати взаємозв'язку більш віддалених територій з акваторією.

Для забезпечення раціонального використання земельних ділянок прибережних територій, необхідно переглянути шляхи оптимізації їхньої структури, а саме:

- формування системи пішохідних зв'язків та шляхів виходу до води не повинно загромаджувати територію відповідної земельної ділянки;
- створення єдиної системи загальнодоступних просторів вздовж берегової лінії міста;
- естетична гармонізація середовища, тобто створення цілісності в композиції забудови прибережних зон;
- дотримання принципи історичної та соціокультурної спадкоємності, що полягає у виявленні пам'яток архітектури і розробленні зон охорони;
- запобігання хаотичної локальної забудови;
- удосконалення методик визначення меж та механізму регулювання за дотриманням законодавства з водоохоронних зон;
- мінімізація антропогенного навантаження на прибережні смуги;
- удосконалення систем зливостоків та технології очищення стічних вод за допомогою впровадження енергозберігальних та ресурсоемних інноваційних технологій [5].

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 року // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Водний кодекс України від 06.06.1995 року // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.
3. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 року // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
4. Про курорти : Закон України від 05.10.2000 року // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 50. – Ст. 435.
5. Колопко Г. К. Принципи і прийоми формування забудови прибережних територій / Г. К. Колопко, Є. Г. Козієнко // Вісник Придніпровської державної академії будівництва та архітектури. – 2012.
Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Желясков А. А

*студент 2 курса факультета международно-правовых отношений
Национального университета «Одесская юридическая академия»*

ЭКОЛОГИЧЕСКИЕ ПРАВА: РЕТРОСПЕКТИВНЫЕ И ПЕРСПЕКТИВНЫЕ АСПЕКТЫ

Понятие экологических прав формировалось в течение второй половины XX века. Стимулами этого процесса были: обострение экологического кризиса в странах Европы и Америки, растущая конкуренция за природные ресурсы между странами, активность мирового «зеленого» движения и, наконец – Чернобыльская катастрофа.

Экологические права определяют различные аспекты охраны окружающей среды как единственно возможной, естественной среды обитания человека. К экологическим правам относят право на безопасную окружающую среду, охрану здоровья и жизни от неблагоприятного воздействия экологических факторов, компенсацию вреда, причиненного здоровью и имуществу нарушением права на экологическую безопасность, право на пользование природными ресурсами, на информацию о состоянии окружающей среды и др. Экологические права являются интегрированной категорией, родственной с естественным правом человека на жизнь и личную безопасность [1].

Понятие об экологических правах пока не сложилось в классическую самодостаточную концепцию. Традиционно их располагают в группе социально-культурных и экономических прав: наряду с правом на образование, здравоохранение, труд, что не совсем правильно. Экологические права невозможно отнести к любой из устоявшихся категорий прав человека. Они имеют отдельные черты, как положительные так и отрицательные, присущие гражданским и коллективным правам человека. Специфика экологических прав заключается в том, что основой их реализации в интересах человека и общества является сохранение другой объективно существующей системы – среды, с бесчисленным количеством факторов, объектов и организмов. Именно поэтому в реализации экологических прав особенно остро стоит проблема объективной оценки состояния окружающей среды.

Экологическое право в целом, как система правовых норм и принципов, регулирующих общественные отношения по вопросам, касающимся окружающей среды, находится в состоянии динамического развития. Оно воплощает в себе самые разнообразные и порой противоречивые черты публичного и частного права. Следовательно, есть основания для выделения экологических прав в самостоятельный раздел, который занимает особое место в структуре прав человека.

В преамбуле Конституции Украины 1996 года впервые упоминается об ответственности Верховной Рады и всего украинского народа перед грядущими поколениями («осознавая ответственность перед Богом, собственной совестью, предшествующими, нынешним и грядущими поколениями»). Одним из прав будущих поколений в определенном смысле можно понимать сохранение генофонда украинского народа. Статья 16 Конституции Украины возлагает на государство этот долг [2].

В преамбуле Конвенции о доступе к информации, участии общественности в процессе принятия решений и доступе к правосудию по вопросам, касающимся окружающей среды, признается, что «каждый человек имеет право жить в окружающей среде, благоприятной для его здоровья и благосостояния, а также обязана, как индивидуально, так и совместно с другими людьми, защищать и улучшать окружающую среду на благо нынешнего и будущих поколений» [3].

Декларацию об экологических правах и интересах нынешнего и будущих поколений, в соответствии с которыми осуществляется охрана окружающей среды, находим также в преамбуле базового Закона Украины «Об охране окружающей природной среды».

Говорить о правах будущих поколений весьма сложно, поскольку мы слишком мало знаем о будущих поколениях людей. В то же время неоспоримым является утверждение, что наши потомки от рождения должны уметь фундаментальные права на жизнь и безопасность, реализация которых в принципе немыслима в условиях загрязненной и истощенной окружающей среды.

Возможно, целесообразнее говорить не о правах тех людей, которых сейчас нет, а об обязанностях перед будущими поколениями тех людей, которые живут на Земле сегодня. Одной из таких обязанностей является – передать будущим поколениям ту целостность планетарной экосистемы, которую мы унаследовали. Наша обязанность состоит в том, чтобы не уничтожить будущую жизнь или атомной катастрофой, или климатическими изменениями, избыточным количеством отходов, генетической катастрофой, или еще чем-то, о чем сейчас даже не знаем. Уже сейчас нужно избавляться от явных опасностей и оставить людям будущего природные ресурсы, достаточные для удовлетворения их потребностей.

Когда принимаются во внимание интересы людей будущего, общепринятые рамки наших моральных обязанностей расширяются: и в пространстве, и во времени. Чтобы обеспечить право будущих поколений на чистую и здоровую окружающую среду, уже сейчас людям необходимо научиться жить только на проценты с природного капитала, не используя сам капитал, и обеспечивать, по крайней мере, его простое воспроизводство.

Список использованной литературы

1. Экологическое право Украины: учебник / за ред. Каракаша И.И. – О.: Феникс, 2012. – 788 с.
2. Конституция Украины от 28.06.1996 г. // Ведомости Верховной Рады Украины. 1996. № 30. Ст. 16.
3. Орхусская конвенция от 25.06.1998 г. // Ведомости ООН / 1998, ст. 1.
Научный руководитель: к.ю.н, доцент Чумаченко И.Е.

Заболотна Діана В'ячеславівна

*студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ

Дедалі більшого поширення та вивчення набувають питання використання альтернативних джерел енергії. Така зацікавленість альтернативною енергією як однією з провідних галузей світової економіки викликана морально і фізично застарілим виробничим потенціалом, суттєвою шкодою, яка завдається навколишньому природному середовищу використанням традиційних джерел енергії, перевантаженням господарського комплексу випуском енергоємної продукції, що в свою чергу призводить до високих енергозатрат та низької енергоефективності суспільного виробництва тощо.

Для гармонізації розвитку економіки країни із заходами охорони довкілля, Україна, як і інші країни світу, приділяє значну увагу у запровадження альтернативних джерел енергії.

Важливу роль для запровадження альтернативних джерел енергії відіграють особливі закони: «Про енергозбереження» від 01.07.2014 р.; «Про альтернативні види палива» від 14.01.2000 р.; «Про альтернативні джерела енергії» від 20.02.2003 р. На основі цих законів та інших нормативно-правових актів вирішуються проблеми зменшення вуглеводневої енергетичної залежності, стимулювання розвитку альтернативної енергетики, запровадження технологій, що споживають альтернативні види палива, збереження первинних природних ресурсів та зменшення негативного техногенного впливу на довкілля в цілому.

Альтернативні джерела енергії відповідно до Закону України «Про альтернативні джерела енергії» являють собою відновлювані джерела енергії, до яких належать енергія сонячна, вітрова, геотермальна, гідротермальна, аеротермальна, енергія хвиль та припливів, гідроенергія,

енергія біомаси, газу каналізаційно-очисних станцій, біогазів, та вторинні енергетичні ресурси, до яких належать доменний та коксівний газ, газ метан дегазації вугільних родовищ. Також визначення альтернативних джерел енергії міститься у Законі України «Про енергозбереження». Різниця між ними полягає в заміні терміна «нетрадиційні» на «альтернативні» [4].

Головною перевагою використання нетрадиційних, відновлюваних енергоресурсів є їх невичерпність та екологічна чистота, що покращує екологічний стан і не призводить до зміни енергетичного балансу на планеті. При використанні відновлюваних джерел енергії зникає необхідність у видобуванні, переробці, збагаченні та транспортуванні палива та знімається проблема утилізації або захоронення шкідливих відходів традиційних енергетичних виробництв [7, с. 147].

Аналізуючи акти природоресурсного законодавства, зокрема, Водний Кодекс України, Кодекс про надра, Земельний Кодекс України, Закон України «Про охорону атмосферного повітря» виявляється що в них відсутні чіткі положення про норми, що регулюють відносини з розвитку альтернативних джерел енергії. Враховуючи що Україна – це країна з потужним енергетичним потенціалом для введення в дію альтернативних джерел енергії, варто детально врегулювати використання таких запасів на законодавчому рівні та окрім спеціальних актів, посилити їх роль і у природоресурсному законодавстві. Зокрема, у Кодексі України про надра (ст. 14) варто ввести такий вид користування надрами, як здійснення діяльності, пов'язаної з отриманням геотермальної енергії, використанням нетрадиційних видів енергетичної сировини з родовищ, у тому числі техногенних, корисних копалин (зокрема нафтові, газові, не промислового значення тощо). У Водний Кодекс слід ввести окрему главу, присвячену особливостям надання водних об'єктів для використання в цілях, пов'язаних з енергозабезпеченням, включаючи використання таких альтернативних видів енергії як енергія хвиль, припливів та гідроенергія в цілому.

Відповідно до «Енергетичної стратегії України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність”», у сфері охорони довкілля передбачається удосконалення нормативно-правових актів з питань забезпечення якості атмосферного повітря та зменшення викидів забруднюючих речовин від генеруючих установок, створення системи стимулювання використання відходів як джерела енергії для виробництва теплової та електричної енергії, розроблення та затвердження Державної цільової екологічної програми виведення з експлуатації уранових об'єктів тощо [6].

Отже, використання альтернативних джерел енергії необхідне для збереження невідновних природних ресурсів, врегулювання механізму

енергозатратності-енергоефективності та техногенного впливу на навколишнє природне середовище.

Список використаних джерел

1. Водний Кодекс України від 06.06.1995 р. № 213/95 // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 189.
2. Кодекс України про надра від 27.07.1994 р. № 132/94 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 36. – Ст. 340.
3. Про альтернативні види палива: Закон України від 14.01.2000 р. № 1391-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 2000. – № 12. – Ст. 94.
4. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20.02.2003 р. № 555-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2003. – № 24. – Ст. 155.
5. Про енергозбереження : Закон України від 01.07.1994 р. № 74/94 // Відомості Верховної Ради України. – 1994. – № 30. – Ст. 283.
6. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року “Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність”: розпорядження Кабінету Міністрів України від 18.08.2017 р. – № 605.
7. Гайдаєнко І.Є. Альтернативна енергетика в Україні: стан та перспективи розвитку: Збірник наукових статей. Наукові записки з української історії. – Переяслав-Хмельницький. – 2013. – № 34. – Ст. 146-151.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Чумаченко І.Є.

Зінченко Наталія Станіславівна

*студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДЕЯКІ ПРОБЛЕМИ ПЕРЕДАЧІ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ ВЕДЕННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

У наш час аграрна підприємницька діяльність громадян є досить поширеною в Україні. Фермерське господарство, яке здійснюється безпосередньо на землях сільськогосподарського призначення, охоплює одну із основних організаційних форм такої діяльності. Фермерські господарства, виробляючи товарну сільськогосподарську продукцію, приймають участь у низці суспільних відносин, серед яких значне місце займають відносини саме щодо використання земель сільськогосподарського призначення. Для того, аби саме таке господарство було створено і зареєстровано у відповідних державних органах, у засновника фермерського господарства обов’язковою є

наявність права власності або права оренди на земельну ділянку [1, с. 321]. Основні правові аспекти щодо передачі земельних ділянок для ведення фермерського господарства досліджували та аналізували дуже багато вчених-правознавців, як от І.І. Каракаш, Т.О. Коваленко, П.Ф. Кулинич, О.О. Погрібний, В.І. Семчик, Н.І. Титова, В.Ю. Уркевич, Т.Є. Харитонova, М.В. Шульга та інші.

Так, незважаючи на те, що умови та порядок передачі земельних ділянок для ведення фермерського господарства регламентовані Земельним кодексом України та Законом України «Про фермерське господарство» [2], існує низка різноманітних прогалин та протиріч в організаційно-правовому механізмі їх передачі, що, в свою чергу, може призвести до неправильного застосування на практиці норм зазначених нормативно-правових актів.

Надання земельних ділянок державної та комунальної власності у власність або користування для ведення фермерського господарства здійснюється в порядку, передбаченому Земельним кодексом України.

Щоб отримати у власність земельні ділянки сільськогосподарського призначення, які належать до земель державної або комунальної власності, з метою ведення фермерського господарства, громадяни повинні здійснити низку дій, передбачених законодавством, а саме: вони мають подати клопотання до відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування, який, в свою чергу, передає земельні ділянки державної чи комунальної власності у власність відповідно до повноважень, які визначаються Земельним Кодексом України. Далі, до клопотання громадяни додають графічні матеріали, на яких мають зазначитися: бажане місце розташування земельної ділянки, погодження землекористувача (це відбувається в тому випадку, коли вилучають земельну ділянку, яка знаходиться у користуванні інших осіб) та документи, які підтверджують, що у зацікавленій особи є певний досвід роботи у сільському господарстві або освіта, яку вона здобула в аграрному навчальному закладі. На законодавчому рівні не закріплено конкретний термін роботи у сільському господарстві, але у літературі зазначається, що достатнім терміном роботи в сільському господарстві слід визнати стаж роботи не менше трьох років, тому що для ведення фермерського господарства та використання земельної ділянки сільськогосподарського призначення особа повинна володіти певними професійними навичками у даній галузі.

Відповідно до ст. 121 Земельного кодексу України громадяни України мають право на безоплатну передачу їм земельних ділянок із земель державної або комунальної власності для ведення фермерського господарства в розмірі земельної частки (паю), визначеної для членів сільськогосподарських підприємств, розташованих на території сільської, селищної, міської ради, де знаходиться фермерське господарство. Якщо на території сільської, селищної, міської ради розташовано декілька

сільськогосподарських підприємств, розмір земельної частки (паю) визначається як середній за цими підприємствами. У разі відсутності сільськогосподарських підприємств на території відповідної ради розмір земельної частки (паю) визначається як середній за районом [3].

Розмір земельної ділянки, яка може бути надана в оренду для ведення фермерського господарства, у чинному законодавстві не обмежується. Вважаємо, що варто встановити на законодавчому рівні певний ліміт щодо розміру земельних ділянок, які можуть надаватись в оренду для ведення такого господарства, оскільки оренда великої кількості земельних ділянок досить крупними фермерськими господарствами витісняє зі сфери виробництва сільськогосподарської продукції малі фермерські господарства. Закон нічого не регулює у плані концентрації земель у руках орендаря. У європейських країнах землекористування законодавчо обмежене, незалежно від того куплена земля чи орендована. Для прикладу, у Польщі-це від 300 до 500 га, приблизно стільки ж у Франції. Закон повинен чітко та конкретно регулювати обіг земельних ділянок як шляхом купівлі-продажу, так і шляхом оренди.

Отже, процес передачі земельної ділянки для ведення фермерського господарства є досить складним і має дуже багато стадій. У майбутньому земельне та аграрне законодавство має бути певним чином вдосконалене, спрямоване на усунення деяких прогалин та повинно сприяти оптимізованому процесу надання земельних ділянок для ведення фермерського господарства яку власність, так і в користування. Не дуже позитивною рисою є те, що такий порядок передбачений у різних статтях Земельного кодексу України та Законі України «Про фермерське господарство», що ускладнює реалізацію земельних прав громадян, які бажають створити фермерське господарство. Цей порядок необхідно повністю викласти, насамперед, у Законі України «Про фермерське господарство», оскільки він є спеціальним у цій сфері. Також доречним є доповнення норм законодавства, яке регулює діяльність фермерських господарств, більш суворими та конкретнішими нормами щодо передачі в оренду земельних ділянок фермерським господарствам.

Список використаних джерел

1. Кулинич П.Ф. Правові проблеми охорони і використання земель сільськогосподарського призначення в Україні: [монографія] / П.Ф. Кулинич. – Київ: Логос, 2011. – 688 с.
2. Про фермерське господарство: Закон України від 19 черв. 2003 р. № 973-IV // Відомості Верховної Ради країни. – 2003. – № 45. – Ст. 363.
3. Земельний кодекс України : від 25 жовтня 2001р. № 2768-III / / Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3. – Ст. 27.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

ОСОБЛИВОСТІ ПРОДАЖУ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК АБО ПРАВ НА НИХ НА КОНКУРЕНТНИХ ЗАСАДАХ

Однією з основних складових елементів земельного ринку виступає продаж земельних ділянок або прав на них на конкурентних засадах (торгах). Саме земельні торги надають рівні стартові можливості та створюють конкурентне середовище для інвесторів, а бюджетні надходження сприяють підвищенню ефективності використання земельних ресурсів. Однак у процедурі земельних торгів є певні недоліки, які потребують окремого аналізу, насамперед, з метою уникнення можливих корупційних ризиків.

Відповідно до ч. 1 ст. 134 Земельного кодексу України, продаж земельних ділянок державної та комунальної власності або права на них (оренда, суперфіцій, емфітевзис), у тому числі з розташованими на них об'єктами нерухомого майна державної або комунальної власності здійснюється на конкурентних засадах. Між тим, заслуговує на увагу питання про те, наскільки виправданою є велика кількість винятків, які встановлює ч. 2 ст. 134 ЗКУ [2].

Окремі положення досить зрозумілі та слухні. Наприклад, якщо на земельних ділянках розташовані об'єкти нерухомого майна, то земельна ділянка може бути відчужена власником цього майна на пріоритетних засадах. Частково виправданим можна рахувати виняток для випадків ліцензованого користування надрами на земельних ділянках. Однак враховуючи те, що дозволи отримуються на цей час на конкурсних засадах, відповідний виняток з правила не в повній мірі є винятком.

Поряд із цим, викликає серйозний сумнів незастосування конкурентних засад у цілій низці інших випадків, згаданих у ч. 2 ст. 134 ЗКУ. Певною мірою законодавець виправив цю ситуацію прийнявши Закон № 1012-VIII від 18.02.2016, яким прибрав з переліку виключень передбачених ч. 2 ст. 134 ЗКУ цілий ряд суперечливих положень [3]. Однак деякі виключення з числа тих, що залишилися містять певні корупційні ризики.

До таких можна віднести можливість неконкурентного надання земельних ділянок «підприємствам, установам і громадським організаціям у сфері культури і мистецтв (у тому числі національним творчим спілкам та їх членам) під творчі майстерні». За загальним правилом, юридичні особи мають загальну правосуб'єктність, тобто, нічого не забороняє будь-кому створити «підприємство у сфері культури і мистецтв» задля

неконкурентного набуття прав на земельні ділянки державної чи комунальної власності [4].

Певна корупційна складова є й у положенні щодо передачі громадянам «земельних ділянок для сінокосіння і випасання худоби, для городництва». Узагалі, це доволі широкий шлях до зловживань, і в Україні вже є велика кількість прикладів неконкурентного отримання в оренду сотень гектарів землі нібито «під городництво» [4].

Однією з причин того, що земельні торги не набули належного поширення є, між іншого й те, що процедура їх проведення є доволі складною та надто формалізованою. За даними Держземагентства України, земельні торги включають в себе 32 кроки (насправді їх значно більше, бо деякі з них являють собою окремі багатоетапні процедури) [5]. Це стимулює корупцію на кожній із її стадій та не сприяє забезпеченню прозорого і конкурентного продажу земель державної та комунальної власності.

Насамперед, необхідно звернути увагу на те, що під час проведення земельних торгів вимагається нормативна оцінка земель. Це призводить до суттєвого ускладнення та здороження процедури торгів і вбачає низку корупційно небезпечних обставин: при відборі виконавця, при визначенні розміру оплати послуг, та безпосередньо оцінки земельної ділянки.

На думку автора, зазначені проблеми та корупційні складові повинні бути усунуті шляхом внесення відповідних змін до законодавства. По-перше, необхідно максимально зменшити можливості неконкурентного придбання у власність земельних ділянок державної та комунальної власності або права на них, шляхом подальшого скорочення переліку виключень передбачених ч. 2 ст. 134 ЗКУ. По-друге, необхідно деформалізувати та значно спростити процедуру підготовки та проведення земельних торгів. Це унеможливить вчинення зловживань, що, як наслідок, посилить захист прав територіальних громад та держави на землю.

Список використаних джерел

1. Набуття і реалізація прав на землю в Україні: навч. посіб. / А.Й. Годованюк, І.І. Каракаш, Є.О. Платонова та ін.; за ред. І.І. Каракаша. Одеса: Юрид. літ., 2016. С. 190.
2. Науково-практичний коментар Земельного кодексу України / Л.О. Бондар, А.П. Гетьман, В.Г. Гончаренко та ін.; за заг. ред. В.В. Медведчука. Київ: Юрінком Інтер, 2004.
3. Про внесення змін до Земельного кодексу України щодо проведення земельних торгів : Закон України від 18 лютого 2016 року № 1012-VIII // Відомості Верховної Ради. 2016. № 16. Ст. 160.

4. Окремі проблеми правового регулювання набуття земельних ділянок комунальної власності у користування на конкурентних засадах / Куренда С.В. / Порівняльно-аналітичне право. – 2015. – № 1 – С. 152.

5. Покрокова схема проведення земельних торгів // Державне агентство земельних ресурсів України. Офіційний веб-сайт. – [Електронний ресурс]. Режим доступу: http://land.gov.ua/index.php?option=com_document&view=document&id=38.

6. Караханян К. М. Правові засади конкурентного продажу земельних ділянок в Україні: автореф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. юрид. наук: спец. 12.00.06 «Земельне право; аграрне право; екологічне право; природоресурсне право» / К.М. Караханян. – К., 2017. – 20 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Караманиць Дар'я Віталіївна

*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЗАКОНОДАВЧІ ВИМОГИ ЩОДО РАЦІОНАЛЬНОГО ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Земля – найцінніше багатство України, і тому від раціонального та ефективного використання земельних ресурсів залежить добробут нашої країни. Вже не перший рік Україна є лідером на позиціях світових аграрних ринків, оскільки має дуже родючі ґрунти. Тому, володіючи третиною світових чорноземів, наша держава має високий потенціал розвитку сільського господарства. Наразі, внаслідок складних економічних умов, диспаритету цін на сільськогосподарську продукцію і промислову продукцію, в окремих областях України посилюється процес регресу ґрунтів, підвищується кислотність ґрунтового шару і зменшується вміст гумусу, а також посилюється проблема з балансом поживних речовин в землеробстві.

Задля того, щоб зберегти родючість і продуктивність сільськогосподарських угідь, поліпшити екологічну стійкість, створюються норми стосовно використання та охорони земель сільськогосподарського призначення. Ці норми було розроблено відповідно до Конституції України, Земельного кодексу України, Законів України “Про охорону земель”, “Про державний контроль за використанням та охороною земель”, “Про землеустрій”, “Про оренду землі”, “Про фермерське

господарство”, “Про охорону навколишнього природного середовища” та інших нормативно-правових актів.

Варто зауважити, що постійно проводяться агрохімічні обстеження земель, видаються агрохімічні паспорти, вони фіксують первинні і поточні рівні забезпеченості корисними речовинами ґрунтів і рівні їх забруднення.

Держава здійснює контроль за захистом земель сільськогосподарського призначення від ерозій, селів, підтоплення, а також інших видів деградації. Цей контроль здійснюється на основі реалізації передбачених державними і регіональними програмами заходів, згідно з робочими проектами рекультивації, захисту земель від ерозії, а також іншої документації з землеустрою. Забороняється використовувати земельні ділянки, що призводить до погіршення їх якості.

У сільському господарстві останнім часом, задля підвищення врожайності сільськогосподарських культур, стали використовувати агрохімікати, пестициди, міңдобрива, призначення яких полягає у боротьбі з небажаною рослинністю, хворобами та шкідниками рослин. Здавалося, що все це поліпшує якість земель сільськогосподарського призначення, але водночас це є причиною виникнення негативних наслідків : забруднення води, ґрунтів, погіршується якісний та кількісний стан урожаю сільськогосподарських культур. Всі наведені вище чинники негативно впливають на стан здоров'я населення [1].

Стан земельних ресурсів залежить також і від обґрунтованості проведення меліоративних робіт. Наслідком неправильного проведення меліорації є зниження рівня ґрунтових вод. Меліорацією земель є комплекс гідротехнічних, культуротехнічних, хімічних, агротехнічних, агролісотехнічних та інших меліоративних заходів, які здійснюються для того, щоб регулювати водний, тепловий, повітряний та поживний режим ґрунтів, зберегти, а також підвищити родючість і формувати екологічно збалансовану раціональну структуру угідь.

Не менш важливим є питання щодо рекультивації порушених земель. Під рекультивацією земель слід розуміти повне або часткове відновлення земель, які порушені господарською діяльністю, здійсненою раніше; сукупність робіт відносно відновлення продуктивності та господарської цінності земель, поліпшення умов навколишнього середовища [2]. Варто зазначити, що при розробці родовищ корисних копалин, виконання геологорозвідувальних, будівельних, дослідницьких робіт, порушується чи знищується ґрунтовий покрив.

Таким чином, питання щодо раціональності та правильності користування та охорони земель сільськогосподарського призначення є актуальним, зважаючи на загальну кількість деградаційних процесів. До основних способів вирішення питань стосовно забруднення земель сільськогосподарського призначення слід віднести: запобігання забруднення земельних ресурсів (в тому числі і навколишнього

природного середовища), підвищення родючості ґрунтів, а також забезпечити надійним захистом від ерозії.

Список використаних джерел

1. Екологічне право України / За редакцією А.П. Гетьмана і М.В. Шульги. – Харків «Право». – 2005. – С. 384.
2. Рекультивация земель. Навчальний посібник / За редакцією Л.А. Волкова– Рівне: НУВГП, 2009. – С. 88.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Коваль Вікторія Миколаївна

*студентка 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДЕЯКІ ПИТАННЯ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ

Земля, будучи найважливішим компонентом навколишнього природного середовища, природним ресурсом, виступає основою для здійснення господарської та іншої діяльності. Водночас, як свідчить практика, нерідко земельні ділянки використовуються не за цільовим призначенням або не використовуються взагалі. Це веде, наприклад, до заростання земель сільськогосподарського призначення деревами і чагарниками; збільшується площа земель захарашених промисловими та побутовими відходами. Крім названих негативних впливів, значні за площею земельні ділянки щорічно піддаються заболочуванню, водній та вітровій ерозії, осушенню. Тому тема охорони земель на сьогоднішній день є досить актуальною.

Серед науковців, які досліджують питання охорони земель можна назвати: В. Будзяк, І. Бистряков, Н. Гавриш, А. Годованюк, І. Каракаш, О. Степська, Т. Харитонova, Н. Янбухтин.

Для збереження землі як основи життєдіяльності людини необхідно піклуватися про її стан і правовими засобами забезпечувати охорону земель від негативного впливу на неї результатів господарської та іншої діяльності суб'єктів земельних відносин.

Необхідно зазначити, що в прийнятих за останній час законах, а також в законопроектах спостерігаються небезпечні тенденції деєкологізації земельного законодавства. Так, аналіз актів законодавства, які прийняті останнім часом щодо розвитку житлового та іншого будівництва свідчить про те, що законодавець віддає пріоритет землі як об'єкту нерухомості,

забуваючи про те, що земля, будучи також і природним об'єктом, природним ресурсом, потребує особливої охорони.

Достатньо навести досвід іноземних держав, зокрема США, Канади, в яких одним із ефективних методів регулювання використання, наприклад, сільськогосподарських земель виступає сільськогосподарське зонування, спрямоване на збереження цінних угідь. Інститут зонування земель сільськогосподарського призначення в США передбачає виділення декількох зон, які поділяються на категорії залежно від якості землі та умов ведення сільськогосподарського виробництва [1, с. 16].

Законодавством США введено обмеження щодо переведення сільськогосподарських земель в несільськогосподарські. Найбільшого поширення набула практика створення сільськогосподарських районів з площею не менше 200 гектарів. Як приклад, в літературі зазначається штат Нью-Йорк, в якому було створено близько 400 сільськогосподарських районів загальною площею 3,2 мільйонів гектар. В таких районах забороняється, зокрема, промислове будівництво [3, с. 45].

В Канаді для забезпечення раціонального використання земель, захисту земель від деградації затверджуються спеціальні програми, які створюють певні стимули до ефективного господарювання на землі. У країні з 1987 р. було затверджено програму створення резерву земель за рахунок виведення з сільськогосподарського обігу деградованих земель. На відшкодування втрат від передачі деградованих земель в резерв та за понесені витрати фермери отримують від держави компенсаційні виплати [3, с. 46].

Одним з інструментів планування та організації раціонального використання та охорони земель в ряді країн виступають проекти консолідації земель. Як зазначається в літературі, вони «активно реалізовувалися в Нідерландах, Франції, Німеччині та Фінляндії».

Зародившись в середині XX в. Як відповідь на економічну загрозу скорочення виробництва сільськогосподарської продукції, цей напрям законодавчого регулювання вже до кінці століття набув переважно екологічного характеру.

У даний час на законодавчому рівні процедура консолідації земель закріплена, наприклад, в Земельному кодексі Республіки Молдова. При цьому в літературі підкреслюється, що «консолідація земель не є їх механічним перерозподілом. Реалізація проекту консолідації пов'язана з одночасним здійсненням широкого спектру інших заходів. Як приклади таких заходів можна назвати створення і перебудову іригаційно-державної інфраструктури, ведення боротьби з ерозією, охорону та оздоровлення навколишнього природного середовища, в тому числі виокремлення природних заповідників [2, с. 63].

Для України консолідація земель не вважається нововведенням. Термін «консолідація земель» означає об'єднання, злиття земель. Це сукупність

організаційних, економічних і правових заходів, спрямованих на забезпечення оптимальної структури земельної території. Однак в Україні консолідація земельних ділянок так широко не застосовується, як в зарубіжних країнах.

Дослідження законодавства з охорони земель в таких країнах, як Узбекистан, Білорусь та Казахстан показує, що регулювання земельних відносин відображає стратегію цих держав в галузі охорони земель та спрямовано на подальший розвиток здійснюваних в них земельних реформ. При цьому відзначимо багато в чому схожість підходів законодавства цих держав до українського законодавця з питань охорони земель.

Отже, можна дійти висновку, що деякі відмічені підходи щодо охорони земель в країнах як ближнього, такі далекого зарубіжжя варто було б взяти на озброєння українському законодавцеві в процесі вдосконалення законодавства в сфері охорони земель.

Список використаних джерел

1. Мельников Н.Н. Правовое регулирование зонирования территорий в зарубежных странах / Н.Н. Мельников, Е.А. Савельева // Российская юстиция. 2012. № 4. С. 15-18.

2. Пантин Е.В. Актуальные проблемы правового обеспечения целевого использования земель сельскохозяйственного назначения: монография // Юрлитинформ. 2012. С. 213.

3. Янбухтин Н.Р. Использование и охрана земель: зарубежный опыт / Н. Р. Янбухтин // Аграрное и земельное право. 2010. № 8. С. 42-47.

Науковий керівник: к. ю. н, доцент Годованюк А.Й.

Ковальчук Ірина Володимирівна

*студентка 2 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ ЛІСІВ В УКРАЇНІ

Унікальною екологічною системою є ліси, що виконують вирішальну роль у формуванні клімату та ландшафтів, сприяють збереженню біологічного різноманіття, покращують якість довкілля, знижують рівень шуму та виступають джерелом сировини для багатьох галузей економіки. Вирішення проблем лісокористування та відтворення лісів в Україні на принципах сталого розвитку набуває загальнодержавного значення.

Проте, в період проведення реформ у сфері державного управління використанням та охороною лісів і адаптації українського лісового законодавства до європейського, дане питання залишається актуальним та потребує подальшого дослідження.

Правовий режим лісів та його окремі елементи досліджувалися такими вченими, як: В.І. Андрейцев, Г.І. Балюк, М.М. Заверюха, Т.Г. Ковальчук, М.В. Краснова, Л.В. Мендик, В.Л. Мунтян, О.В. Степська, Ю.С. Шемшученко та інші.

Лісовим Кодексом України визначається, що ліси України є її національним багатством [1]. Загальна площа лісів та лісовкритих площ в Україні становить 10611,3 тис. га, що становить 17,6 % території країни (близько 10,6 млн гектарів). Згідно із Законом України «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» за площею лісів та запасами деревини Україна є державою з дефіцитом лісових ресурсів. Оптимальний рівень лісистості, науково обґрунтований для нашої держави з розрахунку на її географічне розміщення та кліматичні умови, повинен становити не менше 20 % [2].

На нашу думку, для досягнення оптимальної лісистості, підвищення водоохоронних, ґрунтозахисних, санітарно-гігієнічних, інших корисних властивостей лісів і захисних лісових насаджень, поліпшення якісного складу лісів, підвищення їх продуктивності та біологічної стійкості необхідно здійснювати відповідні заходи щодо відтворення лісів. В Україні з урахуванням стану довкілля, географічних і демографічних особливостей територій на нормативно-правовому рівні встановлено граничні значення коефіцієнтів (нормативів) відтворення лісів відповідно до площі суцільних рубок для регіонів на рівні не менш 1, для держави – не менш 2 [3, с. 69].

Важливе значення для забезпечення підвищення продуктивності лісів, поліпшення їх корисних властивостей, задоволення потреб суспільства в лісових ресурсах має відтворення та захист лісів. Відповідно до ч. 1 ст. 86 Лісового Кодексу організація охорони і захисту лісів передбачає здійснення комплексу заходів, спрямованих на збереження лісів від пожеж, незаконних рубок, пошкодження, ослаблення та іншого шкідливого впливу, захисту від шкідників і хвороб [1].

За роки незалежності нашої держави особливо гостро постала проблема здійснення вирубки лісів без відповідного дозволу. Існування тіньового ринку деревини погіршує стан природного середовища, розвиток лісового господарства та національної економіки в цілому. Необхідність ефективного проведення моніторингу рубок, посилення контролю за охороною, захистом, використанням і відтворенням деревостанів зумовило схвалення Кабінетом Міністрів України Концепції про створення єдиної державної системи електронного обліку деревини від 18 листопада 2009 року.

Рациональне використання та відтворення лісових ресурсів потребує створення повноцінної системи моніторингу лісів як комплексу безперервного спостереження, оцінки і прогнозу їх стану. В рамках системи державного моніторингу навколишнього природного середовища України моніторинг лісів має стати засобом управління лісовим господарством шляхом оптимізації системи лісокористування і запобігання критичним екологічним явищам і процесам.

В Україні відбуваються позитивні зрушення щодо реалізації ідеї ведення лісового господарства на засадах сталого розвитку. Тому еколого-ресурсний потенціал лісів неупинно зростає. Так, загальний запас деревини у лісах України за останні 50 років збільшився у 3 рази – з 0,7 до 2,1 млрд м³. Обсяги створення лісів за останні роки перевищують площу щорічних суцільних зрубів у 1,3-1,8 рази. Середній приріст деревини сягає 35 млн/м³ на рік, а його використання у процесі лісокористування становить лише 40-45 %, що є одним із найнижчих показників у Європі [3].

Тому, ми можемо дійти висновку, що одним із головних напрямків формування та реалізації державної соціально-екологоорієнтованої політики в Україні в сучасних умовах має стати мінімізація антропогенного впливу на ліси на основі модернізації та технічного переоснащення галузей та сфер економіки. Така діяльність має передбачати комплекс управлінських, зокрема організаційних рішень (як на державному, так і регіональному рівнях), спрямованих на поліпшення екологічних характеристик суспільного виробництва, підвищення дієвості штрафних санкцій за порушення законодавства про охорону лісів, належне забезпечення реалізації екологічної складової стабільного соціально-економічного розвитку України.

Список використаних джерел

1. Лісовий кодекс України від 21 січня 1994 р. в редакції Закону України від 8 лютого 2006 р. // Відомості Верховної Ради України. 2006. № 21. Ст. 170.
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року : Закон України від 21 грудня 2010 р. № 2818-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 26. Ст. 218.
3. Чопик О. Правові заходи охорони земель лісгосподарського призначення / О. Чопик // Юридична Україна. 2011. № 2. С. 68-73.

Науковий керівник: к.ю.н. доцент Платонова Є.О.

Ковбаснюк Олександра Романівна
*студентка 2 курсу, факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ВДОСКОНАЛЕННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ЯК НЕОБХІДНОЇ ПЕРЕДУМОВИ РОЗВИТКУ ПРИРОДНО-ЗАПОВІДНОГО ФОНДУ УКРАЇНИ

З розвитком цивілізації та науково-технічного прогресу людство зіткнулося з гострими екологічними проблемами, які мають глобальний характер. В таких умовах надзвичайно актуальним є пошук шляхів відновлення екологічної рівноваги та формування екологічної політики сталого соціально-економічного розвитку, спрямованої на усунення протиріч між отриманням суспільних вигод від використання природних ресурсів та збитків для довкілля, які внаслідок цього завдаються.

Усвідомлюючи важливість цих питань, держава закріпила за собою обов'язок забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України (ст. 16 КУ) та гарантувала кожному право на безпечне для життя і здоров'я довкілля (ст. 50 КУ). Законом України «Про охорону навколишнього природного середовища» встановлено, що невід'ємною умовою сталого економічного та соціального розвитку України є охорона навколишнього природного середовища, раціональне використання природних ресурсів, забезпечення екологічної безпеки життєдіяльності людини.

Важливу роль у вирішенні цих питань відведена природно-заповідному фонду України (далі ПЗФ), який є головним та найбільш ефективним інструментом збереження природної різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу. Розвиток ПЗФ є одним із основних пріоритетів екологічної політики держави.

Законом України «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2020 року» визначено завдання з розширення площі природно-заповідного фонду до 15 відсотків загальної території країни.

Спеціальним законодавчим актом у сфері охорони природно-заповідних територій та об'єктів є Закон України «Про природно-заповідний фонд України» (далі – Закон), який визначає правові основи організації, охорони, ефективного використання ПЗФ України, відтворення його природних комплексів та об'єктів. Відповідно до Закону, ПЗФ становлять ділянки суші і водного простору, природні комплекси та об'єкти яких мають особливу природоохоронну, наукову, естетичну, рекреаційну та іншу цінність і виділені з метою збереження природної

різноманітності ландшафтів, генофонду тваринного і рослинного світу, підтримання загального екологічного балансу та забезпечення фонових моніторингу навколишнього природного середовища [2]. Законом встановлено порядок створення і оголошення територій та об'єктів природно-заповідного фонду. При цьому порядок відведення земельних ділянок установам ПЗФ Земельним Кодексом України [1].

Необхідно звернути увагу, що Закон був прийнятий ще у 1992 році, коли земельні відносини в Україні регулювалися ЗК УРСР (1990 р.). За цей період процедура створення об'єктів ПЗФ майже не зазнала змін. Водночас, з прийняттям ЗКУ (2001р.), впровадженням адміністративної та земельної реформ, земельне законодавство динамічно розвивається. Значно спрощується процедура надання земельних ділянок у власність чи оренду громадянам та суб'єктам підприємницької діяльності, в той же час процес створення об'єктів ПЗФ та відведення їм у постійне користування земельних ділянок залишається складним та довготривалим.

Як показує практика, часовий проміжок від створення об'єкта ПЗФ до передачі земель у постійне користування є настільки тривалим, що за цей період з'являються багато інших претендентів на власність чи користування цими землями. У зв'язку з цим мають місце випадки передачі земель у власність інших осіб не за її цільовим призначенням. З метою недопущення таких порушень, доцільно, в ЗКУ, встановити заборону на зміну цільового призначення земельних ділянок стосовно яких прийнято рішення про створення чи оголошення територій та об'єктів ПЗФ, а також віднести ці землі до переліку земель, які не можуть передаватися у приватну власність чи оренду.

Слід зазначити, що згідно з Законом території та об'єкти ПЗФ можуть створюватися як з вилученням земельних ділянок з подальшою передачею їх у постійне користування установам ПЗФ, так і без вилучення земельних ділянок у постійних землекористувачів [2]. У цьому випадку ці території передаються під охорону підприємствам, установам, організаціям і громадянам з оформленням охоронного зобов'язання. Землі, які передані у постійне користування установам ПЗФ, належать до категорії земель природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення і інформація про ці землі вноситься до Державного земельного кадастру. Водночас, земельні ділянки на яких розташовані території ПЗФ без вилучення у постійних землекористувачів, обліковуються у складі земель цільове призначення яких було визначене під час її формування та закріплене шляхом реєстрації у земельному кадастрі під час передачі у постійне користування. І хоча на такі земельні ділянки поширюється правовий режим ПЗФ, такі обмеження не вносяться до Державного земельного кадастру та не наносяться на кадастрову карту.

Таким чином, земельне та природоохоронне законодавство по-різному визначають належність земель до певної категорії, момент виникнення

прав та обмежень щодо використання певних територій, що призводить до випадків, коли земельні ділянки в межах території об'єктів ПЗФ передаються у використання чи у власність з метою, яка суперечить меті створення та охороні об'єкта ПЗФ.

Виходячи з вищенаведеного можна зробити висновок, що узгодження і приведення до взаємної відповідності положень природоохоронного та земельного законодавства України, є передумовою розвитку ПЗФ, як частини світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002 р. – № 3. – Ст. 27.

2. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – № 34. – Ст. 502.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Колібик Ірина Олександрівна

*студентка 2-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ В УКРАЇНІ ЕКОЛОГІЧНОГО КОДЕКСУ

З моменту отримання незалежності, в Україні активно формувалася комплексна галузь екологічного законодавства. Сьогодні вона нараховує велику кількість самих різноманітних нормативно-правових актів, які відносяться до різного регулюючого рівня, мають різну юридичну силу, регламентують різні сфери.

Окрім Основного закону, що характеризується найвищою юридичною силою до усіх нормативно-правових актів країни, особливе місце в системі екологічного законодавства займає Закон України «Про охорону навколишнього природного середовища» [1], який вважається рамковим для формування галузі екологічного права. Однак окрім нього, в цій сфері існує велика кількість інших нормативно-правових актів.

У підсумку, з однієї сторони – в сучасному екологічному законодавстві майже ліквідовано прогальні предметні сфери. З іншої сторони – створена нормативно-правова база, що за кількістю перевершила показники інших

галузей законодавства. Як наслідок – для практиків досить часто складно відслідкувати сутнісні зміни в еколого-правовому регулюванні, а для науковців – відстежити ефективність законодавства, вплив його на розвиток суспільних відносин та на стан екології в державі. Окрім цього, ускладнюється забезпечення контролю за процесами, що відбуваються в екологічній сфері.

Проблема поглиблюється і у зв'язку з комплексністю екологічного законодавства, яку, наприклад, Н.Р. Малишева пов'язує з непростим характером зв'язків екологічних норм з нормами, які відносяться до інших галузей права [2, с. 308].

Вихід з ситуації, яка склалася, полягає в систематизації екологічного законодавства. Мета такого процесу – подвійна: з однієї сторони це сприятиме спрощенню екологічного законодавства, досягнення внутрішньої узгодженості норм; з іншої – систематизація призведе до зменшення кількості актів, усунення дублюючих норм та колізій. Відповідно, покращиться гармонізація екологічного законодавства з адміністративним, цивільним, фінансовим, бюджетним, податковим та іншими галузями в частині регулювання екологічних та суміжних з ними відносин.

Сьогодні все більше вчених звертають увагу на можливий результат такої систематизації екологічного законодавства як розробку Екологічного кодексу України. Так, Н.Р. Малишева стверджує, що Кодекс повинен грати системоутворюючу роль та об'єднати норми правових актів екологічного спрямування, а також здійснити впорядкування не окремих правових норм, а всієї системи еколого-правового регулювання [2, с. 312].

Важливо зазначити, що в ряді європейських країн такі Кодекси були прийняті ще в кінці XX століття. Так, наприклад, Екологічний кодекс Швеції, прийнятий у 1998 році, замінив 15 правових актів. Підставою його прийняття стало визнання діючого законодавства неефективним у вирішенні екологічних проблем, які виникли при забезпеченні сталого розвитку. Екологічний кодекс Франції, прийнятий у 2000 році, включив 39 законів в цій сфері. Подібна ситуація склалася і в Італії, де кодекс було прийнято в 2006 році. Таким чином, досвід окремих держав-членів ЄС у сфері вдосконалення природоохоронного законодавства свідчить про необхідність та доцільність систематизації екологічного законодавства та переконує щодо створення Екологічного кодексу України. Водночас, як правильно зауважує О.Б. Кишко-Єрлі, норми права, які в подальшому увійдуть до Екологічного кодексу України, мають враховувати вимоги *acquis communautaire* згідно з міжнародними зобов'язаннями України [3, с. 218].

Слід зазначити, що ідея розробки Екологічного кодексу України не нова. Вона висловлювалася вченими ще за часів СРСР. Назва його пропонувалася різна, але сутність зводилася до прийняття єдиного

законодавчого акту екологічної спрямованості. А. Гетьман ще в 2006 році аргументував позицію, за якою такий акт має бути створений не в формі «Основ» чи закону, а саме в формі Кодексу [4].

Однак виникає практичне питання – яку систему кодифікації використовувати при створенні такого акту? Можливо необхідно створити кодифікований акт, який узагальнить самі принципи для законодавства екологічної спрямованості питання охорони довкілля та використання природних ресурсів, або уніфікувати усі підгалузі екологічного законодавства в єдиний кодифікований законодавчий акт, який об'єднає чинні нормативно-правові акти, які регулюють відносини використання, відтворення та охорони надр, земельних, лісових, водних ресурсів, тваринного та рослинного світу, територій і об'єктів природно-заповідного фонду, природних ресурсів виключної (морської) економічної зони, континентального шельфу, атмосферного повітря тощо. Однозначної відповіді на це сьогодні немає, що актуалізує необхідність подальших наукових досліджень в цьому напрямку.

Таким чином, необхідність розробки Екологічного кодексу не викликає сумнівів. Питання лише в тому, яку систему кодифікації для цього обрати.

Список використаних джерел

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII. Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546.

2. Малишева Н.Р. Наукові засади систематизації екологічного законодавства України. Правова держава. 2015. Вип. 26. С. 307-319.

3. Кишко-Єрлі О.Б. Адаптація екологічного законодавства України до права навколишнього середовища Європейського Союзу. Часопис Київського університету права. 2014. № 3. С. 215-220.

4. Гетьман А. Проблеми реформування екологічного законодавства: до питання про створення Екологічного кодексу України. Вісник Академії правових наук України. 2006. № 3. – С. 172-181.

Науковий керівник: д.ю.н., проф. Каракаш І.І.

Котова Анна Ігорівна

*студентка 2 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЖИТЛОВОЇ ТА ГРОМАДСЬКОЇ ЗАБУДОВИ

Україна володіє надзвичайно потужним земельно-ресурсним потенціалом, але рівень і ефективність його використання значно нижчий, ніж в середньому по Європі. У зв'язку з цим створення раціональної системи землекористування, заснованої на ефективному державному регулюванні земельного фонду України, є одним з основних завдань держави при вирішенні проблем у сфері земельних ресурсів та раціонального природокористування.

Земельний фонд України охоплює всі землі в межах її території, незалежно від цільового використання, видів господарювання і форм власності. Склад та цільове призначення земель України визначено в Земельному кодексі України. Особливий правовий режим мають всі категорії земель. За основним цільовим призначенням землі України поділяються на такі категорії: сільськогосподарського призначення; житлової та громадської забудови; природно-заповідного та іншого природоохоронного призначення; оздоровчого призначення; рекреаційного призначення; історико-культурного призначення; лісгосподарського призначення; водного фонду; промисловості, транспорту, зв'язку, енергетики, оборони та іншого призначення [1].

Земля, виступаючи в якості складової частини природного середовища, виконує різні функції – соціальні, екологічні, економічні, з урахуванням яких і здійснюється правове регулювання.

У земельному законодавстві закріплюються правові форми використання землі, завдяки існуванню яких можливо забезпечити раціональне використання земельної ділянки та задовольнити потреби як всього суспільства в цілому, так і окремої людини. Під правовими формами використання земель прийнято розуміти «способи реалізації прав на землю, за допомогою яких здійснюється використання землі різними суб'єктами земельних відносин» [2, с. 85]. За допомогою нормативного закріплення правових форм використання земельних ділянок встановлюється єдина система прав на землю, в якій всі права регулюються однаково.

Правове регулювання використання земель житлової та громадської забудови здійснюється відповідно до Законів України «Про Генеральну схему планування території України» від 7 лютого 2002 року, «Про

регулювання містобудівної діяльності» від 17 лютого 2011 року, «Про основи містобудування» від 16 листопада 1992 року та іншими.

Використання земель цієї категорії, згідно ст. 39 Земельного Кодексу України здійснюється відповідно з генеральним планом міста, іншою містобудівною документацією з дотримання стандартів і норм, правил забудови. Генеральний план, є своєрідним паспортом, що робить законним інвестиційно-містобудівну діяльність, та вдосконалює управління містами. Головним його завданням є: сприяння розвитку населеного пункту, збереження цінних рис й особливостей існуючої забудови, історичних та археологічних пам'яток, особливо цінних ділянок природи.

Слід також згадати про необхідність містобудівної та землевпорядної документації, які розробляються на основі генерального плану. В свою чергу об'єктом планування та зонування містобудівної документації є територія, а землевпорядної – земля. Під час розроблення містобудівної документації враховуються вимоги чинного земельного та екологічного законодавства, зокрема, правовий режим категорій земель. Але якщо так, то навіщо здійснювати перевірку тих самих вимог багато разів та на різних стадіях (при розробленні містобудівної документації та землевпорядної планувальної документації, документації з землеустрою щодо окремих земельних ділянок) лишається не зовсім зрозумілим. Тому, недоліком містобудівної та землевпорядної документації є те, що вони переважно орієнтовані на вирішення одних й тих самих завдань, що призводить до недоцільного їх «дублювання».

Особливе місце в питанні регулювання використання земель належить Державному підприємству «Український державний науково-дослідний інститут проектування міст «ДІПРОМІСТО» імені Ю.М. Білокозя, що відноситься до сфери управління Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України. Він забезпечує розробку усього комплексу видів містобудівної документації, зокрема фахівцями було створено Генеральну схему планування території України [3, с. 9]. Саме діяльність інституту дає змогу покращувати та розробляти нові методики планування території, опрацьовувати нестандартні проекти з планування територій, враховуючи сучасні потреби.

Отже, стратегічні напрямки щодо підвищення ефективності використання земель можуть бути здійснені за умови врахування регіональних особливостей кожної окремої території, економічних і правових умов господарювання. Реалізація цих напрямків є основою успішного розвитку раціонального використання земельно-ресурсного потенціалу національної економіки, допоможе поліпшити добробут населення і зміцнити економічний потенціал країни, сформувати сприятливого для життєдіяльності людини середовища.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України: прийнятий 25 жовтня 2001 р. № 2768-ІІ // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
2. Дьомін М. М. Актуальні проблеми законодавчого забезпечення містобудування і землекористування в Україні / М. М. Дьомін // Містобудування та територіальне планування. К., 2014. Вип. 17. С. 85-95.
3. Іванова Є. О. Правове регулювання використання земель житлової та громадської забудови у містах України: Автореф. дис... канд. юрид. наук: 12.00.06 / Є. О. Іванова; Нац. юрид. акад. України ім. Ярослава Мудрого. Х., 2017. 18 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Кучугура Анна Ігорівна

*студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

НАДАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ДЛЯ БУДІВНИЦТВА ІНДУСТРІАЛЬНИХ ПАРКІВ В УКРАЇНІ

В умовах сучасності існують різноманітні напрямки фінансування та залучення інвестицій в індустріальний розвиток земельних ділянок. Одним із таких напрямків є організація та розвиток індустріальних (промислових) парків, інвестування учасниками індустріальних парків у здійснення підприємницької діяльності на території таких парків. Вказаний інститут земельного права регулюється окремим Законом України «Про індустріальні парки», однак не має значного поширення на території України. Це відбувається насамперед через відсутність юридичної практики у сфері надання земельних ділянок державної та комунальної власності приватним підприємцям для створення індустріальних парків, а також інші негативні фактори соціального, економічного, юридичного, політичного та технічного характеру, які вповільнюють або унеможливають даний вид інвестування [1].

Індустріальні парки набули значного поширення по всьому світу з того часу, як у 1896 році Ернест Холі придбав земельну ділянку площею 10 гектарів вздовж Манчестерського каналу й створив на ній Траффорд парк – перший у світі індустріальний парк [2].

Зокрема, на території України індустріальні парки почали з'являтися лише після проголошення незалежності шляхом надання надлишків території підприємств і складів орендарям на платній основі із забезпеченням водою, електроенергією та охороною. З часом орендодавцями

почала проводитися також реконструкція виробничих та адміністративних будівель, й індустріальні парки перетворилися на комплекси офісних, виробничих, складських та соціально-побутових приміщень [2].

Дослідженням особливостей надання земельних ділянок для будівництва індустріальних парків займалися такі українські вчені, як К. М. Караханян, К. Глаз, В. П. Приходько, М. М. Заверюха та інші. Отже, в контексті науково-технічного розвитку, європейської та євроатлантичної інтеграції України ця тема є дуже актуальною.

За визначенням Закону України «Про індустріальні парки», індустріальний (промисловий) парк – це визначена ініціатором створення індустріального парку відповідно до містобудівної документації облаштована відповідною інфраструктурою територія, у межах якої учасники індустріального парку можуть здійснювати господарську діяльність у сфері переробної промисловості, а також науково-дослідну діяльність, діяльність у сфері інформації і телекомунікацій на умовах, визначених цим Законом та договором про здійснення господарської діяльності у межах індустріального парку [3]. Зазначена дефініція є точною, однак надскладною для розуміння. Для полегшення розуміння сутності промислового парку його можна визначити як спеціально організовану для розміщення нових виробництв територію, забезпечену енергоносіями, інфраструктурою та необхідними адміністративно-правовими умовами [2].

Стосовно надання земель державної або комунальної власності в оренду для створення індустріальних парків Земельним кодексом визначаються умови, відмінні від умов надання земельних ділянок в оренду для інших цілей.

Так, землі для створення індустріальних парків не підлягають передачі в оренду та продажу на конкурентних засадах, а ініціатором створення індустріального парку може бути як органи державної влади або місцевого самоврядування, які наділені правом розпоряджатися відповідною земельною ділянкою, так і орендарі земельних ділянок, які мають відповідати встановленим законом вимогам [4].

Ініціатор створення індустріального парку приймає рішення про його створення на основі затвердженій відповідно до закону концепції індустріального парку на строк не менше 30 років, а також здійснює вибір керуючої компанії на конкурентних засадах шляхом організації і проведення відкритого конкурсу [4].

Земельні ділянки, які можуть бути використані для створення індустріального парку, мають відповідати певним умовам: 1) розташовуватися у межах або за межами населених пунктів; 2) за цільовим призначенням належати до земель промисловості; 3) бути придатними для промислового використання з урахуванням умов і обмежень, встановлених містобудівною документацією [3].

Можна зробити висновок, що, незважаючи на наявність нормативно-правового регулювання, зазначений інститут земельного права поки що не знайшов свого розвитку в Україні. Збільшення державного фінансування сфери створення індустріальних парків та надання інвесторам певних пільг має стимулювати розвиток цього інституту, що, як наслідок, має полегшити проведення технологічної реформи в Україні, залучити більшу кількість вітчизняних та іноземних інвестицій, а також значно покращити та модернізувати стан економіки України.

Список використаних джерел

1. Індустріальні парки в Україні: закон є, інвестицій немає [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://evris.law/uk/stattdja-industrialni-parki-v-ukraini-zakon-ie-investicij-nemaie>.
2. Караханян К. М. Новели законодавства щодо надання земель індустріальних парків / К.М. Караханян [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/6895/%D0%9A%D0%B0%D1%80%D0%B0%D1%85%D0%B0%D0%BD%D1%8F%D0%BD.pdf?sequence=1&isAllowed=y>.
3. Про індустріальні парки: Закон України від 21.06.2012 р. № 5018-VI [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/5018-17>.
4. Земельний кодекс України: Закон України від 25.10.2001 р. № 2768-III [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Кріпак Надія Григорівна

*студентка 2 курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНОГО СЕРВІТУТУ

Стрімкий розвиток економічних відносин зумовлює актуалізацію питання створення таких юридичних форм, які б створювали можливості участі одних осіб в праві власності інших незалежно від згоди останніх. Завдяки введенню у цивільний обіг земельних ділянок, достатньо складним правовим питанням постало створення ефективної системи

земельних сервітутів, так як на даний час існує проблема щодо визначення оптимального співвідношення інтересів приватних власників та публічного інтересу, встановлення взаємовідношення сусідських інтересів.

Чинний Земельний кодекс України встановлює, що право земельного сервітуту – це право власника або землекористувача земельної ділянки чи іншої заінтересованої особи на обмежене платне або безоплатне користування земельною ділянкою (ділянками). Таке право може здійснюватися як на тимчасовій, так і постійній основі [1].

П.Ф. Кулинич вважає, що до постійних сервітутів слід відносити земельні сервітути, якщо одна ділянка виконує функцію постійного обслуговування щодо іншої, при цьому поліпшуючи її здатність до задоволення певних потреб власника (користувача) земельної ділянки. В якості прикладу тимчасових земельних сервітутів можна вважати сервітути, в межах яких забезпечується розміщення на обслуговуючих ділянках власником (користувачем) пануючих ділянок матеріалів будівництва для ремонтних робіт будівель та забудов [2, с. 65].

Земельний сервітут є можливим на основі договору, заповіту, рішення суду, або закону. Встановлення такої юридичної форми як земельний сервітут не є підставою для позбавлення власника земельної ділянки, відносно якої встановлено земельний сервітут, тріади правомочностей права власності. Аналіз вищевказаної дефініції земельного сервітуту вказує на те, що його встановлення не залежить від того, на якій правовій підставі (праві власності чи користуванні) земельна ділянка знаходиться у громадянина чи юридичної особи. Земельний сервітут завжди прив'язаний до земельних ділянок: пов'язаний з земельною ділянкою, на якій він встановлений, та для потреб якої його встановлено.

Земельний сервітут характеризується наступними ознаками:

- у відносинах земельного сервітуту наявні дві (і більше) суміжні земельні ділянки, одна з яких (є обслуговуючою) обслуговує другу (є панівною). Тобто, в межах земельного сервітуту складається наступна ситуація: обслуговуюча земельна ділянка завдяки своїм зручностям, природним ресурсам та іншим перевагам компенсує недоліки пануючої;
- процес встановлення земельного сервітуту реалізується в законодавчо визначених межах з наданням певного обсягу прав власнику пануючої земельної ділянки відносно реалізації права користування обслуговуючою ділянкою. Такі права можна охарактеризувати як обмежені речові права, якими передбачено користування тільки певною частиною обслуговуючої земельної ділянки задля реалізації визначених потреб [3, с. 49].

Варто зазначити, що при укладанні цивільно-правових договорів земельний сервітут не може виступати як предмет договору, крім того, забороняється його передача у будь-який інший спосіб особами, задля

інтересів яких він встановлений, іншою фізичною та юридичною особою. Власник земельної ділянки, на якій земельний сервітут встановлено, наділений правом витребувати від осіб, задля інтересів яких земельний сервітут є встановленим, платню за його встановлення [4, с. 106].

Отже, під земельним сервітutom розуміється право користування земельною ділянкою, що на праві власності належить іншій особі, у визначеному обсязі. В результаті аналізу вищевказаних положень, було визначено, що земельний сервітут характеризується наступним: право земельного сервітуту є обтяжливим для права власності особи, на земельну ділянку якої його встановлено; право земельного сервітуту може встановлюватися як за певну плату, так і без такої, встановлюється як на тимчасовій, так і на постійній основі. Під час реалізації права земельного сервітуту, застосування відповідних норм права виникає безліч проблемних питань. Це зумовлює потребу подальшого удосконалення правовідносин земельного сервітуту, наприклад, шляхом закріплення на законодавчому рівні істотних умов договору земельного сервітуту, а саме: способу обтяження земельної ділянки, опису місця розташування земельної ділянки, опису меж території, на яку поширюється право земельного сервітуту, строку дії даного договору, розміру плати за встановлення земельного сервітуту.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
2. Кулинич П. Право земельного сервітуту: поняття, види та порядок реалізації / П. Кулинич // Юридичний журнал. 2003. № 10. С. 65-70.
3. Калініченко А. Земельний сервітут та його встановлення / Калініченко А., Зварич О. // Землевпорядний вісник. № 4. 2012. С. 49-52.
4. Бондарчук Н. В. Права громадян на землі в Україні / Н. В. Бондарчук // Права людини: історичний вимір і сучасні тенденції: збірник наукових праць. Випуск 10. Житомир; вид-во ЖДУ ім. І. Франка, 2015. С. 106-108.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

ПРАВОВА ОХОРОНА ЗЕМЕЛЬ

Актуальним питанням на сучасному етапі в Україні залишається охорона земель. Найважливішу роль у правовій охороні відіграє держава. Всім відомо, що земля є основним багатством української нації. Саме земельні ресурси і перебувають під постійною охороною держави.

Ці положення відображається в Земельному кодексі України, Законі України «Про охорону земель» від 19 червня 2003 року [1] та інших актах земельного законодавства.

Саме раціональне використання і охорона земель має неабияке значення в дослідженнях таких вчених як: В. Семчик, П. Кулинич, Г. Аксеньюк, В. Федорович, В. Носік, Н. Титова та інших [3]. Але проблема охорони земель від забруднення та псування потребують детального дослідження. Земельний фонд України становить 5.7 % території Європи. Проте недоцільне використання земель призводить до того, що ці ресурси втрачають свої цінності.

Еколого безпечне використання земельних надр, підвищення родючості невід'ємно пов'язане з науково-технічним прогресом, зростанням виробництва, що потребують залучення в господарське користування.

Правові норми охорони земель змістовно викладені у розділі 6 Земельного кодексу України, а саме у ст. 162: «Охорона земель – це система правових, організаційних, економічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання необґрунтованому вилученню земель сільськогосподарського призначення захист від шкідливого антропогенного впливу, відтворення і підвищення родючості ґрунту підвищення продуктивності земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення» [1].

Спираючись на науковий досвід минулого, потрібно дотримуватися наступних положень:

1) земля належить до природного ресурсу, а тому є середовищем існування інших об'єктів навколишнього світу, через що необхідним вважається дотримання вимог екологічної безпеки

2) земля – невід'ємна частина довкілля, збільшення якої неможливе ні за яких обставин, і використання земель для виробництва повинно мати обмежений характер [4].

Держава під час здійснення правової охорони земель виконує такі основні функції:

а) регулююча встановлює правила раціонального використання земельних ресурсів, нормативи допустимої експлуатації земель;

б) стимулююча запроваджує економічні стимули доцільного використання земель, які передбачені ст.205 Земельного кодексу України;

в) контрольна зводиться до здійснення відповідними органами державної влади та місцевого самоврядування державного контролю за використанням та охороною земель;

г) каральна встановлює санкції за порушення правил раціонального використання і охорони земель та їх застосування до порушників Земельного законодавства [2].

Охорона земельних багатств відбувається також шляхом рекультиватії порушених земель, що включає комплекс організаційних, технічних, біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності земель [4].

Земельні правопорушення залежно від конкретного виду об'єктів прийнято поділяти на дві групи: власне земельні правопорушення та земельні правопорушення екологічної спрямованості.

Таким чином, земельні ресурси можна використовувати як природний ресурс, основний засіб виробництва і територіальний базис, лише враховуючи науковий досвід, обґрунтованість та раціональність [1].

Отже, сучасне суспільство неможливо уявити без використання природних ресурсів, які, безперечно, є основою матеріального виробництва. Проте користувачі завжди повинні дбати про забезпечення раціонального використання земельних ресурсів.

Список використаних джерел

1. Земельне право: Підручник для студентів юрид. спеціальностей вищих навч. закладів / За ред. В.І Семчика і П.Ф. Кулинич. – К.: Видавничий дім “Ін Юре”, 2009.

2. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. № 3-4. Ст. 27.

3. Кудінов В.О. Правове регулювання земельних відносин в умовах євроінтеграції / В.О. Кудінов // Наукові здобутки на шляху до удосконалення правової системи: матеріали міжнародної науково-практичної інтернет-конференції (м. Тернопіль, 6 жовтня 2009 р.). – Тернопіль: Україна, 2009.

4. Правове забезпечення охорони ґрунтів та використання земельних ресурсів Закарпаття. Ю. Фекета, М. Фекета. Видавництво УжНУ» Говерла», 2013.

5. Хавар Ю. Особливості оцінки вартості лісових земель та лісових ресурсів / Ю. Хавар // Геодезія, картографія і аерофотознімання : український міжвідомчий науково-технічний збірник / Міністерство

освіти і науки, молоді та спорту України, Національний університет «Львівська політехніка» ; відповідальний редактор К.Р. Третяк. – Львів : Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2008. – Випуск 70.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Левицька Вікторія Олександрівна

студентка 2-го курсу факультету адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИДОБУТКУ БУРШТИНУ

В епоху стрімкого розвитку цифрових технологій і комп'ютеризації усіх сфер життя суспільства, людство бездумно використовує і привласнює природні багатства, нехтуючи їх збереженням. Нагальним є питання забезпечення екологічної безпеки, раціонального природо-користування та ліквідації наслідків негативного впливу господарської та іншої діяльності на довкілля. Перспективність та актуальність розвитку і удосконалення правового регулювання видобутку бурштину пояснюється численними запасами даних корисних копалин на території України, а також їх високими якісними «ювелірними» характеристиками і масштабами негативного впливу несанкціонованого добування.

Відповідно до ст. 1 Закону України «Про державне регулювання видобутку, виробництва і використання дорогоцінних металів і дорогоцінного каміння та контроль за операціями з ними» від 18.11.1997 року бурштин в обробленому і необробленому вигляді підпадає під категорію дорогоцінного каміння. Постановою Кабінету Міністрів України від 12.12.1994 р. № 827 (у редакції постанови Кабінету Міністрів України від 28.12.2011 р. № 1370), якою затверджено Перелік корисних копалин загальнодержавного та місцевого значення, бурштин віднесено до корисних копалин загальнодержавного значення.

Видобуток каменю здійснюється на умовах спеціального природокористування, на підставі спеціальних дозволів. Впливовим фактором зростання рівня нелегального добування бурштину є ускладнений процес отримання таких дозволів. До прикладу, протягом 2014-2018 років в Україні видано лише 12 дозволів на видобуток бурштину [1]. Складні процедурні дії і бюрократія державних органів, з одного боку, покликані здійснювати контроль за допуском осіб до галузі, а з іншого – є перешкодою щодо розвитку легальної підприємницької

діяльності і фундаментом зростання нелегального видобування. Так, внаслідок несанкціонованого видобування бурштину порушено 1046,36 га земель Рівненської області [2]. Серед інших негативних наслідків, зокрема, можна виокремити і такі як знищення родючого шару ґрунту, руйнування цілісності геологічного пласту, ухилення від сплати податків за видобування, збут, в тому числі експорт, що призводить до економічних збитків держави тощо.

Варто зазначити, що на сучасному етапі розвитку видобувної промисловості при нелегальному добуванні бурштину порушуються основні принципи охорони навколишнього природного середовища, що визначені ст. 3 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища», а саме: пріоритетність вимог екологічної безпеки; обов'язковість додержання екологічних стандартів, нормативів та лімітів при здійсненні господарської та іншої діяльності; збереження цілісності природних об'єктів і комплексів; науково обґрунтоване узгодження екологічних та економічних інтересів суспільства тощо [3].

Важливим також є гармонійне поєднання економічних потреб суспільства та екологічних інтересів. Для зменшення рівня негативного впливу людської діяльності необхідно розробити і забезпечити реальне функціонування низки заходів щодо раціонального використання, ефективної ліквідації руйнівних наслідків, технологічно-правильного добування бурштину, а також зобов'язати природокористувачів відновлювати земельні ділянки після проведення робіт. Рекультивация є одним з основних шляхів відновлення земель лісгосподарського призначення.

Доцільним для України є запозичення досвіду зарубіжних країн, зокрема, Білорусії, де найвищий рівень покладів бурштину спостерігається в прикордонних зонах. Органами державного управління вирішено здійснювати нагляд і контроль на таких територіях за допомогою безпілотників. Це допомагає швидко і ефективно виявити осередки порушень та притягнути винних до юридичної відповідальності. Зразком для удосконалення національного законодавства може слугувати законодавче закріплення видачі дозволів на видобуток бурштину в Польщі. Зокрема, такі дозволи видає влада воєводства, на території якого ведеться геологорозвідка чи видобуток. Особливістю є те, що природокористувач платить не лише за отримання концесії, а й за кожен кілограм видобутого каменю додатково.

Отже, нелегальний видобуток бурштину є важливим питанням охорони довкілля в Україні. Визнання такої проблеми як загальнодержавної стане першим етапом до її вирішення. Також доцільним є запровадження ефективної системи нагляду і контролю за зонами добування і покладів бурштину, із застосовуванням сучасних технологій та цифрових приладів. Питання спрощення процедури

отримання дозволів є досить дискусійним, проте такий крок сприятиме оформленню підприємницької діяльності, що в результаті призведе до надходження нових коштів до Державного бюджету, зобов'язання природокористувача відновити земельні ділянки після видобутку, забезпечення працівників нормальними умовами і соціальними гарантіями. Доцільним є також посилення санкцій за порушення законодавства у зазначеній сфері.

Список використаних джерел

1. Тестов П. Чорний бурштин. Які держоргани задіяні та що потрібно зробити, аби припинити нелегальний видобуток (Аналітична записка) / П. Тестов // [Електронний ресурс] . – Режим доступу : <https://qps.ru/fl4Xg>.
2. Чудинович О. Бурштин для рівнян: знахідка чи стихійне лихо? / О. Чудинович // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://qps.ru/jnbOq>.
3. Про охорону навколишнього при середовища : Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.

Ложко К. В.

*студентка 2 курсу факультету прокуратури та слідства
Національний університет «Одеська юридична академія»*

ЕКОЛОГО-ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ПІТНОЮ ВОДОЮ НАСЕЛЕННЯ УКРАЇНИ

Вода – безцінний дар природи, без якого неможливе існування не тільки суспільства, але й усього живого на планеті. У нашому світі все живе пов'язане з водою і значною мірою складається з води. З кожним роком інтерес до водних ресурсів збільшується, адже через забруднення і інші негативні фактори проблема забезпечення питною водою населення набуває глобального характеру. Незадовільна якість питної води є проблемою, яка характерна на даний час для більшості країн світу.

Проблема водопостачання і якості водних ресурсів вирішується як на міжнародному, так і на національному рівні. Так, у Водному кодексі України вказано, що водні ресурси забезпечують існування людей, тваринного і рослинного світу і є обмеженими та уразливими природними об'єктами. Покращення якості води, яка споживається населенням, визнано Верховною Радою України одним із основних пріоритетів

охорони довкілля та раціонального використання природних ресурсів [1]. Забезпечення якості питної води у відповідність з європейськими стандартами передбачено також ЗУ «Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року» від 28.02.2019 р. [2]. Слід зазначити, що цінність безпечної для життя та здоров'я людини питної води є однією з основних умов дотримання і реалізації конституційно закріпленого суб'єктивного права на екологічну безпеку.

Крім цього, законодавством встановлені певні обмеження використання води, скидання забруднюючих речовин. Державні органи планово мають проводити моніторинг вод, завдяки якому збирається інформація про стан води. Ці дані обробляються, зберігаються і аналізуються, що дає змогу спрогнозувати зміну стану даного ресурсу і розробити рекомендації для його покращення та відновлення.

В Україні прийнято та діє спеціальний нормативно-правовий акт у досліджуваній сфері – Закон України «Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення» від 18.05.2017р., яким, відповідно до його преамбули, визначаються правові, економічні та організаційні засади функціонування системи питного водопостачання, спрямовані на гарантоване забезпечення населення якісною та безпечною для здоров'я людини питною водою [3].

Існують певні стандарти у сфері питної води та питного водопостачання, до яких входять державні стандарти України та міжнародні стандарти, що визначають: державний стандарт на питну воду; державний стандарт на фасовану питну воду; методи, методики і засоби контролю та оцінки якості питної води. На даний час склад і властивості, гігієнічні вимоги до якості води централізованого господарсько-питного водопостачання викладені у наступних документах: ГОСТ 2874-82 «Вода питна. Гігієнічні вимоги і контроль за якістю» та ДСанПІН 2.2.4-171-10 «Гігієнічні вимоги до води питної, призначеної для споживання людиною», що затверджені Міністерством охорони здоров'я України. На жаль, ці стандарти уже втратили актуальність через те, що змінюються процедури очищення води і екологічна ситуація в країні, тому потребують негайного оновлення з урахуванням встановлених екологічним законодавством вимог щодо екологізації виробництва та забезпечення сталого розвитку.

Водопостачання в Україні перебуває в кризовому стані. Основними проблемами є те, що більшість наших водних ресурсів зосереджені в басейнах великих річок (Дніпра, Дністра, Дунаю тощо), які з кожним роком міліють і забруднюються промисловими відходами. Середньорічна водозабезпеченість на одного жителя в кілька разів менша ніж в європейських країнах. Основними джерелами забруднення води залишаються стічні води підприємств, хімікати, які використовуються в

сільському господарстві, побутові стоки, нафтопродукти з місць, де їх використовують і через аварії на судах і підприємствах, відходи при видобутку корисних копалин, відходи деревини, велика кількість сміття, скидання забруднюючих речовин з різних видів транспорту. Більшість водних об'єктів через такий негативний вплив людини стають непридатними для споживання. Ще однією вагомою проблемою в даній сфері є відсутність фінансування водоохоронних заходів.

Отже, можна дійти висновку, що проблема забезпечення питною водою населення є актуальною і потребує негайного вирішення. Держава має встановити баланс екологічних і економічних інтересів, які пов'язані з водними об'єктами.

Від державних органів необхідне негайне оновлення нормативної бази, які б відповідали сучасним реаліям. Потрібно збільшити міру відповідальності за забруднення води і використання її в необґрунтованих цілях. Запровадження нових технологій допоможе більш якісніше і в більшій кількості очищувати воду для споживання. Кожен громадянин має усвідомити масштаб проблеми водопостачання в Україні і прикласти всіх зусиль для її вирішення.

Список використаних джерел

1. Про Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки : постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 р. № 188/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 38-39. – Ст. 248.

2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: розпорядження Кабінету Міністрів України від 28 лютого 2019 № 2697 // Офіційний вісник України. – 2019. – № 79. – Ст. 2961.

3. Про питну воду, питне водопостачання та водовідведення : Закон України від 10 січня. 2002 р. № 2918-ІІІ в редакції Закону України від 18 травня 2017 року № 2047-VIII // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 29. – Ст. 314.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ГАРМОНІЗАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА ДО ВИМОГ ПРАВА ЄС

Відомо, що проблема використання природних ресурсів та охорони довкілля є однією з найважливіших в Україні. Забезпечується не тільки способами виробничо-господарської діяльності, технологічними процесами, економічними, організаційними та іншими засобами, а і своєчасним ефективним правовим регулюванням. Звідси, правове регулювання вищезгаданих понять має бути раціональним, що ґрунтується на закономірностях функціонування природних екосистем та базується на правових нормах, що відповідають життєвим інтересам людини і суспільства.

Формування системи екологічного законодавства, що існує зараз, опиралось на вітчизняну та зарубіжну правову доктрину. І на сьогоднішній день екологічне право України є самостійною галуззю права та законодавства, про що свідчить наявність низки нормативно-правових актів таких як: Земельний кодекс України, Водний кодекс України, Кодекс України про надра, Лісовий кодекс України, закони «Про основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період від 2020 року», «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ», «Про охорону атмосферного повітря», «Про природно-заповідний фонд України», «Про оцінку впливу на довкілля», «Про зону надзвичайної екологічної ситуації», «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» тощо.

Однак чинне екологічне законодавство України потребує подальшого вдосконалення, оскільки з огляду на посилення глобалізаційних процесів та інтеграцію України в європейський простір актуальним, проте недостатньо вивченим і проаналізованим, є питання прискорення процесів приведення нормативно-правової бази в даній сфері відповідно до законодавства Європейського Союзу, вирішення якого відіграє надзвичайно важливу роль у реалізації державної екологічної політики.

Для прикладу, Конституція України проголошує, що забезпечення екологічної безпеки і підтримання екологічної рівноваги на території України, подолання наслідків Чорнобильської катастрофи – катастрофи планетарного масштабу, збереження генофонду українського народу є обов'язком держави. У відповідності до вказаного конституційного положення розроблено Основні напрями державної політики України в галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки, затверджені постановою Верховної

Ради України від 5 березня 1998р. № 188/98-ВР. У цьому документі встановлено, що виконання Україною зобов'язань, що випливають із багатосторонніх угод, вимагає приведення внутрішніх законів та нормативно-правових актів відповідно до діючих норм міжнародного права та врахування існуючої міжнародної практики під час розробки нових законодавчих актів [1]. Незважаючи на те, що минуло багато років із моменту прийняття цього нормативно-правового акта, завдання, визначені у ньому, все ще залишаються не у повному обсязі виконаними і продовжують зберігати актуальність.

Реалізація процедури реформування екологічного законодавства безпосередньо пов'язана з державно-правовим розвитком. Висловлюється точка зору про те, що українське екологічне законодавство повинно пройти такі стадії як транспозиція, імплементація та забезпечення дотримання [2].

Заслужує на увагу якість тексту нормативно-правового акта, яку А.П. Гетьман вважає однією з причин низької ефективності екологічного законодавства, адже дієвість і ефективність правового регулювання залежить саме від того, наскільки точні, логічно пов'язані та послідовні юридичні формулювання, а також наскільки однаковим є застосування юридичних понять та термінів. Аналіз термінологічного апарату нормативно-правової бази екологічного права свідчить, що у законодавстві застосовуються не тільки традиційні терміни, можна побачити нагромадження та використання термінології, що позначає певні технологічні прийоми і методи діяльності в галузі охорони довкілля, відомої лише незначному колу фахівців [3, с. 583].

Широкого обговорення набирає питання систематизації і кодифікації екологічного законодавства. Шляхом кодифікації можна задовольнити необхідність у суттєвій переробці, упорядкуванні та оновленні правових норм у сфері регулювання екологічних відносин. Як наслідок, реалізація національної екологічної політики стане логічно послідовною. Новостворений акт не викреслить попередні напрацювання, а навпаки, його підготовка і прийняття сприятимуть кращому структуруванню чинного екологічного законодавства, наданню йому більш логічної і завершеної форми, сприятиме усуненню суперечностей і неузгодженостей.

Отже, реформування екологічного законодавства України є складним послідовним процесом, що передбачає приведення правового поля держави, систем управління та заходів із виконання у відповідність до основних вимог права ЄС.

Список використаних джерел

1. Про основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної

безпеки: постанова Верховної Ради України від 5 березня 1998 № 188/98-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1998. – № 38-39. – Ст. 248.

2. Національна стратегія наближення (апроксимації) законодавства України до права Європейського Союзу у сфері охорони довкілля [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.menr.gov.ua/adaptation/3133-natsionalna-stratehiia-nablyzhenniaaproksymatsiia-zakonodavstva-ukrainy-do-prava-yes-v-haluzi-okhorony-dovkillia>.

3. Гетьман А. П. Проблеми реформування екологічного законодавства: до питання про створення Екологічного кодексу України / А. П. Гетьман // Вісник Академії правових наук України. – 2006. – № 3 (46). – Х. : Право, 2006. – С. 580-592.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.

Мальвічко Руслана Романівна

*студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОКРЕМІ АСПЕКТИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ НАДАННЯ ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ ДЛЯ КОНЦЕСІЇ

На сьогоднішній день одним з найбільш поширених видів державно-приватного партнерства у галузі земельних відносин є договір концесії. Незважаючи на те, що ЗУ «Про концесії» був прийнятий ще в 1999 р., але механізм реалізації самої концесії досі залишається надто складним, незрозумілим, і що важливо, надто не вигідним для концесіонера. Це стало причиною того, що договір застосовується зазвичай у сфері житлово-комунальних послуг, хоча може і мав би реалізовувати масштабні інфраструктурні проекти (дорожні, залізничні, авіаційні і тд.). В зв'язку з цим необхідно провести аналіз основних недоліків, які стоять на шляху реалізації концесійних відносин в Україні та проаналізувати проект нового закону, який має на меті внести зміни в чинне законодавство.

Основною проблемою, що стосується земельних відносин, є те, що сама земельна ділянка не є об'єктом концесії, а надається концесіонеру шляхом укладення договору оренди. Відповідно до ст. 124 ЗКУ передача земельної ділянки в оренду відбувається після проведення земельних торгів. Не підлягають продажу на конкурентних засадах (земельних торгах) земельні ділянки державної чи комунальної власності або права на них у випадках, встановлених в ч. 2, ч. 3 ст. 134 ЗКУ. Проте серед перерахованих випадків немає надання земельної ділянки за договором концесії. Ця норма перешкоджає реалізації договору концесії, оскільки, за

умови справедливих та законних торгів, потенційний концесіонер може і не отримати права користування земельною ділянкою [3, с. 26].

У ст. 123 ЗКУ передбачена передача земельної ділянки у користування на підставі технічної документації із землеустрою щодо встановлення меж земельної ділянки в натурі (на місцевості). Дозвіл на оформлення такої документації надаються Верховною Радою Автономної Республіки Крим, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, органом виконавчої влади або органом місцевого, крім випадків, коли особа, зацікавлена в одержанні земельної ділянки із земель державної та комунальної власності у користування, набуває право замовити розроблення такої документації без надання такого дозволу. У проекті закону це «крім» доповнено положенням про випадки звернення концесіонера [1; 5].

Як в чинному законодавстві, так і в проекті забезпечення земельною ділянкою належить до істотних умов договору. Проте проект містить ряд нових положень: формування відповідної земельної ділянки забезпечується концесіодавцем, але всі пов'язані з цим витрати надалі компенсуються концесіонером; у разі ненадання концесіонеру права користування на земельну ділянку протягом 9 місяців він має право розірвати договір в односторонньому порядку. Отже, виходить, що єдиним наслідком є саме розірвання договору, адже механізм забезпечення відшкодувань не передбачений, зокрема повернення реєстраційного внеску. Оскільки органи виконавчої влади, які безпосередньо залучені в процес укладення договору концесії не мають повноважень розпоряджатися земельними ділянками, то це значно ускладнює процес концесії. Законопроект вирішує це питання шляхом зобов'язання тих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, які мають на це право, надати в користування концесіонеру ту земельну ділянку, яка передбачена договором концесії (ч. 4 ст. 33 розділу 1 законопроекту). Проте навіть в такому випадку виходить, що органи, які власне не мають потрібних повноважень, несуть відповідальність за дії інших, що може нести за собою розірвання договору [4, с. 2-3].

Отже, новий законопроект повністю не вирішує проблему наділення концесіонера земельною ділянкою, а в деяких моментах навпаки ускладнює. Тому вважаємо за потрібне подальшу розробку законодавства та адаптацію його до потреб учасників земельних відносин. Зокрема наданням земельній ділянці статусу «об'єкта концесії» та можливості передаватись у користування безпосередньо з іншими об'єктами, що на ній розміщені. Або спростити процес передачі землі в оренду, що зумовлено особливостями самого договору концесії, який має насамперед на меті задоволення громадських потреб.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3. – Ст. 27.
2. Про концесії: Закон України від 16 липня 1999 року № 997-XIV // Відомості Верховної Ради України. – 1999. – № 12. – Ст. 372.
3. Бенедисюк С. Оновлення концесійного законодавства / С. Бенедисюк, А. Кремньова // Юридична газета. – 2018. – № 15. – С. 26–30.
4. Підгайний А. Коментарі до проекту Закону «Про концесії» [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://agrega.ua/komentari-do-proektu-zakonu-pro-kontsesiyi>.
5. Проект Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо регулювання концесійної діяльності для залучення приватного сектора до реалізації проектів на умовах державно-приватного партнерства, у тому числі концесії» // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=63630.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Манилюк Д. О.

*студентка 2 курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)*

Національного університету» Одеська юридична академія»

ПІДВІДОМЧІСТЬ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ СУДАМ, ОРГАНАМ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ І ЦЕНТРАЛЬНОМУ ОРГАНУ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ, ЩО РЕАЛІЗУЄ ДЕРЖАВНУ ПОЛІТИКУ У СФЕРІ ЗЕМЕЛЬНИХ ВІДНОСИН

Дослідження з приводу розгляду та вирішення земельних спорів на сучасному етапі їх розвитку є особливо актуальним в умовах відсутності їх процедурно-процесуальних норм. Чинний Земельний кодекс України неповно регламентує питання щодо вирішення земельних спорів, а узагальнення практики вирішення земельних спорів судами, органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади торкаються в основному проблем одноманітного застосування процесуальних норм при вирішенні земельних спорів та не враховують особливостей їх вирішення.

Земельне законодавство не містить визначення поняття земельних спорів, натомість у юридичній літературі пропонується визначати їх як особливий вид правовідносин, що пов'язані із розв'язанням розбіжностей, які впливають з порушення права власності та права користування

земельною ділянкою, а також відводом або вилученням землі, що виникають між власниками землі та землекористувачами, іншими особами, органами місцевого самоврядування та державними органами, що здійснюють управління земельними ресурсами [2].

Відповідно до ч.1. ст. 158 Земельного кодексу України земельні спори вирішуються судами, органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади з питань земельних ресурсів [1]. Земельні спори розглядаються в порядку цивільного, господарського та адміністративного судочинства. До проблем судового розгляду земельних спорів можна віднести підвідомчість справ судам. Судам підвідомчі справи за заявами, зокрема:

- з приводу володіння, користування, розпорядження земельними ділянками, що перебувають у власності громадян чи юридичних осіб, і визнання недійсними державних актів про право власності та право постійного користування земельними ділянками;

- про право громадян на земельну частку (пай) при приватизації земель державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій, використання при цьому земельних ділянок із меліоративними системами;

- про розподіл несільськогосподарських угідь при ліквідації сільськогосподарських підприємств, установ, організацій;

- про визнання недійсною відмови у розгляді заяв громадян про безоплатну передачу у власність (приватизацію) земельних ділянок із земель державної або комунальної власності для ведення фермерського й особистого селянського господарства, садівництва, будівництва та обслуговування жилого будинку, господарських будівель і споруд, дачного будинку та індивідуального гаража та багато інших [5].

Господарським судам підвідомчі лише справи у спорах, що виникають із земельних відносин приватноправового характеру, тобто з відносин, врегульованих нормами цивільного або господарського права і пов'язаних із здійсненням сторонами цивільних або інших майнових прав на земельні ділянки на засадах рівності [4].

Також, до проблем судових правовідносин можна віднести проблеми, з якими зіткнулися судді при розгляді земельних спорів, а саме: відсутність практики вирішення земельних спорів, недостатня компетенція в області земельного права, неповнота та неврегульованість земельного законодавства, а також низька правова культура українського суспільства.

До компетенції органів місцевого самоврядування належать розгляд земельних спорів у межах населених пунктів щодо:

- меж земельних ділянок, що перебувають у власності і користуванні громадян;

- додержання громадянами правил добросусідства;

- розмежування меж районів у містах [3].

Відповідно до чинного ЗКУ уповноваженими органами місцевого самоврядування вирішувати земельні спори є обласні ради (п. «з» ст. 8), Київська та Севастопольська міські ради (п. «л» ст. 9), районні ради (п. «е» ст. 10), сільські, селищні, міські ради (п. «й» ст. 12), а також районні ради у містах у разі надання їм таких повноважень відповідними міськими радами (ст. 11) [2].

На даний період часу існує точка зору про необхідність створення спеціалізованих земельних судів. Функціонування таких судів, а також вирішення правових та організаційних проблем їх діяльності сприятиме не лише суттєвому розвантаженню судів загальної юрисдикції, а й підвищенню ефективності роботи багатьох державних інституцій щодо забезпечення захисту законних прав та інтересів суб'єктів земельних правовідносин.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 132/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Поняття земельних спорів та порядок їх позасудового вирішення – [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://buklib.net/books/35473/>.
3. Щодо вирішення земельних спорів [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://land.gov.ua/info/shchodo-vyrishennia-zemelnykh-sporiv/>.
4. Про деякі питання практики розгляду справ у спорах, що виникають із земельних відносин : постанова Пленуму Вищого Господарського суду України від 17.05.2011 р. № 6 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0006600-11>.
5. Про практику застосування судами земельного законодавства при розгляді цивільних справ : постанова Пленуму Верховного суду України від 16.04.2004 р. № 7 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/va007700-04>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Марон М. А., Тимченко Ю. В.

*студенти 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ ПИТАННЯ В ОХОРОНІ ЗЕМЕЛЬ ЗАГАЛЬНОГО КОРИСТУВАННЯ – ПЛЯЖІВ

Земля – один з основоположних елементів існування людини. Тому, не дивно, що розвиток суспільства та держави, в цілому, тісно пов'язаний із землею. Мусимо визнати, що в Україні існує ряд проблем з використанням земельних ресурсів, який призводить до щорічного зниження якості та наближення до катастрофічних показників даних ресурсів. Саме через це, питання охорони земель є досить актуальним.

Відповідно до законодавства, охорона земель являє собою систему правових, організаційних, економічних, технологічних та інших заходів, спрямованих на раціональне використання земель, запобігання впливу людини, підвищення якості ґрунтів, підвищення продуктивності земель лісового фонду, забезпечення особливого режиму використання земель природоохоронного, оздоровчого, рекреаційного та історико-культурного призначення [1].

Слід зазначити, що дане визначення поняття охорони має тотожний характер як в ст. 162 ЗК України [2], так і в Законі України «Про охорону земель» це дає підстави стверджувати, що зазначена норма не містить детальної регламентації охорони всіх категорій земель. Ця норма більш зорієнтована на охорону земель сільськогосподарського призначення, що ж стосується правових засад інших категорій-визначає охорону поверхнево та загально.

У даній роботі більш детально розглянуто охорону земель загального користування, а саме пляжів, відповідно до Наказу Державного комітету України із земельних ресурсів «Про затвердження класифікації видів цільового призначення земель» [3].

Керуючись законами: ч. 3 ст. 83 Земельного кодексу України: «до земель загального користування, населених пунктів відносяться майдани, вулиці, проїзди, шляхи, набережні, пляжі, парки, сквери, бульвари, кладовища, місця знешкодження та утилізації відходів тощо».

Та статтею 13 Закону України «Про благоустрій населених пунктів» [4], яка також відносить пляжі до територій загального користування, можна визначити, що законодавство України відносить пляжі до територій загального користування. А це означає, що кожен громадянин України має право загального земле- та водокористування, адже пляж являє собою поєднання акваторії з частиною земельної ділянки, що до неї прилягає, і користування пляжем означає користування і тим і іншим.

Право загального землекористування передбачає безоплатне, без закріплення цих ресурсів за окремими особами і без надання відповідних дозволів їх використання, за винятком обмежень, встановлених законодавством України. Проблемним є те, що в Україні відсутній нормативно-правовий акт, який би регулював питання правового режиму пляжів в Україні.

У зв'язку з цим та зважаючи на усе вищевикладене необхідно розробити комплексний нормативно-правовий акт – Закон України «Про правовий режим пляжів в Україні», в якому чітко будуть закріплені положення, що будуть повністю розкривати питання, пов'язані з нижче згаданими проблемами.

По-перше, даний нормативно-правовий акт має визначати поняття «пляж», охоплюючи всі його ознаки, специфіку і особливості, а також критерії розмежування від інших об'єктів загального землекористування. При цьому необхідно враховувати досвід інших країн, знайти компроміс, порівнявши визначення.

Також варто визнати те, що пляжі часто бувають різними за своїми умовами та властивостями. Деякі з них можуть нести підвищений рівень небезпеки у певний період або в цілому. Дані об'єкти можуть різнитись за корисними якостями. Це є підставою для класифікації пляжів, де особливу увагу призначено порядку доступу до даного об'єкта. Мають бути чітко визначені умови, стан людини, за яких можливий доступ до даного об'єкта, а в яких – ні. Цілком сприятливим буде обмеження відвідування даних місць в несприятливу пору доби, за небезпечних погодних умов. Деяким видам пляжів необхідно надати статус закритих, але при цьому враховувати, що законодавство розглядає пляж як територію загального користування, тому здійснювати ці обмеження необхідно у виняткових випадках.

Важливим питанням є також види об'єктів, які можуть бути розташовані на пляжі, регулювання на законодавчому рівні заходів щодо очищення та підвищення якості на даній території та здійснення заходів та обмежень для забезпечення безпеки відвідувачів. Необхідною є також оперативна інформація про стан води, її температуру, та інші важливі кондиції, з якими користувач зіштовхується на пляжі.

У даному випадку також необхідно прописати на законодавчому рівні випадки стягнення плати з суб'єктів користування. Важливим є забезпечення однозначного трактування даних випадків, запобіжні заходи та санкції за зловживання та порушення, які вчиняються при стягненні плати.

Варто переглянути Правила експлуатації пляжів міста Одеси від 05.04.2007 року, затверджених рішенням Одеської міської ради від 05.04.2007 року № 1133- V. У них передбачені послуги, за яких у використання надаються тапчани, шезлонги, пляжні парасольки, біотуалети, інше.

Важливим принципом буде встановити плату не за факт відвідування території, на якій розташовані платні об'єкти, але лише за умови

скористання ними. Також необхідним буде встановлення пільг для деяких категорій населення з метою забезпечення безпеки й комфорту.

Окремим питанням є встановлення гарантій права загального користування пляжем. Має гарантуватись захист користувачів від незаконного поводження, громадський порядок, безпечні умови, надання медичної допомоги.

Останнім пунктом можна назвати внесення правок до Земельного кодексу України, точніше розкрити поняття загального землекористування, внести уточнення до понять об'єктів, що відносяться до даного виду користування.

Відсутність єдиного трактування норм породжує проблеми, пов'язані з використанням даного об'єкта та ряд інших перешкод, які ускладнюють відвідування пляжів, роблять їх недоступними, небезпечними для відвідування. Саме тому необхідно внести зміни до існуючого законодавства, що реалізує правовий статус пляжів, а також прийняти новий нормативно-правовий акт, а саме – закон.

Список використаних джерел

1. Про охорону земель : Закон України від 19 червня 2003 року № 962-IV // Відомості Верховної Ради. 2003. № 39. Ст. 349.

2. Земельний Кодекс України 25 жовтня 2001 року № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.

3. Про затвердження Класифікації видів цільового призначення земель: наказ Державного комітету України із земельних ресурсів від 23 липня 2010 року № 548 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1011-10>.

4. Про благоустрій населених пунктів : Закон України від 6 вересня 2005 року № 2807-IV // Відомості Верховної Ради України . 2005. № 49. Ст. 517

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Мартинов Іван Олексійович

*студент 2 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ ЖИТЛОВОЇ ТА ГРОМАДСЬКОЇ ЗАБУДОВИ

Урбанізація та різноманітні міграційні процеси в переважній більшості сіл, селищ та міст України, а також укорінення децентралізації, пов'язаної

з розширенням повноважень територіальних громад, підвищили потребу більш детальної та ефективної правової регламентації порядку використання земель житлової та громадської забудови. Ця проблема важлива ще й тому, що зазначена категорія земель, на відміну від інших, найбільше пов'язана з забезпеченням високого рівня життя людей в межах населених пунктів.

Відповідно до ст. 39 Земельного кодексу України, використання земель житлової та громадської забудови здійснюється відповідно до генерального плану населеного пункту, іншої містобудівної документації, плану земельно-господарського устрою тощо [1]. З положень закону випливає, що основним містобудівним документом є генеральний план, який призначений на довгострокову стратегію і є постійно діючим. При цьому на підставі названого акта укладається план земельно-господарського устрою. Окрім зазначеного документа ще застосовується план зонування, який створюється на основі вищевказаного плану й встановлює функціональне призначення, вимоги до забудови окремих територій (функціональних зон) населеного пункту, їх ландшафтної організації. Також необхідним актом є детальний план території: він розробляється з метою визначення функціонального призначення, просторової композиції і параметрів забудови та ландшафтної організації кварталу, мікрорайону, іншої частини території населеного пункту [2].

Проте законодавство не змогло вирішити деякі проблеми щодо правового регулювання використання земель житлової та громадської забудови, що виникають в територіальних громадах при виконанні ухвалених місцевою радою містобудівних документів.

По-перше, варто наголосити на відсутності в деяких населених пунктах досліджуваної документації щодо регулювання використання зазначеної категорії земель. Велика кількість сіл, селищ, міст донедавна не мали цих документів, окрім обласних центрів. Наразі плани зонування та детальні плани територій все ще розробляють не часто. Існують випадки дії одночасно двох генеральних планів, зокрема, у місті Києві (один діє до 2020 р., а інший до 2025 р.).

По-друге, слід вказати на обмеженість вільного доступу до містобудівних документів, навіть, не дивлячись на значний масив законодавчих гарантій. При цьому, чим меншою за площею і кількістю населення є адміністративно-територіальна одиниця, тим важчою є можливість ознайомлення з досліджуваною документацією. Так, у місті Одесі генеральний план було ухвалено лише 2015 року, кількість детальних планів територій є незначною, а їх графічні зображення майже недоступні. Також проблема публічності містобудівної документації стала причиною проведення ще у 2010 році круглого столу при інформаційному агентстві „Укрінформ”, де обговорювався випадок засекречення генерального плану м. Донецька, Хмельницького та інших.

По-третє, не рідкістю є випадки порушення вищезазначених містобудівних документів: це стосується проведення несанкціонованої місцевою та державною владою забудови житловими будинками, комерційними закладами земель рекреаційного, історико-культурного призначення, а також знесення будівель, що мають культурно-історичне значення. Наприклад, у Полтаві протягом 2017-2019 рр. проводилося будівництво ресторану, приєднаного до пам'ятки архітектури на земельній ділянці історико-культурного призначення попри заборони влади і наявність рішення Верховного Суду про незаконність дій забудовника [3].

По-четверте, на нормативно-правовому рівні не достатньо чітко регламентовано порядок участі громадськості у розробці проектів планів забудови населених пунктів. Жодним чином не визначено ступінь врахування пропозицій громади. При цьому для врегулювання даної проблеми можуть утворюватися спеціальні погоджувальні комісії, але результати їхньої роботи можуть бути неефективними. В такому випадку остаточне рішення залишається за замовником містобудівної документації, проте не вказано чи таки врахує цей суб'єкт пропозиції місцевого населення.

Значна цінність земель житлової та громадської забудови як територіального базису таких осередків суспільства як громади, зумовила необхідність чіткої та вичерпної правової регламентації порядку використання земель даної категорії. Існуючі проблеми спричинені недостатністю законодавчої визначеності, а також складності практичного застосування до посадових і службових осіб юридичної відповідальності в разі порушення зазначених вище документів. Для вирішення вказаних проблем пропонується ухвалити закон щодо зонування земель, який би визначив типи землекористування, порядок розробки проектів землеустрою щодо зонування земель і поряд з цим ввести інститут землепорядних регламентів, який би виступив своєрідною гарантією запобігання порушенням з боку органів влади.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 3-4. Ст. 27.
2. Про регулювання містобудівної діяльності: Закон України від 17 лютого 2011 р. № 3038-VI // Відомості Верховної Ради України. 2011. № 34. Ст. 343.
3. Верховний суд визнав незаконними оренду будівлі кінотеатру ім. Котляревського та будівельні роботи всередині [Електронний ресурс]. – 2019. – Режим доступу: <https://poltava.to/news/50157/>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ЗДІЙСНЕННЯ РЕКУЛЬТИВАЦІЇ ЗЕМЕЛЬ

Сучасний розвиток українського суспільства характеризується підвищенням навантаження на земельні ресурси і, як наслідок, може стати небезпекою для людини і суспільства. В умовах сучасного науково-технічного прогресу, вторгнення людини в природне середовище досить актуальними є питання законодавчого забезпечення процесів охорони земель та проведення заходів з відновлення природних ландшафтів і підвищення родючості порушених земель.

Стан ґрунтового покриву сільськогосподарських ландшафтів є головним джерелом, що забезпечує сталий розвиток суспільства. Основні причини зниження родючості ґрунту – це багаторазовий обробіток за допомогою потужних, важких колісних тракторів і комбайнів; водна та вітрова ерозії; застосування високих доз мінеральних добрив та хімічних засобів захисту рослин, що супроводжується забрудненням баластними речовинами (хлоридами, сульфатами), накопиченням отрутохімікатів у ґрунтах, підґрунтових водах [1].

Важливим етапом збереження і відновлення родючості ґрунтів є призупинення ерозійних процесів, які накладають величезні економічні та екологічні втрати. Також важливим фактором збереження родючості ґрунтів є дотримання принципу чергування сівозмін. Дієвим механізмом щодо приведення в належних стан порушених земель є їх рекультивація. Рекультивація порушених земель – це комплекс організаційних, технічних і біотехнологічних заходів, спрямованих на відновлення ґрунтового покриву, поліпшення стану та продуктивності порушених земель [2].

В Україні прийнято низку нормативно-правових актів з питань охорони земель, але в частині законодавчого забезпечення проведення робіт з рекультивації порушених земель існують правові прогалини, які мають бути врегульовані. Правові, економічні та соціальні основи охорони земель закріплені Законом України “Про охорону земель”. У статті 52 цього Закону визначено, що при проведенні гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших робіт, пов’язаних з порушенням ґрунтового покриву, відокремлена ґрунтова маса підлягає зняттю, складуванню, збереженню та перенесенню на порушені або малопродуктивні земельні ділянки відповідно до робочих проектів з рекультивації порушених земель та підвищення родючості ґрунтів [3]. Згідно норм статті 25 Закону України “Про землеустрій” робочі проекти

землеустрою щодо рекультивациі порушених земель, землювання малопродуктивних угідь, захисту земель від ерозії, підтоплення, заболочення, вторинного засолення, висушення, зсувів, ущільнення, закислення, забруднення промисловими та іншими відходами, радіоактивними та хімічними речовинами, покращання сільськогосподарських земель, підвищення родючості ґрунтів є видом землевпорядної документації. Склад, зміст і правила оформлення кожного виду документації із землеустрою регламентуються відповідною нормативно-технічною документацією з питань здійснення землеустрою [4].

Наказом Державного комітету України по земельних ресурсах від 04.01.2005 № 1 затверджено Порядок видачі та анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок. Цей правовий акт забезпечує врегулювання процедури зняття та використання родючого шару ґрунту при проведенні гірничодобувних, геологорозвідувальних, будівельних та інших роботах.

Пунктом 3.5 Порядку зазначено, що проект землеустрою (робочий проект щодо рекультивациі порушених земель) повинен бути розроблений відповідно до вимог законодавчих та нормативно-правових актів, які регламентують порядок їх розробки, розгляду, погодження, затвердження та внесення змін до проектів землеустрою [5].

На даний час нормативно-правові акти чи галузеві стандарти, якими повинні визначатися безпосередньо склад, зміст і правила розробки робочих проектів землеустрою щодо рекультивациі порушених земель в Україні відсутні. Це ускладнює проведення повноцінних робіт з відновлення навколишнього природного середовища та корисних властивостей порушених ґрунтів. Наприклад, проведення робіт з рекультивациі земель на таких потенційно небезпечних для довкілля об'єктах як звалища відходів, відпрацьовані розробки корисних копалин, тощо.

Варто зазначити, що шлях до успішної організації системи охорони ґрунтів і земель лежить через об'єднання зусиль передової науки про ґрунти з існуючими службами державного і місцевого управління, а також зацікавленими виробничо-комерційними структурами. Гармонізація наявної системи природоохоронного і земельно-ресурсного законодавства полягає насамперед у розділенні на правовому рівні поняття «земля», дотичного до соціально-економічної сфери життя людини, і поняття «ґрунт» як компонент природного середовища.

Список використаних джерел

1. Гавриш Н. С. Правова охорона ґрунтів в Україні / Н. С. Гавриш. – Одеса : Теорія і практика правознавства – Вип. 2 //Одеська національна юридична академія, 2008. – 228 с.

2. Конишева О. В. Правове забезпечення запобігання деградації земель сільськогосподарського призначення : дис. ... канд. юрид. наук : 12.00.06 / О. В. Конишева. – Х., 2002. – 174 с.

3. Про охорону земель: Закон України від 19.06.2003 р. № 962-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/962-15>.

4. Про землеустрій: Закон України від 22.05.2003 р. № 858-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/858-15/ed20130727>.

5. Про затвердження Порядку видачі та анулювання спеціальних дозволів на зняття та перенесення ґрунтового покриву (родючого шару ґрунту) земельних ділянок: наказ Держкомзему України від 04.01.2005 № 1 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/laws/show/z0070-05>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Мельник Діана Ігорівна

студентка 2 курсу факультету адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ В УКРАЇНІ

Вже минуло понад 33 роки з моменту однієї з найбільш трагічних сторінок в історії нашої держави – Чорнобильської катастрофи. Проте, незважаючи на це, як в радянські часи так і в часи незалежності України стан екологічної безпеки в нашій державі не можна вважати задовільним, оскільки нині існує надзвичайно значна кількість проблем, що впливають на стан навколишнього природного середовища, чим створюють загрози екологічній безпеці України.

Для з'ясування проблем екологічної безпеки України, на нашу думку, першочергово необхідно визначити поняття «екологічної безпеки». Так, зокрема, на законодавчому рівні поняття «екологічна безпека» закріплено у ст. 50 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 р. Згідно з якою екологічною безпекою є такий стан навколишнього природного середовища, при якому забезпечується попередження погіршення екологічної обстановки та виникнення небезпеки для здоров'я людей [1].

Отже, визначивши поняття екологічної безпеки, можемо констатувати, що існуючі загрози даному виду безпеки можуть бути абсолютно різними,

а тому визначити їх вичерпний перелік надзвичайно проблематично, оскільки залежно від практичної ситуації вони можуть змінюватися.

Разом з тим, 28 лютого 2019 року Верховною Радою України затверджено Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року [2]. Відповідно до Прикінцевих положень Закон набирає чинності з 1 січня 2020 року.

Серед першопричин екологічних проблем у законі, зокрема, визначено наступні:

- підпорядкованість екологічних пріоритетів економічній доцільності, а також неврахування наслідків для навколишнього природного середовища у законодавчих та нормативно-правових актах, зокрема у рішеннях Кабінету Міністрів України та інших органів виконавчої влади;

- переважання ресурсо- та енергоємних галузей у структурі економіки із здебільшого негативним впливом на довкілля, що значно посилюється через неврегульованість законодавства при переході до ринкових умов господарювання;

- фізичне та моральне зношення основних фондів у всіх галузях національної економіки;

- неефективна система публічного адміністрування в галузі охорони навколишнього природного середовища та регулювання використання природних ресурсів, зокрема неузгодженість дій центральних і місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, незадовільний стан системи державного моніторингу навколишнього природного середовища;

- досить низький рівень розуміння в суспільстві пріоритетів збереження навколишнього природного середовища та переваг збалансованого (сталого) розвитку, недосконалість системи екологічної освіти та просвіти;

- незадовільний рівень дотримання законодавства про охорону довкілля та екологічних прав і обов'язків громадян;

- незадовільний контроль за дотриманням природоохоронного законодавства та забезпечення невідворотності відповідальності за його порушення;

- недостатнє фінансування з державного та місцевих бюджетів природоохоронних заходів, фінансування таких заходів за залишковим принципом.

На нашу думку, вищезазначена Стратегія не визначила всі проблеми екологічної безпеки України, оскільки в ній не враховано Чорнобильської катастрофи, як першопричини, що завдає нищівного удару довкіллю, погіршенню екологічного стану вод і морів, загострення проблеми транскордонних забруднень та зниження якості води, зростання

кардинальних ризиків виникнення надзвичайних ситуацій техногенного та природного характеру тощо.

При цьому, знову ж таки, необхідно враховувати, що Україна – це країна з потужним та розвиненим природно-ресурсним потенціалом, який охоплює мінеральні, земельні, лісові, водні, фауністичні та природні рекреаційні ресурси, а тому необхідно враховувати всі сфери, де можуть бути загрози екологічній безпеці [3, с. 131].

Таким чином, у зв'язку з вищезазначеним екологічне законодавство потребує удосконалення з визначенням основних проблем екологічної безпеки не в цілому, а залежно від виду природного ресурсу, оскільки і для вод, і для лісів, і для фауни проблеми можуть бути абсолютно різними.

Список використаних джерел

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25.06.1991 р. № 1264-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1991. – № 41. – Ст. 546.
2. Про Основні засади (стратегію) державної екологічної політики України на період до 2030 року: Закон України від 28.02.2019 р. № 2697-VIII // Урядовий кур'єр. – 2019. – 6 квітня. – № 67.
3. Ліпкан В. А. Національна безпека України: навч. посіб. – К. : Кондор, 2008. – 552 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.

Мельник Вероніка Миколаївна

*студентка 2-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ АЛЬТЕРНАТИВНИХ ДЖЕРЕЛ ЕНЕРГІЇ В УКРАЇНІ

Світові запаси вугілля, нафти, газу кожного дня зменшуються, а потреби людей збільшуються у геометричній прогресії, через це усі країни, які думають про майбутнє своїх громадян, перебувають наразі в активному пошуку вирішення цієї проблеми.

Перш за все, на думку приходить енергія Сонця, адже саме вона є найдавнішим способом для висушування будь-чого, освітлення будівель та приготування їжі. Вона вже давно набула інтересу у багатьох європейських країнах. До плюсів використання можна віднести багато

пунктів. По-перше, Сонце являється чудовим джерелом альтернативної енергії. Для її отримання необхідно є енергія сонячного світла, котру переробляють в теплову або електричну за допомогою спеціально призначених конструкцій. Можна сказати, що даний вид альтернативного джерела є необмеженим та невичерпним (астрономи підраховували, що Сонце ще буде «горіти» приблизно кілька мільйонів років). По-друге, у процесі роботи сонячної електростанції не здійснюється жодних викидів в атмосферу. Матеріали, із яких виготовлено сонячні батареї, можуть бути використані вдруге. По-третє, дані електростанції не несуть загрози при використанні та є достатньо надійними, чого не скажеш про, наприклад, ядерну енергетику, яку наразі не приймають за перспективний вид енергії через дуже високий ризик радіоактивного забруднення. По-четверте, у цих електростанціях дійсно довгий термін експлуатації. Як наслідок, можна сказати, що вони бездоганно себе окуповують. Якщо розділити суму, яка витрачається на встановлення фотоелементів на кількість років, котрі вони можуть простояти, то економія відчувається.

Тепер щодо недоліків використання сонячних електростанцій. Перш за все- необхідна наявність великих площ для їх встановлення. 1 МВт потужності приблизно розташовується на 1,5 га площі [1]. По-друге, зависокими є витрати при встановленні електростанції, так як доведеться ретельно подумати про акумулятори. Тут наявні два варіанти: перший- економія і використання звичайних кадмієвих батарей; другий- літій-іонні, з якими довгий термін експлуатації буде гарантованим. По-третє, пряма залежність від погодних умов, адже від високої хмарності виробництво енергії буде значно знижено. Щодо охолодження акумулятора більше ніж до 0 градусів, то це взагалі несе за собою негативні наслідки (наприклад, втрата потужності). Взагалі, Україна за умовами клімату належить до регіонів із середньою інтенсивністю сонячної радіації. Кількість сонячної енергії, котра припадає на одиницю площі земної поверхні впродовж року, становить близько 1000-1350 кВт.год/м². Тариф, який існує для продажу енергії Сонця, являється однією з найважливіших переваг для інвесторів. Саме за допомогою цих цифр сонячна енергетика в Україні розвивається досить швидко. За даними [2], на початок 2017 року для фотоелектричних станцій комерційного типу ставка складала 0,15 євро за 1 кВт/год. електричної енергії. Ця ставка буде збережена лише для тих електростанцій, які запрацюють протягом 2017-2019 років. Надалі тариф буде знижуватись.

У свою чергу, в законодавстві України передбачено державне управління у сфері альтернативних джерел, перш за все це закріплено Законом України «Про альтернативні джерела енергії». У ньому зазначено, що коефіцієнт «зеленого» тарифу для електричної енергії, виробленої з енергії сонячного випромінювання наземними об'єктами електроенергетики, величина встановленої потужності яких не перевищує

10 Мвт, у період з 01.01.2017 по 31.12.2019 складає 2,79, а з 01.01.2020 по 31.12.2024- 2,51. Крім того, розпорядженням Кабінету Міністрів від 27 липня 2006 року № 436 затверджено План заходів на 2006-2010 роки щодо реалізації Енергетичної стратегії України до 2030 року [3], яким передбачено здійснення заходів стосовно підвищення енергоефективності та розвитку нетрадиційних, відновлювальних та альтернативних джерел енергії. Згідно із Законом України «Про ринок електричної енергії» від 13 квітня 2017 року постачальник універсальних послуг зобов'язаний купувати електричну енергію, вироблену з енергії сонячного випромінювання об'єктами електроенергетики приватних домогосподарств, величина встановленої потужності яких не перевищує 30 кВт, за «зеленим» тарифом в обсязі, що перевищує місячне споживання електричної енергії такими приватними домогосподарствами [4]. Також Україна підписала Меморандум про приєднання до Договору про створення Енергетичного співтовариства, що являється показником інтеграційних прагнень України у енергетичних аспектах.

Підсумовуючи наведене вище, можна зазначити, що серед основних переваг сонячної енергії- її вічність та виняткова екологічна чистота. Така загальнодоступність перетворює сонячну енергію на ту, яку неможливо монополізувати, на відміну від нафти і газу. Найголовніше- використовувати сонячну енергію так, щоб її ціна була мінімальна або взагалі дорівнювала нулю.

Список використаних джерел

1. Информационный ресурс о применении солнечной энергии и энергосбережении [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://solarsoul.net/solnechnyj-potencial-ukrainy-2017>.
 2. Державне агентство з енергоефективності та енергозбереження України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://saee.gov.ua/uk/ae/sunenergy>.
 3. Про затвердження плану заходів на 2006-2010 роки щодо реалізації Енергетичної стратегії України на період до 2030 року : розпорядження Кабінету Міністрів України № 436-р від 27 червня 2006 року [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?page=1&nreg=436-2006-%F0>.
 4. Про ринок електричної енергії : Закон України від 13 квітня 2017 року // Відомості Верховної Ради України. – 2017. – № 27-28. – Ст. 63.
- Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.*

Мендаленкова Анастасія Сергіївна
*студентка 2-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДОЦІЛЬНІСТЬ ЗАПРОВАДЖЕННЯ ЕКОЛОГІЧНО-ПРАВОВОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Серед сучасних вчених існує багато різних поглядів щодо правової природи екологічно-правової відповідальності, як виду юридичної відповідальності. Одні повністю заперечують існування цього правового інституту, в той час як інші визнають його самостійність. Загалом, ідея необхідності запровадження екологічно-правової відповідальності є важливим кроком вперед у розвитку теорії екологічного права, адже, як відомо, зазначений вид юридичної відповідальності відповідає всім загальним ознакам, що є характерними для усіх видів юридичної відповідальності.

З одного боку, деякі вчені, зокрема проф. В. М. Яковлєв, зазначають, що юридична відповідальність за порушення екологічного законодавства виражається у застосуванні державними органами примусових заходів майнового і особистого характеру до підприємств, установ, організацій, посадових осіб і громадян, які порушили екологічне та інше законодавство [1, с. 97-98]. З іншого, кожна з форм юридичної відповідальності реалізує норми певної галузі матеріального права, у якій зазначені відповідні види правопорушень і санкції за їх вчинення, тобто юридична відповідальність втілюється у відповідній процесуальній формі.

Щодо екологічних правопорушень, то вони за своєю формою можуть бути кримінально-правовими, адміністративно-правовими, цивільно-правовими та дисциплінарними. Так, екологічним законодавством України встановлена відповідальність за правопорушення у галузі охорони навколишнього природного середовища. Наприклад, у ККУ України злочини у галузі екології об'єднані в розділі VIII, а Кодекс України про адміністративні правопорушення у главі VII передбачає правопорушення у сфері охорони природи, використання природних ресурсів та охорони культурної спадщини.

Зазначені вище правопорушення вважаються екологічними, адже об'єктом посягання є компоненти навколишнього природного середовища. Однак екологічне правопорушення, завдяки різним властивостям, визначає специфіку відповідної форми відповідальності, адже один і той же об'єкт навколишнього природного середовища може бути предметом різних правопорушень [2, с. 174].

Щодо особливостей спеціальної екологічно-правової відповідальності, то вони проявляються у спеціальних заходах відповідальності, які,

зазвичай, стосуються організаційних заходів впливу на порушників екологічних норм. До таких спеціальних санкцій екологічно-правової відповідальності можна віднести: обмеження права природокористування [3]; обмеження або тимчасова заборона чи припинення діяльності підприємств, установ та організацій у разі порушення ними екологічного законодавства; припинення праваприродокористування у випадках порушення природокористувачем норм, правил і інших вимог [4]; позбавлення права природокористування, якщо подальше використання природних ресурсів може завдати шкоди навколишньому природному середовищу; невідшкодування затрат, які порушник вклав у природний об'єкт за період самовільного використання [5] та інші.

Норми спеціальної відповідальності за екологічні правопорушення передбачаються у різних нормативно-правових актах та застосовується з метою припинення порушень правил охорони навколишнього природного середовища, використання природних ресурсів та вимог забезпечення екологічної безпеки.

Таким чином, можна дійти висновку про необхідність виділення екологічно-правової відповідальності як окремого правового інституту, що обумовлено декількома факторами, зокрема характерною ознакою саме цього виду юридичної відповідальності є те, що вона застосовується за вчинення екологічного правопорушення та покладається, як правило, у певній процесуальній формі, яка встановлена законодавством. Для екологічно-правової відповідальності характерним є володіння спеціальними екологічно-правовими заходами впливу на правопорушників. Отже, саме в процесі застосування екологічно-правової відповідальності реалізуються матеріальні норми, якими встановлені заходи державного примусу для осіб, які вчинили екологічне правопорушення, та відбувається відшкодування спричиненої екологічної шкоди.

Список використаних джерел

1. Яковлев В. Н. Экологическое право / В. Н. Яковлев. – Кишинев, 1988. – 398 с.
2. Екологічне право: підручник / за ред. А. П. Гетьмана. – Х. : Право, 2013. – 432 с.
3. Земельний кодекс України від 25.10.2001 р. № 132/94-ВР // Відомості. Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
4. Водний кодекс України від 06.06. 1995 р. № 213/95 – ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 24. – Ст. 55.
5. Лісовий кодекс України в редакції Закону України від 08.02.2006 р. № 3404- IV // Офіційний вісник України. – 2006. – № 11. – Ст. 99.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Мужайло Станіслав Васильович
*студент 2 курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФОРМУВАННЯ «ЗЕЛЕНОГО ТАРИФУ» В ЕНЕРГЕТИЦІ УКРАЇНИ

В умовах сьогодення розвиток галузі альтернативної енергетики в Україні є надзвичайно актуальною проблемою. Це зумовлено, перш за все тим, що наша країна залежить від імпорту енергоносіїв. Дуже актуальним також є питання регулювання та упорядкування правових відносин у сфері енергетики. Справа в тому, що обсяг необхідних на сьогодні інвестицій суттєвим чином залежить від прозорості ведення бізнесу, економічної, політичної та еколого-правової бази. В цьому контексті, метою даного дослідження є ознайомлення зі змінами у законодавстві, які регулюють формування та розвиток «зеленого тарифу» на ринку енергетики України.

Для України, яка реформує ринок електроенергії та проголошує курс на енергетичну незалежність, побудова власної ефективної моделі розвитку сонячної енергетики є одночасно і великим викликом, і великою можливістю.

Зелений тариф – є економічним і політичним механізмом, призначеним для залучення інвестицій в технології використання поновлюваних джерел енергії. В основі «зеленого тарифу» лежать три основні чинники: гарантія підключення до мережі; довгостроковий контракт на покупку всієї виробленої відновлюваної електроенергії; надбавка до вартості виробленої електроенергії. Зауважимо, що під «зеленим тарифом» розуміється спеціально встановлена державою ціна, за якою здійснюється закупівля електроенергії, виробленої з альтернативних джерел. Як правило, розмір «зеленого тарифу» значно перевищує ринкову вартість електричної енергії з «традиційних» джерел енергії. Пояснюється це цілеспрямованою політикою держави в сфері енергетики і збільшення частки альтернативної енергії в загальному енергетичному балансі держави.

Закон України «Про альтернативні джерела енергії» вводить «зелений тариф» на електроенергію, вироблену з біогазу і складових твердих побутових відходів, що підлягають біологічному розкладанню. При цьому коефіцієнт для біогазу буде таким же, як і у біомаси – 2,3. Право на «зелений» тариф отримують лише компанії, що запускають біогазові електростанції з квітня 2013 года [1].

Документ диференціює «зелений тариф» для гідроелектростанції, в залежності від їх потужності. Так, станції потужністю до 200 кВт отримують найменування «мікро» і коефіцієнт «зеленого тарифу» для них складе 2, потужністю від 200 кВт – до 1 МВт отримують найменування

«міні» і коефіцієнт 1,6, потужністю від 1 до 10 МВт – «мала» і коефіцієнт 1,2. При запуску всіх перерахованих видів ГЕС до квітня 2013 р. Коефіцієнт «зеленого тарифу» для них становитиме 1,2.

Закон передбачає суттєве зниження «зеленого тарифу» для сонячних електростанцій, що вводяться в експлуатацію з квітня 2013 року. Так, для наземних станцій коефіцієнт зменшиться з 4,8 до 3,5, дахових потужністю понад 100 кВт – з 4,6 до 3,6, дахових потужністю менше 100 кВт – з 4,4 до 3,7. З 2014 року вводиться коефіцієнт «зеленого тарифу» для домогосподарств, які експлуатують сонячні установки потужністю до 10 кВт, на рівні 3,7. Надалі коефіцієнти «зеленого тарифу» для всіх типів електростанцій на поновлюваних джерелах будуть зменшуватися щодо рівня 2013 року на 20 % і 30 % при введенні в експлуатацію з 2020 і 2050 рр. відповідно.

Закон зобов'язує енергопостачальні компанії з 2014 року викуповувати у домогосподарств за «зеленим тарифом» надлишкову електроенергію, вироблену даховими сонячними електростанціями потужністю до 10 кВт, введеними в експлуатацію з квітня 2013 року. При цьому домогосподарствам не доведеться отримувати ліцензію на виробництво електроенергії. Разом з тим, порядок продажу і обліку такої електроенергії, розрахунків за неї, повинна затвердити Національна комісія, що здійснює регулювання у сфері енергетики [2].

Закон дозволяє встановлювати «зелений тариф» для окремих пускових комплексів і черг електростанцій на поновлюваних джерелах. Згідно з прийнятим документом, держава гарантує інвесторам незмінність стимулюючих заходів, у порівнянні з діючими, на момент введення в експлуатацію та подальшої діяльності об'єкта відновлюваної енергетики.

Відповідно до закону, тарифи на електроенергію для підприємств, які виробляють сировину, матеріали та комплектуючі для відновлювальної енергетики будуть «заморожені» на рівні їх реєстрації урядом.

Державна програма по енергозбереженню і енергоефективності визначає, що до 2030 року частка «зеленої» енергетики в загальному паливно-енергетичному балансі країни складе не менше 30 %. Відповідно до проекту, «зелений тариф» для сонячної енергетики пропонується зменшити на 25 % з 1 січня 2020 року та додатково щорічно зменшувати на 2,5 % протягом трьох років. Аукціони передбачається ввести з 2020 року для СЕС потужністю понад 10 МВт, але процедури їх проведення акт не визначає.

Що стосується нової енергетичної стратегії, то цей документ передбачає збільшення використання нетрадиційних джерел енергії до 2035 року до 40,4 млн. тон нафтового еквівалента. У 2035 році загальна потужність електростанцій з виробництва електроенергії з альтернативних джерел енергії має зрости до 2,1 ГВт [3].

Введення «зеленого тарифу» на електроенергію, вироблену з біогазу і біомаси позитивно відіб'ється на діяльності виробників електроенергії з біогазу, яким «зелений тариф» до сих пір був недоступний через неточності формулювань в чинному законодавстві. Згідно з прийнятими змінами, тепер біогаз привірюється до біомаси та вироблена з нього електроенергія також підлягає застосуванню «зеленого тарифу». У зв'язку з цим можна очікувати приріст зацікавленості потенційних інвесторів до реалізації біогазових проєктів і будівництва відповідних установок в різних регіонах України.

Новації законодавства також будуть сприяти зростанню привабливості гідроенергетики. Для гідроелектростанції встановлений диверсифікований «зелений тариф» в залежності від їх потужності. Для представників бізнесу в зазначеному сегменті таке збільшення коефіцієнтів означає зниження термінів окупності проєктів.

Список використаних джерел

1. Про альтернативні джерела енергії: Закон України від 20 лютого 2003 року № 555-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 24. Ст. 155.

2. https://www.business.ua/blogs/energysaving/klim4uk_blog/1031

3. Про схвалення Енергетичної стратегії України на період до 2035 року «Безпека, енергоефективність, конкурентоспроможність» : розпорядження Кабінету Міністрів України від від 18 серпня 2017 р. № 605-р [Електронний ресурс]. – Режим доступу : [https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017- %D1 %80](https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/605-2017-%D1%80).

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Наливайченко Валерія Олегівна

*студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ ПРОБЛЕМИ ВИРІШЕННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ СПОРІВ СУДАМИ

Нагальною потребою сучасної практики реформування земельних відносин є належне вирішення земельних спорів, що є однією з найважливіших гарантій забезпечення земельних прав та інтересів суб'єктів, забезпечення принципу верховенства права у земельних відносинах. Значне збільшення кількості земельних спорів, ускладнення їх

характеру та вимог щодо розгляду, суспільне значення і резонансне сприйняття окремих земельних спорів, свідчить про необхідність законодавчого врегулювання умов і порядку їх розв'язання.

На сьогоднішній день в юридичній науковій літературі є декілька різних визначень земельного спору, як правового конфлікту. Дані дослідження проводилися такими науковцями, як Гуревський В.К., Решетніков В.І., Іконіцкая І.А., Єрофєєв В.В. На наш погляд, земельні спори уявляють собою особливий вид правових відносин, пов'язаний з розв'язанням розбіжностей у процесі виникнення, реалізації, зміни або припинення земельних прав, їх захисту у зв'язку з порушенням прав і законних інтересів (або їх визнання) власників землі, землекористувачів, у тому числі орендарів земельних ділянок та інших суб'єктів земельних відносин.

Відповідно до ч. 1 ст. 158 Земельного кодексу України земельні спори вирішуються судами, органами місцевого самоврядування та органами виконавчої влади щодо земельних ресурсів. Перелік органів, уповноважених розглядати і вирішувати земельні спори, є вичерпним і не піддається широкому тлумаченню. Так, виключно судами вирішуються спори з приводу володіння, користування і розпорядження земельними ділянками, що перебувають у власності громадян і юридичних осіб, а також спори щодо розмежування територій сіл, селищ, міст, районів та областей.

Органи місцевого самоврядування вирішують земельні спори у межах населених пунктів щодо меж земельних ділянок, що перебувають у власності і користуванні громадян, та додержання громадянами правил добросусідства, а також спори щодо розмежування меж районів у містах.

Центральний орган виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері земельних відносин, вирішує земельні спори щодо меж земельних ділянок за межами населених пунктів, розташування обмежень у використанні земель та земельних сервітутів.

Виділяють 3 групи спорів: спори з приводу володіння, користування та розпорядження земельними ділянками (власне земельні спори); спори щодо розмежування територій сіл, селищ, міст, районів, областей (адміністративно-територіальні спори); спори щодо порушення правил добросусідства, а також встановлення обмежень у використанні земель та земельних сервітутів. Говорячи про розмежування юрисдикції адміністративних і господарських судів щодо розгляду земельних спорів, слід сказати, що якщо мова йдеться про відносини, у яких сторони є рівними, жодного сенсу розглядати спір з таких відносин в порядку адміністративного судочинства немає. До юрисдикції адміністративних судів належать публічно-правові спори – спори фізичних і юридичних осіб з органом місцевого самоврядування як суб'єктом владних повноважень, пов'язані з оскарженням його дій чи бездіяльності. Господарським судам

підвідомчі лише справи у спорах, що виникають з земельних відносин приватно-правового характеру, тобто з відносин, врегульованих нормами цивільного або господарського права і пов'язаних зі здійсненням сторонами цивільних або інших майнових прав на земельні ділянки на засадах рівності.

У спеціальній літературі є пропозиції щодо запровадження спеціальної форми та механізму вирішення земельних спорів, а також запровадження спеціалізованих земельних суддів [2, с. 16-17]. Здається, що в сучасних умовах, коли складність судової системи часто стає серйозною перешкодою для захисту порушених прав, введення спеціальної земельної юрисдикції здається необґрунтованим. Це може ускладнити вже досить складну судову систему України. Більш перспективним є запозичення позитивного досвіду США та інших країн, де застосовується так звана медіація – посередництво, що сприяє розробці компромісу. Для ряду категорій суперечок досудове звернення до посередника є обов'язковим. Медіація довела свою дуже високу ефективність і дозволила розвантажити суди. Здається, було б доцільно передбачити норму про обов'язкове посередництво для індивідуальних земельних спорів (часто щодо дотримання правил добросусідства, прикордонних суперечок тощо).

Крім того, у Сполучених Штатах суди були введені для дрібних спорів, де справи розглядаються за спрощеною процедурою, – достатньо, щоб позивач виклав суть своєї заяви. Рішення суду є остаточним і не підлягає оскарженню. Сума позову обмежена, суд захищає право лише шляхом присудження збитків, відшкодування збитків або виконання грошового зобов'язання в натурі. Такі суди могли б також сприяти ефективному захисту прав на землю та полегшували б існуючу судову систему.

Отже можна зробити висновок, що механізм розгляду і вирішення земельних спорів станом на сьогоднішній день розвинений недостатньо, складність судової системи стає вагомою перешкодою на шляху до захисту порушених земельних прав. Але слушною є практика США щодо запровадження інституту медіації при вирішенні даних спорів, однак, на мою думку, вирішення спорів які виявляться на практиці більш тяжкими, яких не можливо вирішити шляхом медіації, потрібно відносити на розгляд в судовому порядку.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.

2. Ільків Н.В. Окремі процесуальні аспекти судового вирішення земельних спорів / Н.В. Ільків, О.В. Ільницький // Земельне право України. 2006. № 8. С. 16-17.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О

Непийвода Вікторія Леонідівна
*студентка I курсу магістратури соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ДЕЯКІ АСПЕКТИ ПРОДАЖУ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК НА ЗЕМЕЛЬНИХ ТОРГАХ

Продаж земельних ділянок на найбільш вигідних умовах є одним із найважливіших факторів у збільшенні ефективності використання земельних ресурсів, оскільки питання функціонування розвинутого ринку землі в Україні безпосередньо впливає на економічний розвиток держави. Максимально вигідний результат від продажу земельних ділянок досягається шляхом застосування саме конкурентного способу продажу – земельних торгів.

За загальним правилом відповідно до Земельного кодексу України, земельні ділянки державної чи комунальної власності або права на них, у тому числі з розташованими на них об'єктами нерухомого майна державної або комунальної власності, підлягають продажу окремими лотами на конкурентних засадах (земельних торгах). Порядок проведення земельних торгів детально регламентований главою 21 Земельного кодексу України.

Однією з новел проведення земельних торгів є здійснення їх в електронному форматі. Постановою Кабінету Міністрів України від 21 червня 2017 року № 688 було затверджено «Порядок реалізації пілотного проекту із запровадження електронних земельних торгів» [1].

На думку М.П. Мартинюка, електронний формат аукціонів забезпечить новий рівень прозорості та відкритості, залучить максимальну кількість учасників. Будь-який громадянин України зможе спостерігати за розпорядженням державними землями. Впровадження електронного формату дозволить в режимі реального часу безперервно і відкрито для необмеженого кола осіб здійснити збір, візуалізацію та зберігання інформації про об'єкти земельних торгів, проводити авторизацію учасників торгів, а також надання, зіставлення і прийняття її цінових пропозицій.

Користувач, який виявив намір придбати лот, зобов'язаний не пізніше ніж за три робочих дні до дня проведення електронних земельних торгів зареєструватися у системі електронних земельних торгів, подати заяву про участь в таких торгах і сплатити реєстраційний та гарантійний внески. Інформація про дату проведення аукціону, виконавця електронних земельних торгів, строк подання заяв, реквізити для сплати реєстраційного та гарантійного внесків та їх розміри, а також інші обов'язкові відомості

зазначені в інформації про лот на відповідному електронному майданчику по кожному лоту окремо.

Реєстрація учасників на електронному майданчику, подання заяв та посвідчення копій доданих до заяви документів здійснюється з накладенням електронного цифрового підпису, тому для участі у електронних торгах обов'язковим є отримання такого підпису у органах ДФС або інших акредитованих центрах для фізичних осіб та представників юридичних осіб, які будуть приймати участь у торгах.

При застосуванні нового сервісу вже не використовуються такі документи як: довідка про отримання документів виконавцем земельних торгів, книга реєстрації учасників торгів, вхідні квитки на торги, інформаційні картки на лот і картки учасників торгів та низка інших документів. Усі інші необхідні матеріали сервіс формуватиме самостійно, як, наприклад, це робить сьогодні CETAM (система електронних торгів арештованим майном). Також зникне потреба і в організаторах торгів, тепер послуги ліцитатора стануть непотрібними, також вдасться зекономити кошти на оренді приміщення [2].

Трансформація земельних аукціонів в електронний формат сприятиме підвищенню інвестиційної привабливості в агропромисловий комплекс, особливо для дрібних і середніх гравців, а також стартаперів, частину яких відлякує необхідність фізичної доставки документів, а також присутність на торгах за місцем розміщення ділянки.

Територіальні органи Держгеокадастру в 2017 році на торгах реалізували 1837 прав оренди на земельні ділянки загальною площею 42,5 тис. гектарів. У результаті місцеві бюджети отримали 118,7 млн гривень. Середня орендна ставка, що формується на торгах, за останні 5 років збільшилася на понад 10 процентних пунктів та за підсумками 2017 року склала 14,73 %.

За 9 місяців 2018 року сума надходжень від земельних торгів до місцевих бюджетів уже перевищила результат за весь минулий рік та склала 129 млн гривень. Середня орендна ставка за результатами аукціонів зросла до 18,77 % від номінальної грошової оцінки [3].

З метою проведення повного аналізу ефективності проведення таких торгів та удосконалення всіх аспектів Уряд вирішив продовжити до 1 жовтня 2019 року строки реалізації пілотного проекту із запровадження електронних земельних торгів. Отже, за час функціонування електронних земельних торгів підвищився рівень конкуренції, що призвело до збільшення надходження до бюджету від продажу, оренди, суперфіцію, емфітевзису земельних ділянок. Також впровадження такого формату аукціонів є дуже зручним способом купівлі-продажу земельних ділянок та прав на них на сучасному етапі інформаційних технологій.

Список використаних джерел

1. Деякі питання реалізації пілотного проекту із запровадження електронних земельних торгів і забезпечення зберігання та захисту даних під час їх проведення: Постанова Кабінету Міністрів України від 21 червня 2017 року № 688 // Офіційний вісник України. – 2017. – № 76. – Ст. 2322.
 2. Максим Мартинюк назвав три основні переваги електронних земельних торгів [Електронний ресурс]. – 2018. – Режим доступу до ресурсу: <http://minagro.gov.ua/node/26334>.
 3. Проблеми законодавчого регулювання процедури проведення земельних торгів як способу набуття права власності та користування землями суб'єктами господарювання [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: http://www.lsej.org.ua/6_2017/49.pdf.
- Науковий керівник: к.ю.н., доцент Степська О.В.*

Олійник Марина Миколаївна

*студентка 2-го курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОРЕНДНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

У найближчі роки провідним шляхом створення оптимального землекористування ринкового типу є земельна оренда, оскільки саме вона є одним з ефективних регуляторів земельних відносин за відсутності вільного ринку землі. Оренда є винятковою формою реалізації права власності та господарського використання землі, а також займає значне місце у системі економічних категорій і земельних відносин як провідний засіб виробництва в сільському господарстві.

Розвиток орендних земельних відносин сільськогосподарських підприємств є предметом досліджень широкого кола вчених-правознавців, таких як: П. Кулинич, І. Каракаш, А. Мірошніченко, М. Федоров та інших.

Оренда землі – це засноване на договорі строкове, платне володіння і користування земельною ділянкою, необхідне орендареві для здійснення підприємницької та іншої діяльності [1]. На думку П. Саблука, орендні земельні відносини дають змогу найповніше реалізувати ідею активного заохочення людини до творчої праці [2, с. 78]. М. Федоров відзначає, що головним в орендних відносинах слід вважати спонукальні мотиви договірних сторін, оскільки вони зацікавлені в одержанні якнайбільшого зиску з оренди землі: орендодавець – одержати якомога вищу орендну

плату, зберегти при цьому якість земельної ділянки; орендар – одержувати максимальний урожай протягом тривалого періоду [3, с. 12].

Об'єктами оренди є земельні ділянки, які знаходяться у власності громадян і юридичних осіб, територіальних громад сіл, селищ, міст (комунальної власності), держави. З погляду М. Шульги, земельна ділянка – це частина земної кори, яка є основою ландшафту, що має фіксовану площу, межі й місце розташування, а також характеризується певним якісним станом і властивим їй правовим статусом [4, с. 18]. Також об'єктами можуть бути земельні ділянки з насадженнями, будівлями, спорудами, розташованими на них, якщо це передбачено договором оренди. Згідно з ст. 17 Закону «Про оренду землі» об'єкт за договором оренди землі вважається переданим орендодавцем орендареві з моменту державної реєстрації права оренди, якщо інше не встановлено законом.

Договір оренди земельної ділянки укладається між орендодавцем і орендарем. Орендодавцями є держава, територіальні громади, фізичні та юридичні особи України, у власності яких перебувають земельні ділянки, або уповноважені ними особи. Наймачами є юридичні або фізичні особи, яким належить право володіння і користування земельною ділянкою на підставі договору оренди. При передачі землі в оренду відбувається розподіл повноважень власника, тобто права власника залишаються у нього, однак він відводить вагому частину їх орендареві на користування землею. Таким чином, повноваження господарського використання землі є окремими від інших повноважень власника і персоніфіковані в іншому суб'єкті правовідносин.

Земельні ділянки надаються перш за все для здійснення підприємницької діяльності. Однак можливим є орендне землекористування і без отримання прибутку, наприклад, при веденні громадянами особистого селянського господарства, будівництва й обслуговування жилих будинків та індивідуальних гаражів, користуванні городами, земельними ділянками для сінокосіння і випасання худоби.

Одним із вагомих питань земельно-орендних відносин є визначення орендної плати. Її рівень залежить від таких факторів: ринкових відносин, економічних очікувань, якості (родючості) земельної ділянки, її місцеположення, цін на сільськогосподарську продукцію, що виробляється на орендованій землі, попиту на цей ресурс та пропозиції його у відповідному географічному регіоні. Орендна плата за земельну ділянку становить собою платіж, який наймач сплачує орендодавцеві за володіння і користування землею. Розмір, форма і строки внесення орендної плати встановлюються за згодою сторін і зазначаються в договорі оренди земельної ділянки.

Строк дії договору оренди землі, згідно ст. 19 Закону України «Про оренду землі» визначається за згодою сторін, але не може перевищувати 50 років. Також в цій статті зазначається, що при передачі в оренду

земельних ділянок сільськогосподарського призначення для ведення товарного виробництва, фермерського чи особистого господарства строк дії договору оренди не може бути меншим як 7 років. Уведення мінімального строку оренди в законодавстві України, насамперед, спрямоване на раціональне використання земель сільськогосподарського призначення шляхом створення довгострокових відносин між орендарем і орендодавцем, що дає перспективу для залучення інвестицій і планування застосування ефективної сівозміни.

Отже, можна констатувати, що орендні земельні відносини, з одного боку, мають суттєве значення для соціального захисту громадян, а з іншого – для ведення стабільного аграрного виробництва. Господарська діяльність сучасних сільськогосподарських підприємств, що базується на оренді, сприяє підвищенню ефективності виробництва. За допомогою механізму оренди земель відбувається активний розвиток підприємницької діяльності в аграрному секторі.

Список використаних джерел

1. Про оренду землі: Закон України в редакції від 2 жовтня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. 2004. № 10. Ст. 102.
2. Саблук П.Т. Особливості аграрної реформи в Україні / Саблук П.Т. – К. : ЗАТ «Нічлава», 1997. 304 с.
3. Федоров М.М. Особливості формування ринку земель сільськогосподарського призначення в Україні / М.М. Федоров // Економіка АПК. 2007. № 5. С. 73-78.
4. Шульга М.В. Актуальные правовые проблемы земельных отношений в современных условиях / М.В. Шульга. Х.: Консум, 1998. 224 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Паламарчук Вікторія Ігорівна

студентка 5 курсу освітньо-наукової магістратури

соціально-правового факультету

Національного університету «Одеська юридична академія»

ДО ПИТАННЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ ОБ'ЄДНАНИХ ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД

Питання розвитку місцевого самоврядування у процесі «децентралізації» є одним із найбільш актуальним і не може бути повністю врегульованим без передачі територіальним громадам повноважень з розпорядження землями на всій території громади.

Це питання досліджували в різні часи видатні науковці, зокрема: І.І. Каракаш, П.Ф. Кулинич, А.Г. Мартин, В.В. Носік, О.О. Погрібний, В.І. Семчик, М.В. Шульга та інші.

У зв'язку зі змінами та чинністю Закону України «Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні» на разі постають нагальні проблеми його практичної реалізації [1].

Однією з важливих для органів місцевого самоврядування є норма, яка говорить про те, що землі колективних сільськогосподарських підприємств, що припинені (крім земельних ділянок, які на день набрання чинності зазначеним Законом перебували у приватній власності), вважаються власністю територіальних громад, на території яких вони розташовані [2].

Таким чином, органи місцевого самоврядування мають можливість отримати у користування додаткові земельні ділянки для їх подальшого використання і отримання економічної вигоди та додаткових надходжень до місцевих бюджетів. Але разом з перспективою, яка відкривається об'єднанням територіальним громадам постають і проблеми.

Першою є інвентаризація земель, яку згідно з законодавством проводить Державна служба України з питань геодезії, картографії та кадастру (далі – Держгеокадастр). Але так як більшість документів, що посвідчують кількість земельних ділянок в межах тієї чи іншої громади зберігається здебільшого в паперовому вигляді якісного електронного реєстру, яким би міг користуватись Держгеокадастр немає. Тому є непоодинокими випадки коли об'єднаній територіальній громаді доводиться відстоювати право власності на земельну ділянку.

Потрібно враховувати і той факт, що проведення всього спектру землепорядних робіт потребує великих фінансових вливань, яких у більшості громад немає.

Ще однією проблемою є сформовані з помилками земельні ділянки. Це може проявлятися в їх накладанні на суміжні території, в різних визначеннях площі та межі земельних ділянок у документах. Громада не отримує гроші за використання землі, немає повної картини наявних земель, на яких вона може реалізовувати власні проекти або запрошувати інвесторів. Дана проблема загалом породжує негативні наслідки для всіх учасників земельних відносин.

Згідно з Законом України «Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв)» з 1 січня 2019 року районні державні адміністрації втратили право приймати рішення щодо виділення в натурі земельних ділянок за межами населених пунктів. З урахуванням цієї норми об'єднані територіальні

громади набули повноваження стосовно передачі в оренду нерозподілених земельних ділянок та невитребуваних часток (паїв) як в межах, так і за межами населених пунктів. Але так як це не стосується земель, що вже були передані у користування, громада лише в теорії отримує великий ресурс [3].

Отже, дослідивши питання права власності на землю об'єднаних територіальних громад, можна дійти висновку, що у зв'язку зі змінами на законодавчому рівні перед громадами відкрились як перспективи їхнього самостійного розвитку та функціонування так і перешкоди.

Шляхами вирішення цих проблем можуть стати:

1. Створення якісного електронного реєстру земельних ділянок;
2. Визначення чіткої процедури інвентаризації земель;
3. Перегляд та вирішення проблем щодо формування земельних ділянок;
4. Прийняття закону про ринок землі, що стане реформаторським кроком та наблизить села до справжнього самоврядування.

Список використаних джерел

1. Про внесення змін до деяких законодавчих актів України щодо вирішення питання колективної власності на землю, удосконалення правил землекористування у масивах земель сільськогосподарського призначення, запобігання рейдерству та стимулювання зрошення в Україні: Закон України від 10 липня 2018 року № 2498-VIII // Відомості Верховної Ради України. 2018. № 37. 277 с.

2. Земельний кодекс України: прийнятий Верховною Радою України від 25.10.2001 р. № 132/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. 212 с.

3. Про порядок виділення в натурі (на місцевості) земельних ділянок власникам земельних часток (паїв): Закон України від 5 червня 2003 року № 899-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 38. С. 5.

Науковий керівник: д.ю.н., доц. Харитонova Т.Є.

Піть Ігор Юрійович

*студент 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ НАБУТТЯ ПРАВА ВЛАСНОСТІ НА ЗЕМЛЮ ІНОЗЕМНИМИ СУБ'ЄКТАМИ

Землі сільськогосподарського призначення є пріоритетною категорією у складі земель України, основним національним багатством, що перебуває під особливою охороною держави. Тому з метою захисту національних інтересів, при набутті земельних ділянок сільськогосподарського призначення іноземними суб'єктами, законодавець встановив деякі обмеження для останніх. Разом з цим, при застосуванні норм земельного законодавства стосовно права власності на земельні ділянки іноземних суб'єктів виникає ряд проблемних та неврегульованих земельним законодавством питань, які потребують ретельного вивчення. При цьому окремі аспекти набуття та реалізації права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення іноземними суб'єктами досліджували такі відомі вчені-правознавці, як Каракаш І.І., Погрібний О.О., Мірошніченко А.М., Семчик В.І., Кулинич П.Ф. тощо.

За чинним законодавством суб'єктами земельних відносин поряд з вітчизняними суб'єктами права земельної власності, виступають також іноземні громадяни, особи без громадянства, іноземні юридичні особи та іноземні держави. На відміну від вітчизняних суб'єктів, іноземні мають дещо звужений спектр прав щодо набуття права власності на землю. Так, відповідно до ч. 4 ст. 22 Земельного Кодексу України (далі – ЗКУ), землі сільськогосподарського призначення не можуть передаватись у власність іноземним громадянам, особам без громадянства, іноземним юридичним особам та іноземним державам. Якщо ж такі землі отримані іноземними громадянами, особами без громадянства, іноземними юридичними особами у спадщину, згідно з ч. 4 ст. 81 та ч. 3 ст. 82 ЗКУ вони протягом року підлягають відчуженню [1].

Зі змісту норм кодифікованого акту земельного законодавства, випливає, що земельні ділянки сільськогосподарського призначення іноземні суб'єкти мають право набувати, проте лише у спадщину, й протягом року зобов'язані їх відчужити. У разі невиконання іноземним суб'єктом вимоги щодо відчуження земельної ділянки сільськогосподарського призначення протягом одного року настають передбачені ЗК наслідки, а саме, право власності на земельну ділянку може бути примусово припинене за рішенням суду.

Через недостатню правову регламентацію набуття права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення, іноземні суб'єкти

на практиці стикаються з труднощами при реалізації зазначених вимог земельного закону. Так, виникає ряд питань: з якого моменту починається відлік року, протягом якого земельна ділянка має бути відчужена; хто може бути позивачем у таких справах та на чию користь за рішенням суду земельна ділянка примусово відчужується; яким є порядок примусового відчуження, і чи отримує іноземний суб'єкт грошову компенсацію у разі припинення права власності.

Перш за все, потрібно визначити юридичний факт, з настанням якого починає діяти річний строк відчуження земельної ділянки. Оскільки у ЗКУ такого визначення не міститься, Пленум Вищого господарського суду України у Постанові від 17.05.2011 р. № 6 роз'яснив, що право власності на земельну ділянку виникає з моменту його державної реєстрації. Більш того, лист Вищого спеціалізованого суду України з розгляду цивільних і кримінальних справ від 16.01.2013 р. № 10-71/0/4-13 пояснив, що на іноземних громадян, котрі отримали у спадок земельну ділянку сільськогосподарського призначення, дія мораторію (визначеного п. 15 Перехідних положень ЗКУ) не поширюється. Таким чином іноземні спадкоємці можуть за допомогою цивільних угод позбутися права власності на земельну ділянку протягом року.

Як роз'яснено в Листі № 10-71/0/4-13, позивачем у справах про примусове відчуження успадкованих іноземцями чи особами без громадянства земельних ділянок сільськогосподарського призначення можуть бути відповідні органи прокуратури в межах повноважень, визначених законодавством України. В науковій літературі наголошується, що позивачами можуть бути також органи місцевого самоврядування, але тільки щодо земель населеного пункту [2, с. 223]. Що стосується практики, то переважно суди задовольняють позови органів прокуратури про припинення права приватної власності іноземних суб'єктів земельні ділянки і в більшості випадків відчужують земельні ділянки на користь територіальних громад або держави. У своїх рішеннях суди зазначають, що за іноземним громадянином зберігається право на отримання повного відшкодування вартості земельної ділянки. Проте сама процедура та порядок такого відшкодування не затверджена, що суттєво впливає на можливість реалізації зазначеного права. Тому доцільним було б законодавчо врегулювати дане питання, щоб зацікавлені особи мали змогу отримати відповідні кошти. Яскравим прикладом є рішення Миколаївського районного суду Одеської області у справі № 508/295/13-ц від 11.03.2014 року.

Отже, процедура примусового відчуження земельних ділянок сільськогосподарського призначення є вкрай невизначеною. Багато норм, що регулюють цю сферу відносин, «розкидані» по численним нормативно-правовим актам. А деякі з них навіть не знаходять законодавчого закріплення і містяться лише у судовій практиці, котра в

українській правовій системі не є джерелом права. Вважаємо за необхідне внести відповідні зміни і доповнення до Земельного Кодексу з метою створення чітких та зрозумілих механізмів реалізації прав на земельні ділянки сільськогосподарського призначення іноземними суб'єктами.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
2. Земельне право України: навчальний посібник / І. І. Каракаш, В. Д. Сидор, Т. Є. Харитоновна та ін.; за ред. І. І. Каракаша і Т. Є. Харитоновної. Вид. 2-ге, переробл. і допов. Одеса : Юридична література, 2017. 588 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Петрікеєва Мар'яна Вікторівна

*студентка 2 курсу факультету прокуратури та слідства,
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПИТАННЯ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВЕДЕННЯ ЧЕРВОНОЇ КНИГИ УКРАЇНИ

Червона книга України – перелік рідкісних видів рослин і тварин, які знаходяться під загрозою зникнення на території України. Червона книга України є основою для розроблення програм, які спрямовують свої дії на охорону та відтворення рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу, занесених до неї.

Наразі, питання охорони видів фауни й флори, занесених до Червоної книги України, регулюється Законом України «Про Червону книгу України», також Законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про тваринний світ», «Про рослинний світ» та іншими.

У статті 3 Закону України «Про Червону книгу України» вказано, що Червона книга України є офіційним державним документом, який містить перелік рідкісних і таких, що перебувають під загрозою зникнення, видів тваринного і рослинного світу у межах території України, її континентального шельфу та виключної (морської) економічної зони, а також узагальнені відомості про сучасний стан цих видів тваринного і рослинного світу та заходи щодо їх збереження і відтворення [1].

Червона книга викладена таким чином, що про занесених до неї тварин і рослин зазначаються такі відомості: назва, місце у системі класифікації тваринного і рослинного світу, категорія, наукове значення, поширення та чисельність і причини їх зміни, місця перебування (зростання), загальна характеристика, заходи з охорони, вимоги щодо режиму збереження популяцій, відомості про розмноження або розведення в спеціально створених умовах, джерела відповідної інформації тощо. Також складається картосхема поширення, і виготовляються фотографії кожного виду рослин чи тварин. Особливістю ведення є те, що в книзі не оприлюднюються місцеперебування об'єктів Червоної книги, аби не погіршити їх стан.

Та законодавство в цій сфері має декілька недоліків. Так, в законодавстві відсутні закріплені вимоги до способів охорони конкретних видів, занесених до Червоної книги. На ще одній проблемі наголошує член Всеукраїнської громадської організації «Національний екологічний центр України» О. В. Василюк, вказуючи, що чинне природоохоронне законодавство регламентує пріоритетність створення об'єктів природно-заповідного фонду в місцях поширення видів Червоної книги України, проте це положення має рекомендаційний характер і не є обов'язковим, тому розв'язанням проблеми буде створення відповідних природних комплексів в місцях значного зосередження об'єктів Червоної книги, хоча таке положення і не має обов'язкового характеру. Недоліком є також те, що законодавством закріплені досить легкі міри покарання для порушників законодавства, тому доречно було б встановити їх більш суворими, задля того, аби зменшити випадки порушення законодавства і повторних неправомірних дій. Законодавство мажор повинне закріпити перелік способів щодо охорони конкретних видів, а саме: створення необхідних сприятливих умов для відтворення представників тваринного світу, для їх посиленої охорони, інформування населення про можливі способи охорони таких видів, покладення відповідальності по збереженню на користувачів земельних ділянок і їх власників, в межах яких такі види трапляються.

Тваринний світ нараховує близько 45 тис. видів, проте, через шкідливі чинники все більша кількість видів потребує охорони та відновлення [2]. Сама ж книга не охороняє види рослин і тварин, її мета лише закріплювати та спонукати до необхідної охорони видів, що знаходяться на межі зникнення. Червона Книга є основою для розробки подальших дій задля покращення ситуації занесених до неї видів тваринного і рослинного світу.

Необхідність захисту й охорони фауни й флори виникла у зв'язку з індустріалізацією суспільного життя, науково-технічним прогресом. Це проявляється в тому, що кількість людей збільшується, збільшуються і різноманітні техногенні шуми, стрімко порушується цілісність природи,

деградують екосистеми, все більше територій залучається до господарської діяльності, відбудовуються міста і дороги, вирубуються дерева, ліси, висушуються степи, забруднюються відходами води, ріки, моря. Ще однією причиною вимирання тварин є полювання заради хутра і шкіри. В результаті такого впливу на навколишнє середовище, скорочується кількість видів рослин і тварин, зникають цілі їх види, які ніколи більше не існуватимуть на нашій планеті. Зовнішнє середовище забруднюється синтетичними речовинами, які не властиві для природи, змінюється газовий склад повітря.

Всі ці чинники стають загрозою людству і всьому живому на планеті Земля. З кожним роком зникає все більше тварин і рослин, і, на жаль, людство не приділяє багато уваги цій проблемі. Саме Червона книга ставить за мету звернути увагу людства на неповторність усього живого на Землі, адже вид, який знищений сьогодні, ніколи більше не буде поновлений. Зникнення рослин і тварин може призвести до зникнення всього живого на планеті, адже кожен вид має своє місце в природі, і якщо не збережеться один, то без нього не зможе існувати й інший.

Список використаних джерел

1. Про Червону книгу України : Закон України від 07.02.2002 р. № 3055-III // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 30. – Ст. 201.

2. Червона книга України. Офіційний веб-портал [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://redbook.land.kiev.ua/2.html>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Петренко Олександр Олександрович

студент 2 курсу факультету адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО РОЗВИТКУ ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Екологічне право почало свій розвиток ще за часів Київської Русі. Перша згадка про норми екологічного права простежується в законах Ярослава Мудрого «О церковних судах і земських ділах». У цьому законі були прописані норми щодо охорони лісів. Ці норм були запозичені у Візантії, а але вона була не ефективною. Також Руська Правда обмежила полювання на звірів. Але мета цих норм полягала не в захисті самих тварин, а в захисті власників цих тварин [1, с. 131].

Екологічне право продовжило свій розвиток і після занепаду Київської Русі. Цар Олексій Михайлович удосконалив норми щодо полювання на звірів. Він встановив період полювання, зони полювання, санкції щодо порушення цих норм. Великий вклад у розвиток екологічного законодавства вніс цар Петро I. Саме він створив перше лісне управління, яке охороняло ліси від браконьєрства. В указах Петра I були яскраво виражені державні інтереси. Адже лісам приділялась велика увага через потребу деревини у кораблебудуванні. Укази Петра I стосувались також флори і фауни [2, с. 20].

Екологічне право продовжило існувати і за часів козацтва. Козацьке право визначало, що лісовими ресурсами на власний розсуд могли користуватися лише піддані Війська Запорізького, всі інші повинні були отримати дозвіл від кошового. Важливе місце займало і рибальство з мисливством. Всі, хто не був підданий Війська Запорізького, також повинен був отримати дозвіл. Але все ж таки не дивлячись на все вище зазначене охорона навколишнього природного середовища здійснювалась не ефективно [3, с. 105].

З кінця XIX століття на сферу екологічного права звернули увагу багато науковців. Але через першу світову війну, жовтневу революцію, прихід до влади більшовиків ефективно здійснювати природоохоронну діяльність не було можливості. Радянська влада скасувала приватну власність і визначила, що право на землю, її надра, ліси та води належать виключно державі. З розвитком промисловості все менше почали звертати увагу на охорону довкілля [4, с. 25].

У 1949 році, після закінчення Великої Вітчизняної війни, Рада Міністрів УРСР прийняла постанову «Про охорону природи на території Української РСР». Постанова відзначила, що питання охорони природи має стати об'єктом турботи радянських громадян. Вже після Другої Світової війни, радянська влада видає низку законів і нормативно правових актів, що регулюють відносини у сфері охорон довкілля. Найважливішими з них були: 1) Конституція СРСР 1977 року; 2) Земельний кодекс УРСР 1970 року; 3) Водний кодекс УРСР 1972 року; 4) Постанова Ради Міністрів СРСР «Про заходи по подальшому посиленню охорони надр і поліпшенню використання корисних копалин»; 5) Лісовий кодекс УРСР 1979 року тощо.

Вже за часів незалежності України екологічне право отримало особливу увагу. Правові засади регулювання екологічних правовідносин було закладено у Декларації про державний суверенітет від 16.07.1900 року, в якій окремим розділом «Екологічна безпека» визначалося, що Україна дбає про екологічну безпеку громадян, про генофонд народу тощо. Також було прийнято низку законів та нормативно правових актів, але єдиного кодифікованого акту досі так і не має.

Проблема кодифікації в галузі екологічного права потребує вирішення. Доречно зазначити, що створити єдиний кодекс дійсно дуже складно, адже екологічне право має досить об'ємну нормативно-правову базу. Також враховуючи політичну і економічну ситуацію в країні, бачимо, що зазначені питання відійшли на другий план.

Екологічне право почало розвиватися ще за часів правління Ярослава Мудрого і до сьогоднішнього дня пройшло складний шлях. За всю історію свого існування переживало злети і падіння, але все ж таки отримало достатню увагу суспільства. Кожний історичний період привніс щось нове в розвиток екологічного законодавства. Враховуюче усе вищезазначене можна зробити висновок, що екологічне право продовжує і надалі розвиватися, примножуючи нормотворчу базу.

Список використаних джерел

1. Лазаренко Я. Розвиток лісового законодавства України / Я. Лазаренко // Право України. – 2003. – № 2. – С. 131-135.
1. 2. Охрана природы: учеб. пособие / под. ред. Воронцов А.И., Харитонов Н.З.: Лесная промышленность, 1977. – 160 с.
2. Грозовский И. Охрана природы в Запорожской Сечи / И. Грозовский // Право України. – 1997. – № 12. – С. 102-109.
3. Охрана природы: учеб. пособие / под. ред. А.Г. Банникова. М.: Агропромиздат, 1985. – 287 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.

Помаз Юлія Анатоліївна

*студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРАВА ПОСТІЙНОГО ЗЕМЛЕКОРИСТУВАННЯ

У сучасних умовах здійснення права постійного землекористування актуальною проблемою залишається те, що на даний час відсутня система законодавчого, організаційного, а також фінансового забезпечення переоформлення такого права на право власності або ж оренди для суб'єктів, які набули його до вступу в дію чинного ЗК України 2001 року. Цим самим відбувається обмеження прав громадян, а причиною цього постає недосконалість законодавства, яке могло б урегулювати дану проблему. Законодавча аксіома вказує на те, що кожна нова норма або

окремий закон не може погіршувати правовий стан суб'єктів цих правовідносин, оскільки це призведе до порушення принципу законності, гуманізму і справедливості у правовідносинах постійного землекористування, гарантій сталості прав на відповідні земельні ділянки.

Право землекористування є похідним від права власності на землю. Право постійного землекористування виникає у порядку надання у постійне користування земельних ділянок юридичним особам. Ці правовідносини виникають виключно на базі державної або ж комунальної власності, а чіткий перелік суб'єктів визначений у ст. 92 ЗК України [1]. Водночас кодифікований акт земельного законодавства в частині регулювання правовідносин постійного землекористування допускає суперечність окремих положень. Так, у разі ліквідації державних і комунальних сільськогосподарських підприємств, установ та організацій для науково-дослідних, навчальних цілей та ведення товарного сільськогосподарського виробництва передбачається можливість надання їх земель чи земельних ділянок за рішенням відповідного органу виконавчої влади або органу місцевого самоврядування «іншим громадянам та юридичним особам для використання за цільовим призначення». В цьому випадку ЗК України суперечить частині другій ст. 92 та допускає надання таких земельних ділянок громадянам без зміни цільового призначення.

Для тих суб'єктів, які не перелічені в ст. 92 ЗК України, але отримали земельні ділянки до набрання чинності цього Кодексу, були встановлені обмеження приписом Перехідних положень ЗК України (п.6) у частині, що передбачає для громадян та юридичних осіб, які мають у постійному користуванні земельні ділянки, але за цим Кодексом не можуть мати їх на повному праві, обов'язок до 1 січня 2008 р. переоформити у встановленому порядку право власності або право оренди на них.

Конституційний Суд України у своєму рішенні № 1-17/2005 «справа про постійне користування земельними ділянками» визнав пункт 6 розділу X «Перехідні положення» Земельного кодексу України неконституційним, щодо зобов'язання переоформити право постійного користування земельною ділянкою на право власності або право оренди без відповідного законодавчого, організаційного та фінансового забезпечення [2]. Враховуючи наведене, підстави (зобов'язання) щодо переоформлення державного акта на право постійного користування земельною ділянкою на право оренди, якщо не змінювалась організаційно правова форма суб'єкта господарювання, відсутні.

Варто також приділити увагу чинності державного акта на право постійного користування землею, якщо один (кілька) об'єктів нерухомого майна суб'єктом господарювання були відчужені, а власники цих будівель оформили договір оренди землі. В такому випадку виникає колізія щодо сплати податку на землю землекористувачем, який відчужив майно, а саме

чи повинен він сплачувати його на всі об'єкти або ж тільки на ті, які залишилися після відчуження. Суб'єкти господарювання, яким на праві оренди належать земельні ділянки будуть в свою чергу сплачувати орендну плату, а подвійне оподаткування законодавством не передбачено. Такі проблемні питання можна б було врегулювати за допомогою договору.

Чинний ЗК України передбачає можливість реалізації прав та виконання визначених законом обов'язків відповідно до закону або договору. Але якими вони можуть бути, а також у якій формі ЗК України не передбачає.

Отже, з цих позицій вважаємо за доцільне у процесі подальшої кодифікації земельного законодавства передбачити, що права та обов'язки власників, а також постійних землекористувачів, що надали їх у постійне землекористування можуть відображатися у договорі на право постійного землекористування, який укладесться на підставі Державного акта на право постійного землекористування [3, с. 85] Такий договір створить можливості для більш детального урегулювання прав та обов'язків зазначених правовідносин, що створюють додаткові гарантії щодо реалізації правосуб'єктності постійних землекористувачів та захисту прав суб'єктів цих правовідносин. Крім того, необхідно законодавчо врегулювати питання чинності державного акта на право постійного користування землею, в разі відчуження землекористувачем об'єкта нерухомого майна іншому суб'єкту господарювання, а також узгодити норми ЗК України.

Список використаних джерел

1. Земельний Кодекс України: Закон України від 25 жовтня 2001 року, № 2768-III //Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4.
2. Рішення Конституційного Суду України у справі за конституційним поданням 51 народного депутата України щодо відповідності Конституції України (конституційності) положень статті 92, пункту 6 розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України (справа про постійне користування земельними ділянками): від 22 вересня 2005 року, № 5-рп/2005 // Офіційний вісник України. – 2005. – № 39. – Ст. 2490.
3. Андрейцев В.І. Земельне право і законодавство суверенної України: актуальні проблеми практичної теорії. Вид. 2-ге перероблене і доповнене. Київ: Знання, 2007. 603 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Потокі Антоніна Юрійвна
*студентка 2 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ РЕАЛІЗАЦІЇ ПРИНЦИПУ РАЦІОНАЛІЗАЦІЇ ПРИРОДОКОРИСТУВАННЯ

В наш час проблема раціонального використання природних ресурсів є однією з найважливіших глобальних проблем людства та належить до основних завдань науки екологічного права. У зв'язку з інтеграцією України до Європейського Союзу її значення набуло нового змісту. Крім цього, раціональне природокористування є предметом дослідження різних наукових галузей, а в більшості екологічних та природноресурсових нормативних актах вказується на необхідність втілення даного принципу при користуванні природними об'єктами та ресурсами. Проте, в їх змісті відсутнє чітке юридичне визначення раціонального природокористування, що є прогалиною в законодавстві та значно ускладнює його подальше нормативно-правове закріплення. Актуальність досліджуваної проблематики обумовлена також значним техногенним навантаженням на екосистему України та станом забруднення довкілля, що суттєво позначається на якості життя населення.

Питання реалізації окремих елементів раціонального природокористування досліджували такі відомі вчені-правознавці, як Андрейцев В.І., Вовк О.Ю., Каракаш І.І., Мірошніченко А.М., Петров В.В., Шульга М.В. та інші.

Поняття «раціональне природокористування» почало стрімко розповсюджуватися в науці екологічного права ще в радянські часи. Найбільшого поширення набула думка раціонального природокористування як досягнення максимального ефекту в здійсненні цілей землекористування з урахуванням корисної взаємодії землі з іншими природними факторами і при охороні землі в процесі використання як специфічної умови діяльності і головного засобу виробництва в сільському господарстві [1, с. 19]. Надалі ж до категоріального апарату це поняття увійшло як принцип природокористування, юридичне вираження якого міститься у ст. 40 Законі України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року. До складових досліджуваного принципу відноситься економне та бережливе ставлення до використовуваних природних ресурсів, здійснення заходів щодо запобігання забрудненню, погіршенню та виснаженню природних ресурсів і спрямованих на відтворення природних ресурсів, недопущення у процесі використання природних ресурсів їх негативного впливу на стан довкілля.

Цілком очевидно, що відсутність єдиного нормативного визначення раціонального природокористування має результатом множинність думок науковців щодо розуміння даної категорії. Так, І.І. Каракаш розглядає раціональне природокористування як максимально ефективне використання природних ресурсів у процесі виробничо-господарських та інших видів діяльності з дотриманням закономірностей функціонування екологічно взаємозалежних природних систем при умові постійного поліпшення і забезпечення охорони навколишнього середовища [2, с. 150]. На думку А.М. Мірошніченко, раціональне використання природних ресурсів означає встановлення балансу різноманітних інтересів (насамперед, екологічних, соціальних, економічних) у конкретній ситуації [3, с. 678]. В.Л. Мунтян підкреслює, що раціональне природокористування відображає економічну сторону екологічного користування, а саме досягнення найбільшого результату від господарської експлуатації природних ресурсів, при цьому не завдаючи шкоди. Як обов'язок користувачів чи власників природних об'єктів та їх ресурсів дотримуватися еколого-правових вимог аби не нашкодити навколишньому природному середовищу.

Останнім часом в сучасному світі простежується тенденція обмеженості природи щодо виконання функції життєзабезпечення, з чим і споріднюється проблема реалізації принципу раціонального природокористування. Саме тому, вирішення цієї проблеми можливе шляхом встановлення науково обґрунтованих меж використання природних ресурсів та меж шкідливих антропогенних впливів на довкілля за допомогою ліцензійних механізмів. Таким чином, на даний час принцип раціонального природокористування характеризується відсутністю єдиного розуміння щодо нього, що певною мірою спричинено відсутністю єдиного кодифікованого акта українського екологічного законодавства, який би чітко регламентував дані положення та закріпив єдиний основний підхід до розуміння даного принципу. Це, в свою чергу, надає принципу раціонального природокористування декларативного характеру та ускладнює його практичну реалізацію.

Список використаних джерел

1. Принцип раціонального використання природних ресурсів в екологічному праві України / Н.І. Нестерова; М-во освіти і науки України, Нац. юрид. ун-т ім. Ярослава Мудрого. Харків, 2016.
2. Каракаш І.І. Природокористування як необхідна умова існування людини і суспільства: визначення поняття й основні принципи / І.І. Каракаш // Екологічне право України: підручник / За ред. І.І. Каракаша. Одеса: Фенікс, 2012. С. 149-152.

3. Мірошніченко А.М. Земельне право України: навчальний посібник / А.М. Мірошніченко. К. Алерта: ЦУЛ, 2011. 678 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Приходько Ірина Анатоліївна

*студентка 2-го курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬНИХ ДІЛЯНОК ПРИБУДИНКОВИХ ТЕРИТОРІЙ

У сучасних умовах розвитку містобудівної діяльності, масштабної приватизації державного та комунального житлового фонду, необхідності забезпечення населення житлом та земельними ділянками для його будівництва, створення об'єднань співвласників багатоквартирних будинків, особливої уваги потребує встановлення правового режиму їх прибудинкових територій.

Прибудинкова територія – територія навколо багатоквартирного будинку, визначена на підставі відповідної містобудівної та землепорядної документації, у межах земельної ділянки, на якій розташовані багатоквартирний будинок і належні до нього будівлі та споруди, що необхідні для обслуговування багатоквартирного будинку та задоволення житлових, соціальних і побутових потреб власників співвласників та наймачів (орендарів) квартир, а також нежитлових приміщень, розташованих у багатоквартирному будинку [1]. Склад прибудинкових територій можна визначити відповідно до Методичних рекомендацій щодо визначення прибудинкових територій багатоквартирних будинків [2].

Законодавство України вимагає від забудовника належного оформлення прав на земельну ділянку – права власності або користування ще до початку будівництва. Якщо мова йде про багатоквартирний будинок, що існує, і права на територію навколо такого будинку не оформлені, проте його співвласники ініціюють придбання таких прав, розмір прибудинкової території, буде визначатися з урахуванням чинної містобудівної та землепорядної документації, а також забудови, що існує, тобто не порушуючи при цьому прав та інтересів власників та користувачів сусідніх земельних ділянок і розташованих на них об'єктів нерухомого майна.

Важливим в зазначеному контексті є питання оформлення прав на земельну ділянку, на якій розташовано багатоквартирний будинок і його прибудинкова територія. Відсутність належним чином оформленої земельної ділянки на прилеглу до будинку територію може привести до її передачі у власність або користування третім особам. Особливо це актуально для забудовників суміжних територій, які прагнуть закріпити за собою якомога більшу площу.

Законом України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» від 14 травня 2015 року внесено зміни до ЗК України, що дозволило співвласникам багатоквартирного будинку отримати безоплатно у власність або в постійне користування земельні ділянки, що знаходяться у спільній сумісній власності власників квартир і нежитлових приміщень. Отже, теоретично створення окремої юридичної особи – об'єднання співвласників багатоквартирного будинку не потрібно. Крім того, відповідно до ч. 1 ст. 116 ЗК України придбати права на землю із земель державної і комунальної власності можуть громадяни і юридичні особи [4].

У той же час Законом України «Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку» і Цивільним кодексом України права на земельну ділянку, на якому розташований багатоквартирний будинок і його прибудинкова територія, включені до переліку загального майна, що належить співвласникам такого будинку на праві спільної сумісної власності. Однак необхідною умовою є державна реєстрація таких прав, що відповідає вимогам ст. 125 ЗК України [1, 5].

Отже, придбання власниками квартир та нежитлових приміщень прав на землю під багатоквартирним будинком та навколо нього, вимагає спільних дій співвласників багатоквартирного будинку, спрямованих на їх оформлення. При цьому мова не йде про оформлення таких прав по кожному із співвласників, а передбачає їх колективну участь, оскільки земельна ділянка не може бути поділена між співвласниками багатоквартирного будинку або виділена в натурі.

З огляду на вищевикладене, найбільш вірогідною представляється реалізація прав на землю під багатоквартирним будинком та його прибудинковою територією через об'єднання співвласників багатоквартирного будинку, метою створення якого, серед іншого, є належне утримання та використання спільного майна багатоквартирного будинку [3].

Отже, останні зміни в законодавстві сприяють захисту прав співвласників багатоквартирного будинку на його прибудинкову територію, проте вимагають від органів державної влади визначення механізму реалізації наданих співвласникам прав, передбачивши порядок безоплатної передачі у власність або в постійне користування земельної ділянки під багатоквартирним будинком та його прибудинковою територією.

Список використаних джерел

1. Про особливості здійснення права власності у багатоквартирному будинку: Закон України від 14 травня 2015 р. № 417-VIII // Відомості Верховної Ради. 2015. № 29. Ст. 262.

2. Про затвердження Методичних рекомендацій щодо визначення прибудинкових територій багатоквартирних будинків: Наказ Міністерства регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства України від 29 грудня 2011 р. № 389 / Інформаційний бюлетень з питань житлово-комунального господарства. 2011. № 11 / № 11-12 Листопад-Грудень.

3. Про об'єднання співвласників багатоквартирного будинку : Закон України від 29 листопада 2001 року № 2866-III // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 10. Ст. 78.

4. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. № 2768-III / Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.

5. Цивільний кодекс України: Закон України від 16 січня 2003 р. № 435- IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 40-44. Ст. 356.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Рибалка Олександра Валеріївна

*студентка 1 курсу магістратури соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВО ІНОЗЕМЦІВ ТА ОСІБ БЕЗ ГРОМАДЯНСТВА НА ЗЕМЛІ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ В ПОРЯДКУ СПАДКУВАННЯ

За чинним законодавством, землі сільськогосподарського призначення можуть бути передані у приватну власність громадянам та юридичним особам України. Іноземці та особи без громадянства, та відповідно, іноземні юридичні особи таким правом не наділені. На це прямо вказує норма ст. 22 Земельного кодексу України.

Проте, з цього правила є виключення, а саме ст. 81 Земельного кодексу України, в якій зазначається, що іноземні громадяни, особи без громадянства, а також іноземні юридичні особи можуть успадкувати таку земельну ділянку. Але, протягом року дана земельна ділянка має бути обов'язково відчужена громадянину чи юридичній особі України, які мають право отримати відповідну земельну ділянку сільськогосподарського призначення у власність [1].

Процедура спадкування для іноземців та осіб без громадянства є аналогічною процедурі спадкування українськими громадянами. Іноземець, як громадянин України має прийняти спадщину у строки, що визначені Цивільним кодексом України. Після закінчення шестимісячного строку та за умов наявності всієї необхідних документів, іноземець отримує свідоцтво та реєструє свої права на спадщину. Підтвердженням даних прав є Витяг з Державного реєстру речових прав на майно. Відлік строку для відчуження у добровільну порядку, починається саме з дня коли іноземцем було отримано Витяг.

Прикладом може бути така ситуація. Іноземцем у 2011 році було прийнято спадщину, до складу якої входила земельна ділянка сільськогосподарського призначення, а свідоцтво та Витяг він отримав лише 23 березня 2015 року, то відчужити успадковану земельну ділянку він повинен до 23 березня 2016 року. Цікавим є той факт, що згідно зі ст. 1296 Цивільного кодексу України строк на видачу свідоцтва спадкоємцям не визначено, Також, відсутність його не позбавляє їх прав на спадщину. Виходить, що примусове відчуження успадкованої земельної ділянки можливо відстрочити [2].

Якщо у іноземця або у особи без громадянства є намір добровільно відчужити землю сільськогосподарського призначення, то він на вибір може укласти будь-яку вигідну йому цивільно-правову угоду (міну, дарування, купівлю-продаж т.д.) Мораторій на згадані правовідносини не поширюється. Якщо земельна ділянка, успадкована іноземним громадянином, передана в оренду, то відповідно до ст. 9 Закону України «Про оренду землі» орендар має переважне право на придбання її у власність за умови, що відповідно до закону він може мати у власності таку ділянку та сплачує ціну, за якою вона продається [3].

Якщо ж говорити про примусове позбавлення права на земельну ділянку, то, на жаль, ні законодавчими, ні нормативними документами не визначено хто може звертатися з відповідними заявами до суду, та чи відшкодовується іноземцю вартість такої ділянки в разі примусового позбавлення права, а якщо так, то ким та в якому розмірі, тощо.

В Листі Вищого спеціалізованого суду № 10-71 «Про деякі питання застосування норм Земельного кодексу України», позивачами у відповідних справах про примусове відчуження виступають органи прокуратури, в межах наділених повноважень.

На практиці, органи прокуратури звертаються до судів з позовами про припинення права власності на земельні ділянки сільськогосподарського призначення. Суди задовольняють такі позовні вимоги, відчужують земельні ділянки на користь територіальних громад або держави. У своїх рішеннях суди зазначають, що за іноземним громадянином зберігається право на отримання повного відшкодування вартості земельної ділянки. На жаль процедура такого відшкодування не затверджена, а отже, скоріш

за все, не проводиться. В перспективі, у випадку належного регулювання на законодавчому рівні даного питання зацікавлені особи зможуть отримувати належні їм кошти.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України: прийнятий 25 жовтня 2001 року № 132/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року № 435-IV // [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/435-15/conv/page>.
3. Про оренду землі: Закон України від 6 жовтня 1998 року (в редакції Закону України від 2 жовтня 2003 року) // Відомості Верховної Ради України. – 2004. – № 10. – Ст. 102.
4. Про деякі питання застосування норм Земельного кодексу України: Лист Вищого спеціалізованого суду від 16 січня 2013 року № 10-71/0/4-13 // [Електронний ресурс]. – [Режим доступу]: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v4-13740-13>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Степська О.В.

Руденко Карина Андреевна

*студентка 2 курсу факультета прокуратуры и следствия
(уголовная юстиция)*

Национального университета «Одесская юридическая академия»

ОСОБЕННОСТИ НАСЛЕДОВАНИЯ ЗЕМЕЛЬНЫХ УЧАСТКОВ ПО ЗЕМЕЛЬНОМУ ЗАКОНОДАТЕЛЬСТВУ

Никто не живет вечно, но мало кто задумывается заранее о том, что будет после смерти с его имуществом, в том числе, с самой важной частью этого имущества – недвижимой, а именно – земельными участками. Ведь даже в Конституции Украины подчеркивается специальный статус земли и земельных участков, указывается, что земля – основное национальное богатство Украины и находится под особой защитой. Данное положение Основного Закона обусловлено тем, что земля – не просто товар, не просто обычное имущество, но также территория, на которой могут располагаться жилые сооружения, это средство для ведения сельскохозяйственной и лесохозяйственной деятельности [1]. Это и является причиной существования Земельного Кодекса Украины и

специального регулирования отношений, связанных с земельными участками, в том числе, с их оборотом и наследованием.

Наследование – это переход прав и обязанностей (наследства) от умершего лица (наследодателя), другим лицами (наследникам), как гражданам Украины, так и лицам без гражданства и иностранцам. Если с вопросом принятия наследства гражданами Украины ещё всё просто, то с иностранными лицами и лицами без гражданства чаще всего возникают вопросы и трудности. В частности, специальным регулированием отличается возможность этим лицам иметь земельный участок сельскохозяйственного назначения. В соответствии с ч.4 ст.81 Земельного кодекса Украины на протяжении года лицо без гражданства либо иностранец должен провести отчуждение земельного участка путём его продажи [2]. Если же данные лица не выполняют положений Закона, это может грозить им принудительным отчуждением земельного участка по решению суда, в соответствии со ст.145 Земельного кодекса Украины.

Проблемным и спорным вопросом в аспекте принятия наследства являлось регулирование отдельных отношений, связанных с отсутствием кадастрового номера на участках, полученных в ходе приватизации до 2004 года. Закон Украины «О государственном земельном кадастре» обеспечил правовые положения для нормального функционирования такого документа, как кадастровый план.

При оформлении передачи земельного участка путём наследования должен быть собран необходимый пакет документов. Одним из таких документов в пакете является именно кадастровый план, который устанавливает и закрепляет границы земельного участка. На основе данного плана последнему присваивается кадастровый номер [3]. Кадастровый номер можно сравнить, по сути, с идентификационным номером налогоплательщика, ведь эти номера являются уникальными и никогда не повторяются. Согласно п. 6 ст. 16 Закона Украины «О государственном земельном кадастре», даже внесение изменений не может быть основанием для отмены данного номера. В ст. 79-1 Земельного кодекса Украины указано, что земельный участок должен быть сформирован. Однако, является он таковым лишь с момента присвоения кадастрового номера.

На практике перед юристами возникали трудности с регистрацией такого наследства, ведь в случае отсутствия кадастрового номера земельный участок не считался сформированным и, следовательно, не мог быть зарегистрирован в качестве наследства. На почве данной проблематики было решено исходить из расширенного объяснения норм п. 2 та п. 3 Раздела VII Закона Украины «О государственном земельном кадастре», распространяя на наследников право обратиться с заявлением о регистрации земельных участков, права на которые было получено до 2004 года. Так как кадастровый номер не расширяет и не дополняет права

наследника, то у территориальных органов Государственной службы Украины по вопросам геодезии, картографии и кадастра отсутствуют основания для отказа в регистрации участков [4]. Более того, в ч. 3 ст. 24 Закона Украины «О государственном земельном кадастре» предусмотрено, что государственная регистрация земельных участков осуществляется исходя из заявления собственника земельного участка либо уполномоченного лица. Таким лицом может быть и наследник земельного участка, который уже принял наследство. Подытоживая вышесказанное, можно утверждать, что на данный момент проблема разрешена и участки, не имеющие кадастрового номера, всё равно регистрируются нотариусами как наследственное имущество.

К счастью, можно отметить тенденцию к положительным изменениям в правовом регулировании наследования земельных участков. Современные методики разрешения юридически проблемных вопросов позволяют беспрепятственно вступать в права наследников и свободно использовать земельные участки согласно их целевому назначению.

Список использованных источников

1. Конституция Украины от 28.06.1996 г. № 254к/96-ВР [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254к/96-вр>.
2. Земельный кодекс Украины от 25.10.2001 г. № № 2768-III [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2768-14>.
3. О государственном земельном кадастре : Закон Украины от 07.07.2011 г. № 3613-VI [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3613-17>.
4. Про Державну службу України з питань геодезії, картографії та кадастру : постановление Кабинета Министров Украины от 14.01.2015 г. № 15 [Электронный ресурс]. – Режим доступа к ресурсу: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/15-2015-п>.

Научный руководитель: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

ПРОБЛЕМА ДЕГРАДАЦІЇ ҐРУНТІВ ТА ШЛЯХИ ЇХ ВІДНОВЛЕННЯ

На сьогоднішній день проблема деградації ґрунтів постала досить гостро, адже вона набула не лише локального, а загальнопланетарного масштабу. Усі світові спільноти повністю усвідомлюють це, але насправді рухаються в тому ж негативному напрямі. Хоча й ведеться пошук певних способів сталого розвитку країн в галузі використання земель, та загрози і далекосяжні наслідки їх деградації великою мірою, нажалі, ігноруються.

Багато відомих учених присвятили свої наукові праці проблемі деградації ґрунту і земельних ресурсів. Серед них Н.С. Гавриш, А.С. Даниленко, А.Г. Мартин, Д.С. Добряк, І.І. Каракаш, Д.І. Бабміндра, А.М. Третяк, В.М. Кривов, О.П. Канаш, І.А. Розумний та ін. А отже проблематика з вивчення деградаційних процесів є досить актуальною.

Поняття деградації земель включає в себе погіршення загального стану, складу, корисних властивостей і функцій земель та, що є важливим, їх родючого шару – ґрунту внаслідок певних природних чи антропогенних чинників. Такий процес більшою чи меншою мірою спостерігався протягом усієї історії людства, тому за загальноприйнятими уявленнями на сьогодні ми маємо зменшення родючості ґрунтів на 30–50 % усієї поверхні суші. Учені роблять невтішні прогнози – в такій ситуації через 130–150 років родючий шар ґрунту буде повністю знищений [1].

Важливість цієї проблеми також полягає в тому, що неможливо зберегти рослинний, тваринний світ, чисту питну воду і незабруднене повітря без збереження родючості ґрунтового покриву та подолання усіх причин і процесів деградації ґрунтів, які роблять неможливими якісне функціонування біосфери та заважають екологічному благополуччю людей.

Міжнародний науковий проект “Глобальна оцінка деградації ґрунтів” (1990) внаслідок своїх досліджень зазначає, що до різних видів деградації схильні близько 2 млрд га ґрунтів, із них 55,6 % – за рахунок водної ерозії; 27,9 % – вітрової ерозії (дефляції); 12,0 % – хімічних чинників; 4,2 % – фізичних (уцілювання, підтоплення тощо) [3]. З цього можна зробити висновок, що екологічні програми країн світу мають бути спрямовані на запобігання настанню таких видів причин псування земель, максимальне подолання їх наслідків та зменшення антропогенних навантажень на навколишнє середовище.

Якщо брати до уваги Європу, то найбільш невтішна ситуація складається, насамперед, в Україні, Молдові, Польщі, Румунії. А вже 26 квітня 1986 р. в результаті аварії на Чорнобильській АЕС відбулося катастрофічне забруднення радіоактивними викидами сільськогосподарських угідь (8,4 млн га). Найбільша кількість радіоактивних речовин поширилась в Житомирській (70 %) і північних районах Київської (15 %) областей України, а також в країнах-сусідах [2]. Ця подія і стала переломним моментом, після якого так званий «строк придатності» ґрунту в більшій частині Європи зменшився в декілька разів.

Теперішній загальний екологічний стан ґрунтів погіршується також через засолення, осолонцювання, підтоплення зрошувальних, переосушених і перезволожених земель, підвищення кислотності ґрунтів, руйнування їх структури. Досить поширеною та гострою проблемою є забруднення родючих земель відходами промислового чи сільськогосподарськими відходами. Візьмемо до прикладу частину місцевості Західної України – Калусько-Голинське родовище калійних солей, площа якого становить 1 063,5 га. В минулому видобування калійних солей здійснювали на трьох рудниках – “Калуш”, “Голинь”, “Ново-Голинь”. На сьогодні запаси руди на родовищах уже є вичерпані, а об’єм залишених відпрацьованих порожнин в землі сягає близько 19 млн м³. Саме такий науково необґрунтований і надлишковий видобуток корисних копалин спричинив розвиток екологічного лиха в тій місцевості: просідання земної поверхні, утворення провальних ям, зсувів, забруднення водних об’єктів поблизу рудників, засолення ґрунтів. А це лише один з прикладів повного і невідновлюваного пошкодження ґрунтів на теренах нашої країни.

Також дуже поширеним в наш час по всьому світі є забруднення навколишніх земель сміттям і автомобільними відходами повздож автомагістральних трас. Ґрунт в таких місцях забруднений на відстань до 2 кілометрів від дорожнього покриття. Саме тому тут навіть встановлюються зони забруднення, землі в яких майже не придатні до їх основної функції – родючості.

Отже, земля є безцінним і, здебільшого, невідновлювальним ресурсом, який на даний момент стоїть під загрозою повної деградації і, як наслідок, втрати своїх функцій. Нецільове використання, необґрунтоване вичерпання земельних ресурсів, необдумані земельні реформи та низька екологічна правосвідомість людей у всьому світі призвели до того, що тепер перед світовою спільнотою стоїть одне з найважливіших питань – як зберегти те, що залишилось від родючих земель? Вчені всього світу намагаються знайти наукове вирішення цих проблем, а держави, розуміючи важливість, приймають міри для запобігання деградації родючого ґрунту. А вже це, більшою мірою, наслідок нашої безрозсудності та халатності, і лише ми будемо нести відповідальність перед наступними поколіннями за те, що ми зробили для Землі, а що ні.

Список використаних джерел

1. Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2017. Випуск 51. С. 63–70.
2. Довкілля для Європи: Національна доповідь України про гармонізацію життєдіяльності суспільства у навколишньому природному середовищі : Спецвипуск до 5 Всеєвропейської конференції Міністерства навколишнього середовища. Київ, 2003. 138 с.
3. Міжнародний науковий проект “Глобальна оцінка деградації ґрунтів”. Київ, 1990. 137 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Рутковська Анастасія Русланівна

*студентка 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЩОДО КОДИФІКАЦІЇ ЕКОЛОГІЧНОГО ЗАКОНОДАВСТВА УКРАЇНИ

За останні декілька сторіч, беручи до уваги розвиток технічного прогресу, ми все більше з кожним роком спостерігаємо стрімке погіршення умов навколишнього середовища: природні катастрофи, які призвели до непоправних наслідків, антропогенна діяльність людства, нехтування принципами збереження навколишнього середовища і низька екологічна культура населення Землі – усе це шкодить нашому довкіллю. У ХХІ столітті ця проблема досягла свого піку: внаслідок величезних викидів у ґрунт та атмосферу знищуються цілі екосистеми, вимирають цілі види тварин і рослин, які історично існували до появи людства. Це лише один з прикладів того, в якому стані зараз знаходяться загальні екологічні параметри планети. Це напряму залежить як і від діяльності чи бездіяльності кожного індивіда окремо, так і в загальному від рівня реалізації державної екологічної політики та її нормативного регулювання.

Головний напрям державної екологічної політики України на період до 2020 р. визначає її завдання, до яких відноситься стабілізація і поліпшення стану довкілля та гарантування безпечного навколишнього природного середовища для життя й здоров'я населення. Їх реалізація можлива саме завдяки систематизованій кодифікації нормативних джерел екологічного права, розгляду екологічної політики як невід'ємної складової розвитку України та впровадженню екологічно збалансованої системи природокористування. Кодифікація – це форма систематизації законодавства шляхом об'єднання нормативно-правових актів у єдиний логічний цілісний

акт зі зміною їхнього змісту. В процесі усуваються застарілі правові акти, протиріччя в них, створюються нові правила поведінки, забезпечується їхня погодженість між собою, досягається чітка логічна послідовність у правовому регулюванні відповідного кола суспільних відносин [1, с. 26]. Кодифікація актів екологічного законодавства має на меті забезпечення прийняття нових законів, а також внесення змін у чинні Закони.

Перш за все велика частина екологічного законодавства в наш час потребує оновлення та редакції. Адже, по-перше, наша держава ступила на шлях Євроінтеграції, тому усе чинне законодавство переходить від застарілих пострадянських стандартів до європейських. По-друге, пам'ятаючи про процес гуманізації, необхідно створити низку законодавчих засад, які б не лише задовольняли екологічні інтереси держави, а й забезпечували гарантовану реалізацію і захист екологічних прав людини і громадянина.

Неофіційно прийнято вважати, що прийняття і введення в чинність Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» від 25 червня 1991 року заклало певні основи, засади подальшого розвитку екологічного законодавства, і саме на нього спирались законодавці при написанні законів, що стосуються навколишнього середовища [2, с. 546]. От тільки проблемою є те, що в Україні таких законів та підзаконних актів дуже багато, і певної систематизації для їх зручного використання та редагування немає.

Постановою Верховної Ради України від 5 березня 1998 затверджені Основні напрями державної політики України у галузі охорони довкілля, використання природних ресурсів та забезпечення екологічної безпеки. Саме там вперше офіційно йшлося про створення і прийняття кодифікованого законодавчого акту у формі Екологічного кодексу України в майбутньому без визначення конкретного терміну його прийняття. Нажаль, це виявилось нездійсненною проблемою для нашої держави: хоч проектів такого кодексу не бракувало, але прийнятного варіанту так і не було підготовлено. Основних причин тут декілька. По-перше, не було створено належної робочої групи для опрацювання такого законопроекту. По-друге, не було вироблено концептуально ідей для проекту кодексу як кодифікованого акту.

Як і наприкінці XX століття, в наш час проблема кодифікації нікуди не зникла, і в еколого-правовій літературі також чітко встановлена думка, що кодифікація екологічного законодавства має на меті розробку і прийняття єдиного і кодифікованого акту у формі Екологічного кодексу України [3, с. 5]. Однак, деякі науковці стверджують, що доцільніше буде створити Кодекс Законів про довкілля, який і має завершити кодифікаційний процес в сфері регулювання екологічних суспільних відносин [4, с. 19].

Отже, зважаючи на стан природи в наш час, необхідність прийняття такого кодексу постала дуже гостро. Адже на міжнародному рівні уже

існують основні напрями роботи сучасного екологічного законодавства – воно повинно реалізовуватись у повній екологізації господарської та підприємницької діяльності; посиленні впливу державних заходів, які мають спрямовуватись на забезпечення екологічної безпеки в країні, особливо це стосується законодавчих, які мають надати екополітиці в Україні чіткого системного характеру; активізувати діяльність усіх органів державної влади, органів місцевого самоврядування, відповідних громадських об'єднань, яка має бути максимально спрямована на підвищення як і екологічного добробуту навколишнього середовища, так і екологічної свідомості громадян. Законодавцям і науковцям залишається вирішити, як і в якій формі правильно реалізувати це. Тому питання кодифікації є досить дискусійним, адже стало зрозуміло, що Кодекс має бути, а от яким він має бути – це складне питання, яке в близькому майбутньому знайде своє вирішення.

Список використаних джерел

1. Екологічне право України: підруч. / за ред. Каракаша І.І. – О. : Фенікс, 2012. – 788 с.
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України – 1991. – № 41. – Ст. 546-547.
3. Шемшученко Ю. Актуальні проблеми кодифікації національного та міжнародного права // Право України. – 2011. – № 2 – С. 5-6.
4. Гетьман А. Методичні засади становлення правових основ охорони довкілля // Право України. – 2011. – № 2 – С. 18-19.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Чумаченко І.Є.

Сиротенко Юлія Віталіївна

*студентка 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ВИДИ ЮРИДИЧНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Відповідальність за порушення екологічного законодавства – це різновид юридичної відповідальності, яка полягає в покладенні на винну особу специфічного обов'язку зазнавати відповідних обмежень особистого чи майнового характеру за вчинене правопорушення відповідно до санкції порушеної норми права.

Так, згідно з Конституцією України (ст. 66) кожен зобов'язаний не завдавати шкоди природі [1]. Невиконання цього конституційного обов'язку тягне за собою для винної особи несприятливі наслідки виховного характеру.

Крім того, у ст. 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» наведено найбільш загальний перелік таких діянь [2]. Наприклад, можна виділити такі : порушення у сфері реалізації екологічних прав та свобод громадян; порушення норм екологічної безпеки та невжиття заходів щодо попередження негативного впливу на довкілля; порушення порядку здійснення природокористування; порушення у сфері екологічного управління; порушення у сфері здійснення окремих видів діяльності, що впливає на довкілля; порушення законодавства про особливо цінні території та об'єкти; тощо.

Крім того екологічні правопорушення мають різну природу, різний ступінь суспільної шкідливості (небезпеки). Залежно від того, у якій сфері вчинене екологічне правопорушення, можна говорити про земельні, лісові, гірські, атмосферно-повітряні та інші екологічні правопорушення.

Щодо відповідальності за екологічні правопорушення, необхідним буде виділити 4 види: дисциплінарна, цивільна, адміністративна та кримінальна.

Почнемо з дисциплінарної відповідальності за екологічні правопорушення, що регламентується ст. 68 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» і Кодексом Законів про працю України [3], згідно з яким існує 2 види дисциплінарних санкцій за правопорушення, а саме догана і звільнення.

Вона виражається у накладанні на винного працівника роботодавцем дисциплінарного стягнення за невиконання чи неналежне виконання ним своїх обов'язків у сфері використання природних ресурсів, охорони навколишнього середовища або за інші порушення вимог екологічного законодавства.

Законодавство не встановлює конкретного переліку дисциплінарних проступків у галузі охорони довкілля, за які настає відповідальність, як це має місце стосовно адміністративної чи кримінальної відповідальності.

Певні особливості належать цивільно-правовій відповідальності, сутність якої полягає в покладенні на правопорушника обов'язку відшкодувати майнову або моральну шкоду, заподіяну внаслідок порушення норм екологічного законодавства. Головною її функцією є компенсаційно-відновлювальна. Основною метою відповідальності за заподіяну шкоду є забезпечення найбільш повного поновлення (компенсація) цих прав за рахунок особи, що спричинила шкоду, або інших осіб, на яких згідно із законодавством покладений обов'язок відшкодування шкоди. Необхідною умовою виникнення зобов'язань щодо відшкодування заподіяної шкоди є наявність самої шкоди.

Наступним видом відповідальності є адміністративна. Її сутність полягає у застосуванні до порушників екологічного законодавства адміністративно-правових санкцій (стягнень). Перелік екологічних правопорушень, за які настає адміністративна відповідальність, закріплений у главі 7 «Адміністративні правопорушення в галузі охорони природи, використання природних ресурсів, охорони пам'яток історії та культури» та деяких інших статтях КпАП України [4]. Загалом, передбачено такі види адміністративних стягнень як конфіскація; штраф; позбавлення спеціального права, наданого громадянину; тощо.

Останнім видом відповідальності за екологічні правопорушення є кримінальна, правові засади якої передбачені КК України [5]. Вона настає за вчинення екологічного злочину. Під ним розуміється суспільно небезпечне винне діяння (дія чи бездіяльність), що посягає на екологічний правопорядок.

У КК України екологічні злочини виділені в окремий розділ – «Злочини проти довкілля», який містить 21 склад. За критерієм об'єкта захисту склади екологічних злочинів поділяють на: злочини, спрямовані на порушення екологічних правил діяльності (наприклад, статті 236, 237, 238, 253); злочини, що посягають на окремі природні ресурси (наприклад, статті 239-244, 254); злочини, що посягають на об'єкти флори і фауни як складову навколишнього природного середовища та інші.

Підводячи підсумок можна сказати, що усі види екологічної відповідальності, починаючи за найменш суворої – дисциплінарної й закінчуючи найсуворішою – кримінальною, знаходять своє відображення в сучасному законодавстві. Відповідальність в екологічному праві є важливим складовим елементом правового забезпечення раціонального природокористування, відновлення екологічних об'єктів і охорони довкілля.

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28 червня 1996 року // Відомості Верховної Ради України. 1996. № 30.
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546.
3. Кодекс законів про працю України від 10 грудня 1971 р. № 322-VIII // Відомості Верховної Ради. 1971. № 50. Ст. 375.
4. Кодекс України про адміністративні правопорушення від 7 грудня 1984 року № 8073-X // Відомості Верховної Ради Української РСР. 1984. Додаток до № 51. Ст. 1122.
5. Кримінальний Кодекс України від 5 квітня 2001 року № 2341-III // Відомості Верховної Ради України. 2001. № 25-26. Ст. 131.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Чумаченко І.Є.

ЕКОЛОГІЧНА БЕЗПЕКА ПРИ РОЗМІЩЕННІ І РОЗВИТКУ НАСЕЛЕНИХ ПУНКТІВ

Сучасна Україна є одна з найбільш екологічно проблемних країн, про що свідчить забруднення землі, незадовільна якість продуктів харчування і питної води, наявність 120 мільйонів тонн радіоактивних відходів. Безпека як принцип проживання в населених пунктах і принцип містобудівної діяльності має, перш за все екологічний характер, тобто головну увагу при будівництві слід приділяти екологічній безпеці жителів, враховуючи місце проживання, підвищення забруднення атмосферного повітря від вихлопів автомобілів, зменшення зелених насаджень в містах. Сьогодення свідчить про наявність проблеми екологічної безпеки при розміщенні та розвитку населених пунктів, яка потребує подальшого усунення.

Норми чинного законодавства, якими закріплено порядок розміщення та розвитку населених пунктів, характеризуються комплексністю та системністю. Відносини в зазначеній сфері регулюються нормативно-правовими актами різної юридичної сили, що належать не лише до сфери екологічного, але й інших галузей права (земельного, містобудівного, адміністративного тощо). Особливістю таких норм є необхідність врахування як економічних й соціальних факторів, так і вимог щодо забезпечення екологічної безпеки під час здійснення містобудівної діяльності [1, с. 143].

Доцільним є визначити поняття, яке базується на загальній категорії «екологічна безпека». Екологічна безпека у плануванні та забудові населених пунктів України – це такий стан розвитку суспільних відносин у сфері містобудування, при якому системою організаційно-правових, містобудівних, економічних та соціальних засобів забезпечується регулювання здійснення містобудівної діяльності, спрямоване на дотримання пріоритету вимог екологічної безпеки у плануванні та забудові населених пунктів України з метою попередити настання екологічної небезпеки та гарантування захищеності права громадян на безпечне для життя та здоров'я довкілля в місті [2, с. 22].

Дане питання регулюється на загальнодержавному рівні, зокрема Стокгольмською Декларацією з навколишнього середовища від 16 червня 1972 року, якою закріплюється принцип планування й управління територіями «по мірі необхідності», який включає уникнення «негативних наслідків для навколишнього середовища і отримання максимальної

користі від соціального й економічного розвитку». Стаття 59 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища» [3] передбачає, що розміщення та розвиток населених пунктів здійснюються за рішенням місцевих Рад з урахуванням вимог визначених цією статтею; відповідні Ради при розробці генеральних планів встановлюють режим використання природних ресурсів, охорони навколишнього природного середовища, екологічної безпеки у приміських та зелених зонах.

Основним документом при містобудуванні є Генеральні плани (проекти планування і забудови) міст, що визначають основні напрями використання їх земель для промислового, житлового й іншого будівництва, благоустрою і розміщення місць відпочинку населення. Основна проблема полягає в тому, що більша частина містобудівної документації затверджувалася 30-50 років тому (наприклад, Генплан Одеси, затверджений у 1989 році), вона вкрай застаріла і не відповідає сучасності, у 60 % населених пунктів країни відсутні генеральні плани розвитку, не у всіх встановлені їх межі [4, с. 8].

Багато порушень (зменшення рекреаційних зон, вирубка зелених насаджень, заміна зон відпочинку промисловими) можна було б уникнути, якби міська влада дотримувалась положень генеральних планів міст, а громадяни знали про їх зміст і також стежили за їх виконанням. Адже розташування житлових, рекреаційних, промислових, транспортних зон, їх межі відображаються в генплані. Всупереч волі громади міська влада не повинна ухвалювати рішення про знищення рекреаційних зон чи щодо інших питань.

Екологічна безпека на території міста повинна підтримуватися також через систему ліцензування. Ліцензування допомагає регулювати еколого-економічну систему міського землекористування, поліпшувати якість навколишнього середовища завдяки розробці екологічних норм і обмежень. За допомогою ліцензування різних видів діяльності можливо контролювати ступінь впливу підприємств на довкілля.

Щодо вдосконалення законодавчого регулювання екологічної безпеки у сфері містобудування, доцільною є розробка Положення про основні засади використання природних ресурсів при розміщенні та розвитку населених пунктів, яке б затверджувалось постановою Кабінету Міністрів України, і містило б мету, пріоритетні напрями використання, організаційно-правовий механізм реалізації.

Отже, Україна дійсно має проблему екологічної безпеки при становленні та розміщенні населених пунктів, яка проявляється у невідповідності Генеральних планів сучасним реаліям, прогалинах у законодавстві щодо регулювання даного питання. Існує нагальна необхідність усунення даних недоліків, з метою впорядкування містобудівної документації, покращення стану навколишнього природного середовища.

Список використаних джерел

1. Шевель А. Основні тенденції екобезпечного розвитку України. Політичний менеджмент. 2009. Вип. 5. С. 142-149.
2. Краснова М.В., Кірін Р.С. Проблеми права екологічної безпеки: навчальний посібник. Дніпро: НГУ, 2016 р. С. 14-24.
3. Про охорону навколишнього природного середовища : Закон України від 25.06.1991 р. //Відомості Верховної Ради України 1991 р. № 41
4. Божидарнік В.Аналіз сучасного стану генерального планування міст. Містобудування та територіальне планування. 2011. Вип. 40(1). С. 6-12.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є. О

Середа О. С., Алексейчук К. А.

студентки 4 курсу факультету адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОНЯТТЯ, СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНА ТА ЮРИДИЧНА ПРИРОДА ОСОБИСТОГО СЕЛЯНСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Для того, щоб краще розібратися з соціально-економічною та юридичною природою особистого селянського господарства, перш за все, треба розглянути його поняття. Воно, в свою чергу, допоможе відповісти на ряд запитань, які допоможуть нам в дослідженні вищезазначеної теми. Тож, що собою являє особисте селянське господарство? Як цей вид діяльності регулюється сучасним законодавством України? Які його основні функції? Та чим саме воно відрізняється від інших видів сільськогосподарської діяльності?

Особисте селянське господарство можна вважати особливою формою господарсько-трудової діяльності сімейного об'єднання, заснованою на приватній власності на землю, рухоме і нерухоме майно з застосуванням особистої праці з метою виробництва сільськогосподарської продукції для задоволення своїх матеріальних та побутових потреб. Уперше у вітчизняному законодавстві термін «особисте селянське господарство» був закріплений у Земельному кодексі України від 25 жовтня 2001 року. До того у попередніх редакціях Земельного кодексу України вживався термін «особисте підсобне господарство», що є тотожним до вищезазначеного.

Правовою основою створення та діяльності особистих селянських господарств є Закон України «Про особисте селянське господарство» від 15 травня 2003 року. Згідно з цим законом, особисте селянське господарство – це господарська діяльність, яка проводиться без створення

юридичної особи фізичною особою індивідуально або особами, які перебувають у сімейних чи родинних відносинах і спільно проживають, з метою задоволення особистих потреб шляхом виробництва, переробки і споживання сільськогосподарської продукції, реалізації її надлишків та надання послуг з використанням майна особистого селянського господарства, у тому числі й у сфері сільського зеленого туризму [1].

Особисте селянське господарство слід відрізнити від підприємницької сільськогосподарської діяльності, яку можуть здійснювати інші види господарств. Суб'єктами підприємницької діяльності, як фізичні особи, є громадяни, які не пов'язані між собою сімейними чи родинними відносинами, і виконують свою діяльність самостійно, на власний ризик, з метою отримання прибутку.

Для особистого селянського господарства характерний ряд ознак, які дозволяють визначити його особливості як правової категорії, зокрема: є видом господарської діяльності, спрямованої на виробництво, переробку і споживання сільськогосподарської продукції; спрямоване насамперед на задоволення власних потреб селянина у сільськогосподарській продукції; не являється формою підприємницької діяльності і не підлягає державній реєстрації; право на ведення особистого селянського господарства мають виключно фізичні особи – громадяни України, громадяни інших держав, особи без громадянства; підлягає обліку, який здійснюють сільські, селищні, міські ради – за розташуванням земельної ділянки в порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади з питань статистики тощо [2, ст. 283]. Вищезазначені ознаки дозволяють виокремити особисте селянське господарство від подібних у законодавстві організаційно-правових форм господарської діяльності.

Як формі аграрного виробництва особистому селянському господарству притаманні соціальні та економічні функції. Ці функції проявляються через особливості даної організаційно-правової форми господарської діяльності. До соціальних функцій можна віднести: формування бережливого ставлення до землі та природи; трудове виховання та професійна орієнтація молоді; формування у громадянина якостей, які необхідні для підприємця, зокрема ініціативність, самостійність, навички ведення господарства.

До економічних функцій відносяться: більш оперативна реалізація малими партіями свіжої продукції, що швидко псується; підвищення якості земельних ділянок; отримання за рахунок високої якості робіт більшої кількості продукції; заощадження витрат на виробниче будівництво за рахунок використання дрібних господарських будівель тощо [2, ст. 285].

Зрозуміло, що зв'язок між поняттям, ознаками та функціями такого виду діяльності, як особисте селянське господарство, є неодмінно тісним й нерозривним. І тільки розкривши їх, нам вдається розглянути з різних

перспектив та взаємопов'язаних сфер людської діяльності особливості його економічної та юридичної природи, інакше кажучи, його сутність.

Таким чином, проаналізувавши всю наявну інформацію, та, звернувшись до діючого законодавства України, нам вдалося отримати відповіді на ряд запитань, які так чи інакше, але закономірно, постають перед багатьма дослідниками при вивченні даної правової дисципліни.

Список використаних джерел

1. Про особисте селянське господарство: Закон України від 15 травня 2003 р. № 742-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 29. Ст. 232.

2. Аграрне право України: навчальний посібник / [Т. Є. Харитоновна, І. І. Каракаш, Х. А. Григор'єва та ін.] ; за ред. Т. Є. Харитонової, І. І. Каракаша. – Одеса : Юридична література, 2017. – 436 с.

Науковий керівник: д.ю.н., доцент Гавриш Н.С.

Середенко Марина Петрівна

*студентка 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПОРІВНЯЛЬНИЙ АНАЛІЗ ІНСТИТУТУ ДОБРОСУСІДСТВА ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ ТА ІНШИХ КРАЇН

Питання інституту добросусідства є доволі актуальними, оскільки природа нерухомих речей, зокрема земельної ділянки є такою, що їх цінність і якість великою мірою залежить від оточуючого їх простору. Зокрема, питання добросусідства досліджували такі вчені: Андрейцев В.І., Бусуйок Д.В., Кулинич П.Ф., Мірошніченко А.М., Носік В.В., Правдюк В.М., Саркісова Т.Б. та інші. Проте, незважаючи на таку значимість питання, на думку деяких вчених, інститут добросусідства в земельному праві «не є сформованим в такій мірі, як, наприклад інститут права власності на землю чи інститут права користування землею» [1]. Саме тому порівняльна характеристика норм українського законодавства із регулюванням цих відносин в інших країнах могла б допомогти вирішити і проблемні питання, які виділяються науковцями і практикою.

Інститут добросусідства бере свій початок ще із часів римського приватного права, де воно розглядалось як один із видів обмеження права власності. Звичаєве право і закон, а потім і преторське право звужували вільну реалізацію права власності керуючись «загальним благом» та інтересами окремих осіб, переважно сусідів. Певні обмеження власності

були введенні і законами XII таблиць, зокрема власник зобов'язаний був випускати на свою ділянку протягом дня сусіда для збирання плодів, які падали з дерев, які росли на земельній ділянці сусіда; також власник земельної ділянки міг зрізати гілки дерев сусіда, зрубати дерево, що переросло на його ділянку.

Але разом із тим існував принцип, якого і близько немає в сучасному українському законодавстві – принцип «нормальної діяльності власника». Він означав, що сусід повинен був терпіти стік води із сусідньої ділянки розташованої вище, дим і кіптяву, що поширилась внаслідок дозволеної господарської діяльності (на полі, на городі). Зокрема, наприклад, польові роботи і пов'язані із ними шуми, що створював сусід, прирівнювались до природних явищ, і тому не можна було ставити питання про порушення прав власника сусідньої земельної ділянки. Тобто виникав критерій терпимості щодо діяльності сусіда, вільного в межах всього володіння [2].

В радянський період деякі аспекти питання добросусідства були врегульовані наступними законодавчими актами, зокрема: ст. 23 Земельного кодексу УРСР від 22 листопада 1922 р. містила загальне обмеження реалізації прав землекористувачів з метою недопущення порушення інтересів сусідніх землекористувачів; у ст. 23 Земельного кодексу УРСР від 8 липня 1970 р. на землекористувачів покладался обов'язок не чинити на наданих їм земельних ділянках дій, які порушували б інтереси сусідів [3]. Аналогічна норма містилась у ст. 40 і ст. 42 Земельного кодексу 1990 р., в редакції від 13 березня 1992 р. положення ст. 40 були дещо розширені і деталізовані переліком дій, які б мали вчиняти або не вчиняти власники і землекористувачів порядку добросусідства. Зважаючи на розвиток суспільних відносин Земельному кодексу України 2001 р. було необхідно вибудувати цілий інститут добросусідства. І оскільки погляди на урегулювання цих відносин в країнах Західної Європи було безпосередньо перейнято із римського приватного права, а в національному законодавстві вони були опосередковані радянським періодом, то відповідно і правове регулювання добросусідства законодавством України та країн Західної Європи і деяких пострадянських держав, які перейняли західноєвропейський погляд, наприклад Республіки Молдова, Азербайджанської Республіки, Грузії, різняться.

На відміну від положень ст. 103 ЗК України, яка поділяє опосередковані впливи на сусідні володіння на допустимі, надмірні та неприпустимі; положення § 906 Німецького цивільного уложення 1900 р. в редакції від 2002 р. визначає, що власник земельної ділянки не може перешкоджати впливу з іншої земельної ділянки газом, запахом, парою, димом, теплом, шумом, вібрацією і іншим подібним чином, якщо такий вплив не обмежує або не значно обмежує його у використанні земельною ділянкою або обумовлений таким використанням землі, яке можна

вважати нормальним з врахуванням місцевих умов і можливої експлуатації таких земель. Подібним чином регулюється це питання і ст. 648 Швейцарського цивільного кодексу 1907 р. в редакції від 2001 р., ст. 844 Італійського цивільного кодексу 1942 р., главою другою «Сусідське право» книги другої Цивільного кодексу Грузії від 26.06.1997 р. Тобто, в даних нормах права принцип «нормальної діяльності власника» використовується поряд недопустимістю обмеження нормального використання земельної ділянки [5].

Застосування принципу «нормальної діяльності власника» в українському законодавстві дало б змогу вирішити питання, яке давно ставиться науковцями і практиками щодо конкретизації норм інституту добросусідства. Ця проблема виражається в тому, що в деяких випадках є складним визначити ту межу, коли вплив на земельну ділянку є допустимим, а коли недопустимим, оскільки критерій допустимості є оціночним поняттям і в схожих випадках суди можуть виносити зовсім різні рішення. У випадку, якщо б національне законодавство використовувало принцип «нормальної діяльності власника», то вирішення таких питань було б простішим. Тоді необхідно було б виходити із того, тримає такий власник тварин для власних потреб, чи ні. А у випадку тримання таких тварин для підприємницьких потреб, необхідним було б застосування компенсації постраждалій стороні, що також було б непогано закріпити в національному законодавстві. Використання такого принципу допомогло б вирішити проблему щодо правової визначеності норм інституту.

Отже, для вдосконалення інституту добросусідства в українському законодавстві необхідним є внесення положень про те, що власник сусідньої земельної ділянки та/або землекористувач не може заборонити здійснення впливу із сусідньої земельної ділянки, якщо воно зумовлено її звичним використанням, а також про право на отримання грошової компенсації у випадку порушення правил добросусідства.

Список використаних джерел

1. Кулинич П.Ф. Право добросусідства за земельним законодавством України // Земельне право України. – 2006. – № 1. – С. 25-33.
2. Римское право [Текст] : курс лекций / И. Б. Новицкий. – Москва : Гуманитар. знание, ТЕИС, 2005. – 310 с.
3. Лобов О.А. Добросусідство в земельному праві України: історико-правовий аспект // Проблеми законності. – 2011. – № 116. – С. 102-107.
4. Лобов О.А. Загальна характеристика добросусідських правовідносин за земельним законодавством України // Проблеми законності. – 2012/119. – С. 255-263.

5. Федорович В. Добросусідство як інститут земельного права України// Земельне право України. – 2008. – № 1. – С. 24-32

6. Мироненко І. Регулювання опосередкованих впливів на сусідні володіння у відносинах добросусідства // Цивільне право. – 2007. – № 8. – С. 32-35

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Сорока Оксана Богданівна

*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЩОДО ПИТАННЯ ЗАКОННОСТІ ЗДІЙСНЕННЯ ЗАБУДОВИ В МЕЖАХ ПЛЯЖНИХ ЗОН: НАСЛІДКИ ТА ШЛЯХИ ЇХ УСУНЕННЯ

Відповідно до Земельного Кодексу України, всі землі України поділяються на певні категорії, кожна з яких має свій відповідний правовий режим. Але, як показує практика, нормативно-правових актів регулювання і охорони цих земель номінально недостатньо для ефективного функціонування їх законодавчого призначення.

Однією із категорій земель є землі водного фонду, зайняті морями, річками, озерами, водосховищами, іншими водними об'єктами; прибережними захисними смугами вздовж морів, річок та навколо водойм, крім земель, зайнятих лісами тощо. У межах прибережної захисної смуги морів та навколо морських заток і лиманів встановлюється пляжна зона, у межах якої забороняється будівництво будь-яких споруд, крім гідротехнічних, гідрометричних та лінійних. Саме ця норма законодавства є неоднозначно вживаною на практиці.

Територія України омивається двома морями: Чорним та Азовським, що дозволяє реалізовувати рекреаційну функцію відповідних територій. Але існує проблема незаконної забудови пляжів. Ця проблема є не тільки достатньо розповсюдженою і не до кінця врегульованою законодавством, але й характеризується негативним, критичним явищем для навколишнього середовища.

Наслідків таких незаконних діянь декілька. По-перше, це спричинення загрозливої ситуації зміни рекреаційного призначення даних земельних ділянок. Забудовники дуже часто порушують інженерні роботи, не дотримуючись будівельних норм та правил, що також стосується не тільки забудови пляжів, але й інших земельних ділянок. У зв'язку з цим, трапляються зсуви, що призводять не тільки до матеріальних збитків, але

й людських жертв, де однією із основних чинників виникнення цього природного явища і є будівельна й господарська діяльність.

По-друге, скорочується кількість пляжів у зв'язку із будівництвом, через що відбувається значний наплив великої кількості відпочиваючих на незначну територію пляжів. Унаслідок цього спостерігається деградація екосистеми, збільшення рекреаційного навантаження, як понад нормове забруднення – це третя складова даної проблеми.

Дане явище є негативним не тільки для місцевих жителів, але й для цілої країни, тому на відповідні органи, які реалізують державну політику у сфері охорони цих земель, покладаються значні повноваження та прості надії населення.

Національне законодавство надає достатньо нормативно-правових актів регулювання цього питання, але чомусь у результаті спостерігається неоднозначний результат. У загальному ця проблема не була б такою масштабною, якби населення і органи влади замислились про можливу майбутню природну катастрофу. Україна є багатомановитим на природні, земельні ресурси, які дозволяють збагачувати і розширювати економічний потенціал нашої країни, активно сприяти розвитку туризму. Тому раціональне мислення стосовно цього ж таки раціонального використання земельних ділянок є першочерговим.

Є два можливі варіанти вирішення цієї ситуації. Перший, як непередбачувано звучить, – відповідальність людей не тільки перед законом, але й перед своїми нащадками, розуміння трагічних наслідків їхньої діяльності у майбутньому. У юридичній літературі, це поняття характеризується «правосвідомістю», як одна з форм суспільної свідомості. Адже якщо кожен старатиметься діяти у інтересах суспільства, екології – у нас не виникатимуть різнобічності у поглядах правомірного користування благами природи.

Другий варіант, це посилення відповідальності виконавчої гілки влади. Саме застосування чинного законодавства при видачі дозволів на використання вказаних земельних ділянок має ґрунтуватися на вищезазначених принципах. Допоміжними заходами в цьому випадку можуть бути збільшення кількості інспекцій, введення додаткових санкцій як адміністративно-правових, так і кримінально-правових.

І тільки при спільних діях та прагнень покращити стан земель, екології та екосистеми в цілому – можна досягти збереження нашої природи, і довголіття жителів нашої планети.

Список використаних джерел

1. Водний кодекс України: від 6 червня 1995 р. // Відомості Верховної Ради України. 1995. № 24. Ст. 189.

2. Земельний кодекс України: від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.

3. Про курорти: Закон України від 5 жовтня 2000 р. // Відомості Верховної Ради України. 2000. № 50. Ст. 435.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Стаднік Олександра Ігорівна

*студентка 2 курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ВІДШКОДУВАННЯ ШКОДИ ЗА ЕКОЛОГІЧНІ ПРАВОПОРУШЕННЯ

Екологічна права людини є непорушними і невідчужуваними, адже вони перебувають у прямому тісному зв'язку з правом на життя. Це зумовлено тим, що задоволення життєво-необхідних потреб і розвиток людини відбувається в процесі її взаємодії з навколишнім природним середовищем. Так, у ст. 50 Основного закону України закріплюється право на безпечне для життя і здоров'я довкілля та гарантується відшкодування заданої порушенням цього права шкоди, як один із принципів екологічного права. Правовий засіб реалізації конституційної гарантії компенсації шкоди, втілено в праві громадян подання до суду позовів до державних органів, підприємств, установ, організацій і громадян про відшкодування шкоди, заподіяної їх здоров'ю і майну внаслідок негативного впливу на навколишнє природне середовище [1].

Особливості застосування юридичної відповідальності за екологічні правопорушення в контексті компенсації екологічної шкоди пов'язані з комплексним інтегрованим характером екологічного права та становить значний науковий інтерес. При цьому окремі аспекти відшкодування шкоди за екологічні правопорушення досліджували такі відомі вчені-правознавці, як Андрейцев В.І., Каракаш І.І., Мірошніченко А.М., Семчик В.І., Кулинич П.Ф.

Підставою для притягнення до юридичної відповідальності є факт вчинення правопорушення. Об'єктивний результат екологічного правопорушення – заподіяння шкоди природному середовищу чи конкретним природним об'єктам шкоди або створення реальної загрози заподіяння такої шкоди [2, с. 340].

Зазвичай відшкодування шкоди за екологічне правопорушення зводиться до відшкодування заподіяних збитків, що притаманне цивільно-правовій санкції. Збитки відшкодовуються в повному обсязі, якщо

договором або законом не передбачено відшкодування в меншому або більшому розмірах [3]. Аналогічні положення містяться в статті 69 Закону України «Про охорону навколишнього природного середовища».

Багатоаспектний склад такої шкоди призвів до розмежування деякими дослідниками шкоди екологічної та економічної (збитку). Економічна шкода завдається окремим об'єктам і носить матеріалізований характер у формі погіршення їх якості, знищенні, викраденні тощо. При цьому шкода завдається власникам чи природокористувачам. Екологічна шкода характеризується безпосереднім погіршенням якості всього природного середовища, його забрудненням, виснаженням ресурсів, створенням загрози генетичних змін в живих організмах

Особливістю екологічної шкоди є невідновлюваність якості довкілля; вона не завжди може бути відтворена та об'єктивно оцінена в грошовому виразі, адже природні об'єкти не мають споживчої вартості. Вважаємо, що в такому разі йдеться про компенсацію економічної шкоди, завданої екологічним правопорушенням. Тобто відшкодування неoderжаних прибутків за час, необхідний для відновлення здоров'я, якості навколишнього природного середовища. Відтворення природних ресурсів до стану, придатного для використання за цільовим призначенням і становить відшкодування екологічної шкоди.

Особливістю визначення розмірів екологічної шкоди є таксовий метод обчислення, що переважно застосовується. Такі такси, затверджені постановами Кабінету Міністрів України, існують стосовно відшкодування шкоди, заподіяної територіальним і внутрішнім морським водам, зеленій рослинності у населених пунктах, лісовим об'єктам, природно-заповідного фонду, об'єктам тваринного і рослинного світу, проте не передбачені для відшкодування шкоди земельним ресурсам, корисним копалинам надр, повітряному басейну, що становить проблему недостатньої врегульованості правової охорони цих об'єктів.

Наслідком екологічного правопорушення, окрім майнової (економічної) шкоди, заподіяної природокористувачам у вигляді втрат, у зв'язку із знищенням чи пошкодженням речі, упущеної вигоди та шкоди, завданої безпосередньо об'єктам навколишнього природного середовища (екологічної шкоди) існує шкода, що завдана життю або здоров'ю людини. Тож доцільно виділяти окремо антропогенну шкоду, спричинену екологічним правопорушенням як окремий вид шкоди, адже на практиці досить складно визначити розмір збитків завданих життю і здоров'ю людини у грошовому еквіваленті. Незважаючи на те, що компенсації підлягає неoderжаний прибуток за час відновлення здоров'я, визначити «вартість» негативних генетичних змін, чи майбутнього довгострокового погіршення стану здоров'я майже неможливо. Ситуація ускладнюється відсутністю достатнього правового регулювання відшкодування антропогенної шкоди, що становить нагальну теоретико-практичну проблему.

Таким чином, недосконалість правової регламентації визначення та відшкодування шкоди, завданої порушенням законодавства про охорону навколишнього природного середовища, недостатньо повне теоретичне осмислення заважає, а інколи робить неможливим практичне розв'язання цієї проблеми.

Список використаних джерел

1. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 року. // Відомості Верховної ради України. 1996. № 41. Ст. 546 з наступними змінами і доповненнями.

2. Екологічне право України: навчальний посібник / за ред. проф. І.І. Каракаша, д.ю.н. Т.С. Харитонової, к.ю.н. А.І. Черемної; вид 1-е. Одеса: Гельветика, 2018. 408 с.

3. Цивільний кодекс України від 16 січня 2003 року // Відомості Верховної Ради України. 2003. № № 40-44. Ст. 356.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Стодолінська Ольга Василівна

*студентка 2-го курсу факультету цивільної та господарської юстиції
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМИ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ОХОРОНИ ЗЕМЕЛЬ ВІД ДЕГРАДАЦІЇ В УКРАЇНІ

Стан земельних ресурсів в Україні наближається до критичного. За період проведення земельної реформи значна кількість проблем у сфері земельних відносин не лише не розв'язана, а й загострилася. Проблема деградації земельних ресурсів в Україні на сьогоднішній день є досить гострою. Прогнози на майбутнє, якщо будуть збережені нинішні темпи деградації ґрунту (затоплення, ерозія, зміни клімату тощо), є досить невтішними. Рівень родючості може досягнути критичного значення уже через 20–30 років.

Всебічний аналіз засвідчує, що зниження родючості ґрунтів України пов'язане як з природними чинниками, так і з виробничою діяльністю людини. Вони чітко взаємопов'язані й основними з них є: ерозія ґрунтів, дегуміфікація, від'ємний баланс поживних елементів, забруднення ґрунтів важкими металами, залишками пестицидів і мінеральних добрив, радіонуклідами, біологічним різноманіттям, ущільненням ґрунтів сільськогосподарською технікою тощо.

Розглянемо вищевказані чинники зниження родючості ґрунтів детальніше. Агропромислова діяльність в Україні має негативні наслідки, зокрема, такі як: виснаження родючих чорноземів, промислове забруднення, застосування нітратних і азотних мінеральних добрив, недосконалість технологій вирощування сільськогосподарських культур тощо.

Правове регулювання у сфері охорони земель здійснюється відповідно до Конституції України, Земельний кодекс України, Законів України «Про охорону земель», «Про державний контроль за використанням та охороною земель» та інших нормативно-правових актів.

Ще однією важливою проблемою є знищення родючого шару ґрунту (дегуміфікація). Цей процес активізується в ґрунтах за відсутності збалансованого застосування міңдобрив, спалювання солом, ігнорування правил чергування сівозмін тощо. Ця проблема призводить до малопродуктивності ґрунтів. За останнє десятиліття товщина гумусового шару зменшилась на 20 %.

Недотримання аграрних технологій залишається болючим питанням для України. Вирощування найбільш прибуткових сільськогосподарських культур (соняшник, ріпак тощо) щороку і на одних і тих же полях виснажують ґрунт. Неприпустимим є те, з точки зору збереження родючості ґрунту, що соняшник займає майже 40 % від загальної посівної площі [1].

Більше 35 % сільськогосподарських угідь України піддалися ерозії. Відбувається це з різних причин, прикладом може бути активне використання хімічних добрив, що призвели до збільшення площі кислих ґрунтів; безконтрольне вирубування лісів; неправильні методи землеробства; водна, вітрова, яружна ерозії тощо. Ерозія ґрунтів України прискорюється, внаслідок чого відбувається опустелювання, замулення річок, утворених греблями водосховищ та ін.

До цього часу в Україні ще не створено належної інформаційної бази, ефективного управління земельними ресурсами; у зв'язку з недостатньою кількістю коштів, технічних засобів, відсутністю організаційно-методичних положень гальмується та уповільнюється створення Національного земельного банку даних про стан земель, ведення земельної реєстрації, діяльності моніторингу земель. Недостатньою мірою поповнюються планово-картографічні матеріали, не існує об'єктивної оцінки ґрунтів унаслідок припинення суцільних ґрунтових обстежень [2].

Частковим вирішенням проблеми є консервація земель. Вона дозволить уникнути деградації найціннішого ресурсу України – її ґрунтів, насамперед чорноземів. А також дозволить сконцентрувати сили та засоби на найбільш родючих ґрунтах та підняти їхню продуктивність. Проте, цього мало для вирішення наявних проблем.

Отже, проаналізувавши вище викладене, можна побачити, що стан ґрунтів в Україні під впливом надмірно інтенсивних і незбалансованих агротехнологій проявляє явну тенденцію до погіршення. Для того, щоб

запобігти деградації земель України потрібно адаптувати національне екологічне та земельне законодавство до європейських основ навколишнього середовища; запровадити комплексну державну політику зі збереження екосистеми (відновити ліси, зокрема, захисні лісові смуги, стимулювавши заліснення); боротись з опустелюванням, адже це є невід'ємною частиною комплексного розвитку земельних ресурсів; встановити додаткові обмеження (обтяження) у використанні земель, які знаходяться в оренді; стимулювати та заохочувати орендарів зберегти родючість орендованої землі; підвищити рівень агрономічних знань у орендарів; впроваджувати ресурсозберігаючі методи ведення сільського господарства в поєднанні з боротьбою проти ерозії ґрунтів; розробити проект, який забезпечить еколого-економічне обґрунтування сівозміни; вжити заходи щодо збереження та відтворення родючості ґрунтів, здійснювати ефективний контроль за гумусним станом ґрунтового покриву та своєчасно виявляти зміни, які у майбутньому можуть призвести до негативних наслідків у землекористуванні.

Список використаних джерел

1. Боднар-Коваленко І. Деградація земельних ресурсів в Україні [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://nationalcorps.org/blog/degradacija-zemelnih-resursv-ukrani>.
2. Волощук М. Деградація ґрунтів – глобальна екологічна проблема / М. Волощук // Вісник Львівського університету. Серія географічна. 2017. Випуск 51. С. 63–70.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Ткачов О. О.

*студент 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національний Університет «Одеська юридична академія»*

ІМПЛЕМЕНТАЦІЯ ЄВРОПЕЙСЬКОГО ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА

Сьогодні основні реформи у сфері довкілля в Україні відбуваються, головним чином, на виконання екологічної складової Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. Угода вже ратифікована усіма державами-членами ЄС, тому із 1 вересня 2017 року застосовується повністю, а не в тимчасовому режимі, як це було одразу після її підписання. Це означає, що спектр питань, які Україна повинна реформувати у сфері довкілля, розширився і тепер не буде зосереджений лише на питаннях апроксимації,

а й включатиме, серед іншого, співпрацю між Україною та ЄС з конкретних екологічних тематичних сфер.

Перегляд імплементації в екологічній сфері був започаткований Комюніке “Вигоди від екологічної політики ЄС через регулярний Перегляд імплементації в екологічній сфері” (2016). Така ініціатива свідчить про бажання Європейської Комісії взяти на себе зобов’язання краще імплементувати екологічну політику і право, а також працювати більш прозоро та залучати зацікавлених осіб до процесу.

До основних принципів Перегляду імплементації слід віднести: інклюзивність, що передбачає залучення до процесу зацікавлених осіб, і не лише органів держав-членів, а й приватного сектору та громадських організацій; гнучкість, що передбачає можливість застосування різних підходів для різних держав-членів навіть при використанні єдиної методології Перегляду імплементації; забезпечення участі та синергії з роботою щодо імплементації в екологічній сфері, яка вже проводиться [1].

Не лише в Україні, але й в ЄС та його державах-членах існує потреба в покращенні застосування політики та права, зокрема, у сфері довкілля. Досудові та судові процедури для забезпечення належного застосування права ЄС державами-членами не завжди є дієвими, тому нові, так звані “м’які”, інструменти можуть допомогти вирішити проблеми на ранній стадії та боротися з першопричинами недотримання.

Важливість настанов ЄС є основою до змін, але результат залежить саме від української держави та її змоги до дій.

По-перше, якщо ми будемо використовувати «Перегляд імплементації в екологічній сфері» ЄС, вивчаючи проблеми з якими зіштовхнулися інші держави в процесі імплементації європейського напрямку і законодавства у кожній сфері, в якій Україна намагається зробити реформування.

По-друге, Україна має змогу долучитись саме до механізму Перегляду як спостерігач на різних рівнях, таких як: урядовому, парламентському та громадському рівні.

По-третє, Україна могла б запровадити та застосовувати в державі подібний механізм, завдяки якому з’явилися б відповіді «що працює, а що не працює» [2].

Говорячи про перспективи можливого застосування в Україні Перегляду імплементації в екологічній сфері, можемо розглянути три базових сценарії:

Використання Україною результатів Перегляду імплементації в екологічній сфері ЄС. Це означає, що першопричини поганої імплементації та інші проблемні моменти, з якими зіштовхуються держави-члени в процесі імплементації екологічного законодавства та політики, Україна може враховувати вже на стадії планування та розробки своїх реформ, зокрема в процесі прийняття стратегій, нормативно-правових актів.

Залучення України до механізму Перегляду імплементації в екологічній сфері як спостерігача. Таке залучення є доцільним та найбільш ефективним за умови його реалізації на трьох рівнях: парламентському, урядовому, громадському.

Запровадження в Україні дієвого механізму покращення дотримання екологічного законодавства та впровадження екологічної політики за аналогією з Переглядом імплементації в екологічній сфері в ЄС.

Національний механізм покращення дотримання екологічної політики і законодавства міг би включати тіж елементи, що й європейський та мав би забезпечити залучення парламенту, а також зацікавлених сторін (громадськість, бізнес).

Список використаних джерел

1. Бізек В.А. Політика та право ЄС з питань, що стосуються довкілля: посібник / видав. Eptisa, 2013. – 168 с.

2. Микієвич М.М. Європейське право навколишнього середовища: навчальний посібник / видав. Екоправо-Львів, 2004. – 258 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Чумаченко І.Є.

Ткачѐв Олег Олегович

*студент 2 курсу факультета міжнародно-правових отношений
Національного университета «Одеская юридическая академия»*

ПРАВОВЫЕ АСПЕКТЫ МОРАТОРИЯ НА ПРОДАЖУ ЗЕМЕЛЬ СЕЛЬСКОХОЗЯЙСТВЕННОГО НАЗНАЧЕНИЯ

На сегодняшний день украинская земля имеет особое значение для всех украинцев и государства в целом. В Конституции Украины (ст. 14) [1] и Земельном кодексе Украины (ст. 1) [2] сказано, что земля является основным национальным богатством и находится под особой охраной государства. Украинские черноземы – это самое ценное сокровище, которое нуждается в бережном и эффективном использовании, что обеспечит богатство и процветание всего государства.

В структуре земельного фонда Украины одно из важных мест занимают земли сельскохозяйственного назначения, поскольку являются основным средством производства для различных отраслей промышленности. Именно установление особого правового режима в использовании земельных участков, при котором обеспечивается усиленная охрана земель, ограничение возможностей вывода их из

сельскохозяйственного оборота, повышение плодородия почв, требует углубленного изучения и исследования. В последние годы в стране актуальным является вопрос действия моратория на продажу сельскохозяйственных земель. Вопрос моратория на землю один из наиболее дискуссионных, поскольку переплетает большие бизнес-интересы.

Законом Украины «О внесении изменений в раздел X Переходных положений Земельного кодекса Украины» относительно продления запрета отчуждения сельскохозяйственных земель от 20.12.2018 г. № 2666-VIII, был продлен мораторий на продажу земель сельскохозяйственного назначения до 1 января 2020 и предполагает не допустить:

а) внесение права на земельную долю (пай) в уставные капиталы хозяйственных обществ;

б) куплю-продажу земельных участков сельскохозяйственного назначения государственной и коммунальной собственности, кроме изъятия (выкупа) их для общественных нужд;

в) куплю-продажу или иным способом отчуждение земельных участков и изменение целевого назначения (использования) земельных участков, находящихся в собственности граждан и юридических лиц для ведения товарного сельскохозяйственного производства, земельных участков, выделенных в натуре (на местности) владельцам земельных долей (паев) для ведения личного крестьянского хозяйства, а также земельных долей (паев), кроме передачи их по наследству, обмена земельного участка на другой земельный участок в соответствии с законом и изъятия (выкупа) земельных х участков для общественных нужд, а также кроме изменения целевого назначения (использования) земельных участков с целью их предоставления инвесторам – участникам соглашений о разделе продукции для осуществления деятельности по таким сделкам [3].

Мораторий на земли правительства объясняется тем, что это не продажа земли, а те правила, в которых существует оборот земель, поддерживается позиция права продажи прав аренды земли и отмечается, что самих моделей оборота земель существует много, и не все они предусматривают продажу земли.

А.М. Мирошниченко отмечает, что мораторий – это существенное препятствие на пути осуществления земельной реформы, успешное проведение которой невозможно без создания правовых предпосылок для оборота земель [4, с. 540].

Сам по себе мораторий сдерживает развитие сельской местности и сельского хозяйства, тем самым препятствуя перераспределению земельных ресурсов более эффективному собственнику и производителю, снижает цену аренды и доходы владельцев, а также он ограничивает

доступ к кредитным ресурсам. Для улучшения сельскохозяйственного сектора нужен благоприятный правовой климат. Поэтому важно помнить, что вопрос земли в значительной мере является политическим.

Итак, в заключение можно отметить, что важным и актуальным сегодня является закрепление правовых и организационных основ в сфере рынка земель и урегулирование отношений, возникающих между юридическими и физическими лицами, органами государственной власти и местного самоуправления, по сделкам с сельскохозяйственными земельными участками. Это и есть показателем необходимости принять Закон об обороте земель сельскохозяйственного назначения.

Список использованных источников

1. Конституция Украины от 28.06.1996 г. // Ведомости Верховной Рады Украины. 1996. № 30. Ст. 141.
2. Земельный кодекс от 25.10.2001 г. // Ведомости Верховной Рады Украины. 2002. № 3-4. Ст. 27.
3. Проект Закона о внесении изменений в раздел X «Переходные положения» Земельного кодекса Украины относительно продления запрета отчуждения сельскохозяйственных земель № 2666-VIII от 20.12.2018 г. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2666-19>
4. Мирошниченко А.М. Земельное право Украины: учебник / А.М. Мирошниченко. – 2-е издание, перераб. и перераб. – М.: Алерта; ЦУЛ, 2011. – 678 с.

Научный руководитель: к.ю.н., доцент Годованюк А.И.

Тоїчкіна Марина Русланівна

*студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРОБЛЕМА ПОДІЛУ ЗЕМЕЛЬ НА КАТЕГОРІЇ

У сучасному земельному законодавстві провідним та фундаментальним положенням є поділ на категорії земель за цільовим призначенням. Цей правовий інструмент забезпечує раціональне землекористування та охорону земель від антропогенного навантаження. У загальному розумінні, під цільовим призначенням земельної ділянки слід розуміти визначений законодавством правовий режим її експлуатації (використання), який забезпечує реалізацію права користування

земельною ділянкою у такий спосіб, що відповідатиме суспільним інтересам та не завдаватиме шкоди навколишньому природному середовищу. Всі землі України, залежно від цільового призначення, об'єднуються в певні категорії. На даний момент, незавершеність і недосконалість чинної нормативно-правової бази, що регулює поділ земель на категорії призводить до ряду проблем щодо забезпечення раціонального використання та охорони земель в Україні. У деяких випадках правовий режим земель, встановлений законодавством для певної категорії, може не відповідати передбаченому використанню земельної ділянки.

Проблема класифікації земель за цільовим призначенням належить до числа провідних завдань сучасної юридичної та землевпорядної науки на сучасному етапі землевпорядної реформи. Дослідженням цієї теми займалися такі науковці, як: Годованюк А.Й., Каракаш І.І., Кулинич П.Ф., Мірошніченко А.М., Носік В.В., Степська О.В., Харитонova Т.Є., Шульга М.В. та інші.

Згідно із статтею 19 Земельного Кодексу України, яка встановлює вичерпний перелік, існує дев'ять категорій земель. Цей перелік успадкований ще з радянських часів, з певним редагуванням, коли земля перебувала у виключно державній власності та її використання здійснювалося лише у дозвільному порядку [1].

По-перше, існуюча класифікація земель на категорії не охоплює всіх земель. Наприклад, взагалі поза межами існуючої класифікації земель залишаються землі загального користування населених пунктів, культового (церковного) фонду, космічного забезпечення, водно-болотних угідь і торф'яного фонду, мисливського фонду та підвищеної екологічної небезпеки, та інші. Навряд чи можна вважати задовільним те, що всі ці землі відносяться до «землям іншого призначення» [2].

По-друге, численні приклади свідчать про низьку ефективність дії норм, які передбачають цільове використання земель відповідно до правового режиму категорії, до якої вони належать. Не можна вважати позитивом те, що в межах категорії земель можуть бути земельні ділянки з правовими режимами, які істотно відрізняються навіть у межах однієї категорії земель. Наприклад, землі сільськогосподарського призначення як категорія включають землі: для ведення товарного сільськогосподарського виробництва, для ведення фермерського господарства, для ведення особистого селянського господарства, для ведення підсобного сільського господарства, для колективного або індивідуального садівництва, для сінокосіння і випасання худоби, для науково-дослідних і навчальних цілей, для пропаганди передового досвіду ведення сільського господарства та інші. Кожне з перерахованих цільових призначень характеризується власним правовим режимом, який відрізняється в межах однієї категорії. Наприклад, на землях особистого селянського

господарства не передбачено зведення капітальних будівель, в той же час, на землях, припустимо, для садівництва чітко визначено, що ці землі призначені, крім усього іншого, і для зведення необхідних будинків, будівель і т.д. Що різного у садах на землях для садівництва і садах на землях для особистого селянського господарства [3].

По-третє, недоліком сучасної класифікації земель можна вважати і її «розімкнення», обумовлене назвою останньої, дев'ятої категорії земель – «землі промисловості, транспорту ... та іншого призначення». Таке формулювання, на практиці, дає широке поле для зловживань органів державної влади та місцевого самоврядування при прийнятті рішень щодо встановлення та зміни цільового призначення земельних ділянок [4].

Вищеперелічений перелік проблеми не є вичерпним, що є у земельному законодавстві.

Отже, можна дійти висновку, що існуюча система класифікації земель себе зжила. Але на даний момент, зусилля органів державної влади спрямовані не на розробку нової системи класифікації, а на удосконалення існуючої.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.

2. Ніколайчук А.М. Сучасний стан і проблеми класифікації земель в Україні. «Землеустрій і кадастр» / Інтернет-ресурс: посилання за адресою: <http://masters.donntu.org/2013/igg/tymchuk/diss/indexu.htm>

3. Сидор В.Д. Правовий режим земель у земельному законодавстві України // Адвокат. 2010. № 8 (119).

4. Мирошниченко А. М. Проблемные правовые вопросы разделения земель на категории // Бюллетень Министерства юстиции Украины. 2005. № 12 (50). С. 42.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Тхір Надія Василівна
*студентка 2-го курсу соціально-правового факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ ЗАСАДИ ВИКОРИСТАННЯ ТА ОХОРОНИ ТЕХНОГЕННО ЗАБРУДНЕНИХ ЗЕМЕЛЬ

З кожним роком збільшується антропогенний вплив на землю. Будуються нові АЕС, збільшується кількість відходів, використовуються різноманітні технології, застосовуються пестициди і агрохімікати. Всі ці чинники істотно впливають на рівень забруднення земель. Тому, враховуючи інтенсивність процесів забруднення і деградації земель, це питання варте уваги.

На законодавчому рівні закріплено, що до техногенно забруднених земель відносяться землі, забруднені внаслідок господарської діяльності людини, забруднені хімікатами, важкими металами, радіаційно небезпечні та інші, їх використання встановлюється законодавством України [1].

Неналежне використання земель призводить до їх забруднення і деградації. Внаслідок застосування пестицидів, важких металів та інших хімічних елементів істотно знижується рівень стану та складу корисних властивостей земель, рівень родючості ґрунтів. Токсикація земель відбувається і у зв'язку з забрудненням промисловими викидами, відходами з будівництва, нафтовими продуктами, та іншим побутовим сміттям, а оскільки відновлення ґрунтів відбувається повільно, то необхідно застосовувати заходи реабілітації, які зможуть пришвидшити цей процес.

Розпочинати здійснення рекультивації забруднених земель необхідно з розробки способів їх використання в агропромисловому виробництві, що дозволили б якнайшвидше відновлювати такі землі та отримувати з них безпечну продукцію.

Ще одна категорія техногенно забруднених земель – це радіаційно небезпечні та радіоактивно забруднені землі. Таке забруднення теж спричинене діяльністю людей і в Україні є яскравий приклад – ЧАЕС. На радіаційно небезпечних землях неможливе проживання людей, виготовлення сільськогосподарської продукції та продуктів харчування, адже це землі, що зазнали інтенсивного забруднення радіонуклідами, ізотопами, плутонієм та іншими речовинами, які у свою чергу здійснюють опромінення всього навколишнього середовища. Що стосується радіоактивно забруднених земель, то вони потребують спеціальних заходів і засобів втручання, для обмеження додаткового опромінення і забезпечення нормальної господарської діяльності [3].

На таких територіях забороняється вирощення будь-яких рослин, тому що вони засвоюють радіонукліди з ґрунту, це проявляється у затримці росту, зменшенні рівня урожайності, зниженні репродуктивних властивостей, харчової якості врожаю, а через деякий час опромінення призводить до повної зупинки росту і загибелі рослин. Тому на вказаних землях час від часу необхідно проводити дезактивацію від радіоактивного забруднення. Для цього необхідно використовувати спеціальні препарати (фероцин), які б виводили з ґрунту радіоактивний цезій, ефективним також вважається вапнування ґрунтіва внесення мінеральних добрив. Такі заходи можуть вдвічі зменшити радіацію в ґрунті.

Не завжди техногенно забруднені землі можна відновити. В такому разі застосовується консервація. Вона передбачає припинення господарського використання земель, їх залуження або заліснення. Консервація земель відбувається з ініціативи власників земельних ділянок і землекористувачів, або за ініціативою уповноваженого органу. Для здійснення цієї процедури необхідно визначити техногенно забруднені землі за допомогою орієнтовних показників, що характеризують ґрунтові властивості і зумовлюють необхідність консервації земель за природно-сільськогосподарськими зонами [2].

Враховуючи все вищенаведене, можна зробити висновок, що з кожним днем зростає вплив людини на землю. У зв'язку з цим ми втрачаємо багато родючих ґрунтів, а для їх відновлення необхідно багато часу. Законодавством передбачені заходи відновлення і подальшого використання техногенно забруднених земель, проте, враховуючи продовження інтенсивного забруднення ґрунтів, все таки залишається перелік не вирішених проблем у цій сфері. До заходів, які б допомогли вирішити ці питання, можна віднести внесення органічних і мінеральних добрив, вимивання пестицидів зрошувальними водами, дотримання термінів і способів сівозмін, збору врожаю, правильну обробку ґрунту, вилучення забрудненого шару ґрунту і нанесення незабрудненого шару, плантажна оранка, обмеження викидів відходів, та ін. Також необхідно посилити контроль з боку держави з метою застосування законодавчих вимог щодо вказаної охоронної діяльності і посилити міри юридичної відповідальності за недотримання цих приписів.

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України: від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2002. – № 3-4. – Ст. 27.
2. Про затвердження Порядку консервації земель» : наказ Міністерства аграрної політики та продовольства України від 26 квітня 2013 року № 283 // [Електронний ресурс]. – Режим доступу: zakon2.rada.gov.ua/laws/show.

3. Про правовий режим території, що зазнала радіоактивного забруднення внаслідок Чорнобильської катастрофи: Закон України від 27 лютого 1991 р. № 791а-ХІІ // Відомості Верховної Ради УРСР. – 1991. – № 16. – Ст. 198.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

Урсол Анастасія Сергіївна

*студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ПРАВОВІ АСПЕКТИ ОХОРОНИ БІОСФЕРНИХ ЗАПОВІДНИКІВ

Біосфера є планетарним явищем і саме тому є важливою для існування людства. Праця і думка людини мають бути спрямовані на перетворення біосфери у ноосферу – явище і життєвий простір, що постане в інтересах всього людства. Проте, на жаль, внаслідок необдуманого шкідливого і споживацького впливу вона зазнає катастрофічних втрат. На сьогодні екологічна ситуація в Україні, як і в усьому світі свідчить про негативний вплив антропогенних чинників на довкілля, що призводить до зникнення великої кількості біологічних видів і загрози для існування багатьох з існуючих. Тому зараз особливого значення набуває збереження унікальних екологічних систем, усього різноманіття ресурсів біосфери, які нині перебувають під загрозою знищення через надмірну експлуатацію природних ресурсів.

Особливий статус в системі природних комплексів посідають біосферні заповідники, які виступають природоохоронними, науково-дослідними установами світового значення, що створюються з метою збереження в природному стані найбільш типових природних комплексів біосфери, здійснення фонового екологічного моніторингу, вивчення навколишнього природного середовища, його змін під дією антропогенних чинників.

Біосферні заповідники створюються на базі природних заповідників і національних природних парків із включенням до їх складу територій та об'єктів природно-заповідного фонду інших категорій та інших земель і належать до всесвітньої глобальної мережі біосферних заповідників. Біосферний заповідник виконує 3 головні функції: збереження ландшафтів, екосистем біорізноманіття; розвитку-сприяння економічному та людському розвитку без шкоди для екологічної та соціокультурної сфери; логістики-підтримка досліджень, моніторингу, освіти, інформаційного обміну щодо місцевих, національних та глобальних питань збереження та розвитку.

З метою ефективного виконання завдань щодо збереження біологічного й ландшафтного різноманіття і забезпечення сталого розвитку території, проведення зонування території біосферного заповідника Наказом Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 6 липня 2005 р., затверджено Положення про Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів [1]. Воно розроблено відповідно до екологічного законодавства України та міжнародного законодавства, перш за все Севільської стратегії та Статутних рамок Світової мережі біосферних резерватів ЮНЕСКО.

Питання створення, ефективного функціонування та міжнародно-правової охорони біосферних заповідників як глобальної мережі природоохоронних зон є особливо актуальним в даний час для багатьох держав, особливо тих, які поставили собі за мету, відповідно до Конвенції про охорону біологічного різноманіття 1992 р. досягти сталого використання біологічних ресурсів, а тим самим забезпечити своїм народам майбутнє. В Україні реалізовано низку положень Севільської стратегії для біосферних резерватів ЮНЕСКО. Сьогодні наша Національна мережа біосферних заповідників ЮНЕСКО складається з 6 національних – Чорноморський (1982), Асканія-Нова (1982), Карпатський (1992), Дунайський (1998), Шацький (2002), Деснянський (2009) і 2 транскордонних – польсько-словацько-український «Східні Карпати», румунсько-українських «Дельта Дунаю».

На території природних заповідників забороняється будь-яка господарська та інша діяльність, що суперечить цільовому призначенню заповідника, порушує біологічний розвиток процесів та явищ або створює загрозу шкідливого впливу на його природні комплекси та об'єкти [2]. Охорона біосферних заповідників здійснюється на основі принципу державного суверенітету щодо національних природних ресурсів, а тому держави відповідають за їх збереження. Успішне функціонування та розвиток системи біосферних заповідників вимагає теоретичних досліджень у галузі міжнародного права, навколишнього середовища та їх практичного втілення у міжнародно-правових актах, зокрема, укладення двохсторонніх і багатосторонніх міжнародних договорів з метою відновлення екологічної ситуації.

Найефективнішим засобом охорони видів тваринного й рослинного світу, унікальних і типових природних комплексів виступає розширення й підвищення репрезентативності мережі природно-заповідного фонду України, який є складовою частиною світової системи природних територій та об'єктів, що перебувають під особливою охороною [3]. Вкрай необхідним є вдосконалення комплексного управління у сфері формування, збереження й раціонального використання природних, зокрема біосферних заповідників, а також управління в цілому заповідною

справою в Україні, посилення юридичної відповідальності за порушення режиму заповідних територій та об'єктів. Проведення міжнародного співробітництва у цій царині, стане підґрунтям для залучення коштів інвесторів і сприятиме розвитку міжнародного туризму, що має вагоме значення для культурного зближення й духовного взаємозбагачення населення європейських держав.

Список використаних джерел

1. Про Проект організації території біосферного заповідника та охорони його природних комплексів (з додатком): Положення Міністерства охорони навколишнього природного середовища України від 06.07.2005 р. № 245 // Офіційний вісник України. 2005. № 31. Ч. 2. Ст. 1913.

2. Про природно-заповідний фонд України: Закон України від 16.06.1992 р. № 2456-XII // Відомості Верховної Ради України. 1992. № 34. Ст. 502.

3. Про Програму перспективного розвитку заповідної справи в Україні: Постанова Верховної Ради України від 22.09.1994 р. № 177/94-ВР // Відомості Верховної Ради України. 1994. № 48. Ст. 430.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Фартушок Анастасія Романівна

студентка 2-го курсу факультету адвокатури

Національного університету «Одеська юридична академія»

ЯДЕРНА ТА РАДІАЦІЙНА БЕЗПЕКА В СИСТЕМІ ЕКОЛОГІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

На сучасному етапі розвитку суспільства, в умовах інтенсивного застосування нових способів для перетворення атомної енергетики в тепло та електроенергію, виділення ядерно-радіаційної безпеки в системі екологічної безпеки відіграє важливу роль.

Загалом в Україні нормативно-правова база з питань розвитку та функціонування ядерної та радіаційної безпеки сформована. Базовим є Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» від 8 лютого 1995 року. У статті 1 зазначеного закону термін «радіаційна безпека» визначається як дотримання допустимих меж радіаційного впливу на персонал, населення та навколишнє природне середовище, встановлених нормами, правилами та стандартами з безпеки. Ядерна

безпека – це дотримання норм, правил, стандартів та умов використання ядерних матеріалів, що забезпечують радіаційну безпеку [1].

Проте, у науковій літературі «радіаційна безпека» визначена дещо по-іншому. Зокрема, Г.І. Балюк визначає це поняття як стан розвитку суспільних відносин у сфері використання ядерної енергії [2, с. 30]. О.В. Сушик, характеризуючи ядерно-радіаційну безпеку, зазначає, що вона є складовою екологічної безпеки в цілому та покликана забезпечувати гарантування права осіб на безпечне навколишнє природне середовище, а її функціонування викликано широким використанням джерел іонізуючого випромінювання природного і штучного походження [3, с. 57].

Отже, узагальнюючи законодавчі та доктринальні поняття можна сказати, що, радіаційна безпека – це певний стан відносин у суспільстві, за якого як теперішнім так і майбутнім поколінням гарантується безпека від негативного впливу іонізуючої радіації.

Законодавством визначені заходи забезпечення ядерно-радіаційної безпеки в Україні. Зокрема, Закон України «Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку» визначає такі як: створення правових основ системи управління та регулювання у даній галузі; встановлення прав та обов'язків органів державної влади та інших суб'єктів, діяльність яких пов'язана з використанням ядерної енергії; встановлення відповідальності; закріплення норм, стандартів та правил поведіння з іонізуючими речовинами; обов'язковості ядерного ліцензування та інші.

У науковій літературі також виділяють комплекс засад радіаційного захисту. До них належать: встановлення ядерного нормування, ліцензування захист населення і навколишнього природного середовища від іонізуючого випромінювання, встановлення правового режиму ядерних установок та правового режиму поведіння з радіоактивними відходами, врегулювання законодавством питання відповідальності за ядерну шкоду тощо [4, с. 279-285].

Для цього створена низка спеціальних органів, які діють у даній сфері, а саме: Державна інспекція ядерного регулювання України, яка діє згідно постанови Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року [5], Національна комісія з радіаційного захисту населення України, повноваження якої визначені у Положенні, затверджене Верховною Радою України від 6 жовтня 2009 року [6] та інші.

Слід також зазначити, що ще однією важливою складовою заходів ядерно-радіаційної безпеки є фінансування даного виду діяльності. Відповідно до Загальнодержавної цільової екологічної програми поведіння з радіоактивними відходами, фінансування має здійснюватися за рахунок Державного бюджету України, коштів Державного фонду поведіння з радіоактивними відходами та інших дозволених джерел [7].

Проте, зважаючи на економічне становище України, витрати на дану сферу у практичній площині не визначені як пріоритетні. Вважаємо, що для регулювання даного питання потрібне встановлення додаткових джерел фінансування, створення спеціальних фондів, адже вирішення даної проблеми є головною умовою для країн, які мають намір вступити до ЄС.

Отже, підсумовуючи можна сказати, що ядерна та радіаційна безпека є одним із найважливіших складових екологічної безпеки. Достатній її рівень досягається шляхом дотримання комплексу технічних, санітарних, організаційно-правових та інших вимог, що закріплені чинним законодавством.

Список використаних джерел

1. Про використання ядерної енергії та радіаційну безпеку: Закон України від 8 лютого 1995 року № 39/95-ВР // Відомості Верховної Ради України. – 1995. – № 12. – Ст. 81.
2. Балюк Г.І. Радіаційна безпека / Г.І. Балюк // Екологічна енциклопедія / редкол. А.В. Толстоухов [та ін.]. – К. : Центр екологічної освіти та інформації, 2008. –Т. 3. – 166 .
3. Сушик О.В. Правові засади забезпечення радіаційної безпеки за законодавством України: дис. канд. юрид. наук : 12.00.06. – Київ, 2010. – 120 с.
4. Екологічне право України: підруч. за ред. Каракаша І.І. – О.: Фенікс, 2012. – 788 с.
5. Про затвердження Положення про Державну інспекцію ядерного регулювання України: постанова Кабінету Міністрів України від 20 серпня 2014 року № 363 // Офіційний вісник України.– 2000. – № 46. – Ст. 35.
6. Про затвердження Положення про Національну комісію з радіаційного захисту населення України: постанова Верховної Ради України від 6 жовтня 2009 року № 1630-VI // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 49. – Ст. 743.
7. Про Загальнодержавну цільову екологічну програму поводження з радіоактивними відходами: Закон України 17 вересня 2008 року № 516-V // Відомості Верховної Ради України. – 2009. – № 5. – Ст. 8.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Канівець Л.А.

Чирка Тетяна Віталіївна

*студентка 2-го курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ЕЛЕКТРОННІ ЗЕМЕЛЬНІ ТОРГИ ЯК СКЛАДОВА СУЧАСНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

На сьогоднішній день, сучасні технології займають важливе місце у всіх сферах людської діяльності. У наш час питання проведення земельних торгів є дуже актуальним. Законодавство України встановило пріоритет такого способу торгів при купівлі – продажу або передачі в оренду земель. Трансформація земельних торгів в електронний формат це найбільш безпечний і послідовний спосіб розвитку ринку землі в цілому. Головним завданням яких, є зменшення корупційних ризиків і забезпечення справедливої конкуренції.

Розвиток аукціонної торгівлі почався ще за античних часів, коли на аукціонах в VI столітті до нашої ери продавали наречених. Про це, у своїх працях, згадує відомий древньогрецький історик Геродот. За часів Римської імперії на аукціонах люди продавали їхнє рухоме та нерухоме майно.

Сучасна форма аукціонів з ліцитатором, кроком та молотком була запроваджена в Нідерландах, після буржуазної революції, у центрі торгівлі – Амстердамі. В Радянські часи такий вид торгівлі не набув популярності, адже ціни на все встановлювались централізовано [1].

Коли Україна стала незалежною, уряд ввів аукціони, як засіб продажу державного майна. На той час, це було досить прогресивне рішення. Проте, суспільство розвивається, на заміну багатьом революційним рішенням приходять ще більш прогресивні. Люди більше не використовують паротяги та пароплави, газові лампи та телеграфи. На мою думку, прийшов час відійти від аукціонів зразка минулих сторіч, потрібно переходити до здобутків нової інформаційної епохи [1].

Запровадження в Україні проведення електронних земельних аукціонів при продажі права оренди сільськогосподарських земель державної власності містить ряд позитивних моментів.

По-перше, якщо порівнювати традиційні земельні торги з онлайн торгами, останні охоплюють найбільшу аудиторію учасників за малий проміжок часу. Це пов'язано з тим, що клієнтська база торгів не обмежується територією на якій розташовується земельний майданчик. Завдяки цьому, людина немає необхідності бути особисто присутньою на торгах, вона може брати участь в аукціоні з будь-якої точки. А як результат цього, зосередження торгів в одному місці допоможе виключити чинник розрізненості і територіальних обмежень [2].

Громадяни України, представники будь якого аграрного бізнесу, яких цікавить певна ділянка можуть брати участь в аукціоні. Чим більше представників під час аукціону, тим більша вірогідність зростання ціни для продавця. Відповідно, якщо людина бере участь у торгах її бажання вийти з потрібним товаром зростає.

По-друге, суттєво знижується відсоток корупції під час торгів. За традицією, під час звичайних публічних торгів організатора не цікавить прозорий продаж. Практикується проведення формального аукціону, простими словами для «галочки», організатор зацікавлений у проведенні аукціону між окремими людьми, яких він добре знає [2].

Велику роль відіграє місце, де розміщується інформація про майбутній аукціон. Зазвичай, це мало відвідувані сайти місцевих адміністрацій, інколи це засоби масової інформації із невеликим лімітованим тиражом. Це створює зручні умови для розвитку корупції. Можна навести такий приклад, коли у торгах беруть участь два знайомих, які роблять вигляд, що торгуються, а в результаті землю отримує той, хто наперед заплатив організатору хабар. Якщо ж брати онлайн аукціон, то всі бажаючі мають вільний доступ до інформації, рівні права та умови.

По-третє, електронні торги мають багато переваг для продавця. Практика показує, що при наявності великої конкуренції між учасниками торгів та реальній грошовій оцінці земельної ділянки, ціна може підніматись в процесі електронного аукціону в декілька разів.

В 2018 році відбувся перший онлайн аукціон на платформі OpenMarket державного підприємства “СЕТАМ” Міністерства юстиції України. В торгах брало участь п’ять областей України. В середньому, кінцева ціна порівняно із стартовою виросла втричі. Звичайно, в процесі береться до уваги вигідне розташування земельної ділянки та аналізується відповідність ціни.

Перший заступник Міністра аграрної політики зауважив, що позитивні наслідки онлайн аукціонів доводять необхідність такого формату торгів та можливість його впровадження як головного способу розпорядження землею. Даний проект допомагає коригувати систему, яка склалась на сьогодні, враховувати всі її технічні особливості. Стартові аукціони вже показали позитивний вплив на добробут місцевих громадян. За результатами перших електронних земельних торгів до місцевих бюджетів щороку надходитиме понад 630 тис. гривень [3].

По-четверте, якщо брати до уваги розвиток економіки, то спочатку потрібно розвивати аукціони пов’язані з правом оренди на земельну ділянку. З часом, варто переходити на державні землі встановлюючи відкритий ринок землі, якого з нетерпінням чекає українське суспільство. Важливо враховувати етапи розвитку, тому що декілька невірних кроків можуть знецінити земельну пропозицію. Але якщо продумувати, прогнозувати розвиток подій, можна отримувати гарні результати. На мою

думку, територіальним громадам було б вигідніше не продавати земельні ділянки відразу, а здавати їх в оренду. Завдяки цьому буде розвиватись механізм «cash flow» для місцевих бюджетів. Українська земля може стати реально вигідним товаром, а у випадку оренди –способом постійного отримання доходу [4].

По-п'яте, майбутніми замовниками електронних торгів можуть бути як органи місцевої влади, так і приватні особи, яких цікавить продаж земельної ділянки за найвигіднішою ціною. Онлайн торги нададуть доступ до участі в аукціонах і знімуть всі, навіть штучні, перешкоди для новачків. Ті люди, які не ризикнуть поставити свій пай на аукціон, зможуть відстежити наслідки безпосередньо по своєму сусідству, або в своєму районі, а потім зробити висновки, чи навіть скоригувати свої відносини з орендарем. Щодо купівлі, то вона може зацікавити як звичайних фермерів, так і великі холдинги, які мають бажання розширити свою зону обробітку [5].

Електронні земельні торги це важливий етап для створення ефективної та чесної системи продажу землі. На жаль, в Земельному кодексі України відсутня норма щодо обов'язковості електронних аукціонів. На даний момент, готуються зміни в нормативній базі щодо вирішення цього питання, адже земля повинна продаватись лише через відкриту і зрозумілу систему. Я маю надію, що зовсім скоро електронні земельні аукціони замінять застарілі публічні торги і земля буде найвигіднішим товаром, який приносить прибуток її власнику – тобто народу України.

Список використаних джерел

1. Земельний аукціон як механізм відчуження земельних ділянок (19 січня 2011) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://zsu.org.ua/andrij-martin/74-2011-01-19-10-42-31>.
2. Максим Мартинюк назвав три основні переваги електронних земельних торгів (21 вересня 2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.minagro.gov.ua/node/26334>.
3. В Україні відбувся перший електронний земельний аукціон (19 жовтня 2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://land.gov.ua/v-ukraini-vidbuvsia-pershyyi-elektronnyi-zemelnyi-auktsion/>
<https://nv.ua/ukr/ukraine/events/sim-prichin-zaboroniti-tvarin-v-tsirku-1482>.
4. Електронні земельні аукціони будуть проходити з використанням платформи ProZorro (25 червня 2018) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://minagro.gov.ua/node/25944>
5. Електронні земельні торги : відповідаємо на актуальні питання (24 січні 2019) [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <https://e-tender.ua/news/elektronni-zemelni-torgi-vidpovidayemo-na-aktualni-pitannya-227>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

Чепурная Ксенія Сергіївна

*студентка 2-го курсу судово-адміністративного факультету
Національного університету «Одеська юридична академія»*

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВИКОРИСТАННЯ ЗЕМЕЛЬ РЕКРЕАЦІЙНОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Кожна цивілізована держава покликана турбуватися про життя, здоров'я, безпеку і розвиток населення. Одним з найважливіших проявів «турботи» виступають заходи, спрямовані на відпочинок і відновлення працездатності населення, туризму та проведення спортивних заходів, які здійснюються на землях рекреаційного призначення. Україна наділена сприятливими природно-кліматичними умовами та наявністю різноманітних рекреаційних ресурсів і має величезний рекреаційний потенціал, який складає 9,4 млн. га (15,5 % території). Тому, актуальним є визначення особливостей правового регулювання у сфері використання земель рекреаційного призначення.

Окремі аспекти правового режиму земель рекреаційного призначення висвітлені в наукових працях таких відомих вчених-правознавців, як: П. Гудзь, М. Долішній, В. Євдокименко, Л. Канівець, В. Кифяк, А. Мельник, А. Черемнова, О. Шаптал та інших.

Правове регулювання зазначеної категорії земель здійснюється низкою законодавчих актів, зокрема Земельним, Водним і Лісовим кодексами України, Законами України «Про охорону навколишнього природного середовища», «Про охорону культурної спадщини» тощо. Відповідно до ст. 51 Земельного Кодексу України (далі – ЗКУ) до земель рекреаційного призначення належать земельні ділянки зелених зон і зелених насаджень міст та інших населених пунктів, навчально-туристських та екологічних стежок, маркованих трас, земельні ділянки, зайняті територіями будинків відпочинку, пансіонатів, об'єктів фізичної культури і спорту, туристичних баз, кемпінгів, яхт-клубів, стаціонарних і наметових туристично-оздоровчих таборів, будинків рибалок і мисливців, дитячих туристичних станцій та спортивних таборів, інших аналогічних об'єктів, а також земельні ділянки, надані для дачного будівництва та спорудження інших об'єктів стаціонарної рекреації. Землі рекреаційного призначення можуть перебувати у державній, комунальній та приватній власності [1].

Правове регулювання земель рекреаційного призначення – це встановлений законодавством порядок використання та охорони земель, що визначає права, обов'язки, обтяження прав і обмеження видів господарської діяльності власників земельних ділянок і третіх осіб з метою організації відпочинку населення, туризму та проведення спортивних заходів. Правове регулювання обумовлюється видами діяльності, для здійснення яких призначені землі цієї категорії [2].

Правове регулювання конкретної земельної ділянки рекреаційного призначення характеризується накладенням трьох складових: а) загальних вимог законодавства до всіх земель цієї категорії (загальне використання земель рекреаційного призначення); б) спеціальних вимог законодавства для певного виду земель рекреаційного призначення (спеціальне використання земель рекреаційного призначення); в) вимог, передбачених проектом землеустрою для конкретної земельної ділянки рекреаційного призначення.

Загальне використання земель рекреаційного призначення здійснюється відпочиваючими, які користуються цими землями безкоштовно, на умовах, встановлених законодавством, а також власниками чи користувачами цих земель. Вони можуть оплачувати рекреаційні послуги, але не є суб'єктами плати за землю. Приватизація земель рекреаційного призначення загального користування населених пунктів (парків, скверів тощо) забороняється, але вони можуть перебувати у приватній власності у тому разі, коли відповідні рекреаційні об'єкти створюються на землях приватної власності.

Спеціальне використання земель рекреаційного призначення здійснюється на праві власності, оренди землі, постійного землекористування, сервітуту тощо. Суб'єкти тут користуються правами на ці землі і зобов'язані вносити плату за використання відповідно до вимог законодавства.

Загальною вимогою виступає використання земель рекреаційного призначення згідно з цільовим призначенням і заборона діяльності, що перешкоджає чи може перешкоджати використанню їх за призначенням або негативно впливає чи може вплинути на природний стан цих земель. Водночас деякі види земель рекреаційного призначення характеризуються спеціальними вимогами щодо їх використання, що пов'язано з їх складом.

Правове регулювання конкретної земельної ділянки рекреаційного призначення може визначатися спеціальним проектом землеустрою щодо організації і встановлення меж територій рекреаційного призначення [3]. Встановлення охоронної зони земель рекреаційного призначення передбачає накладення певних обмежень (обтяжень) на власників і користувачів сусідніх земельних ділянок, має супроводжуватися відшкодуванням завданих їм збитків.

Правове регулювання земель рекреаційного призначення не є досконалим, адже наразі не існує спеціального нормативно-правового акту, який би був присвячений регулюванню лише цієї категорії земель. Тому з метою встановлення правових засад та порядку використання земель рекреаційного призначення, а також системи заходів, що забезпечують оздоровчі, пізнавальні, спортивні та культурно-розважальні потреби населення, вкрай необхідним є прийняття Закону України «Про землі рекреаційного призначення».

Список використаних джерел

1. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 р. // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.
2. Про охорону навколишнього природного середовища: Закон України від 25 червня 1991 р. // Відомості Верховної Ради України. 1991. № 41. Ст. 546
3. Про землеустрій: Закон України від 22 травня 2003 р. // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 36. Ст. 282.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О

Чумаченко Каріна Ігорівна, Жмурченко Юлія Костянтинівна
студентки 4 курсу факультету адвокатури
Національного університету «Одеська юридична академія»

ПОНЯТТЯ, ПРАВОВІ ОЗНАКИ ТА ПОРЯДОК СТВОРЕННЯ ФЕРМЕРСЬКОГО ГОСПОДАРСТВА

Фермерське господарство ще з давніх часів і до тепер є однією з організаційно-правових форм ведення сільського господарства, котра також є перспективною та сприяє самостійній заінтересованості виробника в наслідках закінченої роботи. Зародження фермерства в Україні було пов'язане саме з утворенням інституту приватної власності на землю. На сьогоднішній день, незважаючи на загальне прагнення щодо зменшення фермерських господарств, питання про організацію, розвиток та діяльність цієї форми господарювання не втрачає суттєвого значення та важливості на всій території держави. Адже, беручи до уваги всесвітню практику, ми можемо визнати, що малий та середній агровиробники є стержнем та основою аграрної економіки будь-якої держави. Всі ми знаємо, що завдяки фермерському господарству вирішується питання працевлаштування та зайнятості сільського населення.

Стаття 1 ЗУ «Про фермерське господарство» дає визначення, що фермерське господарство є формою підприємницької діяльності громадян, які висловили бажання виготовляти товарну сільськогосподарську продукцію, здійснювати її переробку та реалізацію з метою отримання прибутку на земельних ділянках, наданих їм у власність та/або користування, у тому числі в оренду, для ведення фермерського господарства, товарного сільськогосподарського виробництва, особистого селянського господарства, відповідно до закону. Фермерське господарство може бути створене одним або кількома громадянами України, які є

родичами або членами сім'ї, відповідно до закону. Фермерське господарство має назву та може мати печатки [1].

На основі аналізу правового статусу фермерського господарства можна виділити такі притаманні йому ознаки :

1) фермерське господарство складається з трьох компонентів майнового комплексу, земельної ділянки та громадян, які виявили бажання здійснювати товарне сільськогосподарське виробництво;

2) воно підлягає державній реєстрації як юридична особа або фізична особа – підприємець;

3) воно є суб'єктом підприємницької діяльності у сфері товарного сільськогосподарського виробництва, тобто діє на аграрному ринку з метою отримання прибутку.

До провідних завдань фермерського господарства треба віднести:

- забезпечення зайнятості людей сільської місцевості суспільно необхідною діяльністю, а також використання трудових ресурсів;

- виготовлення, переробку і реалізацію сільськогосподарської продукції;

- участь у розвитку та окультуренні місцевості, де розташоване фермерське господарство;

- цільове використання переданої йому земельної ділянки у власність або наданої в користування.

Фермерське господарство підлягає державній реєстрації як юридична особа або фізична особа-підприємець. Ця форма господарства діє на основі установчого документа. Для юридичної особи в нас передбачено, що це статут, для господарства без статусу юридичної особи – договір (декларації) про створення фермерського господарства. В цьому документі зазначаються найменування господарства, його адреса, предмет та мета діяльності, порядок формування складеного капіталу, органи управління, порядок прийняття ними рішень, порядок вступу до господарства та виходу з нього та інші положення, що не суперечать законодавству України.

Фермерське господарство, яке зареєстроване як юридична особа, має статус сімейного фермерського господарства, за тої умови що в його підприємницькій діяльності використовується праця саме тих людей, які є лише члени однієї сім'ї відповідно до ст. 3 Сімейного кодексу України.

Фермерське господарство без статусу юридичної особи має статус сімейного фермерського господарства, якщо використання праці членів такого господарства, якими є саме фізична особа – підприємець та члени її сім'ї відповідно до статті 3 Сімейного кодексу України. Головою сімейного фермерського господарства може бути тільки член відповідної сім'ї.

Включення сімейним фермерським господарством інших громадян відповідно може здійснюватися виключно для виконання сезонних та окремих робіт, які безпосередньо пов'язані з діяльністю господарства і потребують спеціальних знань чи навичок [2].

Право створити фермерське господарство має дієздатний громадянин України, у віці 18 років в якого є бажання на створення саме фермерське господарство.

Передумовою до створення фермерського господарства, є набуття громадянами, які мають право на створення фермерського господарства, права власності чи користування земельною ділянкою. Щодо строку створення фермерського господарства, то законодавство не передбачає граничний строк, але закріплено, що ФГ підлягає державній реєстрації у порядку який передбачений законом для державної реєстрації фізичних осіб-підприємців чи юридичних осіб.

Список використаних джерел

1. Про фермерське господарство : Закон України від 19 червня 2003 року № 973-IV // Відомості Верховної Ради України. 2003. № 45. Ст. 363.

2. Аграрне право України : навчальний посібник / Т.Є. Харитонova, І.І. Каракаш / Одеса «Юридична література» 2017.

Науковий керівник: д.ю.н., доцент Гавриш Н.С.

Шевченко Яна Михайлівна

*студентка 2 курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)*

Національного університету «Одеська юридична академія»

НЕЗАКОННА ПОРУБКА ЛІСУ: ПРИЧИНИ ТА СПОСОБИ ЇЇ ПОДОЛАННЯ

Питання щодо незаконної порубки лісу в Україні є надзвичайно актуальним. Хоча Україна має обмежені лісові ресурси, наша держава залишається одним із лідерів у Європі за обсягом експортних поставок деревної сировини. Зупинити процес вирубування лісів в Україні поки що не вдається ніякими попереджувальними засобами. Позитивного ефекту не дали й тимчасовий мораторій на експорт лісоматеріалів у необробленому вигляді, міжнародна сертифікація лісів (FSC) і навіть частково запроваджений електронний облік заготовленої деревини. За період з 2008 по 2018 р. питома вага незаконної порубки лісу в структурі злочинів проти довкілля зросла з 30,5 % до 60,5 % відсотка, а кількість злочинів за ст. 246 КК України лише збільшилась [1].

Існує низка причин через які в нашій державі виникають проблеми з незаконною порубкою лісів. Вчений Левченко Ю.О. запропонував

класифікувати причини незаконної порубки лісу залежно від галузі виникнення на соціально-економічні, правові, міжгалузеві тощо. Так до соціально-економічних причин варто віднести: стійке зростання ціни на деревину на зовнішньому і внутрішньому ринках; різниця в цінах на деревину на внутрішньому та зовнішньому ринка, і як результат, висока прибутковість незаконних заготовок; бідність і безробіття; низький рівень доходу населення. До правових причин можна віднести недосконалість українського законодавства: лісового, кримінального, адміністративного, митного; неефективність лісової охорони або її відсутність, а також нестача повноважень для достатньої охорони лісів або неправильна її організація.

До міжгалузевих та галузевих причин незаконних рубок можна віднести недостатню точність оцінки лісових ресурсів; низьку ефективність контролю за рухом деревини від лісопилки до споживача; відсутність міжвідомчої взаємодії щодо запобігання незаконних порубок лісу та нелегального обороту деревини.

Однією з основних причин вчинення незаконної порубки лісових насаджень є безперервний попит на деревину, яка видобувається злочинним шляхом, у зв'язку з цим незаконна порубка лісу є економічно вигідним видом промислу. Підприємці сфери лісового господарства часто порушують закон, щорічно збільшують обсяги порубки лісу, і на ринок надходить деревина, яка поставляється бракон'єрами, які не мають дозволу на порубку лісу. Водночас заходи державного примусу, як показує практика, не забезпечують досягнення превентивної мети покарання [2, с. 135-136].

На жаль, сучасний правовий порядок використання лісових ресурсів характеризується: 1) пасивною екологічною політикою; 2) нечітким регулюванням спеціального лісокористування; 3) недостатньо суворим та неналежним рівнем охорони лісів [3, с. 155]. Це дає поштовх до подальшого розроблення перспективних шляхів боротьби з незаконною порубкою лісу.

Необхідно відзначити, що сьогодні 87 % лісів перебувають в управлінні Державного агентства лісових ресурсів України та різних міністерств, 12,5 % – у муніципальному управлінні територіальних громад і тільки 0,1 % належить приватним особам. Державний орган та підпорядковані йому лісгосподарські підприємства видають спеціальні дозволи на заготовку деревини, безпосередньо здійснюють валові обсяги рубок лісу, а також займаються обробкою і продажем лісоматеріалів і при цьому одночасно забезпечують охорону лісів від незаконних рубок. Іншими словами, особливістю організації та ведення лісового господарства в Україні є поєднання державним органом зі спеціальними повноваженнями лісозаготівлі, деревообробки, реалізації лісопродукції на внутрішньому і зовнішньому ринках, а також охорони лісів від

незаконних рубок. Між тим в усьому цивілізованому світі охороною лісів займаються компетентні органи і громадськість, які жодним чином не пов'язані із лісгосподарською галуззю [3].

Отже, на основі проведених досліджень пропонуємо законодавчому органу розробити новітню, що відповідає вимогам сьогодення «Державну лісову програму України», в якій будуть розроблені економічні, екологічні та соціальні аспекти сталого розвитку лісового господарства на зразок фінської програми. Національні критерії і показники, на основі яких здійснюється екологічна сертифікація лісів, у багатьох випадках є вищими від тих, що передбачені законодавством Фінляндії.

Зокрема, пропонуємо посилити заходи державного контролю з метою більш раціонального використання лісових ресурсів, при якому максимальний економічний ефект бути досягнуто лише у тому випадку, коли буде здійснюватись мінімальний негативний вплив на довкілля. Важливим є урахування соціального аспекту, за яким людина існує як частина екологічної системи й природи, а отже і частина світу в цілому. В цьому значенні людина не може виступати лише стороннім спостерігачем, що існує окремо від навколишнього природного середовища. А також можливим заходом є створення сучасного, незалежного та дієвого Управління охорони лісових ресурсів України.

Список використаних джерел

1. Заїчко О.В. Запобігання незаконній порубці або незаконному перевезенню, зберіганню, збуту лісу : монографія / О.В. Заїчко ; [наук. ред. Б. М. Головкін]. – Харків : Право, 2019. – 192 с.

2. Левченко Ю.О. Незаконна порубка лісу: фактори детермінації та способи їх усунення [Текст] / Ю.О. Левченко // Юридичний науковий електронний журнал. – 2018. – № 4. – С. 134-136 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://lsej.org.ua/4_2018/37.pdf.

3. Заїчко О.В. Правовий порядок використання лісових ресурсів України [Текст] / О.В. Заїчко // Порівняльно-аналітичне право. – 2017. – № 2. – С. 152-156. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.pap.in.ua/2_2017/43.pdf.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Караханян К.М.

ПОРЯДОК ТА УМОВИ ПРИЙНЯТТЯ РІШЕННЯ ПРО ВИКУП ЗЕМЕЛЬНОЇ ДІЛЯНКИ

Специфічною підставою набуття права державної та комунальної власності на земельну ділянку, яка не є властивою для інших суб'єктів права власності, є викуп земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб та її примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності. Оскільки право власності при примусовому відчуженні земельної ділянки з мотивів суспільної необхідності припиняється всупереч волі попереднього власника, відносини з припинення прав власності попереднього власника і набуття прав власності новим суб'єктом мають бути вичерпно врегульовані на законодавчому рівні, аби виключити можливість будь-яких зловживань. У зв'язку з цим правові норми, що регламентують порядок та умови прийняття рішення про викуп земельної ділянки потребують подальшого вивчення та вдосконалення.

Як слушно зауважується в науковій літературі, вилучення земельної ділянки як основа припинення прав на земельну ділянку представляється більшості окремим юридичним фактом, а в дійсності є сукупністю послідовно виконуваних дій. Відповідно до ст. 7 Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності» (далі – Закон), суб'єкти, уповноважені приймати рішення про викуп земель, є органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування. Так, такі суб'єкти, відповідно до своїх повноважень і в порядку, визначеному зазначеним Законом, мають право придбати земельні ділянки, що перебувають у власності фізичних або юридичних осіб для суспільних потреб, вичерпний перелік яких встановлюється законом.

Суспільні потреби зазначені в ч. 1 ст. 7 Закону України «Про відчуження земельних ділянок приватної власності для суспільних потреб та її примусове відчуження з мотивів суспільної необхідності» [1].

Як звертається увага в науковій літературі, такий перелік є не зовсім аргументованим. Так, не логічно, що будівництво дошкільних навчальних закладів, майданчиків відпочинку, стадіонів та кладовищ віднесено до суспільних потреб, а розміщення таких об'єктів як школи, церкви, лікарні у Законі не передбачено [2, с. 310].

Як об'єкт викупу, земельна ділянка може належати до будь-якої категорії земель за основним цільовим призначенням [3], за винятком,

безумовно, земель оборони, які взагалі не можуть перебувати у приватній власності (згідно з ч. 2 ст. 77 Земельного кодексу України вони можуть перебувати лише в державній власності).

Конкретний розподіл повноважень між Кабінетом Міністрів України, Радою міністрів Автономної Республіки Крим, обласними, районними державними адміністраціями, сільськими, селищними, міськими радами, Київською і Севастопольською міськими радами щодо прийняття рішення про викуп визначений ст. 8, ст. 9 Закону.

Ініціювати питання викупу землі може також лише обмежене коло суб'єктів. Так, таке право надається, крім органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування, спеціальним адміністраціям для управління територіями та об'єктами природно-заповідного фонду, особам, які отримали спеціальний дозвіл (ліцензію) на користування надрами, а підприємства, що займаються будівництва, капітального ремонту, реконструкції, експлуатації об'єктів транспортної та енергетичної інфраструктури, захисних гідротехнічних споруд за умови узгодження розташування таких об'єктів у випадках і в порядку, визначених Земельним кодексом України.

На підставі результатів розгляду пропозиції щодо викупу земельної ділянки відповідний орган виконавчої влади або місцева влада протягом одного місяця з дня її отримання вирішує питання про придбання земельної ділянки для громадського користування, після чого зобов'язана повідомити власника про це письмово протягом п'яти днів з дня прийняття такого рішення, але не пізніше ніж за три місяці до їх викупу. Цей період також застосовується до осіб, які стають власниками таких об'єктів протягом трьох місяців з дати отримання зазначеного повідомлення.

Таким чином, порядок та умови прийняття рішення про викуп земельної ділянки врегульовано нормами вітчизняного права, однак законодавство у цій сфері не є досконалим, а тому потребує подальшого покращення. Пропонуємо до Закону України «Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності», додати перелік до суспільних потреб будівництво шкіл, церков, лікарень тощо. Також рекомендуємо змінити існуючі положення щодо процедури викупу земельних ділянок для суспільних потреб. Замість них у разі появи суспільної потреби в придбанні певних земельних ділянок доцільніше застосовувати процедури, передбачені для здійснення публічних закупівель з урахуванням специфіки земельних ділянок як особливих об'єктів цивільних прав. При цьому перелік суспільних потреб, для яких органи виконавчої влади та органи місцевого самоврядування можуть придбавати земельні ділянки, не повинен бути вичерпним.

Список використаних джерел

1. Про відчуження земельних ділянок, інших об'єктів нерухомого майна, що на них розміщені, які перебувають у приватній власності, для суспільних потреб чи з мотивів суспільної необхідності: Закон України від 17 листопада 2009 року // Відомості Верховної Ради України. 2010. № 1. Ст. 2.

2. Суєтнов Є.П. Законодавчий перелік суспільних потреб у відносинах з відчуження земельних ділянок / Є.П. Суєтнов // Університетські наукові записки. 2013. № 4. С. 305-314.

3. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Штейнс Юдіта Девісівна

*студентка 2-го курсу факультету прокуратури та слідства
(кримінальної юстиції)*

Національного університету «Одеська юридична академія»

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО РЕГУЛЮВАННЯ ВІДНОСИН ДОБРОСУСІДСТВА

З прийняттям чинного Земельного кодексу України в земельному праві країни з'явилася низка нових за змістом правових норм, покликаних врегулювати ту частину земельних відносин, які виникають між власниками та користувачами суміжних (сусідніх) земельних ділянок. За допомогою цих норм законодавець визначає міру допустимого впливу на сусідню земельну ділянку, на здоров'я людей, тварин внаслідок використання земельних ділянок. Зазначений інститут є відносно новим для вітчизняного законодавства, тому варто визначити особливості правового регулювання відносин добросусідства.

Добросусідство, насамперед, є морально-етичною категорією. Мораль визначає межі свободи людини, формує норми поведінки, які становлять їх ціннісно-нормативну орієнтацію, виступаючи мірилом свободи. Розглядаючи практику останніх десятиліть, можна помітити тенденцію зближення моралі з правом. Так як мораль формує еталони поведінки, у правових нормах дуже часто віддзеркалюються моральні засади суспільства, що в подальшому сприяє виникненню морально-правового регулювання. В якості прикладу можна навести таке явище, як інститут добросусідства у земельному праві [1, с. 307].

Зміст поняття «добросусідство» впливає зі статті 103 Земельного кодексу України (далі – ЗКУ). Провідною ідеєю виступає обрання власниками та землекористувачами таких способів використання земельних ділянок, зважаючи на їх цільове призначення, якими не можна буде завдати значної шкоди власникам сусідніх земельних ділянок. Вимоги вказаної статті варто розглядати як певні обмеження права власності (користування). Це обґрунтовується тим, що інститут добросусідства не надає окремі права на чужу земельну ділянку, а лише ускладнює реалізацію своїх прав власником (користувачем). Правовідносини добросусідства передбачають, що у відповідних власників (користувачів) земельних ділянок виникає обов'язок вчиняти чи утримуватися від вчинення певних дій, щоб не створювати незручності один одному.

У більшості випадків при здійсненні користування земельними ділянками конфлікт власників сусідніх володінь практично неминучий. Це впливає із суті як даних відносин, так і здійснення суб'єктивних прав. У статтях 103-109 ЗКУ встановлено основні права, яких повинні дотримуватися власники (користувачі) сусідніх земельних ділянок [2]. Добросусідські відносини не є однорідними і, з огляду на це, дані норми можна поділити на дві основні групи. Першу групу становлять відносини, які пов'язані з прямими впливами між сусідніми земельними ділянками. Під прямими впливами слід розуміти безпосереднє втручання користувачів земельних ділянок у діяльність сусідів, порушення меж, свідоме створення певних умов, які перешкоджають повноцінному використанню земельної ділянки її користувачем.

Відносини щодо здійснення опосередкованих впливів на сусідні земельні ділянки належать до другої групи. Ці відносини не пов'язані із порушенням меж земельної ділянки, але мають суттєвий вплив на неї. Такі впливи можна поділити на допустимі, надмірні та неприпустимі. Найменш значущими є допустимі впливи, вони правомірно завдають допустимі незручності, але не перешкоджають використанню земельної ділянки, не призводять до зміни її цільового призначення чи погіршення якості земель. Надмірні – завдають незручності, що виходять за допустимі межі. А неприпустимі впливи перешкоджають використанню сусідніх земельних володінь за їх цільовим призначенням. Регулювання діяльності, яка суттєво впливає на об'єкти права власності, але здійснюється за їх межами є набагато складнішим завданням, ніж регулювання порушення меж даних об'єктів [3, с. 427].

При цьому, до проблем, які потребують правового вирішення, можна віднести: по-перше, встановлення меж, у яких опосередковані впливи є допустимими (тобто до якої міри власник чи землекористувач зобов'язаний терпіти негативні для нього наслідки використання сусідніх земельних ділянок і, відповідно, до якої міри даний суб'єкт, може

правомірно завдавати незручності своїм сусідам). По-друге, слід встановити і закріпити законодавчо правові наслідки завдання опосередкованих впливів на сусідні володіння. По-третє, варто розробити механізми запобігання надмірним опосередкованим впливам власників і користувачів сусідніх земельних ділянок.

Отже, добросусідство є основоположним принципом земельних правовідносин, відповідно до якого свобода здійснення прав та інтересів власника (користувача) земельної ділянки обмежена правами та інтересами власників (користувачів) суміжних і сусідніх земельних ділянок [3]. Незважаючи на регулювання відносин добросусідства кодифікованим актом земельного законодавства, залишається велика група відносин добросусідства, які виникають у повсякденному житті і все ще не отримали правової регламентації у чинному законодавстві. Деякі науковці для чіткішої правової регламентації відносин добросусідства пропонують застосувати відомі з юридичної практики західних країн підходи «розумного впливу» та «врівноважування інтересів». Застосування цих підходів у земельному законодавстві нашої країни дасть можливість значно зменшити кількість невирішених земельних спорів у сфері відносин добросусідства.

Список використаних джерел

1. Перші кроки в науці земельного, аграрного та екологічного права: Збірник матеріалів наукової конференції студентів, магістрів, аспірантів та молодих вчених / за ред. Саннікова Д.В., Ігнатенко І.В., Гетьмана А.П., Шульги М.В., 2015. Національний юридичний університет ім. Ярослава Мудрого. 528 с.

2. Земельний кодекс України від 25 жовтня 2001 року // Відомості Верховної Ради України. 2002. № 3-4. Ст. 27.

3. Земельне право: підручник М.В. Шульга, Н.О. Багай, В.І. Гордєєв та ін.; за ред. М.В. Шульги. Х.: Право, 2013. 520 с.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Платонова Є.О.

Яковець Дар'я Миколаївна
*студентка 2 курсу факультету міжнародно-правових відносин
Національного університету «Одеська юридична академія»*

МОРАТОРІЙ НА ПРОДАЖ ЗЕМЕЛЬ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО ПРИЗНАЧЕННЯ

Найвагомішою причиною дисбалансу економіки нашої країни є недосконалість проведеної односторонньої земельної реформи.

Одна з вагомих причин є мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення. Мораторій запроваджений Законом України «Про угоди щодо відчуження земельної частки (паю)» від 18.01.2001 р. Закон тимчасово забороняв укладати угоди щодо купівлі-продажу, дарування земельної частки (паю), або іншим способом відчужувати зазначені частки (паї), крім передачі їх у спадщину та при викупі земельних ділянок для державних і громадських потреб [3].

Проте на сьогодні в Україні, вже 18 років діє мораторій, через який люди не можуть продавати свою землю. За цей час понад один мільйон власників вже померли, переважна більшість не може самостійно ці ділянки обробляти, а тому здає в оренду за малі гроші.

До того ж Верховна Рада продовжила мораторій на продаж земель сільськогосподарського призначення на один рік – до 1 січня 2020-го. Депутати підтримали законопроект «Про внесення змін до розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо продовження заборони відчуження сільськогосподарських земель. Подібне рішення в історії української держави приймається у дев'ятий раз, незважаючи на міжнародний тиск щодо цього питання [2].

Яскравим прикладом міжнародного тиску є рішення Європейського суду з прав людини (далі – ЄСПЛ) у справі «Зеленчук і Цицюра проти України». Мораторій на продаж землі, згідно з позицією ЄСПЛ, призвів до порушення прав людей. ЄСПЛ вважає, що чинний в Україні мораторій порушує статтю 1 протоколу № 1 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод («захист власності»). З 1995 року Україна вступила до Ради Європи, тим самим зобов'язала себе на виконання рішення ЄСПЛ. Рішення ЄСПЛ для України – це не рекомендація, це вказівка. Якщо проблема не вирішена – то ЄСПЛ перейде до призначення грошової компенсації. На сьогодні така компенсація становить від 2 до 75 тисяч євро, що залежить від оцінки з боку ЄСПЛ.

ЄСПЛ звертає увагу, що ні в одній з 32-х досліджених судом країн – членів Ради Європи, не існує загальної заборони на продаж або відчуження земель сільськогосподарського призначення. Однак в різних країнах існують обмеження на такі дії. Наприклад, в Австрії потрібне

отримання дозволу спеціального та гарантії того, що покупець буде обробляти придбану землю, а в Норвегії – потрібно переїхати та проживати на земельній ділянці протягом 5 років. Саме заборона на продаж сільськогосподарських угідь встановлена у штаті Айова (США), Канаді та Ізраїлі, де дозволена лише довгострокова оренда строком до 50 років [4, 5].

Однак щодо вирішення проблеми мораторію на продаж земель сільськогосподарського призначення немає єдиного формату рішення, тому що надто важко задовольнити всіх зацікавлених осіб. На думку багатьох вітчизняних фахівців, мораторій не тільки є суттєвою перешкодою для іноземних інвестицій, а й стримує розвиток вітчизняного бізнесу. Одразу виникає питання: «Чому мораторій продовжують кожен рік, що заважає скасувати його?». Тут населення ділиться на дві групи, а саме: ті, хто за «продовження» та ті, хто за «скасування».

Почнемо з того, що скасувати мораторій неможливо через те, що в Україні немає земельного ринку. На сьогоднішній день, Україна не готова відкривати ринок землі, через часткове відсутнє законодавче регулювання.

Противниками мораторію є агропідприємці, які укладають договір оренди на землю за малі кошти та ще й на роки 50 одразу.

Ризиком скасування мораторію є продаж землі за ціною, що є істотно нижчою за економічно обґрунтовану. Обов'язково потрібно вести роз'яснювальну роботу з людьми: повідомляти про ціну на землю. Законодавчо закріплено її ціну на рівні не менше 3 відсотків від нормативної-грошової оцінки. В середньому по Україні це 100 доларів за гектар, близько 8 відсотків від нормативної-грошової оцінки землі. Як показує міжнародний досвід, то після відкриття ринку землі ціна на землю зростає.

Важливим є прийняття Закону України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення». У Верховній Раді вже два законопроекти очікують свого розгляду. Одразу виникає ризик в законі: чи будуть зазначені обмеження щодо максимальної кількості ресурсів на одні руки, чи можуть іноземці купувати землі тощо.

Ось щодо залучення іноземних інвестицій, зазначає Роман Граб, що це підвищить економіку України. Проте потрібно надавати пріоритет українським виробникам, а вже після – іноземцям зі встановленню ціною та розміром землі, обов'язково потрібен ринок землі.

Отже, ми дійшли до висновку, що Україні потрібен прозорий, діючий ринок землі. Що для цього потрібно?

По-перше, поступове знання мораторію та встановлення цін.

По-друге, державний контроль та забезпечення прав землевласників та контроль за зміною цільового призначення земельних ділянок.

По-третє, встановлення обмежень на ринку землі. Необхідне чітке визначення суб'єктів, які можуть здійснювати придбання земель

сільськогосподарського призначення. Наразі, відповідно до законопроектів, це фізичні та юридичні особи без підтвердження їх аграрної кваліфікації.

Можна зробити висновок, що питання мораторію залишається актуальним й на сьогоднішній день. В даних тезах наведені думки прибічників та противників мораторію, проте мораторій на продаж сільськогосподарських земель суперечить ст. 14, 22 та 41 Конституції України, позбавляючи власника не лише правомочності розпоряджатися своїм майном, а ще й одержати нормальний економічний ефект від своєї земельної ділянки чи земельної частки (паю). Європейський суд з прав людини також наголошує, що це порушує права людини та наведені рішення є підтвердженням цього. Не зважаючи на це, мораторій тимчасовий, тому що питання про введення ринку землі та законопроекту Закону України «Про обіг земель сільськогосподарського призначення» вже розглядається у Верховній Раді України [1].

Список використаних джерел

1. Конституція України від 28.06.1996 р. // Відомості Верховної Ради України. – 1996. – № 30. – Ст. 141.
2. Про внесення зміни до розділу Х «Перехідні положення» Земельного кодексу України щодо продовження заборони відчуження сільськогосподарських земель: Закон України № 1669-VIII від 06.10.2016 р. // Відомості Верховної Ради України. – 2016. – № 47. – Ст. 801.
3. Про угоди щодо відчуження земельної частки (паю) : Закон України від 18.01.2001 р. № 2242-III // Відомості Верховної Ради України. – 2001. – № 11. – Ст. 55. (втратив чинність на підставі Закону України від 11.12.2003 р. № 1377-IV).
4. Мораторій на продаж землі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://dt.ua>.
5. Проблеми мораторію чи проблеми з мораторієм? [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://yur-gazeta.com>.

Науковий керівник: к.ю.н., доцент Годованюк А.Й.

НОТАТКИ

НОТАТКИ

НОТАТКИ

Наукове видання

**ЗБІРНИК МАТЕРІАЛІВ
Університетської інтернет-конференції
«ПРОБЛЕМИ ЗАСТОСУВАННЯ
НОРМ АГРАРНОГО, ЗЕМЕЛЬНОГО
ТА ЕКОЛОГІЧНОГО ПРАВА»**

24 травня 2019 року

м. Одеса

Верстка – Н.М. Ковальчук

Підписано до друку 18.05.2019. Формат 60х84/16.
Папір офсетний. Гарнітура Times. Цифровий друк.
Умовно-друк. арк. 16,04. Тираж 100. Замовлення № 0619-143.
Ціна договірна. Віддруковано з готового оригінал-макета.

Видавництво і друкарня – Видавничий дім «Гельветика»
65101, Україна, м. Одеса, вул. Інглезі, 6/1
Телефон +38 (0552) 39 95 80
E-mail: mailbox@helvetica.com.ua
Свідцтво суб'єкта видавничої справи
ДК № 4392 від 20.08.2012 р.